

Slovenská národná rada

8. schôdzka

30. júna a 1. júla 1966

STENOGRAFICKÁ ZPRÁVA O SCHÔDZKACH SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY

Overenie platnosti voľby poslanca

Návrh zákona SNR o zmene zákona SNR o voľbách do Slovenskej národnej rady

Návrh zákona SNR o Komisii Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo

Voľba členov Komisie SNR pre vodné hospodárstvo a niektoré zmeny v zložení komisií Slovenskej národnej rady

Návrh zákona SNR o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku

Zpráva o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 31. marca 1966 k zpráve o plnení vládneho uznesenia č. 224 z roku 1964 o rozvoji starostlivosti o zdravie v socialistickej spoločnosti

Zpráva o cestovnom ruchu na Slovensku

Voľba dočasnej komisie SNR pre úpravu návrhu uznesenia k zpráve o bezpečnosti a hygiene práce v národnom hospodárstve na Slovensku

Zpráva o bezpečnosti a hygiene práce v národnom hospodárstve na Slovensku

Bratislava 1966

Slovenská národná rada

IV. volebné obdobie

STENOGRAFICKÁ ZPRÁVA

o 8. schôdzke Slovenskej národnej rady
v Bratislave 30. júna a 1. júla 1966

8. schôdzka Slovenskej národnej rady 30. júna a 1. júla 1966

Prítomní:

predseda Michal Chudík,

podpredseda František Barbírek,

člen predsedníctva Národného zhromaždenia Dr. František Kriegl,

člen Kultúrneho výboru NZ poslanec Ivan Skála,

námestník ministra zdravotníctva gen. MUDr. František Černý,

minister školstva a kultúry prof. Dr. Jiří Hájek,

prvý námestník ministra vnútorného obchodu Ivan Loukotka,

námestník ministra dopravy Ing. Ján Dufek,

predseda Ústredného sväzu spotrebných družstiev a člen Vládneho výboru pre cestovný ruch Josef Podlipný,

funkcionári a vedúci pracovníci z prerokovaných úsekov,

78 poslancov podľa listiny o prítomnosti.

(Začiatok schôdzky o 9.00 hod.)

Predseda Chudík:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

Otváram 8. schôdzku a zisťujem, že Slovenská národná rada je spôsobilá sa uznášať.

Na dnešnom rokovaní dovoľte privítať delegáciu Národného zhromaždenia

člena Predsedníctva Národného zhromaždenia súdruha Františka Kriegla a člena Kultúrneho výboru Národného zhromaždenia poslanca súdruha Ivana Skálu;

ministra školstva a kultúry prof. Dr. Jiřího Hájka,
ako aj ostatných prítomných hostí.

Ďalej dovoľte, aby som vás informoval o niektorých uzáveroch, ktoré urobilo Predsedníctvo Slovenskej národnej rady o XIII. sjazde strany.

Slovenská národná rada schádza sa na svoje rokovanie krátko po tom, čo sa konal XIII. sjazd Komunistickej strany Československa. Na jeho obsiahle, obsažné a podnetné závery ukazujúce cestu k ďalšiemu všestrannému rozmachu našej socialistickej spoločnosti je obrátená pozornosť politických, štátnych a hospodárskych orgánov, spoločenských a kultúrnych inštitúcií, celej našej verejnosti.

Dokumenty XIII. sjazdu Komunistickej strany Československa a sjazdu Komunistickej strany Slovenska — zprávy, uznesenia, rezolúcie, sú pre nastávajúce obdobie základnou smernicou pre riešenie náliehavých problémov nášho ďalšieho napredovania či už v oblasti politickej, ekonomickej, ideologickej a kultúrnej a dávajú jasnú orientáciu i v medzinárodných otázkach.

Dovoľte preto, súdružky a súdruhovia poslanci, aby som skôr, ako prikróčime k prerokovaniu programu terajšej schôdzky, informoval vás o tom, ako Predsedníctvo a komisie Slovenskej národnej rady pristúpili k rozpracovaniu sjazdových uznesení, a o niektorých hlavných úlohách, vyplývajúcich zo záverov XIII. sjazdu Komunistickej strany Československa a sjazdu Komunistickej strany Slovenska pre prácu Slovenskej národnej rady a jej orgánov.

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady na svojej schôdzke 15. júna t. r. prerokovalo jednotný postup komisií Slovenskej národnej rady pri rozpracovaní sjazdových uznesení. Orientovalo

tieto orgány na vypracovanie návrhov najdôležitejších úloh, na ktoré po XIII. sjazde zamerajú svoje úsilie pri ich ďalšom konkrétnom rozpracúvaní a praktickom zabezpečovaní, a na vyjadrenie úloh pre druhý polrok 1966 už vo forme návrhu plánu hlavných úloh pléna, Predsedníctva a komisií Slovenskej národnej rady.

Na základe predložených návrhov bol spracovaný komplexný materiál obsahujúci jednak celkové závery pre prácu Slovenskej národnej rady a jej orgánov v nastávajúcom období a jednak pracovný plán Slovenskej národnej rady, Predsedníctva a komisií Slovenskej národnej rady na II. polrok 1966, ako aj rámcové vyjadrenie úloh pre rok 1967.

Plán práce jednotlivých komisií zahrňuje aj úlohy, ktoré pre ne vyplynuli z prerokovania téz k XIII. sjazdu.

Materiál bol prerokovaný a schválený Predsedníctvom Slovenskej národnej rady, ako aj príslušnými politickými orgánmi.

Zameranie činnosti Slovenskej národnej rady v nastávajúcom období vychádza predovšetkým zo skutočnosti, že v súčasných podmienkach intenzifikácia a efektívnosť národného hospodárstva majú rozhodujúci význam pre ďalší rozvoj našej socialistickej spoločnosti. Ich realizácia je čo najtesnejšie spojená s plnením štátneho plánu, s prekonávaním niektorých známych záporných javov a s dôsledným uplatnením novej sústavy riadenia.

Preto Slovenská národná rada a jej orgány budú svoju prácu zameriavať hlavne na tieto úlohy:

1. Na zabezpečenie urýchlenej realizácie novej sústavy riadenia, predovšetkým dopracovania vzájomného pôsobenia plánu a trhu, využívania ekonomických nástrojov pre ovplyvňovanie oblastnej proporcionality, otázok súvisiacich s odberateľsko-dodávateľskými vzťahmi a pod.

2. Na realizáciu plánu v roku 1966 a cieľov a základných smerov hospodárskej politiky strany v príprave a vypracovaní návrhu ekonomicky zdôvodneného národohospodárskeho plánu na rok 1967.

3. Na doriešenie hlavných problémov päťročného plánu na roky 1966—1970 a ďalšie rozvíjanie prác na dlhodobom výhľade rozvoja hospodárstva na Slovensku.

4. Na rozvíjanie svojej pôsobnosti v podmienkach uplatňovania novej sústavy riadenia.

Dovoľte, súdružky a súdruhovia poslanci, aby som sa teraz stručne zmienil o niektorých problémoch, na riešenie ktorých už v druhom polroku 1966 v návaznosti na celkové zameranie činnosti Slovenskej národnej rady po XIII. sjazde Komunistickej

strany Československa a sjazdu Komunistickéj strany Slovenska bude upriamená pozornosť pléna, Predsedníctva a komisií Slovenskej národnej rady.

Práca pléna Slovenskej národnej rady počas jesenného zasadania orientuje sa najmä na tieto hlavné úlohy:

Jedna z významných otázok, s ktorou sa budeme na jesennom zasadaní pléna zaoberať, je zpráva o niektorých problémoch všestranného rozvoja života občanov maďarskej a ukrajinskej národnosti.

Pre ďalší rozvoj poľnohospodárstva je dôležité vytvárať podmienky pre prednostný rast rastlinnej výroby. Preto úlohy v intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby zaraďujeme na naše decembrové zasadanie.

Ďalšou úlohou, ktorú budeme riešiť, je rozvoj potravinárskeho priemyslu z hľadiska zabezpečenia kvality výrobkov a správnej výživy obyvateľstva. Napriek tomu, že potravinársky priemysel na Slovensku prekonal za posledných 20 rokov značné zmeny a stal sa významným odvetvím národného hospodárstva, bude potrebné v jeho ďalšom rozvoji riešiť rad vážnych problémov. Tieto sa dotýkajú otázky výrobných kapacít, techniky a technológie výroby, jej štruktúry, balenia, kvality potravinárskych výrobkov, ako aj kvalifikácie pracovníkov.

V súvislosti s celkovým úsilím o zdokonaľovanie a upevňovanie nášho socialistického právneho poriadku ako jedného z dôležitých nástrojov riadenia spoločnosti a utvárania socialistických spoločenských vzťahov bude ďalej plénu Slovenskej národnej rady v novembri t. r. predložený na posúdenie návrh opatrení Predsedníctva Slovenskej národnej rady na zdokonalenie legislatívnej činnosti Slovenskej národnej rady.

Zo záverov XIII. sjazdu KSC a sjazdu KSS pre prácu Predsedníctva a komisií Slovenskej národnej rady vyplýva riešiť už v II. polroku najmä tieto úlohy:

V súvislosti so zavádzaním zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia vo všetkých odvetviach hospodárstva, včítane poľnohospodárstva, prerokuje Predsedníctvo Slovenskej národnej rady v júli t. r. harmonogram prác v orgánoch Slovenskej národnej rady na zabezpečenie opatrení k urýchlenej realizácii zdokonalenej sústavy riadenia. Osobitne preverí ako vybrané poľnohospodárske závody a ich riadiace orgány vytvárajú podmienky pre zavedenie novej sústavy riadenia v poľnohospodárstve.

Zhodnotí tiež výsledky finančného hospodárenia za prvý polrok 1966 a pôsobenie ekonomických nástrojov, najmä na tvorbu zdrojov, s osobitným zreteľom na financovanie investícií a na

dotovanie fondov, aby na jeho základe vypracovalo opatrenia na riešenie problémov v pláne a rozpočte na rok 1967.

Pokiaľ ide o realizáciu úloh tohoročného plánu, doterajšie výsledky sú celkovo priaznivé. Pritom všetkom budeme venovať naďalej pozornosť úlohám investičnej výstavby, najmä však výstavbe škôl, zdravotníckych zariadení a bytov, kde je doteraz stále veľké zaostávanie. I komisie na základe mesačného hodnotenia budú vykonávať opatrenia na harmonické a efektívne plnenie plánu.

Pri vypracovaní návrhu plánu na rok 1967 budeme riešiť nielen zladenosť plánu, ale tiež problémy investičnej výstavby tak z hľadiska jej zamerania, ako aj jej zabezpečenia. Predsedníctvo Slovenskej národnej rady prerokuje komplexné zabezpečenie investičnej výstavby vrátane výsledkov výberového pokračovania.

Pri dokončovaní prác na päťročnom pláne zameriavajú sa úlohy Predsedníctva a komisií Slovenskej národnej rady na rýchlejší rozvoj ekonomiky na Slovensku. Ide tu najmä o ďalšiu aktivizáciu jestvujúcich prírodných a ekonomických zdrojov využitím ekonomických nástrojov. Preto Predsedníctvo prerokuje napr. využívanie nerudných surovín pre ďalší rozvoj stavebnej výroby, využívanie základných fondov v priemysle, riešenie ďalšieho rozvoja menej rozvinutých oblastí na základe návrhov vypracovaných v spolupráci s národnými výbormi. V druhom polroku to budú problémy oblasti Kysúc, Dolného Kubína, Rimavskej Soboty a problém ženskej zamestnanosti v oblasti Prievidze.

Vážnou úlohou bude riešiť a vytvárať podmienky pre prípravu a rozmiestovanie 15-ročného dorastu. Dôležitosť tejto úlohy podčiarkuje skutočnosť, že do roku 1970 skoro pol milióna 15-ročného dorastu opustí základnú deväťročnú školu. Slovenská plánovacia komisia a Komisia Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru za aktívnej spolupráce ostatných orgánov Slovenskej národnej rady a národných výborov vypracujú konkrétne návrhy na riešenie tohto problému tak, aby sa mohli premietnuť do päťročného plánu.

Stále nástojčivejšie vystupujú do popredia úlohy na úseku vodného hospodárstva. Ide o zabezpečenie vody pre priemysel a poľnohospodárstvo, zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou, ochranu územia pred povodňami a získanie elektrickej energie z vodných zdrojov. Tieto úlohy nachádzajú odraz i v pláne práce Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo, ktorej zriadenie zákonom Slovenskej národnej rady je na programe dnešnej schôdzky. Premietajú sa ďalej v pláne práce Slovenskej komisie pre techniku, najmä pokiaľ ide o prípravu výstav-

by vodných diel na Dunaji a s opatreniami na zabezpečenie plynulosti výstavby vodného diela Liptovská Mara. bude sa zaoberať Predsedníctvo Slovenskej národnej rady.

Dokončenie obnovy oblasti postihnutej pôvodňou na Dunaji v roku 1965 a zabezpečenie rekonštrukčných prác na vodohospodárskych zariadeniach patrí naďalej medzi hlavné úlohy Predsedníctva i ostatných orgánov Slovenskej národnej rady.

Vážené súdružky a súdruhovia poslanci!

Uviedol som niektoré hlavné úlohy, na zabezpečenie ktorých sa bude upriamovať pôsobnosť a činnosť Slovenskej národnej rady a jej orgánov v nastávajúcom období. Podrobnejšie sú rozvedené v pláne hlavných úloh Slovenskej národnej rady po XIII. sjazde Komunistickej strany Československa a sjazde Komunistickej strany Slovenska a ich politicko-organizačnom zabezpečení, ktorý vám bol na dnešnej schôdzke rozdáný.

Ďalšie rozpracúvanie a uskutočňovanie smerov politiky strany stanovených XIII. sjazdom Komunistickej strany Československa bude predmetom a obsahom sústavnej starostlivosti Slovenskej národnej rady a jej orgánov. Z nich budú vyvodzovať konkrétne závery pre svoju prácu a tieto dôsledne a cieľavedome uplatňovať vo svojej praktickej činnosti pre dosiahnutie cieľov stanovených sjazdom v záujme ďalšieho rozmachu našej socialistickej spoločnosti.

Súdružky a súdruhovia!

Teraz prikrôčime k schváleniu programu schôdzky Slovenskej národnej rady.

Za overovateľov podľa § 15 rokovacieho a pracovného poriadku Predsedníctva Slovenskej národnej rady navrhuje poslancov Jozefa Bednára a Stanislava Hollého.

Kto súhlasí s návrhom, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Ďakujem.

Pre 8. schôdzku Slovenskej národnej rady Predsedníctvo SNR navrhuje tento program:

1. Návrh Mandátovej komisie SNR na overenie platnosti voľby poslanca Emila Chleba.

2. Návrh Predsedníctva SNR na vydanie zákona SNR a zmeny zákona SNR o voľbách do Slovenskej národnej rady.

3. Návrh Predsedníctva SNR na vydanie zákona SNR o Komisii SNR pre vodné hospodárstvo.

4. Návrh Predsedníctva SNR na voľbu členov Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo a na niektoré zmeny v zložení komisií Slovenskej národnej rady.

5. Návrh Komisie SNR pre školstvo a kultúru a Právnej komisie SNR na prijatie zákona SNR o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku.

6. Zpráva o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 31. marca t. r. k zpráve o plnení vládneho uznesenia č. 224 z roku 1964 o rozvoji starostlivosti o zdravie v socialistickej spoločnosti.

7. Zpráva o cestovnom ruchu na Slovensku.

8. Návrh Predsedníctva SNR na voľbu dočasnej komisie Slovenskej národnej rady pre úpravu návrhu uznesenia k zpráve o bezpečnosti a hygiene práce v národnom hospodárstve na Slovensku podľa výsledkov rokovania v pléne SNR.

9. Zpráva o bezpečnosti a hygiene práce v národnom hospodárstve na Slovensku.

Súdružky a súdruhovia!

V pozvaní na dnešné plenárne zasadnutie Slovenskej národnej rady ste mali uvedenú ako bod programu aj zprávu o komplexnej problematike individuálnej bytovej výstavby. Vzhľadom na to, že sa v príprave opatrení nepodarilo doriešiť niektoré finančné otázky, právne, otázky o získavaní pozemkov pre individuálnu bytovú výstavbu a niektoré ďalšie, Predsedníctvo Slovenskej národnej rady nenavrhuje tento bod programu prerokovať na dnešnej schôdzke. Chceme veci dopracovať spolu s orgánmi vlády a chceme sa tiež ešte poradiť s národnými výbormi o všetkých dôležitých otázkach ďalšieho rozvoja individuálnej bytovej výstavby, najmä tiež o problémoch výstavby strediskových obcí a ostatných sídlisk. Po takejto dôkladnej príprave predložíme komplexne problematiku individuálnej bytovej výstavby na niektoré ďalšie zasadnutie pléna Slovenskej národnej rady.

Máte, súdružky a súdruhovia poslanci, pripomienky k navrhnutému programu?

(*Neboľ.*)

Keďže pripomienok niet, dávam o návrhu hlasovať.

Kto súhlasí s navrhnutým programom, nech zdvihne ruku!

(*Hlasovanie.*)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Program je schválený.

Môžeme pristúpiť k prerokovaniu prvého bodu programu, ktorým je

zpráva Mandátovej komisie o overení platnosti voľby poslanca Emila Chlebca.

Zpravodajcom je poslanec Šimon Žbirka.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca Žbirka:

Vážená Slovenská národná rada!

Mandátová komisia Slovenskej národnej rady ma na dnešnej svojej schôdzke poverila, aby som vám podal zprávu o preskúmaní platnosti voľby zvoleného poslanca Slovenskej národnej rady Emila Chlebca.

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady svojím uznesením z 12. marca 1966 určilo, aby sa 22. mája 1966 konali doplňovacie voľby na uprázdnené miesto poslanca Slovenskej národnej rady vo volebnom obvode č. 47 — Liptovský Mikuláš po Vincentovi Krauhulcovi. V týchto doplňovacích voľbách bol zvolený za poslanca Slovenskej národnej rady súdruh Emil Chlebec.

Mandátovej komisii Slovenskej národnej rady boli Slovenskou volebnou komisiou pre doplňovacie voľby predložené na preskúmanie doklady týkajúcej sa týchto doplňovacích volieb, a to:

- písomné prehlásenie kandidáta, že kandidatúru prijíma;
- zápisnica Obvodnej volebnej komisie z 21. apríla 1966 o registrácii kandidáta za poslanca Slovenskej národnej rady;
- zápisnica Obvodnej volebnej komisie z 22. mája 1966 o spočítaní hlasov a
- zápisnica Slovenskej volebnej komisie pre doplňovacie voľby z 23. mája 1966.

Po preskúmaní uvedených dokladov Mandátová komisia Slovenskej národnej rady zistila, že doplňovacie voľby vo volebnom obvode č. 47 — Liptovský Mikuláš boli vykonané v plnom súlade s ustanoveniami zákona o voľbách do Slovenskej národnej rady.

Z celkového počtu 35 807 voličov zapísaných do volebných zoznamov sa na voľbách zúčastnilo 35 574, t. j. 99,3 %. Pre kandi-

dáta odovzdalo svoje hlasy 35 542 voličov, t. j. 99,9 % hlasujúcich voličov. Táto veľká účasť voličov a skoro 100 %-né odovzdanie hlasov za kandidáta je dôkazom dôvery, ktorú ľud prejavuje voči socialistickému zriadeniu, politike Komunistickej strany Československa a zvolenému kandidátovi.

Mandátová komisia Slovenskej národnej rady preto odporúča Slovenskej národnej rade, aby prijala toto

u z m e s e n i e :

Slovenská národná rada na základe zprávy Mandátovej komisie Slovenskej národnej rady zisťuje, že doplňovacie voľby poslanca Emila Chlebca boli vykonané v súlade so zákonnými predpismi. Preto podľa článku 79 ústavy a podľa §-u 50 zákona SNR č. 35 z roku 1964 Zb. overuje platnosť voľby Emila Chlebca za poslanca Slovenskej národnej rady.

Predseda Chudík:

Hlási sa, súdružky a súdruhovia, niekto o slovo, alebo sú dotazy, prípadne pripomienky k prednesenej zpráve?

(Nikto.)

Keďže sa o slovo nikto nehlási, budeme hlasovať
o návrhu Mandátovej komisie, aby Slovenská národná rada
overila platnosť voľby poslanca SNR Emila Chlebca.

Kto súhlasí s návrhom, nech zdvihne ruku!

(Hlasovame.)

Je niekto proti?

(Nikto).

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada voľbu poslanca Emila Chlebca overila.

Poslanec Emil Chlebec je na dnešnej schôdzke prítomný. Podľa čl. 80 ústavy zloží poslanecký sľub, a to tak, že sa sľub prečíta a súdruh Emil Chlebec vykoná sľub podaním ruky a slovom „sľubujem!“.

Žiadam poslanca Emila Chlebca, aby pristúpil ku mne na vykonanie sľubu a povereníka Slovenskej národnej rady pre financie súdruha Františka Hagara, aby prečítal sľub stanovený článkom 80 ústavy.

(Prítomní vstali.)

Povereník Hagara:

„Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem verný Československej socialistickej republike, veci socializmu a odkazu Slovenského národného povstania. Budem dbať na vôľu a záujmy ľudu, spravovať sa ústavou a ostatnými zákonmi republiky a pracovať za to, aby sa zákony uvádzali do života.“

(Poslanec Emil Chlebec pristupuje k predsedovi Slovenskej národnej rady a podaním ruky a slovom „Sľubujem!“ skladá sľub.)

Predseda Chudík:

Prikročíme k druhému programu, ktorým je návrh zákona Slovenskej národnej rady o zmene zákona Slovenskej národnej rady o voľbách do Slovenskej národnej rady. Návrh vám bol doručený ako tlač 34.

Zpravodajcom je poslankyňa Emília Muriňová.
Dávam jej slovo.

Zpravodajkyňa Muriňová:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia poslanci!

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady predložilo Slovenskej národnej rade návrh zákona Slovenskej národnej rady o zmene zákona Slovenskej národnej rady o voľbách do Slovenskej národnej rady.

Voľby do Slovenskej národnej rady upravuje zákon Slovenskej národnej rady č. 35/1964 Zb. Deň volieb do Slovenskej národnej rady určuje podľa § 30 tohto zákona Predsedníctvo Národného zhromaždenia najneskoršie 60 dní vopred. Voľby sa konajú v deň pracovného pokoja.

Ak sa však počas volebného obdobia z akéhokoľvek dôvodu uprázdni miesto poslanca Slovenskej národnej rady, konajú sa doplňovacie voľby, ktoré podľa § 53 zákona č. 35/1964 Zb. určí Predsedníctvo Slovenskej národnej rady, a to najneskoršie do 90 dní po tom, čo sa uprázdnilo miesto poslanca Slovenskej národnej rady. Pokiaľ ide o samostatný deň konania doplňovacích volieb, platí o tom ustanovenie § 30 ods. 2 spomenutého zákona Slovenskej národnej rady, že sa totiž konajú v deň pracovného pokoja.

Podľa predloženého návrhu zákona umožňuje sa konať doplňovacie voľby do Slovenskej národnej rady aj v pracovný deň. Touto zmenou zákona sa v skutočnosti splnomocňuje Predsedníctvo Slovenskej národnej rady, aby so zreteľom na miestne podmienky alebo z iných dôvodov určilo, či v konkrétnom prípade je vhodnejšie konať doplňovacie voľby v deň pracovného pokoja, alebo v pracovný deň.

V pracovný deň sa mohli doteraz konať doplňovacie voľby iba do miestnych, mestských, obvodných a okresných národných výborov. Konanie doplňovacích volieb do týchto zastupiteľských sborov v pracovný deň — spravidla v sobotu — sa osvedčilo. Dosiahla sa lepšia účasť voličov a malo to aj kladný odraz v samotnej práci volebných komisií. Z týchto skutočností vychádzalo aj Predsedníctvo Národného zhromaždenia, keď zákonným opatrením z 12. mája 1966 č. 31/1966 Zb. sa uznieslo na zmene zákona č. 34/1964 Zb. o voľbách do Národného zhromaždenia a do národných výborov v tom smere, že doplňovacie voľby do Národného zhromaždenia, krajských národných výborov a Národného výboru hlavného mesta Prahy môžu sa tiež konať aj v pracovný deň.

So zreteľom na to, že Slovenská národná rada je jedným zo zastupiteľských sborov pracujúceho ľudu v Československej socialistickej republike, javí sa účelným, aby sa výkon doplňovacích volieb do Slovenskej národnej rady upravil rovnako ako do ostatných zastupiteľských sborov.

Návrh predkladaného zákona bol prerokovaný v Právnej komisii 23. júna 1966, ktorá s ním vyslovila súhlas.

Z uvedených dôvodov odporúčam, aby Slovenská národná rada návrh zákona Slovenskej národnej rady o zmene zákona Slovenskej národnej rady o voľbách do Slovenskej národnej rady v predloženom znení schválila.

Predseda Chudík:

Ďakujem poslankyni Muríňovej za prednesenie zprávy.

Hlásí sa, súdružky a súdruhovia, niekto o slovo?

(Nikto.)

O slovo sa nikto nehlási, budeme hlasovať.

Kto súhlasí s návrhom tohto zákona, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada zákon jednomyseľne schválila podľa návrhu Predsedníctva SNR.

Ďalším bodom programu je návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady na vydanie zákona Slovenskej národnej rady o Komisii Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo.

Osnovu zákona ste dostali ako tlač 30.

Zpravodajcom je poslanec Štefan Trstenský.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca Trstenský:

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky poslankyne, súdruhovia poslanci,
vážení hostia!

Koncom mája uplynul rok, čo sme sa na tomto fóre podrobne zaoberali situáciou vodného hospodárstva na Slovensku a uzniesli sme sa na opatreniach pre zabezpečenie jeho ďalšieho rozvoja. Jednoznačne sa pritom konštatovalo, že aj na tomto úseku dôležitom pre rozvoj hospodárstva a života našej spoločnosti dosiahol sa od oslobodenia značný pokrok.

Doterajší rozvoj vodného hospodárstva na Slovensku aj napriek dosiahnutým úspechom nezabezpečil však v plnom rozsahu riešenie problematiky. V zásobovaní národného hospodárstva vodou často dochádza k ťažkostiam, najmä v hospodársky vyvinutých oblastiach, kde je sústredenie priemyslu a obyvateľstva do väčších aglomerácií. Okrem toho intenzifikácia poľnohospodárstva, rast chemizácie, ako aj zvýšené nároky na životnú úroveň kladú osobitné požiadavky na zdroje vody a hospodárenie s ňou.

Zo záverov XIII. sjazdu Komunistickej strany Československa a sjazdu Komunistickej strany Slovenska vyplývajú pre vodné hospodárstvo na Slovensku do roku 1970 a vo výhľade do roku 1985 veľmi závažné úlohy.

Oproti súčasnej potrebe vody pre priemysel a poľnohospodárstvo 1,1 miliárd m³ predpokladá sa do roku 1985 vzrast na 4,1 miliárd m³ vody ročne. Vodné zdroje v dôsledku prírodných podmienok sú značne obmedzené a navyše ešte nerovnomerne rozdelené do jednotlivých povodí. Zabezpečiť dostatok vody preto vyžaduje širšie a náročnejšie riešenie z viacerých hľadísk. V prvom rade pôjde o rozhojnenie vodných zdrojov budovaním ďalších akumuláčnych nádrží a prevodov vody do hospodársky

pasívnych oblastí. Súbežne sa žiadajú urýchlené opatrenia na podstatné zlepšenie stavu čistoty vody v tokoch, najmä budovaním čistiacich zariadení, ktoré by umožnili viacnásobné využitie vody po celom toku, ako aj zásahy do technologických procesov výroby pre efektívne využitie vody.

Rozsiahla bytová výstavba sústredená vo väčších hospodárskych centrách a obciach, ako aj zvýšené nároky na pitnú vodu v dôsledku trvalého rastu životnej úrovne obyvateľstva zvyšujú požiadavky na kvalitnú a kvantitatívnu stránku zásobovania pitnou vodou. Do roku 1985 bude treba zásobiť na Slovensku najmenej 65 % obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov, čo predstavuje oproti súčasnému stavu vzrast asi o 2 milióny obyvateľov napojených na verejnú vodovodnú sieť. Súbežne s tým bude sa riešiť aj pripojenie sídlisk na kanalizáciu v obdobnom rozsahu.

Na krytie potrieb vzrastu pitnej vody, okrem využitia podzemných zdrojov vody, predpokladá sa orientovať širšie využitie povrchových zdrojov budovaním vodárenských nádrží.

Súčasne s tým bude sa prísnejšie zabezpečovať ochrana existujúcich a predpokladaných zdrojov pitnej vody pred ich znehodnocovaním.

Ochrana územia pred povodňami vyžaduje v podmienkach Slovenska venovať mimoriadnu pozornosť rekonštrukcii vodohospodárskych zariadení na Dunaji pri súčasnom sledovaní komplexného riešenia a intenzívneho hospodárskeho využitia rieky i prilahlého územia. V ostatných povodiach, najmä v povodí Nitry, Ipľa, Slanej a Rimavy, bude treba dobudovať úpravu tokov a ochranných hrádzi ako základného predpokladu hospodárskeho rozvoja oblasti. Okrem toho sa uskutoční vylepšenie organizácie, kádrového a materiálového vybavenia povodňovej služby.

Základná potreba elektrickej energie v súčasnej dobe je krytá tepelnými elektrárnami. Špičková potreba v dennom diagrame odberov je krytá vodnými elektrárnami, ktoré majú mimoriadne priaznivé podmienky pre možnosti pohotového napojenia ich výkonov do siete. Budovanie tepelných veľkoelektrární, využitie jadrovej energetiky a medzinárodnej energetickej spolupráce vyžaduje súbežne rozvíjať pohotové energetické zdroje na báze využitia vodnej energie tak v klasických, ako aj v prečerpávacích hydroelektrárnach. Sústavná pozornosť sa bude venovať využitiu veľkých energetických potencióalov, osobitne na Dunaji, ďalej na Váhu, ako aj na prečerpacích vodných elektrárnach, vzhľadom na ich veľmi výhodné podmienky s možnosťami výberu požadovaných parametrov.

Plnenie týchto úloh vodného hospodárstva na Slovensku v záujme zabezpečenia ďalšieho rozvoja národného hospodárstva našej republiky vyžaduje, aby sme týmto otázkam venovali sústavnú starostlivosť, riešili existujúce disproporcie a predchádzali prípadným ďalším nedostatkom v rozvoji vodného hospodárstva v nadväznosti na ostatné národohospodárske odvetvia.

Vážené súdružky a súdruhovia!

Vychádzajúc z tejto situácie a z náročných úloh vodného hospodárstva uložil Ústredný výbor Komunistickej strany Československa v novembri 1965 prebudovať súčasnú roztrieštenú organizáciu vodného hospodárstva v súlade s novými podmienkami jeho rozvoja a tým vytvoriť predpoklady pre všestranné skvalitnenie starostlivosti o hospodárenie s vodou.

Na realizovanie tohto uznesenia došlo v rámci usporiadania ústredných orgánov v podmienkach zavádzania zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia národného hospodárstva k zriadeniu osobitného centrálného orgánu pre riadenie vodného hospodárstva, a to Ústrednej správy vodného hospodárstva. Stalo sa tak zákonom z 10. novembra 1965 č. 115 Zb. o zmenách v organizácii a pôsobnosti niektorých odvetvových ústredných orgánov.

Špecifičnosť podmienok vodného hospodárstva na Slovensku vyžaduje sústavnú starostlivosť aj zo strany Slovenskej národnej rady o jeho ďalší rozvoj. Slovenská národná rada nemá však doteraz osobitný orgán, ktorým by zabezpečovala úlohy vodného hospodárstva. Preto Predsedníctvo Národného zhromaždenia zákonným opatrením z 9. júna 1966 č. 37 Zb. doplnilo zákon č. 115/1965 Zb. v tom smere, že v odbore vodného hospodárstva pôsobí na Slovensku Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo a jej predseda plní zverené úlohy v medziach právomoci Slovenskej národnej rady a ďalšie úlohy v odbore vodného hospodárstva na Slovensku plní v rozsahu určenom vládou.

Zriadenie Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo a vymedzenie jej organizácie a pôsobnosti patrí podľa článku 78 odseku 1 ústavy do právomoci Slovenskej národnej rady. Predsedníctvo Slovenskej národnej rady predkladá preto návrh zákona na jej zriadenie.

Návrh zákona Slovenskej národnej rady o Komisii Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstva je postavený na týchto zásadách:

Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo je iniciatívnym, kontrolným a výkonným orgánom Slovenskej národ-

nej rady. Jej úlohy sú vymedzené v § 2 návrhu zákona. Podrobnejšie vymedzenie pôsobnosti komisie bude upravené v jej štatúte, ktorý podľa § 48 odseku 2 rokovacieho a pracovného poriadku Slovenskej národnej rady vydá Predsedníctvo Slovenskej národnej rady.

Okrem Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo bude v odbore vodného hospodárstva na Slovensku pôsobiť ako výkonný orgán Slovenskej národnej rady predseda Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo. Predseda komisie bude plniť jednak zverené úlohy v medziach právomoci Slovenskej národnej rady, vytyčené v § 2 návrhu zákona, jednak ďalšie úlohy, ktoré mu zverí vláda. Tieto úlohy sú predbežne naznačené v návrhu Slovenskej národnej rady o postavení a ulohách orgánov Slovenskej národnej rady v súvislosti s uplatnením zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia, ktorý schválila vláda 2. marca 1966 ako smernicu pre vytváranie vzájomných vzťahov medzi ústrednými orgánmi a orgánmi Slovenskej národnej rady. Definitívne budú tieto delegované úlohy predsedovi komisie upravené uznesením vlády po podrobnom vymedzení pôsobnosti, hlavných úloh a metód práce odborných orgánov vlády, ministerstiev a ostatných ústredných orgánov.

Predseda komisie ako výkonný orgán Slovenskej národnej rady blíži sa týmto svojím postavením poverenikom Slovenskej národnej rady, ktorí sú jednak predsedami komisií Slovenskej národnej rady a jednak v rozsahu určenom vládou plnia úlohy v odbore štátnej správy, v ktorom pôsobia. V súlade s rokovacím a pracovným poriadkom Slovenskej národnej rady, ktorého subsidiárna platnosť pre Komisiu Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo a jej predsedu sa uvádza v § 7 návrhu zákona, bude predseda komisie, obdobne ako povereníci Slovenskej národnej rady, zodpovedať za výkon svojej funkcie Slovenskej národnej rade, jej Predsedníctvu a vláde.

Predsedu komisie bude zastupovať vo funkcii, ktorá mu prisľúcha z vedenia komisie, podpredseda komisie, ktorý však nemusí byť so zreteľom na povahu činnosti komisie poslancom Slovenskej národnej rady. Táto zdôvodnená odchýlka od rokovacieho a pracovného poriadku Slovenskej národnej rady je zakotvená v § 4 návrhu zákona.

Komisia SNR pre vodné hospodárstvo a jej predseda budú plniť svoje úlohy v úzkej spolupráci s ústrednými orgánmi, predovšetkým s Ústrednou správou vodného hospodárstva, ako aj s výkonnými orgánmi Slovenskej národnej rady a ostatnými orgánmi na Slovensku, najmä s národnými výbormi.

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky a súdruhovia!

Predkladaný návrh zákona bol pripravený v súčinnosti s Ústrednou správou vodného hospodárstva. Bol dohodnutý s výkonnými orgánmi Slovenskej národnej rady a príslušnými ministrami a prerokovaný v Právnej komisii Slovenskej národnej rady, ktorá s ním vyslovila súhlas.

Návrh zákona vytvára všetky potrebné predpoklady pre účinný vplyv Slovenskej národnej rady na rozvoj vodného hospodárstva na Slovensku.

Odporúčam preto, aby plénum Slovenskej národnej rady návrh zákona Slovenskej národnej rady o Komisii Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo prijalo v znení predloženom Predsedníctvom Slovenskej národnej rady.

Predseda Chudík:

Ďakujem poslancovi Trstenskému za prednesenie zpráhy. Hlásia sa, súdržky a súdruhovia poslanci, niekto o slovo?

(Nikto.)

Pretože sa o slovo nikto nehlási, budeme hlasovať.

Kto súhlasí

s návrhom zákona Slovenskej národnej rady o Komisii SNR pre vodné hospodárstvo, ako ho doporučil zpravodajca, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada návrh zákona jednomyseľne schválila.

Prikróčíme k štvrtému bodu programu.

Súdržky a súdruhovia, prijatým zákonom Slovenskej národnej rady o Komisii Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo sa zriaďuje Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo. V dôsledku toho Predsedníctvo Slovenskej národnej rady navrhuje zvoliť poslanca Emila Chlebca za predsedu Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo a zvoliť členov komisie podľa návrhu, ktorý vám bol predložený ako tlač 29.

Má niekto dotazy, prípadne pripomienky alebo pozmeňujúce návrhy?

(Nikto.)

Keďže pripomienok niet, budeme hlasovať, a to osobitne o návrhu na zvolenie predsedu komisie a osobitne o návrhu na zvolenie členov komisie.

Kto súhlasí, aby za predsedu Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo bol zvolený poslanec Emil Chlebec, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že za predsedu Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo bol zvolený poslanec Emil Chlebec.

Dávam hlasovať o voľbe členov Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo.

Kto súhlasí s návrhom, ktorý vám bol rozdáný ako tlač 29, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že členovia Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo boli zvolení jednomyseľne podľa návrhu.

Súdržky a súdruhovia poslanci,

Predsedenstvo Slovenskej národnej rady ďalej odporúča vykonať niektoré zmeny v zložení komisií Slovenskej národnej rady, ako sú uvedené v návrhu, ktorý vám bol rozdáný ako tlač 31.

Má niekto dotazy, prípadne pripomienky alebo pozmeňujúce návrhy? Všetky zmeny boli dohodnuté so všetkými súdruhmi, ktorých sa to týka.

(Nikto.)

Pripomienky nie sú.

Kto súhlasí s návrhom, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada návrh schválila.

Príkročíme k piatemu bodu programu, ktorým je návrh Komisie Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru a Právnej komisie Slovenskej národnej rady na vydanie zákona Slovenskej národnej rady o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku.

Návrh zákona ste dostali ako tlač 36.

Zpravodajcom je poslanec doc. Vasil' Kapišovský.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca doc. Kapišovský:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky poslankyne a súdruhovia poslanci!

Komisia Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru a Právna komisia Slovenskej národnej rady vám podľa § 21 rokovacieho a pracovného poriadku Slovenskej národnej rady predkladajú návrh zákona o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku. Zákomom č. 19/1966 Zb. o vysokých školách, ktorý platí v celej Československej socialistickej republike, bol daný jednotný politicko-organizačný základ, aby sa vysoké školy stali strediskami, ktoré výchovou vysokovzdelaných a odborne kvalifikovaných pracovníkov prispievajú k rastu socialistickeho národného hospodárstva, vedy a kultúry. V podmienkach nastupujúcej vedecko-technickej revolúcie majú vysoké školy na odbornej úrovni vyjadrovať všetky snahy našej spoločnosti, aktívne ovplyvňovať cesty rozvoja národného hospodárstva, systematicky zvyšovať úroveň vedeckých poznatkov i celkovú kultúrnosť spoločnosti.

Tomuto postaveniu vysokých škôl dal nový zákon aj primerané organizačné formy v ich vnútornom i vonkajšom živote. Chcel by som stručne uviesť, že celoštátny zákon dal všetkým vysokým školám oveľa väčšiu samostatnosť v pedagogickej a vedeckej práci a stanovil zodpovednosť za jej výsledky, zvýšil nároky na učiteľov ako rozhodujúcich činiteľov v činnosti vysokých škôl a upravil štruktúru orgánov škôl v záujme optimálneho plnenia ich poslania. Deľbu práce medzi školami a ústrednými orgánmi

upravil v duchu všetkých posledných opatrení, o ktoré sa usí-
lujeme v celom živote našej spoločnosti tak, že školám zveril
veci bezprostredného riadenia činnosti a ústredné riadenie obmed-
zil na otázky skutočne základné.

Pri celoštátnom význame a poslaní vysokého školstva prizerajúc
súčasne na osobitosť úloh vysokých škôl pri zabezpečovaní hos-
podarskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska, zákon č. 19/1966 Zb.
prenechal v § 35 úpravu pôsobnosti Slovenskej národnej rady
a jej orgánov — vo vzťahu k vysokým školám na Slovensku —
Slovenskej národnej rade. Táto právna konštrukcia vychádza zo
zásad leninskej národnostnej politiky, ako sú zakotvené v Ústave
Československej socialistickej republiky. V zmysle tejto úpravy
tvorivo rozvinutej Dokumentom Ústredného výboru Komunistickej
strany Československa a Ústredného výboru Komunistickej
strany Slovenska „Za plnšie uplatnenie Slovenskej národnej rady“
je Slovenská národná rada nielen orgánom povolaným riešiť veci
národnej a regionálnej povahy na Slovensku, ale tiež národným
článkom celoštátneho riadenia. Preto v pomere k vysokým ško-
lám vystupuje Slovenská národná rada jednak s pôvodnou, t. j.
z ústavy odvodenou právomocou, jednak s právomocou odvodenou
zo zákona č. 19/1966 Zb. o vysokých školách. Realizujúc špeci-
fické postavenie vysokých škôl na Slovensku a vychádzajúc
z uvedených funkcií Slovenskej národnej rady, upravuje navrho-
vaný zákon otázky riadenia a organizácie vysokých škôl na Slo-
vensku komplexne. V takto ponímanom prístupe návrh diferenc-
cuje úlohy, v ktorých slovenské národné orgány realizujú svoju
účasť na ústrednom riadení, a na také, ktoré môžu bezprostredne
a s najväčšou znalosťou problémov ukladať, vyžadovať i riešiť.

Návrh zákona dôsledne rešpektuje celoštátny aspekt postave-
nia vysokých škôl a zachováva ich organickú jednotu v celej
sústave vysokého školstva v Československej socialistickej re-
publike. Preto vo všetkých zásadných otázkach ich poslania, úloh,
organizácie, výstavby a riadenia platia pre ne jednotné celoštát-
ne hľadiská tak, ako ich vymedzuje zákon č. 19/1966 Zb. o vyso-
kých školách.

Návrh zákona zohľadňuje niekoľkoročné praktické poznatky
získane na vysokých školách, najmä tiež pri uplatňovaní vládneho
uznesenia č. 340 z roku 1964. Ide tu o životom preverenú skú-
senosť vyše desiatky škôl a tisícov vysokoškolských pracovní-
kov na Slovensku. Treba pritom zdôrazniť, že návrh zákona nemá
iba organizačno-právny charakter, v ktorom by sa analogicky zo
zákona o vysokých školách vymedzovala konkrétna pôsobnosť
jednotlivých orgánov Slovenskej národnej rady, ale že ide o sú-

hrnnú normatívnu úpravu významu a vzťahov vysokých škôl v podmienkach celkového zabezpečovania úloh rozvoja Slovenska, i o stanovenie vzájomných povinností zo strany slovenských národných orgánov. Návrh zákona teda tvorivo a komplexne rozvíja úpravu existujúcich vzťahov a zabezpečuje prehľadnosť normatívneho postavenia vysokých škôl v rámci jednotného právneho poriadku Československej socialistickej republiky.

Chcel by som teraz upozorniť na niektoré ustanovenia predkladaného návrhu a na spôsob, ako sa budú v politicko-organizačnom dosahu prejavovať v práci vysokých škôl i slovenských národných orgánov.

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady ako najvyšší výkonný orgán Slovenskej národnej rady má v prvom rade usmerňovať a koordinovať činnosť príslušných orgánov na Slovensku, čo je odrazom jeho celkovej zodpovednosti za realizovanie úloh, stanovených Slovenskou národnou radou. Ako jedna z najzávažnejších otázok vyhradzuje sa Predsedníctvu Slovenskej národnej rady prerokúvať perspektívu rozvoja vysokých škôl na Slovensku, ich kadrového a materiálneho zabezpečenia, ako aj ich organizáciu. Táto pôsobnosť súvisí jednak s jej výslovným vyhradením vláde v zákone o vysokých školách, ktorej Predsedníctvo predkladá svoje stanoviská, jednak s ústavným postavením a zodpovednosťou Predsedníctva Slovenskej národnej rady pri zabezpečovaní úloh rozvoja a prípravy štátneho plánu rozvoja hospodárstva Slovenska.

Pri hodnotení poslania vysokých škôl pôjde samozrejme nielen o čiastkový pohľad na jednotlivé úlohy, ale o plnenie ich základného poslania komplexne tak, ako to stanovuje celoštátny zákon v § 2 - rokovací a pracovný poriadok - ktorého podpornú platnosť preberá ustanovenie § 11 návrhu, upravuje aj ďalšie formy, v ktorých Predsedníctvo Slovenskej národnej rady môže rozvoj vysokých škôl zabezpečovať.

Praktický výkon starostlivosti o vysoké školy zveruje návrh zákona Komisii a povereníkovi SNR pre školstvo a kultúru, ako orgánom pôsobiacim rezortne, t. j. v príslušnom odbore štátnej správy. Komisia Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru pravidelne prerokúva otázky vyhradené a predkladané Predsedníctvu Slovenskej národnej rady, ako sú otázky rozvoja, zabezpečovania činnosti i hodnotenie celkovej práce vysokých škôl, jej prvoradou úlohou zostáva pritom starostlivosť o plnenie základných úloh plánu a rozpočtu a o investičnú výstavbu. V súvislosti s otázkami celkového rozvoja vysokých škôl žiada sa jednoznačne povedať, že najmä v priestorovom a materiálnom

vybavení vysokých škôl budú môcť orgány Slovenskej národnej rady oveľa dôraznejšie vyžadovať povinnosti od zúčastnených orgánov na Slovensku, ich účinnú pomoc a spoluprácu. To tiež ovplyvní aj úprava vzťahov slovenských národných orgánov k odborným odvetvovým orgánom centrálneho riadenia.

Pôsobnosť povereníka SNR pre školstvo a kultúru sa podľa § 5 člení v dvoch smeroch. Ide jednak o účasť na základných úlohách celoštátneho riadenia vysokých škôl, čo vyplýva z organickej jednoty vysokého školstva i z postavenia povereníka ako výkonného orgánu Slovenskej národnej rady, jednak o súbor vlastných konkrétnych riadiacich opatrení na ideovom, vedecko-pedagogickom a hospodárskom úseku, ktoré sú potom bližšie rozvedené v ďalších ustanoveniach návrhu. Ustanovenie § 5 vo svojej druhej časti má významný právny dosah, ktorým sa zakotvuje jednota a právna návaznosť opatrení všetkých orgánov zúčastnených na riadení vysokých škôl v celej ČSSR.

Účasť povereníka na celoštátnom riadení vysokých škôl sa podľa ustanovenia § 6 návrhu viaže na tie úlohy, ktoré zákon č. 19/1966 Zb. vyhradzuje ako zásadné ministrovi školstva a kultúry buď vo vlastnej pôsobnosti, alebo ako návrh pre schválenie vláde. Tým sa nevyčerpáva možnosť ďalších opatrení, prípadne iniciatívnych návrhov povereníka SNR pre školstvo a kultúru. V tom treba vidieť aj podstatu možnosti, ktoré tento paragraf dáva. Vzťah ministra a povereníka je pritom riešený a uplatňuje sa v celom odvetví školstva a kultúry i v ďalších formách, ktoré dávajú záruku jednoty a účinnosti riadenia.

Taxatívny výpočet oprávnení v konkrétnej riadiacej činnosti povereníka podľa § 7 návrhu sa zameriava na zásadné otázky. Zodpovedajú požiadavkám ústredného riadenia, pričom rozsah výkonných opatrení povereníka sleduje okrem teoretických hľadísk, ako som o nich hovoril v úvode, aj potreby pružnosti, časovej i vecnej účinnosti, praktickej priebornosti, ako aj hospodárnosti riešení. Rešpektujúc primárny vzťah slovenských národných orgánov k vysokým školám, vyhradzuje sa povereníkovi SNR pre školstvo a kultúru stanovenie zásad učebných plánov a osnov, najmä tých odborov, ktoré s vecnou znalosťou slovenských podmienok má mať bezprostredne na zreteli. Sú to najmä učebné plány a osnovy, predovšetkým slovenského, maďarského a ukrajinského jazyka a literatúry, histórie a umenia, ďalej otázky výuky politicko-výchovnej i vedecko-výskumnej práce na vysokých školách, otázky prijímacieho konania i jedna z foriem vlastnej účinnosti práce vysokých škôl — rozmiestovanie absolventov, vrátane ich uplatnenia v praxi.

V ekonomike vysokých škôl sleduje návrh v súlade so všeobecnou metodikou také formy pôsobnosti povereníka, ktoré by skrátili a skvalitnili cesty ekonomických nástrojov a zosúlادili ideovo odborný a ekonomický pohľad na činnosť vysokých škôl na Slovensku.

V kádrových veciach sa vychádza zo vzťahov, ako ich vyjadruje celoštátny zákon, pričom pôsobnosť alebo súčinnosť slovenských národných orgánov sa upravuje v závislosti na význame vlastného kádrového opatrenia. Dohoda s ministrom školstva a kultúry pri predkladaní návrhov na vymenovanie riadnych a mimo-riadnych profesorov, ako aj rektorov vysokých škôl, zodpovedá doterajšej úprave. Kritériá § 8 písm. b) pri vymenúvaní docentov sú vyjadrením samozrejmej požiadavky aj doterajšej praxe. V tomto paragrafe komisie prizerajúc na niektoré dodatočne uplatnené pripomienky odporúčajú plénu Slovenskej národnej rady vypustiť znenie za bodkočiarkou, takže § 8 písmeno b) bude znieť: „vymenúva v súlade s celoštátnymi kritériami a podľa zásad stanovených ministrom školstva a kultúry docentov vysokých škôl“. Ide totiž o pôsobnosť, ktorú bude povereník vykonávať podľa kritérií celoštátneho zákona, v dôsledku čoho táto časť ustanovenia sa javí nadbytočná.

Rôznorodosť úloh, oprávnení a povinností, široká škála vzťahov vysokých škôl a riadiacich orgánov, vyžaduje ustanoviť aj priamo zodpovednosť rektorov a dekanov samostatných fakúlt voči výkonným orgánom Slovenskej národnej rady. Tým nie je dotknuta ich zodpovednosť voči ministrom v tých otázkach, ktoré v ústrednom riadení vykonáva.

Problematikou existencie Slovenského výboru pre vysoké školy dostatočne rozvádza dôvodová zpráva.

Súduružky a súduroovia,

prijatím navrhovaného zákona o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku dovršujeme právne formy úpravy vysokých škôl v celej republike. Aj pri úprave otázok v dvoch zákonoch zostáva právna úprava vysokého školstva jednotná a prehľadná, čo je tiež zárukou účinnosti riadenia a skvalitnenia práce vysokých škôl. Treba nám nielen očakávať, ale stanovujeme si aj konkrétne a náročné úlohy, aby sa sústava právnych noriem na úseku vysokých škôl najvýraznejšie prejavila v ich práci, a tak aj v živote celej našej spoločnosti.

Návrh zákona prerokovali Komisia Slovenskej národnej rady

pre školstvo a kultúru a Právna komisia Slovenskej národnej rady. Z ich poverenia odporúčam, aby plénum Slovenskej národnej rady predkladaný návrh zákona s uvedenou zmenou v § 8 písme-
ne b) schválilo.

Predseda Chudík:

Ďakujem poslancovi K a p i š o v s k é m u za podanú zprávu.
Nasleduje 30 minútová prestávka.

(Prestávka.)

(Po prestávke:)

Predseda Chudík:

Vážené súdružky a súdruhovia,

nasleduje rozprava k návrhu zákona.

Do rozpravy sa zatiaľ prihlásili poslanci

Dr. Matej L ú č a n, povereník SNR pre školstvo a kultúru
a Daniel F u t e j.

Dávam slovo povereníkovi Dr. L ú č a n o v i.

Povereník Dr. Lúčan:

Vážená slovenská rada,
súdružky a súdruhovia poslanci,
vážení hostia!

Slovenská národná rada prerokúva dnes významný zákon – zákon o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku.

Národné zhromaždenie, ako už uviedol súdruh K a p i š o v s k ý, prijalo 16. marca 1966 nový zákon o vysokých školách, ktoré naša spoločnosť pokladá za pedagogické, vedecké a kultúrne pracoviská najvyššej úrovne, svojou činnosťou vytvárajúce nevyhnutné predpoklady pre progresívny rast socialistickeho národného hospodárstva, vedy a kultúry. Nový zákon Národného zhromaždenia o vysokých školách bol vyvolaný potrebou prispôbiť právne normy o poslaní, organizácii a riadení vysokých škôl novým úlohám budovania socialistickej spoločnosti pri plnení ktorých význam vysokých škôl výrazne vzrastá.

Preto novým spôsobom vymedzuje a zdôrazňuje významné spoločenské poslanie vysokých škôl v rozvoji spoločnosti a na druhej strane starostlivosť o vysoké školy pokladá za záležitosť celej spoločnosti. Zároveň však dáva vysokým školám možnosť plne rozvíjať iniciatívu na získanie prostriedkov výskumnou, projekčnou i inou činnosťou, a s prostriedkami takto získanými samostatne hospodáriť. Zákon Národného zhromaždenia č. 19 zvyšuje ďalej samostatnosť a súčasne zodpovednosť vysokých škôl a ich predstaviteľov za výsledky ich práce. Kladie dôraz na plné využívanie schopnosti študentov a zodpovedný vzťah k štúdiu, vytvára dobré predpoklady pre vyhľadávanie a rozvoj talentov a uplatnenie nových progresívnych vysokoškolských metód výuky. Štúdium popri zamestnaní považuje za formu štúdia riadneho a rovnocenného so štúdiom denným a zavádza systém postgraduálnych foriem štúdia absolventov vysokých škôl.

Nový vysokoškolský zákon vyzdvihuje význam a úlohy vysokých škôl v oblasti vedeckého bádania a vo výchove vedeckých pracovníkov. Vysoké školy predstavujú jednu zo základných oblastí vedecko-výskumnej základne Československej socialistickej republiky.

Zákon ďalej po novom upravuje spôsob menovania a ustanovenia vedecko-pedagogických pracovníkov na vysokých školách, zavádza novú kategóriu mimoriadnych profesorov a lektorov a po novom upravuje absolventské tituly. V oblasti riadenia vytvára vysokoškolský zákon široký priestor pre samostatnosť a právomoc a tomu zodpovedajúcu zodpovednosť akademických funkcionárov vysokých škôl, ktorých volia vedecké rady vysokých škôl a fakúlt, pričom rektorov menuje prezident republiky.

Jednou z charakteristických črt nového zákona o vysokých školách je to, že zjednocuje a zjednodušuje právne a prevádzacie predpisy pre činnosť vysokých škôl.

Zákon Národného zhromaždenia číslo 19 o vysokých školách platí od 1. mája 1966 pre vysoké školy v celej republike. Chcem poznamenať, že vysoké školy ho prijali priaznivo. To znamená, že zákon o vysokých školách zodpovedá objektívnym potrebám vysokých škôl a jeho jednotlivé ustanovenia sa začali v praxi uplatňovať, a to najmä v prípravách na budúci školský rok. Práve v uplynutých dňoch prebehli voľby nových akademických funkcionárov. Záujem všetkých pracovníkov vysokých škôl o plnenie úloh vysokých škôl sa zvyšuje.

Nové vo vysokoškolskom zákone je to, že v paragrafe 35 stanovuje, že Slovenská národná rada sa zúčastňuje na vykonávaní zákona Národného zhromaždenia s osobitným zreteľom na

plnenie úloh vysokých škôl pri zabezpečovaní hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska. Pôsobnosť Slovenskej národnej rady a jej orgánov vo vzťahu k vysokým školám na Slovensku a zodpovednosť akademických funkcionárov vysokých škôl na Slovensku Slovenskej národnej rade a jej orgánom upraví zákon Slovenskej národnej rady. Z čoho vychádza toto ustanovenie zákona?

V pôsobnosti Slovenskej národnej rady významné miesto zaujímajú otázky odrážajúce život národa, a to najmä otázky kultúry, školstva, organizácie a riadenia týchto inštitúcií. Pri úprave týchto otázok národné a regionálne veci nejavia sa, pravda, v podmienkach spolužitia našich dvoch bratských národov v absolútnej výlučnosti a izolovanosti, naopak, často prerastajú národný, či regionálny rámec. Preto pri domýšľaní právnej regulácie takýchto javov, ako aj pri vymedzovaní úloh celoštátnych a slovenských národných orgánov v tejto oblasti žiada sa uplatňovať v organickej jednote tak celoštátne, ako aj národné hľadiská.

Pokiaľ ide o vysoké školy, presahujú zásadne národný rámec a majú celoštátny význam. Niektoré vysoké školy na Slovensku, resp. fakulty sú jediné svojho druhu v celej republike, ako napr. Vysoká škola dopravná v Žiline, Vysoká lesnícka a drevárska škola vo Zvolene, Farmaceutická fakulta univerzity Komenského v Bratislave a pod. Vysoké školy sú však aj národné inštitúcie, ktoré majú vrcholný vplyv nielen na rozvoj kultúry a vzdelanosti, ale aj na celkovú úroveň výrobných síl v celej národnopolitickej oblasti. Z týchto zásad vychádza aj celoštátny zákon o vysokých školách, keď úpravu vzťahov Slovenskej národnej rady a jej orgánov k vysokým školám na Slovensku považuje za vec jej oprávneného záujmu.

Návrh zákona Slovenskej národnej rady o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku popri tom, že je výrazom primárnej pôsobnosti Slovenskej národnej rady ako národného orgánu štátnej moci a správy na Slovensku, je aj naplnením § 35 zákona o vysokých školách. Je teda zákonom nadväzujúcim na zákon celoštátny a oba zákony treba vidieť vcelku a jednote. Takéto riešenie je výrazom správnosti národnostnej politiky Komunistickej strany Československa, rešpektujúc marxisticko-leninskú zásadu v národnostnej otázke o dialektickej jednote obecného a zvláštneho.

Slovenský národ v zložitom vývoji svojho národného života má významnú tradíciu i v oblasti vysokého školstva. Je historickou skutočnosťou, že na území dnešného Slovenska pred 500

rokmi bola založená a existovala — aj keď krátku dobu — Akadémia Istropolitána. Významným centrom vzdelanosti a kultúry bola Trnavská univerzita, ktorá vyvíjala činnosť v 17. a 18. storočí skoro 150 rokov. Nedávno sme spomenuli 200. výročie vzniku Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici. Ďalej existovalo viac vysokých škôl v jednotlivých slovenských mestách, ako napr. v období 17.—18. storočia univerzita v Košiciach, Alžbetínska univerzita v Bratislave a niektoré právnické akadémie.

Novú etapu v rozvoji vysokých škôl na Slovensku znamenal vznik československého štátu. V roku 1919 bola založená Univerzita Komenského, ktorá v roku 1969 oslávi polstoročie svojej činnosti. Postupne sa vytvorili predpoklady aj pre vznik slovenskej techniky, ktorá za aktívnej podpory a boja Komunistickej strany Československa bola založená v roku 1937. Neskôr vznikla i vysoká škola ekonomická.

Pravda, vysoké školstvo na Slovensku sa nemohlo v podmienkach buržoázneho zriadenia rozvinúť do takej miery, ako to vyžadoval záujem rastu vzdelania ľudu. Veď v roku 1938 na slovenských vysokých školách študovalo len 2034 študentov. Dovoľte mi poznamenať, že dnes máme dvaapokrát toľko učiteľov na vysokých školách na Slovensku.

Kvalitatívne novú etapu v rozvoji vysokého školstva na Slovensku predstavuje oslobodenie Československa sovietskou armádou a najmä Február 1948. Vysoké školy predstavujú dnes obrovskú a neustále rozvíjajúcu silu.

V školskom roku 1946/47 boli na Slovensku 4 vysoké školy a 15 fakúlt, na ktorých študovalo 8950 poslucháčov a pôsobilo 732 učiteľov. Počet študujúcich vzrástol od r. 1946 päťapokrát a počet všetkých učiteľských pracovníkov zo 732 na takmer 5000. No v školskom roku 1965/66 bolo zapísaných takmer 32 000 poslucháčov denného štúdia a viac ako 17 000 poslucháčov štúdia popri zamestnaní. Základné prostriedky vysokých škôl na Slovensku v roku 1948 predstavovali hodnotu cca 217,4 miliónov korún. Dnešná hodnota základných prostriedkov vysokých škôl na Slovensku je 1335 mil. Kčs.

Postupne vznikali nové vysoké školy, nové fakulty, nové študijné odbory, súčasne sieť vysokých škôl z tradičných vysokoškolských centier sa rozšírila aj do ďalších vysokoškolských centier a zodpovedajúco ekonomickému rozvoju Slovenska oproti tradičnému humanitnému vysokoškolskému vzdelaniu sa proporcionálne rozvinulo dnes už prevažujúce vzdelanie technické. Ďalej sa rozvinuli vysoké školy prírodovedného smeru. Teraz vysoké školy na Slovensku ročne vypúšťajú 4500 absolventov.

Popri tomto veľmi významnom kvantitatívnom raste vysokých škôl na Slovensku sa rozvíjali aj ich kvalitatívne črty na nových základoch. Socialistický spôsob výroby a života postupne pretváral aj vnútorný charakter vysokých škôl posilňovaním a rozvíjaním ich socialistického obsahu. Postupne sa stávali skutočným centrom najvyššieho vzdelania ľudu. Z pôvodných asi 15 % študujúcich z rodín robotníkov a roľníkov z celkového počtu, táto proporcia postupne vzrastala na zodpovedajúcu proporciu sociálneho zloženia obyvateľstva. V procese intenzívneho ideologického boja na vysokých školách marxizmus-leninizmus sa stal vedeckým svetonázorovým základom celej výuky i vedeckej práce.

Škola sa tak postupne užšie a užšie spájala so životom a mohla tak vo svojom obsahu pružnejšie reagovať na potreby života, praxe a najnovšie výsledky vedy a techniky.

V tomto rozvoji vysoké školy na Slovensku stali sa rovnocennou súčasťou sústavy vysokoškolského vzdelávania a zdroja kultúry v celej republike.

V náväznosti na bohatú a rozvinutú sieť stredných škôl prispievajú k vytváraniu základných podmienok pre kvalitatívne zmeny v ekonomike nášho socialistického štátu pre nástup do vedecko-technickej revolúcie.

Pri dosiahnutí tohto stavu rozvoja úrovne významne prispievala aktívna pomoc českých vysokých škôl a najmä ich učiteľov.

Naša spoločnosť stojí dnes pred novými významnými úlohami. Ďalší vzrast našej ekonomiky a života môžeme uskutočniť cestou intenzívneho rozvoja s orientáciou na kvalitu. Intenzifikujeme rozvoj, a tým aj vzdelanie a kultúru na vyššej úrovni. Chrbtovou kosťou celej tejto etapy sa stáva veda, technika a vzdelanie a metódou nový systém zdokonaleného riadenia národného hospodárstva. Na tento proces a úlohy najmä vysoké školy musia reagovať a splniť všetky požiadavky na poli vzdelania, vedy a kultúry, ktoré na ne kladie spoločnosť.

Tomu musí zodpovedať aj ďalší rozvoj vysokých škôl tak do roku 1970, ako aj potom. Základná línia rozvoja vysokých škôl bola daná uzneseniami Ústredného výboru Komunistickej strany Československa z októbra 1964 a Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska z marca 1965 a bola potvrdená XIII. sjazdom Komunistickej strany Československa. Túto generálnu líniu charakterizuje najväčšie úsilie o kvalitu, vysokú úroveň vzdelávacej a výchovnej práce na základe všestrannej modernizácie jej obsahu a metód.

Pri ďalšom rozvoji vysokých škôl na Slovensku počítame s tým,

že už v podstate nedôjde k zmenám v sieti vysokých škôl. Nehodláme zakladať nové vysoké školy, ani rozmiestovať fakulty mimo rámec existujúcich vysokých škôl. To ovšem neznamená, že by v rámci vysokých škôl nemohli po dôkladnom preskúmaní potreby odborníkov určitých profesií vzniknúť niektoré ďalšie fakulty. Doterajšie práce na dlhodobom pláne rozvoja vysokých škôl, uskutočňované s rôznym stupňom intenzity v rokoch 1962 až 1966 ukazujú popri už realizovaných opatreniach v redukcii počtu pedagogických fakúlt na nutnosť riešiť niektoré problémy, ktoré z hľadiska Slovenska ukazujú sa aktuálne a ďalšie odďaľovanie ich realizácie by mohlo vážne narušiť vcelku úspešný proporcionálny vývoj výchovy vysokoškolsky kvalifikovaných odborníkov.

Jedným z týchto problémov je otázka vytvorenia tretej fakulty pre výchovu lekárov v Stredoslovenskom kraji. Už v roku 1962 vzniklo tu pri OÚNZ v Martine detašované pracovisko Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, kde sa dosiaľ realizovala príprava poslucháčov III. až VI. ročníka. Od októbra t. r. zaškoľíme na tomto pracovisku aj poslucháčov I. a II. ročníka. Potreba novej lekárskej fakulty je vyvolaná spoločenskou objednávkou na počet lekárov, pričom v Stredoslovenskom kraji pripadá najviac ľudí na jedného lekára a je súčasne vyvolaná celkovým úsilím o skvalitnenie prípravy lekárov.

Aby rôzne odvetvia rozvíjajúceho sa priemyslu, predovšetkým na východnom Slovensku, mohli byť dotované vyššími počtami elektrotechnických inžinierov, uvažujeme už niekoľko rokov dobudovať Vysokú školu technickú v Košiciach zriadením elektrotechnickej fakulty. Vzhľadom na túto potrebu bude správne znovu posúdiť celý problém. Predbežné úvahy a konzultácie ukazujú, že je celkom reálne vypracovať návrh na zriadenie elektrotechnickej fakulty, ktorá by mohla zahájiť výuku postupne, počnúc prvým ročníkom od školského roku 1967/68 tak, ako sa predpokladalo už v rokoch 1962–1963 pri počítačových prácach na dlhodobom pláne rozvoja vysokých škôl.

Počet učiteľov vysokých škôl, a to aj v kategórii profesorov a docentov, sa v posledných rokoch zvýšil. V školskom roku 1959/60 pôsobil na vysokých školách na Slovensku 418 profesorov a docentov, resp. ich zástupcov, a 2104 ostatných učiteľov. Na začiatku školského roku 1965/66 sme mali už 125 profesorov, 53 zástupcov profesorov, 533 docentov, 80 zástupcov docentov, 3600 odborných asistentov 451 asistentov a ďalších interných učiteľov. Okrem toho vyučujú na našich vysokých školách externisti, z čoho je 22 profesorov a 103 docentov.

Ako je zrejmé, bol v posledných rokoch menovaný pomerne veľký počet profesorov a docentov. Napriek tomu nie je proces kádrového budovania vysokých škôl na Slovensku bez problémov. Pri menovaní docentov sú v drvivej väčšine a v poslednom období takmer všetci novomenovaní docenti kandidátmi vied; pokiaľ sa týka profesorov bolo z celkového počtu profesorov menovaných v rokoch 1963—1965 iba 10 % s vedeckou hodnosťou doktora vied. Požiadavky a kritériá na menovanie profesorov i docentov sa sústavne zvyšujú a budú zvyšovať. Spolu s tým musíme však vytvárať aj vhodné podmienky nielen pre serióznu výskumnú činnosť, prostredníctvom ktorej budú rásť kádre, ale i pre pedagogickú prácu s poslucháčmi. Teda miesto chvatu a formálneho prístupu, rozsiahlej produkcie nie vždy uspokojivých vedeckých prác, pripravovaných predovšetkým k získaniu potrebného titulu, žiada sa na všetkých vysokých školách uplatniť cielavedomú a náročnú prípravu učiteľov, a to tak po vedeckej ako aj pedagogickej stránke.

V tejto päťročnici na vysokých školách na Slovensku máme veľký investičný program. V štádiu rozostavanosti sú objekty Stavebnej fakulty Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, začali sme budovať Vysokú školu technickú v Košiciach a Pedagogickú fakultu v Banskej Bystrici. Ináč dokončuje sa výstavba Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. V budúcom roku chceme zahájiť výstavbu Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave vo viac ako štvrtmiliardovej hodnote a objekty Vysokej školy dopravnej v Žiline. Súčasne s investičnou výstavbou budeme usilovať o lepšie vybavenie vysokých škôl strojmi a prístrojmi, aby sa poslucháči priamo oboznámili so súčasnou technikou a modernými metódami výskumu. Vybavenie našich škôl strojmi a prístrojmi je samozrejme iba jednou zo stránok modernizácie výuky. Ďaleko dôležitejšou je jej obsahová modernizácia. V období, keď sa veda a technika, a teda aj celá spoločnosť budú meniť a rozvíjať, položíme dôraz na lepšiu a širšiu teoretickú prípravu poslucháčov, v ktorej si musia osvojiť aplikáciu nových poznatkov vedy a techniky. Poučili sme sa z určitých skúseností z minulosti. Je zrejmé, že v praxi sa lepšie uplatňujú odborníci s rozsiahlymi teoretickými znalosťami, schopní rýchle si osvojovať nové poznatky svojho odboru, ako absolvent úzkej špecializácie. Už dávno je preč doba, kedy vysoká škola si mohla robiť nárok na to, že dá svojim absolventom dostatočné množstvo vedomostí pre celý život. Z uvedených dôvodov vypracovalo Ministerstvo školstva a kultúry v spolupráci s Poverením SNR pre školstvo a kultúru

a v úzkej spolupráci s učiteľmi vysokých škôl novú nomenklatúru študijných odborov, ktorú chceme naplniť moderným duchom po stránke obsahu i metód. Neslobodno si zakryvať, že toto bude jedna z najťažších úloh, pred ktorými v súčasnosti na vysokých školách stojíme.

Pri budovaní vysokého školstva zohrávali a zohrávajú dôležitú úlohu slovenské národné orgány ako národné orgány štátnej moci a správy a v tomto postavení súčasne tiež národný článok celoštátneho politického a hospodárskeho riadenia.

Ústredný výbor Komunistickej strany Slovenska a Slovenská národná rada od svojho vzniku venovali vždy veľkú pozornosť rozvoju vzdelávania a výchove pracujúcich a pri plnení celoštátnej úlohy na Slovensku i v tejto oblasti. Svedčí o tom skutočnosť, že Slovenská národná rada už 6. septembra 1944 prijala nariadenie o poštátnení všetkého školstva na Slovensku a potom aj ďalšie zákonodarné akty o poštátnení učiteľstva, o poštátnení majetku škôl a konkrétne opatrenia o zriadení škôl vysokých. Boli to nariadenie č. 48 z apríla 1946, ktorým bola zriadená Vysoká škola poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Košiciach, zákon č. 88 z roku 1949 o zriadení Vysokej školy múzických umení, zákon č. 89 z júna 1949 o zriadení Vysokej školy výtvarných umení a zákon Slovenskej národnej rady č. 1 z decembra 1949 a zriadení Vysokej školy veterinárnej v Košiciach.

Súčasne slovenské národné orgány sústavnou starostlivosťou prispievali k plneniu celoštátnych úloh na vysokých školách v oblasti kádového zabezpečovania, v politicko-výchovnej práci, v organizácii vysokých škôl i v rozvoji vedeckej činnosti.

Slovenská národná rada a jej orgány sa budú aj naďalej starať o rozvoj vysokých škôl na Slovensku, k čomu má prispieť aj dnes prerokovaný zákon.

Vážené súdružky poslankyne, súdruhovia poslanci!

Návrh zákona o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku predkladáme vám v tom vedomí a presvedčení, že jeho uplatňovaním prispějeme k ďalšiemu kvantitatívnemu, ale hlavne kvalitatívnemu rozvoju vysokých škôl na Slovensku.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **L ú č a n o v i** za vystúpenie.

Ďávam slovo poslancovi **F u t e j o v i**.

Poslanec Futej:

Vážená slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

Bol nám predložený návrh zákona o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku. Návrh zákona vychádza z celoštátneho významu a úloh vysokého školstva, ústavných zákonov o vysokých školách a so zreteľom na osobitné rysy vysokých škôl na Slovensku. Návrh zákona kladie veľký dôraz na výchovnú stránku. Domnievam sa, že prijatie tohto zákona ešte viac prehĺbi pôsobnosť orgánov Slovenskej národnej rady na riadiacu činnosť vysokých škôl, na prehĺbenie pedagogického, odborného i ideového vplyvu na naše vysoké školstvo. Pokiaľ som mal možnosť si prezrieť prehľady o kvalifikačnej skladbe nášho pedagogického sboru na vysokých školách, ako aj poznať úroveň pracovníkov Slovenskej národnej rady, ktorí zodpovedajú za úsek škôl, sú záruky, že terajšie kádrové vybavenie a zároveň jeho sústavné vylepšovanie dávajú záruku, že požiadavky, ktoré vyplývajú z predloženého zákona, budú môcť byť zabezpečené. Oblasť výberu kádrov, ich sústavné skvalitňovanie po všetkých stránkach pokladám za jednu z dôležitých oblastí práve u nás na Slovensku. Nechcem túto problematiku rozoberať, pretože pri mých príležitostiach sa rozoberala a bola zdôraznená ako jedna z hlavných úloh. Hovorím však o nej preto, že v súčasnom období široká verejnosť, naši voliči, veľa diskutujú o práci našich vysokých škôl, o našom vysokoškolskom študentstve.

XIII. sjazd Komunistickej strany Československa venoval veľkú pozornosť výchove a vzdelávaniu mladej generácie. V zpráve prednesenej súdruhom Novotným sa zvlášť zdôrazňuje, že predpokladom plného zapojenia mládeže do spoločenského života je všestranná odborná i občianska príprava spojená s vysokou úrovňou vedomostí a mravnej vyspelosti socialistického človeka. Ďalej sa zdôrazňuje, že do popredia vystupujú kvalitatívne stránky školstva, väčšia zodpovednosť učiteľov za vysokú úroveň vedomostí žiakov a študentov, za upevňovanie socialistického svetového názoru a zdravých morálnych a charakterových črt mladého človeka. Zákon o vysokých školách, ktorý schválilo Národné zhromaždenie, ako aj novopredkladaný návrh zákona má veľký význam, pretože do určitej miery to úzko súvisí i s prácou Československého svazu mládeže. Veď takmer 45 % členov Československého svazu mládeže tvorí práve mládež študujúca

na výberových školách II. cyklu a vysokých školách. Tu sa mladí ľudia stretávajú v kolektívoch, vytvárajú sa prvé vzťahy k mládežníckej organizácii a jej prostredníctvom vzťah mladých ľudí k spoločnosti. Preto bolo zdôraznené XIII. sjazdom Komunistickej strany Československa, že strana považuje prácu škôl všetkých stupňov spolu s výchovou v rodine a pôsobením Československého sväzu mládeže a Pionierskej organizácie za vzájomne sa dopĺňajúce činitele, ktoré nesú nedeliteľnú zodpovednosť za utváranie politického, odborného a morálneho profilu mladej generácie. Preto sa domnievam, že § 7 v ods. c) správne zdôrazňuje, že výuka a ideová, politická práca na školách musí byť v popredí záujmu vysokých škôl, a to preto, lebo cieľom výchovnej práce vysokej školy je pripraviť politicky vyspelého odborníka. Pri výchove na vysokých školách nejde len o rozumové zvládnutie odboru, o neustále skvalitňovanie odborných poznatkov a vedomostí, nielen o teoretické zvládnutie základných princípov vedeckého svetového názoru, ale i o pôsobenie na všetky stránky osobnosti mladého človeka tak, aby sa vplyv tohto výchovného procesu predovšetkým odzrkadlil v praktickom vystupovaní, v postoji, v práci mladého človeka ako odborníka, aj ako občana socialistickej spoločnosti. Tak, ako pre každú mladú generáciu, i pre dnešného vysokoškolačka je východiskom hľadanie si svojho miesta v spoločnosti, konfrontácia prítomnosti s určitými predstavami o budúcnosti, lebo praktické spoločenské výsledky, ktoré dosiahli bojom predchádzajúce generácie, chápu ako danú faktickú skutočnosť. Z rôznych diskusií s vysokoškolačkami sa ukazuje, že pochopeniu našej dnešnej skutočnosti, ako etapy, ktorá má svoju históriu, ktorá sa bude i naďalej vyvíjať, dospievajú až neskoršie. Mal som možnosť vo svojej práci sa viackrát stretnúť s absolventami, ktorých som poznal ešte v čase ich štúdiá na vysokej škole, s ktorými som mal rôzne diskusie, prejavili sa u nich rôzne názory, niekedy veľmi jednoduché, niekedy veľmi zložité. Ich názory sa zmenili v praxi na pracovisku, v každodenných starostiach a pri osobnej zodpovednosti za konkrétny úsek ich spoločenskej práce. V praxi poznali, ako je to v živote často veľmi zložité, iné ako sa oni učili. Predvažná väčšina našej vysokoškolskej mládeže je životne spätá s našou socialisticou prítomnosťou i budúcnosťou, má dobrý vzťah k nášmu zriadeniu, ku Komunistickej strane Československa. Dôkazom toho sú výsledky, ktoré dosahuje vysokoškolská mládež.

Súčasné študentské hnutie, ktoré je predovšetkým charakteristické rastúcou aktivitou, je predovšetkým výsledkom spoloč-

čenskej zaangažovanosti vysokoškolákov a ich úsilia stať sa spolutvorcami svojej prítomnosti a budúcnosti. Študentské hnutie v mnohých prípadoch bolo veľmi aktívnym účastníkom vývoja vysokých škôl. Výsledky práce organizácií na vysokých školách, v študentskej vedeckej činnosti, vo verejnoprospešnej práci, v záujmovej činnosti a na ďalších úsekoch sú toho najlepším dôkazom. Napríklad každý rok sa vysokoškoláci a stredoškooláci zúčastňujú na brigádach, ktoré organizuje Československý sväz mládeže. Na týchto brigádach dosahujú veľmi dobré výsledky. Vysokoškoláci podľa jednotlivých fakúlt si sami uzatvárajú zmluvy s jednotlivými podnikmi, pripravujú si pracoviská a zabezpečujú si bohatý kultúrny a spoločenský život. Veľmi pochvalne o vysokoškolských brigádach sa vyjadrujú stavbári. Každý rok Povereníctvo SNR pre stavebníctvo s nimi uzatvára nové a nové zmluvy. Kus užitočnej práce odvedli pri výstavbe Východoslovenských železiarní. Hlavnú zásluhu na budovaní hnojovicových hospodárstiev a závlah majú vysokoškoláci. Úspešná bola aj ich účasť na melioráciách a mohol by som menovať aj ďalšie akcie. Spomeniem ešte nástup vysokoškolákov na záchranu obyvateľstva zničeného povodňami na južnom Slovensku, kde pracovali s veľkou obetavosťou. Účasť na verejnoprospešnej práci, angažovanosť v politickom a verejnom živote je dôkazom úprinného vzťahu vysokoškolákov k našej republike. Na druhej strane nás mrzí, keď pri rôznych príležitostiach, ako sú majálesy, karnevaly a iné podujatia, u určitej časti mladých ľudí sa prejavujú negatívne javy, často v rôznych heslách, ktoré sú protispoločensky zamerané a niekedy i proti našim blízkym priateľom. Niektorí zo študentov si myslia, že majú hrať úlohu akéhosi nadspoločenského kritika, a preto sa vyskytla určitá hrubosť, ktorá často presahovala mieru dobrého vkusu a taktu. Máme zmysel pre určité zábavné a žartovné prostredie, to patrí k životu, ale to musí mať svoje hranice.

Tieto javy ukazujú na nedostatky v politicko-ideovej výchove. Musí byť vo vlastnom záujme nášho Československého sväzu mládeže a študentstva, aby sa otvorene pozerali na svoju prácu a vyvodili závery pre ďalšiu činnosť. Takéto požiadavky sú oprávnené žiadať od mládežníckych organizácií, aj od samotných vysokoškolských výborov mládeže.

Samozrejme, že pri posudzovaní vychádzame z toho, že súčasná mládež na rozdiel od predchádzajúcich generácií žije v úplne odlišných podmienkach a v inej situácii. Poznávajú dnešnú mladú generáciu, to znamená rozumieť jej, získavať ju pre aktívnu účasť na spoločenskom živote, prihliadať pritom k zvlášť-

nostiam, ktoré vyvierajú z veľkých spoločenských premien v našom živote. U mladých ľudí sa silne prejavuje túžba po samostatnosti jednania, myslenia, snaha o sebauplatnenie, spoločenské uznanie, túžba vytvoriť si vlastný názor na svet. Na druhej strane sa však u časti mládeže prejavujú určité tendencie jednostranného odsudzovania všetkého, čo tu bolo. Preto ideovo-politická výchova nadobúda veľký význam v činnosti vysokých škôl i Československého sväzu mládeže. Má však svoje špecifické podmienky, ktoré okrem iného vyplývajú zo spoločenského postavenia študenta. Na jednej strane sa študent pripravuje na veľmi konkrétnu funkciu v spoločenskej delbe práce, na druhej strane stojí ešte stále mimo jej skutočného diania. To ukazuje na to, že na jednej strane získavajú určitý obraz o spoločenskej praxi, na druhej strane sami nemajú pocit osobnej zodpovednosti za jej uskutočňovanie a tak stoja v pozícii tzv. objektívneho pozorovateľa všetkého toho, čo sa okolo nás robí. Tieto špecifické faktory si v našej práci uvedomujeme, aj teoreticky o nich často hovoríme. Chybou však je, že často nedostatok spoločenskej zodpovednosti vysvetľujeme len objektívnymi príčinami a zabúdame, že korene treba predovšetkým hľadať v nedostatkoch našej práce, predovšetkým vo výchovnej práci školy, rodiny a Československého sväzu mládeže.

V poslednom období medzi vysokoškolákmi je vidieť veľkú aktivitu, záujem o rôzne politické a spoločenské otázky. Študenti kladú rôzne otázky, zaujímajú sa o ďalší vývoj našej spoločnosti a v súvislosti s tým treba povedať, že veľa našich vysokoškolských profesorov, akademických funkcionárov sa aktívne podieľa na práci so študentami, venujú im pozornosť a starostlivosť, za čo im patrí vďaka a želali by sme si, aby bolo takýchto obetavých pracovníkov viacej, lebo škola a učiteľ vo výchovnom procese sú rozhodujúcim činiteľom. To všetci vieme, to je stará pravda, ale keď sa stretne na internátoch, na rôznych schôdkach a besedách s vysokoškolákmi, sa dozvieme, že nie všetci pedagogickí pracovníci si plnia svoje povinnosti, mnohí nepoznajú dostatočne študentov, spôsob ich života, práce, ich názory, podceňujú osobný vzťah k študentom, nenachádzajú vhodné prostriedky, aby všestranne poznali tých, ktorých učia. Sú aj prípady, že o osud študenta, žiaka, mladého človeka málo bojujú a starajú sa o neho. Súhlasíme s tým, že treba viac študijnej disciplíny u vysokoškolákov, že máme byť voči nim náročnejší, potom ale je treba žiadať viac disciplíny aj od niektorých učiteľov. Nielen náročnosť na skúškach, ale náročnosť aj v samotnej príprave študenta. Toto si musí náš pedagogický sbor uvedomiť.

Žiadalo by sa, aby naši učitelia dôslednejšie dodržiavali zákon, ktorý im ukladá starať sa o študenta. Mali by viac navštevovať internáty, skúmať ako sa pripravujú na skúšky, mali by poznať ich starosti a ťažkosti. Hovorím to preto, že nedávno prišli za mnou, ako za funkcionárom Československého sväzu mládeže a poslancom, rodičia istého študenta z východného Slovenska. Ich syn ako vysokoškolák tesne pred promóciou sedel na lavici obžalovaných. Tam sa dostal podľa zákona a súd ho odsúdil. Bol správne odsúdený o to mi nejde, avšak rozhovor, ktorý som mal s týmito staršími poctivými ľuďmi nebol celkom príjemný. Hovorili mi o tom, že keď ich syn odchádzal do Bratislavy bol to poctivý, svedomitý študent, ktorý skončil s vyznamenaním. Z východného Slovenska do Bratislavy je ale ďaleko. Až na súde sa rodičia dozvedeli, že organizuje šmeliny, rôzne pijatiky atď. Nie je mnoho takýchto prípadov, ale predsa kolektív učiteľov by mal vidieť a vedieť, čo robia jeho študenti. Neospravedlňuje to ani pracovnú skupinu ČSM, preto si myslím, že vzťahy medzi učiteľmi a študentami, kolektívom a jednotlivcom, majú byť také, aby sme včas zabraňovali takýmto javom. A tu ide o to, pochopiť duch zákona. Isteže je to proces a je nemožné každého vysokoškoláka vodiť za ruku, ale musíme vstúpiť také normy, ktoré zodpovedajú našej socialistickej morálke. Súhlasím s tým, že nároky na vedomosti musia stúpať, že učiteľ, ako sa hovorí, je neobmedzeným pánom pri vyslovení prospel alebo neprospel. Pravdou je, že Československý sväz mládeže, študentské kolektívy musia vytvárať takú atmosféru, aby si toho boli žiaci vedomí. Preto si myslím, že bude správne, aby zákon o vysokých školách, ktorý prijala Národné zhromaždenie, a teraz prejednávaný návrh zákona bol známy nášmu učiteľstvu i študentom. Treba zákonu urobiť väčšiu propagáciu. Orgány Československého sväzu mládeže sa veľmi často zaoberajú prácou mládeže na vysokých školách a výchovnou činnosťou. Boli vytvorené vysokoškolské výbory, ktoré pracujú samostatne a k svojej činnosti pristupujú diferencovane. Úzko začínajú spolupracovať s vedením školy, pritom vychádzajú z toho, že je tu spoločný cieľ učiteľov a študentov. Schválenie tohto zákona, oboznámenie s ním vysokoškolských pracovníkov, študentov i výbory Československého sväzu mládeže, a jeho dodržiavanie umožní ešte lepšie zabezpečovať výchovu mladej generácie v duchu požiadaviek XIII. sjazdu Komunistickej strany Československa.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem poslancovi F u t e j o v i.

Do rozpravy sa ďalej prihlásil člen Kultúrneho výboru Národného zhromaždenia poslanec súdruh S k á l a. Proším ho, aby sa ujal slova.

Poslanec NZ Skála:

Vážené soudružky a soudruzí poslanci!

Chtěl bych alespoň několika slovy ocenit velký, mimořádný význam dnešního dne, význam vami projednávaného zákona o působnosti Slovenské národní rady při řízení a organizaci vysokých škol na Slovensku. Po tom co Národní shromáždění přijalo 16. března zákon o vysokých školách, který předpokládal ve svém § 35 právní formulaci vztahů a působnosti Slovenské národní rady k vysokým školám na Slovensku, a to ve formě zákona Slovenské národní rady, dovršuje se a doceneňuje se dnes tímto zákonem Slovenské národní rady souhrn zákonných ustanovení, týkajících se vysokého školství v naší Československé republice. Má tedy zákon, který dnes projednáváte, nejen velký a zásadní význam pro slovenské vysoké školství, ale i z hlediska celostátního rozvoje vysokého školství v celé naší republice.

Soudružky a soudruzí, nechci hovořit mnoha slovy o rozvoji slovenského vysokého školství, nechci, jak se říká, nosit dříví do lesa, nebo sovy do Athén, a Bratislava se stala skutečně velkolepými Athénami slovenské vzdělanosti a vedle ní vyrostla celá řada dalších univerzit. Přece se člověk neubrání, aby se neohlédl a nezrovnával dnešní stav s ně tak dávnou minulostí buržoázní republiky a s hořkou skutečností, že ještě v roce 1936 mělo Slovensko, země velké humanistické a osvícenské tradice, jako zde výstižně připoměl soudruh pověřenec L ú č a n, jen jedinou vysokou školu s 2000 posluchači, k níž teprve koncem třicátých let přibyla první slovenská technika, že tedy Slovensko nemělo vlastními vysokými školami pokryty ani základní směry vysokého školství. Jestli-že dnes tu stojí slovenské vysoké školství s 13 vysokými školami, s 34 fakultami a 50 000 posluchači, je to nejen radostný fakt, je to jeden z působivých svědectví velkého celkového rozvoje slovenské kultúry a skutočné renesance slovenského národa, ale je to svědectví neobyčejně prudké a neobyčejně strmé dynamiky vývoje slovenských vysokých škol a celého Slovenska. Jestli-že např. v letech 1951—1963 v českých

zemích vzrostl počet vysokoškoláků ze 37 000 na 60 000, na Slovensku za tutéž dobu vzrostl z 11 000 na 31 000 posluchačů denního studia a na celkový počet 47 524 posluchačů denního studia a studia při zaměstnání. A ještě více ta obrovská dynamika rozvoje slovenského vysokého školství vystoupí, porovnáme-li ji s rokem 1945. Jestli-že za základ bereme rok 1945, vzrostl v českých zemích počet posluchačů na vysokých školách na 140 % a počet posluchačů na Slovensku na 476%. To jsou čísla, která vyvolávají nejen radost, ale i velikou úctu a která ve své dynamice opravdu nemají obdobu. Nejde tu jen o holé počty posluchačů, ale je třeba vidět, že tu přišlo k ucelenému systému vysokého školství na Slovensku a především, že tu vyrostl významný kádr vysokoškolského učitelstva s vysokým stupněm odborné vědecké kvalifikace, množství uznávaných vědeckých kapacit, které jsou nezbytným předpokladem pro vysokou vědeckou úroveň vysokého školství a které svou úroveň slovenskému vysokému školství také dávají.

Soudružky a soudruzi,

všichni si uvědomujeme, že tyto radostní skutečnosti, tento vysoce pozitivní vývoj byl umožněn socialistickým společenským usilováním, socialistickým společenským řádem, který semkl pak pevně naše národy a dal jim nebyvalé podmínky pro jejich rozvoj. UVědomujeme si, že právě v rozvoji celé naší společnosti, v jejich možnostech i potřebách tkví základ oné prudké dynamiky rozvoje vysokého školství na Slovensku a v celé republice. Ale uvědomujeme si a musíme si uvědomit stále naléhavěji a v tom je výrazná vývojová dialektika, že zase naopak, v rozvoji vědy a techniky, v rozvoji všestranné kvalifikací lidí, a to znamená samozřejmě rozvoj vysokého školství, je nezbytnou podmínkou a předpokladem dynamiky vývoje celé naší společnosti.

Těmto otázkám věnoval velkou pozornost XIII. sjezd Komunistické strany Československa. Sjezd vyzvedl význam vědeckotechnického pokroku, který se musí v příštích letech stát rozhodujícím nositelem dalšího rozvoje výrobních sil. Obrovský, stále se zvyšující rozvoj vědy a techniky odhaluje nám nesmírné možnosti, které jsou právě skryty pro rozvoj hospodářství celé společnosti. Souběžně s dovršováním industrializace začíná se rozvíjet jako základní a rozhodující vývojový činitel vědeckotechnická revoluce s jejímž postupem si spojujeme perspektivní budování komunismu.

Jistě ste se i vy všichni zamýšleli nad dalekosáhlými společenskými i lidskými důsledky vědeckotechnické revoluce. Vyvolává to pevné přesvědčení, že stupňovaný rozvoj vědy a techniky sta-

ne se v dohledné době v rukou člověka obrovskou silou, která nevidaně zrychlí vývoj a produktivitu průmyslu a celé ekonomiky, a tím uspíší společenskou přeměny vedoucí k vytvoření beztrždní komunistické společnosti. Je důležitým vědeckým poznatkem, že vědecko-technická revoluce opírající se o rozvoj vědy a techniky, o nové hmoty a materiály, o počítače a automatizace výrobních procesů, není nějakým mechanickým pokračováním industrializace průmyslové revoluce, ale má např. ve vztahu k člověku právě protichůdný charakter. Pro průmyslovou revoluci, pro industrializaci na vysokém stupni, s délbou práce dovedenou do krajnosti, charakteristický je výrobní pás u kterého dělník dělá určitý dílčí mechanický úkon, do něhož se smršťuje jeho kvalifikace, který člověka ubíjí, dělá z něho stroj s určitou úzkou jednostrannou funkcí. Proces industrializace vztahuje do výroby stále větší počet dělníků s takto zredukovanou kvalifikací, s takto jednostranným úzkým využitím, neboť v tomto procesu stále roste množství jednoduché lidské práce. Takové podmínky ovšem, např. v západních zemích nenutí kapitalistu starat se o rozvoj lidských nebo intelektuálních sil dělníka, neboť kapitalista cítí jeho ekonomickou nutnost dát pro reprodukci pracovních sil právě tolik a jen právě tolik čeho dělník potřebuje pro jednoduchou práci, kterou má vykonávat.

Pro vědecko-technickou revoluci, s automatickými linkami, provozy a celými továrnami je charakteristickým naopak vysoce kvalifikovaný dělník, směřující k inženýrské úrovni, dělník, který se stává údržbářem a seřizovačem složitých mechanismů, jednoduché lidské práce ubývá a základní masa lidské práce se bude přesouvat do fáze přípravy výroby, do technického řízení projekce a konstrukce, výzkumu a vývoje a většina lidské činnosti spojena s opatrováním prostředků k životu nebude povahy inženýrsko-technické.

Vědecko-technická revoluce je tak přímo bytostně spojena s masovým rozvojem schopností a sil člověka. Nechci hovořit širě o těchto otázkách, naznačuji jen těchto několik souvislostí, abych ukázal tyto rysy, tyto lidské souvislosti vědecko-technické revoluce, které jsou v plném souladu se společenskými podmínkami, a usilování, jako i síly socialismu a komunismu a musí se naopak dostat dřívě či později naprosto zákonitě do neřešitelného bezvýhodného rozporu s výrobními vztahy a podmínkami kapitalistické společnosti. Naznačuji to zároveň proto, že vyplývá z toho i obrovská potřeba techniků, vědců, vysoce kvalifikovaných pracovníků a tedy, že z toho vyplývá i zákonitost a také naprostá železná nezbytnost dalšího usilovného,

energického rozvoje vzdělávání a vědy, a tedy i dalšího všestranného rozvoje kvantitativního i kvalitativního rozvoje vysokého školství. Tomu musí sloužit ve své realizaci zákon Národního shromáždění o vysokých školách, i zákon Slovenské národní rady při řízení vysokých škol na Slovensku.

Je ovšem jasné, že nikoliv jen samé vysokoškolské zákony Národního shromáždění a Slovenské národní rady budou rozhodovat o rozvoji vysokých škol, o tom, jak vysoké školy splní ty obrovské úlohy, které na ně požaduje a ve stále větší míře bude požadovat vývoj celé naší společnosti, že to bude v první řadě předpokládat, aby orgány všech stupňů řízení, a abychom my všichni pomáhali vytvářet optimální podmínky pro práci a rozvoj vysokých škol. To bude znamenat především s dostatečným předstihem a s náležitým doceněním kvantitativního rozvoje vysokého školství v příštích letech vysoké školství zajišťovat. Musíme si přitom být vědomi, že zjištění, že věda a technika se stává bezprostřední výrobní silou, není hezká fráze vhodná k nezávaznému opakování, ale že je to železný zákon dalšího ekonomického a společenského vývoje našeho státu.

Bude dále třeba, abychom věnovali velkou pozornost střednímu školství, především středním všeobecně vzdělávacím školám, a v krátké době zvýšili jejich úroveň např. v matematice a dalších exaktních disciplínách, neboť to je nezbytný předpoklad pro další zvýšení úrovně vysokých škol a také proto, abychom vypudili nezdravý jev, a to, že máme ve srovnání s kapacitou vysokých škol několika-násobní tlak na přijímání do vysokých škol humanitního směru, ale nenaplnujeme v kvantitě, ale bohužel ani v kvalitě plány posluchačů vysoké školy technického směru. A tam právě v perspektivě prudce porostou potřeby našeho národního hospodářství. Bude to ovšem znamenat zvýšit také podstatně náročnost už při přijímání do středně všeobecně vzdělávacích škol, aby už tam se podstatnou měrou uskutečnil výběr a při vyšší náročnosti na absolventy těchto škol se zvýšilo podstatně procento absolventů středně všeobecně-vzdělávacích škol, kteří přejdou na vysoké školy, tak aby se střední všeobecně-vzdělávací školy staly v podstatě školami připravujícími pro vstup na vysokou školu.

Bude ovšem třeba zesílit i spolupráci vysokých škol s akademií věd. A bude rovněž třeba sepnout práci vysokých škol, zejména vysokých škol technického směru s úlohy, které řeší naše společnost, a ve vhodné míře je přímo využívat při řešení praktických úkolů. To znamená také, a v tom máme velké mezery, zajistit plné, dokonalé využití schopností a kvalifikace

absolventů vysokých škol při zařazování ich do praxe a zde máme ještě před sebou velké úkoly.

Není tu samozřejmě možno hovořit o všech dalších souvislostech, s nimiž je spjat další vývoj vysokých škol, proto jsem se zmínil alespoň o těchto některých.

Domnívám se, že zákon, který dnes, soudružky a soudruzi, projednáváte na zasedání Slovenské národní rady, bude podle mého hlubokého přesvědčení dobrým, účinným nástrojem k dalšímu velkému rozvoji slovenského vysokého školství, k dalšímu velkému rozvoji vzdelanosti a kvalifikace pracujících a ke splnění toho významného poslání, které věda a technika má a musí naplňovat v naší společnosti v příštích letech.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem členovi Kultúrneho výboru Národného zhromaždenia poslancovi **S k á l o v i**.

Do rozpravy sa ďalej prihlásil profesor Dr. **H á j e k**, minister školstva a kultúry.

Prosím ho, aby sa ujal slova.

Minister Dr. Hájek:

Vážená Slovenská národní rado,
soudružky a soudruzi!

Projednávání návrhu zákona Slovenské národní rady je součástí opatření, kterými se plní a uskutečňuje zákon o vysokých školách přijatý našim Národním shromážděním 16. března. Jestliže jsme tento zákon Národního shromáždění připravovali a projednávali jako součást přípravy k XIII. sjezdu naší strany, dnešní projednávání tohoto zákona zde v Slovenské národní radě a vůbec plnění zákona o vysokých školách probíhá již v době po sjezdu a opět jako součást plnění usnesení sjezdu. A proto to, co tvoří osnovu a ideovou základnu vysokoškolského zákona, dnes po sjezdu můžeme jen podtrhnout, jen vyjadřovat silněji. Jde totiž o význam vědy a vzdělání jakožto základu a předpokladu vědecko-technické revoluce, která umožňuje měnit principy a výrobní procesy a zvyšovat produktivitu práce zaváděním zcela nové výrobní techniky založené na aplikaci nových výsledků vědeckého bádání. Ukazuje se, že v současných pokrokových výrobních procesech je právě podíl aplikace vědeckých poznatků rozhodujícím činitelem pro zvýšení produktivity práce, že za-

jímá stále větší proporci v růstu národního důchodu průmyslově rozvinutých zemí a je pochopitelné, že právě toto poznání určuje i zvýšený společenský význam vysokých škol, jakožto nejvyššího stupně naší školské soustavy, jehož úloha je nerozlučně spjata právě se zvyšováním významu vzdělání, funkce vědy ve společnosti a také postavení inteligence ve společnosti a v národě. Dovolíte, abych zde připomněl, hovoříme-li o inteligenci, že nemáme na mysli nějakou zvláštní, nezávislou, jednotnou a stejnorodou společenskou sílu. Jde tu o vrstvu, či spíše nakonec o několik vrstviček, jimž společnost dovoluje studovat a rozvíjet schopnost abstrakce, myšlení, získávání vědeckých či uměleckých poznatků za tím účelem, aby tyto poznatky v povolání inteligence aplikovala a někdy také sama dále tvořila a rozvíjela. Ve slovenském i českém národě byla inteligence vlivem historického vývoje tradičně spjata s lidem, s jehož obrozením, s jehož bojem za svobodu hrála aktivní úlohu. V době vlády buržoazie byla inteligence do určité míry rozpolcena, a to mezi tyto tradiční lidové svazky a služebnost vládnoucí třídy. Tato rozpolcenost, která byla mnohokrát vyjadřována různými úvahami o tzv. krize inteligence, jak je známé z třicátých let, byla překonána především avantgardou této inteligence, která se přimkla k avantgardě dělnické třídy a později byla překonána společnými prožitky protifašistického boje a socialistické revoluce, v níž se i převážná část naší starší, za kapitalismu vychované inteligence postavila pevně na stranu lidu. A dnes, tedy úkol pomáhat dělnické třídě, naší společnosti, budování socialistické společnosti a zajišťování jejího hospodářského i kulturního růstu a rozmachu, je tak totožní s historickou tradicí lidovosti naší inteligence, jejíž velká většina je již dnes inteligencí socialistickou, vyrostlou a vychovanou v našich středních, vysokých školách za socialismu a jejíž rostoucí část, a to myslím můžeme klidně říci, je přímo ostatně již součástí dělnické třídy. A jestliže ovšem si říkáme, že tedy postavení a úloha inteligence v naší společnosti je jiná, a že z ní byl zásadně odstraněn onen prvek rozpolcenosti a rozpornosti, kterou trpěla naše inteligence v období kapitalismu a která vyjadřuje ještě postavení inteligence v kapitalistické cizině, fakt, nemůžeme a nechceme také říci, že další vývoj probíhá dnes bez konfliktů. Také u některých příslušníků naší inteligence někde ještě dnes doznívají naše představy o odlišnosti živěné těmi některými západními teoriemi, pseudovědeckými teoriemi elit, na druhé straně je také ovšem závažným problémem to, aby se socialistické inteligenci, spjaté s dělnickou třídou do-

stalo plného uznání její společenské funkce. Extenzivní způsob hospodářství, který platil u nás do nedávné minulosti byl provázen mzdovou nivelizací, která ve svých účincích oslabilu atraktivnost studia a ekonomické stimuly pro získávání vzdělání. Je třeba si říci a bylo zde o tom mluveno, že to do značné míry ještě dnes oslabuje u části našeho dorostu snahu rozšiřovat své vzdělání, snahu dále studovat a tyto tendence kdyby měly dále působit v našem životě by bylo sto snížit a do určité míry oslabit účinky nové soustavy řízení a brzdit další vývoj produktivity práce a s ní progresivní ráz naší společnosti. A jsou to bezpochyby i tyto tendence, které v podnicích i na některých hospodářských resortech stále ještě vedou k situaci pro nás znepokojující, kdy při verbálním uznávání a opakováním správných zásad strany o vědecko-technické revoluci, o významu vědy a vzdělání, se stále ještě udržují metody v podstatě extenzivní a s nimi podceňování úlohy inteligence a odmítání odborníků a podceňování jejich úlohy ve společnosti vůbec. Myslíme, že to hraje určitou úlohu např. při potížích, s nimiž se setkáváme v některých oborech, na některých pracovištích, při rozmísťování absolventů i když můžeme říci, že tyto obtíže překonáváme, a že z toho důvodu také postupem, jak jistě dobře znáte, postupně uvolňujeme dosavadní direktivní, administrativní způsob rozmísťování absolventů tam, do těch oborů, kde již se nové metody plně uplatnily a s nimi i pochopení pro význam vědy, vzdělání a kvalifikace. Ale domníváme se, že tyto potíže jsou, že tyto potíže spolu ještě s ostatními prvky jsou jakýmsi racionálním jádrem toho, co se nám v diskusích jak před sjezdem, tak po něm ukazuje, že totiž stále ještě u některé části naší inteligence, některé části našich studentů je nedostatečně zřejmá perspektiva jejího uplatnění v naší socialistické společnosti. Považují za nutné na tento prvek upozornit proto, poněvadž je pro nás naprosto nerozlučně spojen s problematikou výchovné práce mezi naší vysokoškolskou mládeží.

Jsme si vědomi toho, že vychovávat socialistickou inteligenci znamená samozřejmě především ji vyzbrojovat onou vysokou odborností, ale vedle toho je zapotřebí, aby tato vysoká odbornost byla nerozlučně spojena s vědomím funkce vědy ve společnosti, s vědomím společenské funkce nositelů a pěstovatelů této vědy, s vědomím právě společenské funkce naší inteligence a po té stránce tedy se domníváme, že jednání XIII. sjezdu pro nás pracovníky školství všech stupňů a zejména vysokých škol jsou velmi závažná, neboť podtrhují nutnost zvýšit úsilí o společensko-ideovou světonázorovou výchovu naší mládeže. Po té stránce tedy

studium marxismu-leninismu zůstává nadále podstatnou částí vysokoškolského studia všech směrů a lze bez nadsázky říci, že právě s chápáním významu vědecko-technické revoluce, se zlepšováním metod řízení, význam tohoto oboru na našich vysokých školách poroste. Jde ovšem o to, aby toto studium bylo vedeno tvůrčím a nedogmatickým způsobem na vysoké úrovni v živém kontaktu jak s odbornými studijnými odborníky, tak i se společenskou skutečností. My jsme po této stránce již zavedli některá opatření, která příštím školním rokem na některých vysokých školách budeme zatím experimentálně uplatňovat, totiž přízpůsobením osnov marxismu-leninismu profilu jednotlivých škol nebo fakult. Domníváme se, že spolu s ostatními opatřeními, která provádíme jak na středních školách, tak také na základních školách v oblasti občanské výchovy, že zvýší, zvětší právě tu výchovnou stránku politicko-občanské a světonázorové výchovy.

Ovšem jsme si vědomi toho, že by bylo chybou, kdybychom viděli řešení jen v osnovách anebo i když zároveň zdůrazňujeme zvyšování vědecké úrovně práce kateder marxismu-leninismu, kdybychom tento úkol postavený před nás sjezdem, viděli jenom jako resortní odborní úkol kateder marxismu-leninismu na vysokých školách, anebo předmět občanské výchovy a jeho učitelů na středních školách.

My se domníváme a chceme podtrhnout společenskou zaangażovanost mládeže, že je to úkol všech našich učitelů, že také učitelé odborných předmětů na vysokých školách musí tento úkol vzít za svůj a plnit je samozřejmě nedogmatickým a velmi přirozeným způsobem a domníváme se, že ostatně tradice vysokoškolských profesorů jak na Slovensku, tak v Čechách tomuto vyjádřování společenské zaangażovanosti způsobem co nejkvalifikovanějším, že tato tradice je mu velmi blízká, a že je potřeba po této stránce se starat tuto tradici obnovit. A samozřejmě, že starost o politický profil naší mládeže je konec-konců důležitým úkolem našich akademických funkcionářů, kterým zákon o vysokých školách dává značnou pravomoc a kde při jeho provádění jde nyní o to a půjde o to, jak na Slovensku, tak v českých krajích, k správnému pochopení této pravomoci a ze zodpovědnosti z ní vyplývající, abychom jim pomáhali, a to nejenom výkladem zákona, ale i účinnou pomocí našich společenských organizací na našich vysokých školách.

Soudružky a soudruzi,

bylo zde správně hovořeno o tom, že velký zájem Slovenské národní rady vyjádřený návrhem zákona a jeho projednáváním,

velký zájem o vysoké školy, vychází právě z toho, že vysoké školy mají významnou úlohu společenskou jako složka národní kultury.

Bylo hovořeno zde o tom, jak se tento význam vysokých škol projevuje zde na Slovensku. Já bych chtěl jen poukázat na to, že vysoké školy slovenské jsou zároveň velmi důležitou, platnou a vysoce efektivní částí našeho vysokého školství celostátního, a to jak vysokého školství ve funkci vědecko-výzkumné základny, tak také vysokého školství jakožto instituce vychovávající vysoko kvalifikované odborníky.

Slovenské vysoké školy vychovávají celou třetinu naší potřeby absolventů vysokých škol. v některých oborech, jako je farmace, doprava a dřevařský průmysl, zajišťují vysoké školy slovenské tyto potřeby pro celý stát. Již z toho je zřejmé, jak velký význam mají v naší školské soustavě, v našem hospodářství a kulturním životě a v celém společenském rozvoji. Přesto, že převážná většina slovenských vysokých škol vznikla až po osvobození, dosahuje řada z nich již dnes vynikající úrovně a výsledky své výchovné i vědecko-výzkumné práce se plně vyrovnávají školám s dlouhou, přímo staletou tradicí.

Poukázal bych na rozvoj některých společenských věd na Komenského univerzitě, chtěl bych ukázat na výsledky práce Vysoké školy zemědělské v Nitře v oblasti rostlinné výroby, při zkoumání a rozvíjení nových způsobů pěstování vysoce výnosných odrůd obilovin, chtěl bych poukázat na velké výsledky v oblasti fyzikální chemie a elektrotechnologie, kterých dosahuje Vysoká škola technická v Bratislavě, nebo na výsledky v oboru ferromagnetismu, kterých dosáhla Přírodovědecká fakulta v Košicích.

Vysoká škola technická v Košicích má mimořádně příznivé podmínky pro rozvoj technologie zpracování plechů a metalurgie neželezných kovů. Tak jsou to jenom některé příklady, na kterých jsem chtěl poukázat jak si vážíme této práce vysokých škol na Slovensku a jak v ní vidíme významný příspěvek k celostátnímu rozvoji vědeckých oborů i celostátnímu rozvoji při zpracování řešení některých úkolů rozvoje naší techniky a našeho hospodářství. Máme z toho radost a vysoce oceňujeme to, že se na Slovensku tak vytvářejí předpoklady pro výchovu kvalifikovaných kádrů v rámci celého státu. A jsme rádi, že právě onem tradičním vysokým školám v českých zemích vznikli partneři, s kterými možno pedagogicky a vědecky dobře spolupracovat a od kterých z druhé strany je možné přijímat cenné podněty, cenné zkušenosti a konec-konců se i učit. A právě

z tohoto stavu rozvoje vysokých škol na Slovensku vznikly předpoklady pro to, aby zákon o působnosti orgánů Slovenské národní rady při jejichž řízení mohl se stát cenným nástrojem k dotažení, k domyšlení a k dořešení celé problematiky řízení našich vysokých škol ve státě.

Při přípravě tohoto zákona, kterého jsme se určitým způsobem zúčastnili také my z Ministerstva školství a kultury, jsme vycházeli z nutnosti naplnit ústavní these vyjadřující i historické poslání Slovenské národní rady, nutnosti naplnit marxisticko-leninské zásady naší národnostní politiky. Kladli jsme si přitom pochopitelně otázku jak správně účelně rozdělit pravomoc a zodpovědnost mezi orgán ústřední a orgány Slovenské národní rady, nebo lépe řečeno, jaký díl pravomoci ministra a ministerstva má být přenesen na pověřenectvo a má být zde vykonávan. Vycházeli jsme přitom v podstatě již také z dřívější zkušenosti, dohody, která byla mezi ministrem školství a kultury a pověřencem pro školstvo a kulturu, z praxe, i z příslušného vládního usnesení č. 340 z roku 1964. Přijali jsme zásadu, že v pravomoci ministerstva má zůstat v podstatě jen to, co zajišťuje celostátně jednotné pojetí koncepce vysokých škol, jako například otázky perspektivního rozvoje a budování sítě fakult, hlavní rámcové pedagogické a vědecké úkoly, hlavní zásady pro materiální a kádrové vybavení. Vše ostatní se převádí do pravomoci orgánů Slovenské národní rady, které s lepší znalostí věci a s přihlédnutím ke specifickým potřebám Slovenska zde daleko lépe mohou rozhodovat. Pochopitelně také celostátní normy a předpisy bude vydávat ministerstvo v úzké spolupráci s pověřencem Slovenské národní rady. Z návrhu zákona je zřejmé, že i při zachování této jednotné celostátní koncepce zbývá ještě mnoho otázek, v nichž rozhoduje pověřenec pro školství a kulturu. Bude pravděpodobně třeba, abychom se ještě dohodli detailně o rozdělení jednotlivých druhů agendy, aby i po stránce administrativní spolupráce mezi ministerstvem a pověřenectvem byla plynulá, a aby vysoké školy na Slovensku měly z této spolupráce maximální prospěch.

Považují za velmi důležité, abychom úzkou a úpřimnou spoluprací mezi ministerstvem a pověřenectvem pomohli nejen rozvoji slovenských vysokých škol, ale také tomu, aby naše vysoké školy v celostátním měřítku co nejlépe splnily svou společenskou úlohu, a aby přispěly svým dílem ke splnění závěru a usnesení XIII. sjezdu naší strany.

Podpredseda **Barbírek**:

Ďakujem ministrovi školstva a kultúry za vystúpenie.
Súdružky a súdruhovia poslanci,
hlási sa ešte niekto o slovo?

(Nikto.)

Nie.

Vyhlasujem rozpravu k šiestemu bodu programu za skončenú.

Dávam záverečné slovo poslancovi Kapišovskému.

Zpravodajca **doc. Kapišovský**:

Súdružky a súdruhovia poslanci,
k návrhu zákona Slovenskej národnej rady o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku sa nevyskytli pozmeňovacie návrhy, vzdávam sa preto záverečného slova.

Ešte raz odporúčam Slovenskej národnej rade schváliť návrh zákona tak, ako bol poslancom predložený, t. j. s príslušnou zmenou v § 8, písmene b).

Podpredseda **Barbírek**:

Ďakujem zpravodajcovi Kapišovskému.

Budeme hlasovať

o návrhu zákona Slovenskej národnej rady o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku.

Kto súhlasí s návrhom tohto zákona ako ho odporučil zpravodajca, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Ďakujem.

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada návrh zákona jednýmyselne schválila.

Ďalším bodom programu je
zpráva o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 31.

marca 1966 k zpráve povereníka Slovenskej národnej rady pre zdravotníctvo o plnení vládneho uznesenia č. 224/1964 o rozvoji starostlivosti o zdravie v socialistickej spoločnosti.

Zpráva bola poslancom rozposlaná písomne, preto sa nebude prednášať.

Má niekto dotazy, prípadne pripomienky k zpráve?

(*Neboli.*)

Pripomienok niet.

Súdružky poslankyne, súdruhovia poslanci, prerušujem rokovanie schôdzky Slovenskej národnej rady.

V rokovaní pokračujeme o 13,30 hod. prerokovaním zprávy o cestovnom ruchu na Slovensku.

(*Prestávka.*)

(*Po prestávke:*)

Podpredseda Barbírek:

Vážená Slovenská národná rada, súdružky a súdruhovia, pokračujeme v rokovaní prerokúvaním zprávy o cestovnom ruchu na Slovensku.

Dovoľte, aby som privítal prvého námestníka ministra vnútorného obchodu s. Ivana L o u k o t k u,

námestníka ministra dopravy Ing. Jána D u f e k a, predsedu Ústredného sväzu spotrebných družstiev a člena Vládneho výboru pre cestovný ruch s. Jozefa P o d l i p n é h o, ako aj všetkých prítomných hostí.

Prerokujeme

zprávu predsedníčky výboru SNR pre cestovný ruch a povereníčky SNR pre obchod Ing. Petronely V i š ň o v c o v e j o cestovnom ruchu na Slovensku.

Zpráva bola súdruhom poslancom, ako aj všetkým pozvaným hosťom rozposlaná, preto podľa rozhodnutia Predsedníctva SNR sa nebude prednášať.

Súdružka povereníčka V i š ň o v c o v á sa prihlásila o úvodné slovo do rozpravy.

Prosím, aby sa ujala slova.

Poverenička Ing. Višňovcová:

Vážená slovenská národná rada,
súdržky a súdruhovia!

Cestovný ruch má v mnohých krajinách veľmi široký ekonomický význam. V celom rade priemyselne vyspelých štátov cestovný ruch z hľadiska tvorby devíz patrí medzi najvýznamnejšie exportné odvetvia. Porovnania ukazujú, že tvorba devíz prostredníctvom cestovného ruchu je niekoľkonásobne výhodnejšia ako vývoz tradičných priemyselných výrobkov.

Cestovný ruch má aj viac blahodárností. Zvyšuje zamestnanosť a priaznivo ovplyvňuje ekonomiku horských a podhorských oblastí, ktoré nemajú vhodné podmienky pre priemysel alebo intenzívne poľnohospodárstvo. Tým prispieva k vyrovnávaniu životnej úrovne oblastí vo vnútri štátu.

Prírodné podmienky Československa – a osobitne Slovenska – dávajú všetky predpoklady na to, aby cestovný ruch zohral podstatne významnejšiu úlohu aj v našom národnom hospodárstve.

Postupné skracovanie pracovného času a zavádzanie päťdenného pracovného týždňa u nás bude mať ďalekosiahly vplyv na plánovitý, systematický rozvoj cestovného ruchu. Povedie k celkovému zvyšovaniu objemu cestovného ruchu. Súčasne bude si vyžadovať podstatné rozširovanie a budovanie materiálno-technickej základne. Značne vzrastú nároky na možnosti krátkodobej rekreácie cez soboty a nedele, ktorá sa zameria na aktívny odpočinok v prírode. Vyžiada si to nový rozvoj výstavby rekreačných a športových zariadení pre mestá, sídliská a priemyselné strediská v klimaticky vhodnom prostredí. Pôjde najmä o budovanie menej náročných ubytovacích a stravovacích objektov, ako aj rôznych doplnkových zariadení pre poskytovanie služieb.

Až do roku 1963 úmerne k rozsahu domáceho cestovného ruchu sa prakticky vôbec nerozvíjal zahraničný cestovný ruch. Boli pre to vážne dôvody, predovšetkým vplyv medzinárodnej situácie. V rokoch 1963–1964 postupne sa pristupovalo k rozširovaniu cestovného ruchu vo väčšine socialistických štátov. V októbri 1963 sa stavom cestovného ruchu u nás zaoberalo Predsedníctvo Ústredného výboru Komunistickej strany Československa a vláda.

Prijaté uznesenia vyvolali viacero ekonomických i organizačných opatrení. Veľa z nich sa urobilo tak pre zvýšenie návštev-

nosti zo zahraničia, ako aj pre vycestovanie československých občanov do zahraničia. Uzavrel sa celý rad medzištátnych dohôd o cestovnom styku. S Maďarskom, Juhosláviou a Bulharskom sa pristúpilo na bezvízový styk. Ústredné orgány a podniky cestovného ruchu sa stali členmi najvýznamnejších medzinárodných organizácií cestovného ruchu. V minulom roku navštívilo ČSSR takmer 3 mil. osôb, z toho vyše 600 tis. zo západných štátov.

Výsledky za posledné dva roky ukázali, že naša republika má priaznivé predpoklady pre úspešný rozvoj zahraničného cestovného ruchu. Z poznatkov a skúseností, doteraz získaných, možno už dnes pomerne presne vymedziť postavenie Československa v medzinárodnom cestovnom ruchu a riešiť úlohy, ako sa najúčinnnejšie presadiť na svetovom trhu. Ústredná správa Čedoku cielavedome pristupuje k zvyšovaniu úrovne služieb a naši i zahraniční turisti kladne hodnotia kvalitu kuchyne, stolovanie, hygienu bývania v Interhoteloch. V posledných rokoch sme aj v mnohých zariadeniach Reštaurácií a jedální dosiahli žiadúcu kultúrnosť poskytovaných služieb.

Československo má bohaté tradície v rozvíjaní domáceho cestovného ruchu, rekreácie a turistiky.

V roku 1965 sa na všetkých formách domáceho cestovného ruchu zúčastnilo 27 mil. evidovaných účastníkov, z toho na Slovensku 6,2 mil.

Vzácnne, neobyčajne príťažlivé a pestré prírodné krásy a zvláštnosti jednotlivých oblastí, ako aj svetoznáme kúpele sú takmer rovnomerne rozmiestnené po celom území našej vlasti. Životná úroveň ľudu, jeho kultúrna vyspelosť, geografická poloha i tvar republiky, dopravné spoje a vlastná príroda vytvárajú podmienky pre taký rozsah cestovného ruchu, ako málokde na svete. Doterajšie využívanie je len počiatkové.

Celkove má Slovensko takmer 4 000 km² rekreačných plôch, t. j. takých, ktoré ležia uprostred rekreačnej krajiny, sú ľahko dostupné a priamo využiteľné pre rekreáciu. Z nich sa v súčasnosti využíva iba 7 %. Ako vidieť, máme teda veľa rezerv pre rozvíjanie cestovného ruchu.

Naši ľudia majú poskytovať pohostinstvo, no nesmú byť servilní k cudzím návštevníkom.

Nerobíme zahraničný cestovný ruch bez docenenia efektu. Investície vkladáme a najmä v budúcnosti musíme vkladať pre ekonomický efekt. A o to práve ide.

Dovoľte, aby som aspoň heslovite pre vašu informáciu uviedla hlavné faktory, ku ktorým treba prihliadnuť a z ktorých pri rozvoji zahraničného cestovného ruchu treba vychádzať.

Po prvé: Zahraničný cestovný ruch v našej republike tvoria predovšetkým návštevníci zo susedných štátov.

Po druhé: Na trhu cestovného ruchu ako všeobecne platná tendencia zostáva aj naďalej, že hlavnými účastníkmi cestovného ruchu čo do počtu z Európy sú návštevníci z Rakúska, Francúzska, Beneluxu, Škandinávie, Anglicka, Talianska a z Nemeckej spolkovej republiky a zo zámoria návštevníci zo Spojených štátov a Kanady.

Po tretie: Hlavné prúdy návštevníkov v Európe zostávajú aj naďalej tie, ktoré smerujú od severu k juhu, t. j. prúdy, vyvolané prírodnými predpokladmi k cestovnému ruchu: za slnkom a k moru.

Po štvrté: Vo vyspelých krajinách rozhodujúcu časť zahraničných návštevníkov tvoria mototuristi.

A napokon po piate: Vývoj cestovného ruchu u nás potvrdzuje, že Československo môže prenikať na zahraničné trhy cestovného ruchu predovšetkým z týchto hľadísk:

— poloha Československej socialistickej republiky v strede Európy;

— celková rozmanitosť a pestrosť krajiny;

— príťažlivosť vysokohorskej prírody, ako aj tichých miest v nenarušenej prírode, najmä v dvoch slovenských krajoch — Východoslovenskom a Stredoslovenskom;

— Praha a jej zvuk vo svete ako európskeho kultúrno-historického unikátu;

— socialistické zriadenie v priemyselne vyspelej krajine.

Podľa týchto piatich základných faktorov sa určujú konkrétne ciele i formy propagácie a náboru v jednotlivých krajinách.

Podrobný rozbor zahraničného cestovného ruchu aktívneho i pasívneho je uvedený v podkladoch. Predseda Vládneho výboru pre cestovný ruch s. minister U h e r začiatkom marca t. r. informoval podrobne Zahraničný výbor Národného zhromaždenia o výsledkoch zahraničného cestovného ruchu za minulý rok. Obmedzím sa preto iba na niektoré základné otázky.

Pobyt zahraničných návštevníkov sa v štatistike nasleduje v územnom priereze. Z hľadiska smerovania návštevníkov je však dôležitý ich počet podľa jednotlivých hraničných prechodov. Cez prechody na Slovensku pricestovalo v minulom roku až 46 % z celkového počtu zahraničných návštevníkov našej krajiny.

Syntetickým ukazovateľom aktívneho zahraničného cestovného ruchu je devízový prínos. V minulom roku sa dosiahli priaznivé výsledky najmä z cestovného ruchu občanov z kapitalistických štátov. Devízový prínos z týchto štátov dosiahol 124 mil. deví-

zových korún, čo je o 29 mil. viac ako v roku 1964 (vzrast o 30,7 %).

Máme všetky predpoklady na to, aby sme sa stali významnou križovatkou tranzitných návštevníkov, smerujúcich jednak zo severských štátov na juh a jednak zo západu na východ do Sovietskeho sväzu. Blízkosť Bratislavy k Viedni, ktorá je najvýchodnejším miestom siete západoeurópskych diaľnic, predurčuje slovenskú metropolu Bratislavu, aby sa trasa Viedeň — Bratislava — Košice stala najvyhľadávanejšou a najrýchlejšou spojnicou v smere západ — východ. Predpokladá to však jednu vec, jednu základnú vec: urýchlené a dôkladné skvalitnenie našej cestnej siete, toľkokrát oprávnene kritizovanej všade a na každom kroku.

Chcem ďalej hovoriť o niektorých pohľadoch tzv. pasívneho zahraničného cestovného ruchu. Tu tak isto došlo v priebehu min. roku ku kvalitatívnym zmenám: do zahraničia vycestovalo $1\frac{3}{4}$ mil. československých občanov, z toho 168 506 do západných štátov, teda takmer o 20 000 viac ako v predchádzajúcom roku.

Najviac našich turistov cestovalo vlní do Maďarska, Nemeckej demokratickej republiky, Poľska a Juhoslávie.

Pri hodnotení výsledkov zahraničného cestovného ruchu prihliadame, samozrejme, predovšetkým na jeho ekonomické stránky. Cestovný ruch sa využíva aj ako nástroj aktívnej politiky mierového spoluzitia medzi štátmi rôznych spoločensko-ekonomických systémov. Treba konštatovať, že v prevažnej väčšine štátov, i na západe, sa hodnotia opatrenia našich politických a hospodárskych orgánov v uvoľňovaní cestovného ruchu priaznivo. Reakčná západná tlač prinášala ešte nedávno celý rad ohováračských, hanobiacich článkov o politickej a hospodárskej situácii v našej vlasti. V súčasnom období sa situácia zlepšuje. Vplýva na to aj skutočnosť, že mnohí občania zo západu majú možnosť sami sa presvedčiť, teda na vlastné oči vidieť ako žijeme.

Popri kladných výsledkoch vyskytli sa v rozvoji zahraničného cestovného ruchu aj niektoré negatívne javy. Prejavovali sa hlavne v možnostiach infiltrácie buržoáznej ideológie. Treba však zdôrazniť, že v priebehu minulého roku už dochádzalo k utlmeniu negatívnych činiteľov, ktoré sa výraznejšie prejavili v roku 1964 po uvoľnení zahraničného cestovného ruchu.

Napriek výchovnému pôsobeniu po uvoľnení cestovného ruchu dochádza k emigrácii niektorých československých občanov do zahraničia. Z celkového počtu občanov, cestujúcich do kapitalistickej cudziny, nezákonne emigrovalo v minulých dvoch ro-

koch necelé 1 %. Treba zdôrazniť, že v prevažnej väčšine prípadov nejde o politickú emigráciu. Na západe zostávajú poväčšine ľudia, ktorí sa domnievajú, že si vylepšia materiálne podmienky alebo vyriešia rôzne osobné i rodinné problémy. Mnohí z týchto nových emigrantov po hlbšom poznaní pomerov v kapitalistických štátoch a vytriezvení z falošného romantizmu sa už vrátili späť do vlasti alebo cestu k návratu hľadajú.

Dôležitou súčasťou cestovného ruchu je propagácia. Organizácie cestovného ruchu, národné výbory všetkých stupňov a mnohé štátne orgány vyvinuli na tomto poli za posledné dva roky veľmi úspešnú iniciatívnu činnosť. Zásluhou ich sústredného úsilia podarilo sa veľa zlepšiť. Určité pozitívne výsledky sa dosiahli aj v skvalitnení vydávaných propagačných materiálov. V poslednom období sa uskutočnilo viacero stretnutí so zahraničnými novinármi a inými odborníkmi cestovného ruchu s veľmi kladnými výsledkami. Touto cestou sa chceme uberať aj v budúcnosti.

* * *

V zpráve o cestovnom ruchu na Slovensku uvádzame súčasný stav materiálno-technickej základne u nás, ako aj porovnania s inými štátmi. V základnom ukazovateli, t. j. v počte hotelových postelí, vyzerá situácia nasledovne: na Slovensku pripadá na 1 000 obyvateľov 2,3 lôžka, v celej ČSSR 3,4. V Taliansku je to až 18 lôžok, vo Francúzsku 23, v susednom Rakúsku dokonca 46.

Pri reálnom zvážení možností nášho národného hospodárstva dosiahne objem investícií do cestovného ruchu na Slovensku v rokoch 1966–1970 sumu 580 mil. Kčs. Vzhľadom na využitie podmienok prírodných daností Slovenska nie je táto suma dostatočná. Konštatujem to, aj keď som si plne vedomá súčasného stavu a našich možností v národnom hospodárstve. Vynasnažíme sa tieto investície využiť čo najefektívnejšie a prostriedky vložiť tam, kde sú najpotrebnejšie.

Pri rozvíjaní cestovného ruchu v najbližšom období treba sa zaoberať najmä na nasledovné základné problémy:

- zefektívniť cestovný ruch,
- rýchlejšie rozvíjať materiálno-technickú základňu,
- rozširovať a zvyšovať úroveň služieb,
- sprístupniť najmä pre domácich turistov niektoré ďalšie oblasti, ako oblasť Kráľovej hole, oblasť pod Poľanou a iné.

Vo výstavbe popri základných ubytovacích, stravovacích a dopravných zariadeniach treba sa orientovať aj na ďalšie atraktivity a doplnkové služby.

Tieto cesty zefektívnenia materiálno-technickej základne by sa mali uplatniť pri všetkých formách využívania doplnkových zdrojov investícií. Sú to menovite vlastné zdroje finančných prostriedkov podnikov, využívanie úveru pre investičnú výstavbu, osobitné finančné fondy. Mám na mysli predovšetkým národné výbory, ktorým sa v novej sústave riadenia výrazne zvýši právomoc pri využití vlastného rozpočtu. Budú mať a vlastne už majú plnšiu moc pri výstavbe drobných akcií. A tie môžu v nemalej miere zlepšiť úroveň poskytovaných služieb a ich šírku v jednotlivých miestach, mestách a strediskách. Zvýšenie podnikavosti národných výborov poslúži nielen k uspokojovaniu potrieb občanov a návštevníkov, ale bude kladne vplývať aj na prímovú časť rozpočtu národných výborov.

Od roku 1963 oživila sa na mnohých miestach, orgánoch a organizáciách iniciatíva miestnych zložiek a občanov, ktorá pomáha znásobovať vložené prostriedky. Kladne treba hodnotiť najmä iniciatívu orgánov Československého svazu telesnej výchovy pri výstavbe športových, turistických a ďalších objektov. Pekným príkladom je aj činnosť niektorých jednotných roľníckych družstiev a spotrebných družstiev pri výstavbe takých zariadení, ako sú koliby, salaše, vinné pivnice. Kladne oceňujeme konkrétny prínos spotrebných družstiev v budovaní nových zariadení a rekonštrukcii jestvujúcich objektov v mestách a dôležitých centrách cestovného ruchu. Zvlášť sú zaujímavé zábery orgánov spotrebných družstiev vo výstavbe hotelov v Bratislave, v Trenčianskych Tepliciach a vo Vysokých Tatrách. Do roku 1970 vystavajú spotrebné družstvá ďalšie účelné a pekné motoresty na hlavných trasách po vzore už otvorených na Kamennom mlyne a pri Trenčíne.

Sme presvedčení, že cieľavedomá hospodárska činnosť by mohla v podstatnej miere ovplyvniť ekonomickú situáciu aj pohorských a horských oblastí na Slovensku. V tejto súvislosti odporúčame jednotlivým orgánom premyslieť konkrétne formy tohto zámeru.

Jestvujúci stav a obmedzené možnosti rozvoja materiálno-technickej základne cestovného ruchu v najbližších rokoch núti k hľadaniu rôznych foriem ako získať náhradné kapacity, a to najmä v rozšírení lôžkového fondu. Žiadalo by sa viacej vzájomného porozumenia medzi zložkami voľného cestovného ruchu a orgánmi Revolučného odborového hnutia, zdravotnej starostlivosti, školsťva a kultúry. Bolo by treba viac iniciatívy aj pri možnostiach získavania kapacít v súkromnom ubytovaní. Táto otázka sa u nás zanedbáva a okrem oblastí Vysokých Ta-

tier a čiastočne Bratislavy sa organizovane možnosť ubytovania v súkromí nevyužíva.

Dovoľte ešte, vážené súdružky a súdruhovia, zmieniť sa o príprave ľudí v zariadeniach cestovného ruchu. Rozhodujúcim činiteľom pri zvyšovaní úrovne služieb popri ich úrovni, rozsahu, príťažlivosti a rentabilnosti je odborná i politická kvalifikácia pracovníkov. Rozsiahle zmeny, ktorými prešiel cestovný ruch za posledné obdobia, aj dynamika jeho rozvoja v ďalších rokoch si vyžaduje zásadné zmeny v doterajšej kádrovej praxi a príprave pracovníkov pre túto činnosť. V spolupráci s Vládnym výborom pre cestovný ruch a s orgánmi školstva a kultúry už v súčasnosti, ako aj v ďalších rokoch chceme a budeme tieto otázky riešiť veľmi sústredene.

* * *

Vážené súdružky a súdruhovia!

Základnú orientáciu činnosti v cestovnom ruchu pre ďalšie obdobie vytýčil XIII. sjazd Komunistickej strany Československa a sjazd Komunistickej strany Slovenska, ktoré vo svojich uzneseniach ukladajú: naďalej rozvíjať cestovný ruch, zlepšovať životné prostredie a starať sa o využívanie voľného času. Výbor SNR pre cestovný ruch na svojom zasadnutí minulý týždeň prerokoval a schválil rámcové úlohy zo sjazdových rokovaní, usmerenie činnosti pre budúci rok a konkrétne úlohy zo sjazdov už zapracoval aj do plánu hlavných úloh na II. polrok 1966. Osobitnú pozornosť pri spracúvaní zásadných materiálov budeme venovať možnostiam zvýšenia podielu Slovenska na celoštátnom cestovnom ruchu pri využití mimoriadne vhodných prírodných podmienok a pracovných síl, správne uplatneniu zásad novej sústavy riadenia pri výstavbe materiálno-technickej základne a hospodárení v zariadeniach cestovného ruchu. Napokon budeme naše úsilie v tomto i v budúcom roku koncentrovať na včasnú a dôslednú prípravu podmienok pre domáci a zahraničný cestovný ruch.

V budúcom roku ovplyvnia cestovný ruch, predovšetkým zahraničný, niektoré významné udalosti. V prvom rade je to vyhlásenie roku 1967 ako roku medzinárodného cestovného ruchu, čo má prerokovať a vyhlásiť tohoročné Valné zhromaždenie Organizácie spojených národov. V súvislosti s tým sa bude vládam jednotlivých štátov odporúčať vykonať pre ďalší rozvoj cestovného ruchu celý rad opatrení, ako zjednodušenie cestovných

formalít, zintenzívnenie propagácie, zlepšenie služieb a zvýšenie ich aktivity a ďalšie.

Významný vplyv na rozvoj zahraničného cestovného ruchu v našej republike v roku 1967 bude mať 50. výročie Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, ktoré na seba sústreďí pozornosť vo všetkých štátoch, avšak zvlášť výrazne sa prejaví u nás aj v súvislosti s realizáciou opatrení na rozšírenie organizovaného a individuálneho cestovného ruchu medzi SSSR a ČSSR. Príslušný protokol o tejto významnej udalosti v cestovnom ruchu medzi našimi dvomi socialistickými štátmi, ako viete z tlače, podpísali zodpovední činitelia pred dvomi týždňami.

Ďalšou udalosťou, ktorá bude mať určitý vplyv na rozvoj zahraničného cestovného ruchu v budúcom roku, je svetová výstava v Montreali. Túto vrcholnú medzinárodnú akciu chceme využiť predovšetkým na ďalšiu propagáciu Československa ako celku a osobitne pre propagáciu československého cestovného ruchu.

Záverom chcem za všetkých pracovníkov cestovného ruchu na Slovensku ubezpečiť váženú Slovenskú národnú radu, že vyvinieme maximálne úsilie na splnenie vytýčených cieľov a úloh z XIII. sjazdu Komunistickej strany Československa a sjazdu Komunistickej strany Slovenska. Zároveň mi dovoľte vyzvať všetkých poslancov Slovenskej národnej rady a ďalších funkcionárov k podpore tohto úsilia v záujme výraznejšieho rozvoja cestovného ruchu na Slovensku.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem súdružke **V i š ň o v c o v e j**.
Súdružky poslankyne, súdruhovia poslanci,
d o s t a l i s t e a k o t l a č 35 n á v r h u z n e s e n i a k z p r á v e o c e s t o v n o m r u c h u n a S l o v e n s k u . P r o s í m , a b y s t e s v o j e p r í p o m i e n k y , p r í p a d n e n á m e t y k n á v r h u z n e s e n i a o d o v z d a l i p o v e r e n í č k e **V i š ň o v c o v e j**, alebo predniesli v rámci rozpravy.

Prikróčime k
rozprave,
do ktorej sa zatiaľ prihlásili poslanci
Anton **Ť a ž k ý**
Ing. Emil **P í š**
František **F a r a g a**
Justín **P o l á k**
Ladislav **P i t t n e r**

Štefan Trstenský
povereník SNR pre financie František Hagara
povereník SNR pre zdravotníctvo MUDr. Vladimír Zvara
predseda MsNV Vysoké Tatry s. Lúkáč
predseda Slovenského výboru spotrebných družstiev s. Pavel
Tonhauser.

Dávam slovo poslancovi Antonovi Ťažkému.

Poslanec Ťažký:

Vážené súdružky a súdruhovia!

Ten, kto sleduje vývoj vo svete, dobre pozná pozitívne stránky cestovného ruchu. Niet hádam štátu, ktorý by sa neuchádzal o priazeň turistov a cestovateľov, ktorých počet z roka na rok stúpa.

Sú štáty, ako o tom v úvode hovorila súdružka Višňovcová, kde z výsledkov zahraničného cestovného ruchu dosahujú vysokoaktívne obchodné bilancie. Ak tomu tak má byť aj u nás, potom sa musia požiadavky na výstavbu a rozvoj cestovného ruchu niekoľkokrát znásobiť, pretože — ako viete — len pred tromi rokmi sme započali vecne a cieľavedome riešiť problémy modernej zahraničnej turistiky.

Doteraz dosiahnuté výsledky — merajúc ich so štátmi s rozvinutým cestovným ruchom — možno pokladať len za sľubné začiatky.

Obťažnosť v riešení problémov rozvoja cestovného ruchu treba vidieť v tom, že toto odvetvie nemá samostatné postavenie v našom národnom hospodárstve. Skladá sa z mnohých nerovnomerných národohospodárskych odvetví.

Nedostatky, s ktorými sa v cestovnom ruchu stretávame, musia sa, pravda, odstraňovať „za pochodu“, nemožno čakať a uzavrieť sa, kým zrealizujeme naše smelé zámery. Vychádzajúc z takejto polohy problémov, treba teda otvorene povedať, že riadenie cestovného ruchu za terajších podmienok, keď nemôžeme čakať, kým sa sformuje trh zahraničného a vnútorného cestovného ruchu u nás, je závažnou skúškou organizačných znalostí a podnikateľských schopností nás všetkých.

Je však nemálo príkladov, a to práve z tejto oblasti, že aj v dnešných zložitých podmienkach je badateľná nezvyčajná pružnosť a iniciatíva. Nebude od vecí, keď o tom uvediem niekoľko čísiel, už aj preto, aby sme nestratili mieru pri kritike našej turistiky.

Len vo Východoslovenskom kraji sa zvýšila návštevnosť turistov zo socialistických krajín zo 450 tis. v roku 1964 na 594 tis. v roku 1965. Počet zahraničných turistov – cudzincov z kapitalistických štátov – vzrástol v tomto období z 1 000 na 8 000.

Rozvoj domáceho cestovného ruchu, ktorý do určitej miery môže merať výkonomi ubytovacích zariadení, je charakterizovaný počtom hostí, ubytovaných v hotelových alebo iných ubytovacích zariadeniach. Vo Východoslovenskom kraji sme poskytli v roku 1965 prenocovanie 560 tis. hostom. Percentuálne využitie stálych lôžok stúplo takto z 56 % v roku 1964 na 62 % v roku 1965.

Nemusi byť ani odborníkom, aby si celkom dobre predstavil problémy, ktoré z takéhoto masového pohybu ľudí vznikajú, či či už ide o hotelové služby, dopravu, stravovanie, spoje atď. Od roku 1963, odkedy sa datuje náš väčší interes o rozvoj cestovného ruchu, dalo sa do používania 7 nových hotelov a ubytovne vo Svidníku a na Dukle, ako aj autocampingy v Tatranskej Štrbe a v Javorine.

Zriadili sme desiatky nových reštaurácií, kaviarní a salašov. V priebehu rokov 1964 a 1965 vynaložilo sa na investície a generálne opravy stravovacích a ubytovacích zariadení 56 mil. Kčs a na údržbu a dovybavenie 38 mil. Kčs.

Zriadili sa nové strážené autoparkoviská.

Z týchto niekoľkých čísiel môžeme si utvoriť obraz, že cestovný ruch sa stal tak ako všade inde, aj u nás masovou záležitosťou a že vynaložená práca, energia má aj kladné, ba celkom solídne výsledky. To nikto nemôže odtajiť, tak isto ako nemožno nehovoriť kriticky o rade nedostatkov. Nerobím si nároky zasvätené hovoriť o všetkých.

Ale dovoľte mi, aby som na dnešnom plenárnom zasadnutí nastolil aj keď nie nové, ale stále závažné a nedoriešené problémy vo výstavbe Vysokých Tatier, v doprave a niektorých ďalších požiadavkách, dôležitých v rozvoji cestovného ruchu aj u nás.

O Vysokých Tatrách bol spracovaný doteraz nejeden závažný materiál, dokazujúci ich významné postavenie v cestovnom ruchu.

Aj slovenské, krajské a okresné orgány sa niekoľkokrát zaoberali rozvojom cestovného ruchu v tejto oblasti. Nešlo a ani teraz – keď znovu o tom hovorím – nejde o samoučelné úvahy. Je známe, že Vysoké Tatry z hľadiska rekreačného, športového aj liečebného patria bezспорu medzi najkvalitnejšie v ČSSR.

Výhodné podmienky pre letnú a najmä zimnú turistiku a re-

kreáciu dávajú všetky predpoklady vybudovať z nich jedno z najkvalitnejších rekreačno-turistických centier v strednej Európe. Pritom treba mať na zreteli, že všetky určené hlavné funkcie Vysokých Tatier majú charakter medzinárodný, t. j. všetky zariadenia musia spĺňať maximálne nároky cudzineckého cestovného ruchu.

Hodnotu Vysokých Tatier možno merať aj stúpajúcou návštevnosťou. Zatiaľ čo v roku 1948 došlo do Vysokých Tatier zhruba 200 tis. návštevníkov, v roku 1965 ich bolo 1 200 tis.

Výstavba MTZ však ani zďaleka nerešpektovala tento významný fakt o návštevnosti. Za posledných 20 rokov sa do Vysokých Tatier investovalo málo, približne len 350 mil. Kčs.

Ani zďaleka sa nesplnili úlohy napríklad vo vyrovnaní schodku lôžkovej kapacity, ktorý dnes predstavuje zhruba 4 000 postelí. Keď vezmeme do úvahy ešte zaostalosť zariadení, a to nielen morálnu, ale aj fyzickú, je to stav potom ozaj nie celkom radostný,

Stranícke a vládne uznesenia, predpokladali, že sa podiel lôžkovej kapacity vo Vysokých Tatrách na celkovom lôžkovom fonde v republike bude postupne zvyšovať. Takto tomu však nie je, čo vidieť z toho, že v roku 1963 sa Vysoké Tatry podieľali na celoštátnom lôžkovom fonde 3,8 % a v roku 1965 len 2,7 %.

Teďa dochádza tak k relatívnemu, ako aj k absolútnemu poklesu lôžkovej kapacity. Najvýraznejšie sa to prejavuje na Štrbskom Plese, kde v súčasnosti slúži voľnému cestovnému ruchu iba 84 hotelových lôžok, kým v roku 1935 ich bolo 421.

Nie je celkom pochopiteľné, že napríklad Ministerstvo vnútorného obchodu, ako najväčší podielník v realizácii cestovného ruchu, za celé obdobie vybudovalo vo Vysokých Tatrách len hotel Bellevue a dva autocampiny. Netvrdím však, že tento rezort, tak ako aj ďalšie, nemajú snahu a perspektívu zaostávanie výstavby principiálne riešiť.

Ako je známe, v návrhoch plánu rozvoja cestovného ruchu v rokoch 1966–1970 sa má vo Vysokých Tatrách preinvestovať zhruba 495 mil. Kčs, čím sa získa asi 1 300 hotelových lôžok a stravovacích kapacít o 3 400 stoličkách. Realizácia týchto cieľov však čím ďalej tým viacej stráca na svojej hodnovernosti, pretože príprava investičnej výstavby viac-menej u všetkých investorov citelne zaostáva.

Problémy s tým súvisiace sa zásadne neriešia, lepšie povedané sa zľahčujú a nedoceňujú. Investori však dnes za najzávažnejší problém považujú iný, nie ten, ktorý spomínam a ktorý je ozaj kardinálnym problémom. Všetmožno dokazujú pre nich nevýhodnú tak rozsiahlu výstavbu z hľadiska podnikovej efektívnosti.

Nemienim, pravda, hovoriť o ekonomickej efektívnosti, rentabilite a návratnosti investícií, vypočítanej podnikovou metódou. Chcem však vysloviť názor, že metóda používaná pri takomto výpočte nie je pre posúdenie ekonomickej efektívnosti investičnej výstavby turistických zariadení vo Vysokých Tatrách objektívna.

V cestovnom ruchu treba uvažovať osobitne s národohospodárskou rentabilitou, návratnosťou a efektívnosťou. Ide o to, že v práci jedného podniku sa zjavne neprejavuje efekt zahraničného cestovného ruchu — devízová výnosnosť. Treba brať do úvahy, aké náklady vynaložila spoločnosť na to, aby získala devízy od zahraničných turistov, aká je devízová výnosnosť aktívneho zahraničného cestovného ruchu v porovnaní s inými odvetvami, koľko musí spoločnosť vynaložiť prostriedkov v exporte tovaru a koľko v cestovnom ruchu na získanie napríklad 1000 devízových korún.

Takouto národohospodárskou metódou je vypočítané, že investície na výstavbu turistickej osady Štrbské Pleso, s ktorými sa počíta do roku 1970 vo výške 255 mil. Kčs a ktoré predstavujú zhruba 50 % z celkových investícií vo Vysokých Tatrách, sa pri navrátení za 8 rokov a podnikovou metódou počítané, táto návratnosť sa predlžuje zhruba o ďalšie 2—3 roky.

V poslednom období sú taktiež úvahy o tom, či stavať alebo nestavať sezónne ubytovacie zariadenia. Kládne sa veľký dôraz na to, aby bolo čím väčšie priemerné ročné využitie lôžkovej kapacity, čo vždy v turistických a rekreačných oblastiach, teda ani vo Vysokých Tatrách nebýva. Takéto úvahy potom celkom ľahko vedú k výstavbe nákladných hotelov tam, kde je najväčšie využitie, tak ako je tomu v ubytovacích zariadeniach vo veľkých mestách.

Músime si, súdružky a súdruhovia, však uvedomiť, že mestské hotely sú ponajviac využívané na služobné cesty, pri ktorých ide len o prelievanie spoločenských prostriedkov z vrecka do vrecka. Dnešné predpisy o náhradách centovných výdavkov nevedú k hospodárnosti v nákladoch za ubytovanie. Zamestnanci na služobných cestách vyhľadávajú spravidla také hotely, ktoré sú drahšie. To preto, že cestovné náklady sa pracovníkom hradia v preukázanej výške na základe hotelového účtu a keď sa nepreukázu, môžu si vyúčtovať len 5 korún za nocľah. Za terajšieho spôsobu úplnej úhrady preukázateľného nocľahného medzinárodné a najdrahšie hotely nemajú teda žiadne ťažkosti s vyťažením a celoročným využívaním lôžkovej kapacity.

Ukázalo sa, že podiel služobných ciest z celkového počtu pre-

nocovaní našich občanov v hoteloch činí až 60 % a len 40 % sú skutoční turisti, ktorí platia zo svojho.

Problematika služobných ciest by sa snáď mohla riešiť v kritických miestach výstavbou dobrých, nie však luxusných ubytovacích zariadení — nocľahární bez väčších stravovacích častí, s prednostným umiestňovaním účastníkov služobných ciest.

Pri výstavbe hotelov je teda žiadúce prihliadať na počet prenocovaní na jedno lôžko v ročnom priemere s prihliadnutím, za akým účelom bolo využité, či služobne a či súkromne. A tu by som chcel dokázateľne vyhlásiť, že zohľadňujúc takýto výpočet, je výhodné investovať do hotelových zariadení vo Východoslovenskom kraji, zvlášť v turistických oblastiach.

Zistilo sa, že v roku 1965 na jedno hotelové lôžko v našej republike pripadlo 137 prenocovaní, z toho 91 služobných a 46 súkromných.

Vo Východoslovenskom kraji však na jedno hotelové lôžko pripadlo 160 prenocovaní, z toho 88 služobných a 72 súkromných. Po Severočeskom a Juhočeskom kraji máme najväčšie využitie lôžkovej kapacity pre skutočných turistov, čo je pre spoločnosť najvýnosnejšie a súčasne máme v poradí tretí najvyšší stupeň využitia lôžkovej kapacity v republike.

Netreba snáď osobitne zdôrazňovať d'alekosiahly význam realizácie investičnej výstavby vo Vysokých Tatrách v súvislosti s pripravovanými majstrovstvami sveta v lyžovaní v r. 1970, ktoré sa majú uskutočniť na Štrb. Plese. Súčasný stav prípravy investičných akcií vážne ohrozuje výstavbu plánovaných zariadení, najmä na Štrbskom plese. Ide o zdĺhavé vypracovanie projektovej dokumentácie a mnohokrát aj o neopodstatnené preťahy v schvaľovaní pokračovaní. Najlepšie o tom svedčí príklad medzinárodného hotela, ktorého príprava sa datuje už od roku 1958.

Obdobne nežiadúco sa preťahuje vypracovanie a schválenie projektovej dokumentácie pre hotel B no Novom Štrbskom Plese a hotel B Park Nový Smokovec.

Sú vážne signály, že do roku 1970 nebude dokončená ani výstavba astmatického ústavu na Štrbskom Plese, hoci je známe, že jeho realizácia by mala umožniť uvoľnenie lôžkovej kapacity pre voľný cestovný ruch v objektoch Hviezdoslav, Kriváň a Solisko. Sám astmatický ústav by pri včasnom dokončení mohol slúžiť ako potencionálna možnosť ubytovania účastníkov majstrovstiev. Nie je doriešené investorstvo výstavby spoločenskej haly v Starom Smokovci.

Z ďalších problémov je nevyhnutne potrebné pre zabezpečenie komplexného rozvoja Vysokých Tatier doriešiť:

- plynofikáciu Tatier, vrátane napojenia odberu plynu v osadách Tatranská Lomnica, Smokovec a Štrbské Pleso,
- bytovú výstavbu zvýšením počtu bytovej výstavby v súvislosti so zabezpečením dostatočného počtu kvalifikovaných pracovných síl pre zariadenia cestovného ruchu.

Podľa našich výpočtov ide o zvýšenie z doterajších 240 na 800 bytových jednotiek. V rámci kraja, pravda, nemáme možnosť túto reálnu požiadavku riešiť.

Napokon treba doriešiť komplexnú vybavenosť vo Vysokých Tatrách, najmä obchodnou sieťou a službami.

Najviacej nedoriešených a dlho neriešených problémov je v doprave a v službách s ňou súvisiacich. Ide o kľúčové problémy, od ktorých závisí úspech ďalšieho rozvoja turistiky, ako to zdôraznila aj súdružka **V i š ň o v c o v á**.

Je dobre známe, že dnešnú dopravnú sieť, cestnú aj železničnú, zvlášť v oblasti Vysokých Tatier, možno označiť za úplne nevyhovujúcu. Železničná doprava, ktorú predstavuje Tatranská elektrická železnica, je zastaralá a kapacitne nedostatočná.

Aj kultúra cestovania je na nízkej úrovni. Ak chceme zásadne riešiť dopravu vo Vysokých Tatrách, potom musíme rešpektovať požiadavky rýchlej, pohodlnej prepavy návštevníkov aj v čase hlavnej sezóny, majúc pritom na zreteli majstrovstvá sveta v lyžovaní.

Akcie, ktoré Ministerstvo dopravy má zapísané v návrhu plánu na roky 1966—1970, neriešia základné požiadavky v doprave vo Vysokých Tatrách. Okrem rekonštrukcie Tatranskej elektrickej železnice, ktorou sa podstatne nezvýši kapacita osobnej prepravy, Ministerstvo dopravy s ďalšími akciami v plánoch zatiaľ nepočíta.

Zvládnutie prepravy v sezóne si predovšetkým vyžaduje výstavbu preložky nádražia ČSD na Nové Štrbské Pleso a výstavbu ozubnicovej železnice zo Štrby na Štrbské Pleso, ktoré akcie sa nepripravujú a zatiaľ sa o nich len diskutuje.

Rekonštrukcia pozemnej lanovky Starý Smokovec — Hrebienok sa pre projektovú nepripravenosť presúva na roky 1968—1970.

Dodávka trojčlánkových elektrických súprav pre Tatranskú elektrickú železnicu je odsunutá na rok 1968.

Nie je definitívne rozhodnuté o výstavbe dráhového systému na letisku v Poprade. Zatiaľ nie je tiež doriešená výstavba osobných kabínkových lanoviek, a to Tatranská Lomnica — Skalnaté Pleso, Štrbské Pleso — Solisko a Podbanské — Hlinné.

Ministerstvo dopravy vo svojom pláne do roku 1970 zatiaľ zaraďuje iba výstavbu lanovky Tatranská Lomnica — Skalnaté Pleso.

Cestná sieť v tejto oblasti cestovného ruchu vonkoncom nezodpovedá požiadavkám rozvíjajúceho sa cestovného ruchu. Najväčšia intenzita cestnej dopravy je sústredená na štátnu cestu Tatranská Lomnica – Štrbské Pleso, pričom úsek Tatranská Lomnica – Smokovec si nevyhnutne vyžaduje uskutočniť aspoň prvú etapu prestavby.

V pôvodnom návrhu bola akcia zapísaná na roky 1967–1969 a vzhľadom na to, že nám bol krátený finančný limit, prestavbu z menovitého zoznamu plánu vynechávame a počítame s ňou až po roku 1970. Akcia je však projekčne a kapacitne zabezpečená.

Je taktiež pripravený celý rad ďalších rekonštrukcií a generálnych opráv ciest, najmä na úseku Cesty slobody, ktoré sa budú realizovať, čím sa zvýši priepustnosť cesty zhruba o 30 %.

V tomto roku so značným oneskorením dá sa do prevádzky cesta Podbanské – Štrbské Pleso.

Keďže plánovaná rekonštrukcia Tatranskej elektrickej železnice nezvládne nároky na hromadnú prepravu, je žiadúce zvýšiť kapacitu autobusovej dopravy. V tejto súvislosti sa žiada vylepšiť autobusový park podstatným zvýšením počtu autobusov, predovšetkým pre pravidelnú výpomoc Tatranskej elektrickej železnici, aj pre zabezpečenie pravidelnej zájazdovej prepravy.

Pri najlepšej vôli nie sme schopní z terajších bilancií zvýšiť počet autobusov pre Vysoké Tatry a veľmi nás mrzí, že napríklad v roku 1965 odriekol podnik ČSAD 880 turistických zájazdov. Na túto činnosť, ktorá je veľmi potrebná a výnosná, máme v našom kraji k dispozícii technicky spôsobilých len 25 autobusov.

Súdružky a súdruhovia!

Bude správne, keď Výbor SNR pre cestovný ruch a vládny výbor znovu prerokujú postup prác na plnení úloh výstavby Vysokých Tatier. Nebolo by od vecí informovať o základných problémoch aj vládu ČSSR.

Treba počítať s tým, že ani v definitívnom päťročnom pláne, ani v ročných vykonávacích plánoch by nemalo dôjsť k ďalšiemu znižovaniu finančných prostriedkov na investičnú výstavbu. Opačne, mali by sme vecne zbilancovať najnutnejšie ďalšie potreby, ktoré nám vzniknú pri realizácii prípravy majstrovstiev sveta v lyžovaní.

Bolo by ďalej zvlášť žiadúce, aby Ministerstvo vnútorného obchodu vyčlenilo vo svojich zariadeniach projekčnú kapacitu pre

potreby výstavby do roku 1970 s tým, že krajský národný výbor je ochotný taktiež takéto opatrenia bezodkladne vykonať. Návážne s tým treba doriešiť aj problémy stavebnej výroby, a to vybudovaním špeciálnych stavebných kapacít výlučne pre výstavbu Vysokých Tatier. V súvislosti s tým treba doriešiť aj zriadenie inžnierskej koordinujúcej organizácie, ktorá by mala zaručiť plynulosť realizácie plánu organizácie výstavby Vysokých Tatier.

Zvlášť je nutné doriešiť problémy dopravy vo Vysokých Tatrách, najmä preložku nádražia ČSD na Nové Štrbské Pleso, výstavbu ozubnicovej železnice zo Štrby na Štrbské Pleso, rekonštrukciu Tatranskej elektrickej železnice so skrátením dodávok trojčlánkových elektrických súprav, výstavbu dráhového systému na letisku v Poprade a doriešenie výstavby osobných kabínkových lanoviek Tatranská Lomnica – Skalnaté Pleso, Štrbské Pleso – Solisko a Podbanské – Hlinné.

Súdružky a súdruhovia,

všeobecne sa tvrdí, a tak tomu je aj v zpráve o cestovnom ruchu na Slovensku, že základnou podmienkou cestovného ruchu sú hotely a ostatné ubytovacie zariadenia. Nemienim polemizovať, ale dovoľím si vysloviť svoj osobný názor, že u nás na východnom Slovensku základnou podmienkou a pritom kardinálnym problémom cestovného ruchu sú cesty a doprava vôbec.

Veď napokon v najhoršom prípade možno pre ubytovanie využiť ďalšie možnosti ubytovania, ktoré máme v mestách alebo obciach, a to aj v súkromí. A pokiaľ ide o dopravu, to sú denno-denne masové a pochopiteľne oprávnené sťažnosti našich, ale najmä zahraničných turistov.

V súvislosti so závermi XIII. sjazdu KSČ o doprave je celkom namieste dôrazne žiadať od riadiacich orgánov dopravy podstatné zvýšenie kultúrnosti cestovania; dôsledné dodržiavanie grafikonu osobnej vlakovej prepravy, predovšetkým rýchlikov, prichádzajúcich do turistických oblastí; podstatne zlepšiť autobusovú prepravu, najmä prepravu nepravidelnej, zmluvnej a zájazdovej činnosti, ktorá má pre cestovný ruch najväčší význam; podstatne zlepšiť stav ciest, dôležitých pre cestovný ruch, zvlášť používaním kvalitných asfaltov; zintenzívniť značkovanie ciest; stabilizovať a doplniť dopravu pohotovými službami pre motoristov, najmä zlepšiť zásobovanie náhradnými dielmi, autosúčiastkami a vo vybraných opravovniach aj špeciálnym náradím a prípravkami, potrebnými k odstráneniu závad u zahraničných

áut; podstatne rozšíriť sieť autoopravovní, služby benzínových staníc atď.

Vo Východoslovenskom kraji celková dĺžka štátnych ciest predstavuje 5 500 km a z toho takmer polovica má nevybudované alebo nad mieru únosnosti opotrebované ovozky, kde bezpečnostná rýchlosť je maximálne 50 km/hod.

Iba škody, spôsobené na cestnej sieti jarnými výmrazkami, dosiahli v roku 1965 80 mil. Kčs a v roku 1966 60 mil. Kčs.

Plán na roky 1966—1970 bude síce riešiť niektoré cestné ťahy do dôležitých turistických centier, kde je najväčší predpoklad sústredenia návštevníkov, najmä zahraničných, ale týmto ani zďaleka nevyriešime problémy už aj preto, že cesty, ktoré my považujeme za dobré, neobstoja v konkurencii so zahraničím, lebo na týchto našich „dobrých“ cestách kvalita povrchu povoľuje bezpečnostnú rýchlosť najviacej 60 — 80 km/hod.

Kapacita autoservisov je vonkoncom nedostatočná. Nielenže sa do nežiadúcich rozmerov rozrástla korukcia pri poskytovaní služieb, ale na bežnú prehliadku alebo opravu auta treba čakať 4—6 dní.

Takáto analógia platí aj na benzínové čerpacie stanice. Na území Východoslovenského kraja bolo v roku 1938 196 čerpacích staníc, kým v roku 1966 je ich iba 57, i keď ich kapacita čo do jednotlivosti je vyššia. V Košiciach bolo v roku 1938 14 čerpacích staníc a v roku 1966 sú už iba 4. Pritom odbyt pohonných hmôt za roky 1955—1965 sa zväčšil o 4,5-krát.

Abý som bol, súdružky a súdruhovia, porozumený. Problémy o cestách a doprave nástojčivo formulujem nie preto, aby sa hneď a v celom rozsahu riešili. K tomu potrebujeme, pravda, dlhšie obdobie. Ide mi však o to, aby pri vypracovávaní a realizácii koncepcií rozvoja cestovného ruchu sme sa riadili metódou hlavného článku, a v tomto prípade podľa mňa ide o zásadné riešenie dopravy vôbec a v celom komplexe.

Záverom mi dovoľte ešte jednu poznámku. Vo svojom diskusnom príspevku som sa zaoberal takzvanými hlavnými problémami cestovného ruchu. Vybudovanie Vysokých Tatier, komfortných hotelov a dobrých ciest nie je ešte všetko.

Solidná úroveň cestovného ruchu si však vyžaduje, aby bolo napríklad viacej nosičov batožiny, aby bolo viacej oktánového benzínu, aby na stanici bol k dispozícii taxík, aby v obchode a v reštaurácii nebolo treba dlho čakať, aby bolo viacej informačných tabulí okolo ciest, aby bolo viacej máp vlastnej krajiny, kraja a okresov, aby bolo dosť autoparkovísk, občerstvovacích staníc, aby bolo dostatok suvenírov a aby naše mestá a dediny

boli čistejšie, aby informátori a čašníci vedeli viacej reči, aby sa viacej využívalo poľovníctvo a rybárstvo pre turizmus, aby bol rozmanitý sortiment svojráznych jedál atď.

To vonkoncom nie sú maličkosti a akékoľvek ich podceňovanie znevažuje aj také veľké diela, aké si stavíme v našich koncepciách cestovného ruchu.

Zásadné riešenie vecí si vyžaduje zásadne riešiť i odmeňovanie zamestnancov, ktorí poskytujú turistom služby. Veď napríklad rozdiel medzi kvalifikovaným a nekvalifikovaným predavačom v odmenách je 45,— Kčs. Počet pracovníkov pracujúcich v cestovnom ruchu je nedostatočný, čo pochopiteľne znižuje kultúrnosť obsluhy.

Nemožno však zatajiť, že existuje pomerne mnoho rezerv pre podstatné zlepšenie činnosti zariadení cestovného ruchu voči spotrebiteľom, či cestovateľom aj za terajších podmienok, na druhej stranej všetky tradičné administratívne opatrenia na podnietenie činnosti ľudí akoby sa míňali účinku.

Je tiež pravdou, že sme len v minimálnej miere prikróčili k vzájomnej podnikovej súťaživosti — konkurencii a z toho vyplývajúcej socialistickej podnikavosti. Nám musí ísť v prvom rade o pozdvihnutie myslenia ľudí, pracujúcich v službách cestovného ruchu. Pri uplatňovaní socialistickej podnikavosti sa nastoľujú problémy, ktoré predtým neboli, ale taktiež vzniká aj nebývalá zodpovednosť a značné osobné riziko vedúcich pracovníkov, ktoré taktiež doteraz nebolo.

Je čo robiť, aby sme našich ľudí v obchode a v cestovnom ruchu vôbec naučili využívať ekonomickú kalkuláciu pri riešení denných procesov podnikania, proste vyrátať čo sa vyplatí a čo nie. Musíme vedúcich pracovníkov naučiť väčšej osobnej odvahe, vlastnosti, ktorá je spätá s princípom socialistickej podnikavosti.

Organizácie štátneho a družstevného obchodu majú silné monopolistické postavenie. V súčasnej organizácii nie sú vytvorené podmienky vzájomnej podnikavosti a súťaživosti. Je tomu tak preto, že dnešná organizácia obchodu je viac-menej aplikáciou ekonomických prvkov riadenia uplatňovaných v priemysle. V obchode nie je možné mechanicky aplikovať prvky riadenia vhodné pre priemysel, najmä preto, že vykonáva svoju činnosť vo veľkom počte prevádzkových jednotiek.

Záverom mi, súdružky a súdruhovia, dovoľte ubezpečiť plénum Slovenskej národnej rady, že vo Východoslovenskom kraji budeme aj naďalej pracovať ešte lepšie, aby cestovný ruch prispel k ďalšiemu rozvoju nášho ekonomického a spoločenského života.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem poslancovi **Ľ a ž k é m u .**

Slovo má poslanec Ing. Emil **P í š .**

Poslanec Ing. **P í š :**

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia poslanci!

Rozvíjaním zahraničného cestovného ruchu sústavne od roku 1963 dosiahla sa významná orientácia splňania materiálno-technickej základne všetkých zložiek cestovného ruchu s pohľadom na vyspelú organizovanosť a materiálnu vybavenosť turistických veľmocí. Dosiahli sme tým určitú vyrovnanosť, i keď začínajúcu, a pripravili sme predpoklady pre intenzívny rast tohto dôležitého národohospodárskeho odvetvia, schopného vo vysokom stupni vyrovnávať obchodnú bilanciu. Je isté, že pri rozvojových prácach je veľa nedostatkov a že pre dosiahnutie najbližšieho cieľa treba zintenzívniť úsilie o dobudovanie materiálnej základne. Cieľ tohto úsilia a tomu primeraných opatrení je reálny a sleduje aj ďalší vývoj prostredia v prospech pracujúceho človeka.

V celom rozbere však sa mi zdá, že chýba jedna veľmi významná skutočnosť. Atraktívnosť cestovného ruchu na Slovensku je založená na mimoriadnej kráse a rozmanitosti prírody Slovenska a predsa v celom našom prerokúvanom rozsahu nenachádzam zmienku, volajúcu po ochranných zásahoch v prospech udržania a zveľadenia bohatstva slovenskej prírody. Obavu možno vyjadriť vetou — ak sa zvýši návštevnosť hôr, dolín a bystrín, ktoré nie sú na to pripravené, čo zostane z ich nedotknuteľného a podmanivého kúzla?

Preto si myslím, že je namieste pripomenúť i túto skutočnosť a začleniť do nášho úsilia o vybudovanie cestovného ruchu na širokej základni i starosť o zveľadenie a ochranu hodnôt i krás slovenskej prírody. Bez tejto ochrany by sme ich vystavili ničivej činnosti človeka. Pripomeňme si len smutný obraz našej krásnej rieky Oravy pri Istebnom, alebo hornatého okolia Žiaru nad Hronom, kde je všetka krása v takej miere pohlcovaná exhalátmi, vypúšťanými na nesprávnom mieste. Podobný obraz môžu poskytnúť mnohé zákutia slovenskej prírody, ak sa neusmerní a nepripraví invázia áut a nôh mnohých nešetrných turistov.

Ochranárske povinnosti nám ukladá socialistická ústava v článku 15, odseku 2 slovami: „Štát sa stará o zveľaďovanie a všestrannú ochranu prírody a zachovanie krajinných krás vlasti, aby tým vytváral stále bohatšie zdroje blahobytu ľudu a vhodné prostredie, ktoré by prospievalo zdraviu pracujúcich a umožňovalo ich zotavenie.“

Ďalej pre ochranu prírody a jej krás boli vytvorené predpisy i aparát zákonom Slovenskej národnej rady č. 1 z r. 1955 o štátnej ochrane prírody. Najvyšším orgánom je tu Povereníctvo SNR pre školstvo a kultúru, potom jeho výkonný orgán – Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, ďalej krajské strediská pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, na okresoch odbory školstva a kultúry a okresní konzervátori a nakoniec v miestach aj zpravodajcovia štátnej ochrany prírody. Podľa toho ochrana prírody by mala byť dostatočne organizovaná a hlavne zabezpečená.

A predsa skúsenosti tých, ktorých ochranárske povinnosti viažu, sú jednoznačné. Sú trpkou ponosou – u nás sa ochrana prírody nerešpektuje.

Veď pri výstavbe v horách sa temer nikto neobráti na orgány ochrany prírody, aby sa nenarušili hodnoty a krásy prírody. Pravdu povediac, stavia sa kde kto chce, elektrické a telegrafné vedenie sa vedie ako kto chce, otvárajú sa kameňolomy a pieskoviská podľa ľubovôle (a nevedí nikomu, keď z nadložia lomu padajú aj zvyšky staroslovanských hrobov, ako tomu je pod hradiskom Oltárno u Skaly v Trenčianskom okrese). Pri výstavbe často zbytočne zničená príroda sa neuvedie do pôvodného stavu, ba u nás sa stavia často i tak, že sa povytínajú aj mohutné stromy a zeleň, ktorá by mohla byť okrasou stavby pri troške opatrnosti. Ďalej sa znečisťujú horské potoky, cesty, okolia rekreačných zariadení. A ponos na negatívny vzťah k prírode a na nerešpektovanie zásad ochrany je veľa.

Pri takomto stave treba vypočuť aj varovný hlas slovenskej prírody, ktorá na mnohých miestach žaluje, a dať plnú platnosť ochranárskym zásadám pri rozhodovaní o ďalšom postupe rozvíjania cestovného ruchu.

Preto je namieste vysloviť k problému cestovného ruchu i z hľadiska ochrany prírody niekoľko zásadných pripomienok.

Aj z hľadiska cestovného ruchu je potrebné, aby tí, ktorí ho organizujú, povinne úzko spolupracovali s tými, ktorí sú povolani, aby sa starali o zveľaďovanie a ochranu hodnôt a krás prírody.

Pri rozvíjaní cestovného ruchu sa musia súčasne zachovávať

a rešpektovať zásady ochrany prírody, a to tak pri výstavbe, ako aj pri prevádzke jednotlivých zariadení. Na tejto spolupráci by sa mal dohodnúť najmä Výbor SNR pre cestovný ruch a Povereníctvo SNR pre školstvo a kultúru pri súčinnosti všetkých svojich zložiek. Túto zásadu by som si dovoľil navrhnúť včleniť do uznesenia pléna k tejto otázke.

Z ďalších zásad by som si dovoľil uviesť, že od všetkých zamestnancov cestovného ruchu sa musí požadovať plnenie aj ochranárskych povinností, ktorých znalosť a praktické uplatnenie by malo byť súčasťou ich kvalifikácie, hlavne pri sprievodcovských profesiách. A potom propagácia cestovného ruchu v zahraničí a najmä u nás by nemala opomínať prizvukovať aj zásady ochrany prírody a pamiatok.

Exploatacia krás vlasti turistikou podľa moderných organizačných zásad teda nemá postrádať ochranu tej podstaty, z ktorej vyrastá. Má sa organicky viazať na kvalitu a kultúrnosť všetkých služieb v zabezpečenej prírode, poskytujúcej hľadajúcemu domácomu i zahraničnému návštevníkovi úchvatnosť pohľadu a nezabudnuteľné zážitky. Uskutočnenie takéhoto prístupu k turistike je nielen v našich silách, ale je našou povinnosťou voči socialistickej spoločnosti a voči mladým a budúcim generáciám.

Táto ochranárska tematika, vychádzajúca z pripomienok k turistike, má širšiu platnosť. Má takmer právo vkličiť sa do našej národnej povahy, aby každý náš člen spoločnosti vedel si oceniť tie krásy, ktorými ho obdarovala príroda vlasti a aby vedel pri každej príležitosti tieto krásy chrániť a zveľaďovať. A to nielen v tatranskej alebo inej oblasti, ale aj v okolí dedín a miest. Aby sa v budúcnosti nestávalo to, že sa vytínajú parky, staré krásne stromy pred domami, v uliciach, šliape sa zeleň a koberce kvetov. Ale naopak, aby tvár našich dedín, miest i okolia aj rekreačných oblastí bola svedectvom kladného postoja každého člena spoločnosti k prírode, aby bola dôkazom našej spoločnosti.

K detailom rozvoja jednotlivých vybraných oblastí by som si dovoľil pripomenúť oblasť Vysokých Tatier, ktorá je už dnes preťažená pre sústredenú domáciach i zahraničných návštevníkov, a žiada si naliehavo odbremenenie, zvlášť teraz po širokom sprístupnení od Podbanského. Vhodnou cestou k tomu je rozšíriť ich výstavbu na Liptovské Tatry, ba až na Oravu. Z vyhovujúcich návrhov pre tento námet je malý a veľký tatarský okruh s trasou na západ pod Liptovské Tatry na Oravu a potom cez Zakopané na tatarskú Javorinu.

S budovaním cestovného ruchu, do ktorého sme sa pustili s plnou vervou, a poznaním základných podmienok v našom

prostredí, vyrástli nám nové problémy. Z nich kľúčovými sú lôžkové kapacity, rozsah a kvalita poskytovaných služieb. Predovšetkým v takom prípade, keď sme zaznamenali pokles návštev z Maďarska a krátkodobých návštev z Rakúska, ale určitý kvalitatívny zvrat u kapitalistických štátov, prejavujúci sa predlžovaním doby pobytu a zvyšovaním devízového prínosu.

Znovu apelujem: v rozsiahlom riešení týchto otázok nesmieme zabúdať na ochranárske záväzky voči prírode, základnej nositeľke a poskytovateľke podmienok cestovného ruchu u nás. V našom úsilí vyrovnáť sa s moderne koncipovanými zásadami cestovného ruchu vo vyspelej socialistickej spoločnosti nebude chýbať nikto z nás, aby sa nepodieľal v rozsahu svojej pôsobnosti i na tomto dôležitom úseku pre naše národné hospodárstvo.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem poslancovi Ing. P í š o v i .

Slovo má poslanec František F a r a g a .

Poslanec Faraga:

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky a súdruhovia!

Do bohatého a významného programu terajšieho rokovania Slovenskej národnej rady chcem v rámci diskusie prispieť niekoľkými poznatkami a námetmi k otázkam rozvoja cestovného ruchu na Slovensku s podrobnejším zameraním na situáciu v okrese Lučenec.

Treba vidieť tú skutočnosť, že rozvoj cestovného ruchu nie je dnes už len záležitosťou úzkeho okruhu zámožných a privilegovaných vrstiev, ako tomu bolo ešte v nedávnej minulosti.

Po víťazstve socialistickej revolúcie rastom materiálno-technickej základne socializmu vzrastajú príjmy obyvateľstva, zvyšuje sa jeho životná úroveň, znižujú sa hmotné a kultúrne rozdiely medzi životom obyvateľstva v mestách a na dedinách. Pracovitý ľud Slovenska usilovne buduje priemysel, zúrodňuje družstevné polia, buduje školy, nemocnice, kultúrne zariadenia, byty, cesty atď. Pracuje, buduje, zarába a má dnes viac možností lepšie žiť, obliekať sa, študovať, stavať krásne rodinné domky, ale tiež časť svojich úspor venovať na svoj oddych, rekreáciu telesných a duševných síl a na poznávanie svojej vlasti.

Slovensko je plné prírodných krás, rekreačných a turistických možností. Je ich dosť aj v našom Lučeneckom okrese, na juhu Stredoslovenského kraja, ktorý síce nebol zahrnutý do plánu preferovaných oblastí turistického ruchu, ale má s ním veľa spoločného a má pre jeho rozvoj tiež svoje domáce podmienky. Svedčí o tom skutočnosť, že v okrese sú tri cestné a dva železničné prechody do Maďarskej ľudovej republiky, ktorými v roku 1965 prešlo k nám 65 271 osôb a od nás do Maďarskej ľudovej republiky 22 600 osôb a okrem toho 1600 vízových cudzincov.

Na všetkých uvedených prechodoch boli zo začiatku značné nedostatky, ktoré sa v okresných orgánoch na návrh okresnej komisie pre cestovný ruch postupne riešili.

Mnoho cudzincov i domácich turistov z uvedeného počtu prechádza územím veľkej časti okresu a cez okresné sídlo Lučenec. Mnohí z nich sa tu zastavujú a hľadajú rôzne služby, ktoré nevieme v okrese k spokojnosti poskytovať. Mnoho kritických a právnených pripomienok je na kvalitu štátnej cestnej siete v okrese, ktorá meria 771 km, ale z toho je len 50 % bezprašných vozoviek, čo je po Rimavskej Sobotě najnižšie percento v Stredoslovenskom kraji. Priamo kritický stav je v cestnej sieti v okresnom sídle, ktoré má celkom 52 km ulíc, ale z toho len 20 km s akým-takým tvrdým podkladom a ostatné ulice sú ako poľné cesty bez akéhokoľvek podkladu. Aj všetky štyri výpadové cesty z mesta sú teraz v dezolátnom stave a dosiaľ pridelené prostriedky na IV. SRP zabezpečujú okresu a mestu len minimálne možnosti na zlepšenie tejto neblahej situácie.

Z požadovaných služieb sú najmenej uspokojivo riešené požiadavky na ubytovanie v okresnom sídle, kde už v roku 1962 sa mala táto otázka riešiť výstavbou hotela v systéme Jednoty, ale dosiaľ sa s výstavbou nezačalo. V IV. päťročnici je jeho výstavba plánovaná, Jednota ho projekčne už pripravuje pre rok 1968, ale Pozemné stavby v Banskej Bystrici ho zasa chcú pre nedostatok kapacity odsunúť až na rok 1969. Urýchlená výstavba tejto hotelovej a stravovacej kapacity v meste je veľmi naliehavá, lebo doterajšia lôžková a stravovacia kapacita je nestačujúca.

Z ostatných služieb je z hľadiska zahraničného cestovného ruchu, ale aj z hľadiska domácich potrieb a stále rastúcich požiadaviek veľmi potrebné riešiť služby motoristom, lebo v okresnom sídle sa zabezpečujú len minimálne, v absolútne nevyhovujúcich priestoroch. Je načase splniť v budúcom roku starý sľub Krajského svazu výrobných družstiev a zahájiť výstavbu autoservisu v Lučenci.

Uspokojovanie potrieb zahraničného a domáceho turistického ruchu v okrese usilujeme sa riešiť skvalitňovaním pohostinských služieb a rozširovaním rekreačných priestorov v okrese. V posledných rokoch dosiahli sme v tom určité úspechy, vybudovali sme na hlavnej turistickej trase niektoré nové závody verejného stravovania, salaš, bufety, malé vodné nádrže, rybníky, polovnicové chatky, kúpaliská, strediská pionierskej a závodnej rekreácie.

V okrese sa začínajú rozvíjať niektoré strediská turistického ruchu s charakterom prímestskej alebo okresnej rekreácie, ktoré sú vyhľadávané už stovkami, ba tisíckami obyvateľov najmä v sobotu a nedeľu a cez dovolenkové obdobie, a to nielen obyvateľstvom okresu, ale aj z okresu Rimavská Sobota, Zvolen, Banská Bystrica a iné. Nezriedka vidieť tu stanovať niekoľko dní aj turistov z Čiech a Maďarska.

Medzi najvyhľadávanejšie miesta pre rekreáciu v okrese patrí obec Dolná Strehová s termálnym prameňom 36⁰ C, teplej vody s veľkým a malým otvoreným bazénom, ktoré sa využívajú od skorej jari do neskorej jesene. Návštevnosť tu z roka na rok stúpa a kapacita týchto zariadení už nevyhovuje. MNV za pomoci ONV vybudoval tu najnutnejšie zariadenia, ktoré však svojím rozsahom a kvalitou už nevyhovujú. V tomto roku urobia sa tu ďalšie zlepšenia, opravia sa bazény, vybudujú sa nové hygienické zariadenia, zbezprašní sa príjazdová cesta atď. Veľký záujem o toto miesto rekreácie, jediné svojho druhu v okrese i v širšej oblasti, zasluhuje si a potrebuje viac pozornosti. Toto miesto a tieto problémy mal by si podľa nášho názoru bližšie všimnúť aj Výbor SNR pre cestovný ruch.

Ďalšie možnosti rekreácie na slnku a pri vode sú v okrese v krásnom kútiku prírody pri rybníku v Ružinej, kde je aj pionierske stredisko Slovenských magnezitových závodov v Lovinobani a niekoľko závodných chat z Lučenca.

V týchto dňoch vykoná sa kolaudácia viacúčelovej vodnej nádrže nad Lučencom, ktorá sa bude rozprestierať na ploche 25 ha. Na tomto mieste vytvorí sa dôležitá oblasť prímestskej rekreácie, najmä pre obyvateľov okresného sídla a jeho okolia, lebo nádrž okrem závlah, rybného hospodárstva a zásoby určitého nadlepšovacieho množstva úžitkovej vody bude plniť aj rekreačnú funkciu na kúpanie, člnkovanie a stanovanie. Bude tu však ešte mnoho problémov, ktoré sa MsNV a ONV pripravujú riešiť, ale bez pomoci vyšších orgánov by to nešlo a trvalo by to veľmi dlho. Zatiaľ tu bude v júli odovzdaná len holá vodná plocha, bez zdrojov pitnej vody, bez najnutnejších sociálnych

a hygienických zariadení, bez akýchkoľvek ubikácií a služieb, bez potrebných komunikácií a terénnych úprav.

Okrem iného významu k rozvoju turistického ruchu a domácej rekreácie prispieja tiež budovanie piatich malých vodných nádrží v okrese, ktoré sú vo výstavbe.

ONV, vychádzajúc z pripomienok svojich orgánov a občanov, hľadá možnosti na vybudovanie ďalších rekreačných priestorov v krásnom prírodnom trojuholníku medzi obcami Kokava nad Rimavicou, Málinec a Látka.

Veď hoci žijeme na juhu, máme v okrese vyše 69 tis. ha lesov, čo tvorí 33,5 % z celkovej plochy okresu, a vodné toky merajú v okrese vyše 940 km, z čoho je 760 km zarybnených. I v tejto skutočnosti skrýva sa veľké bohatstvo, ktoré by sa mohlo ešte viac využiť na rozvoj rekreácie a turistického ruchu, a to výstavbou nových ubytovacích a stravovacích zariadení podnikov, závodov, škôl, prípadne autocampingov v uvedenej oblasti v blízkosti obce Kokava nad Rimavicou, kde sú dobré terény nielen pre letnú, ale aj zimnú rekreáciu.

Pri budovaní rekreačných možností v týchto priestoroch i v iných spomínaných oblastiach v Lučeneckom okrese by sa mali rozhodne viac podieľať orgány Slovenského výboru ČSTV a Sväzarmu, ktoré v našom okrese od oslobodenia investovali do športových a branných akcií len minimálne prostriedky v porovnaní s niektorými inými okresmi.

Poľovnícke revíry v okrese, najmä v katastroch obcí Luboreč, Modrý Kameň, Podkriváň a Kokava, majú podľa odhadu v tomto roku vyše 2100 kusov srnčej zveru, 488 kusov jeleňov, 213 kusov čiernej zveri, vyše 500 bažantov a 1256 kusov jarabíc. Vysoký je stav najmä jelenej a srnčej zveri, u ktorej by sa mohol povoliť zvýšený odstrel, najmä pre zahraničných poľovníkov.

V súvislosti s rozvojom cestovného ruchu dochádza mnoho požiadaviek na okresnú komisiu pre cestovný ruch zo závodov a obcí na zavedenie rýchlikového spoja zo stredného Slovenska cez Lučenec — Filakovo — Somoskőújfalu do Budapešti, ktorý by premával aspoň trikrát týždenne, a to v stredu, sobotu a nedeľu v skorých ranných hodinách do Budapešti a večer okolo 22. hod. by prichádzal späť.

Množia sa tiež požiadavky zo závodov, aby medzi Bratislavou a Lučencom sa obnovilo pravidelné denné letecké spojenie lietadlom, ktoré by štartovalo zo sväzarmovského letiska blízko Lučenca a ktoré by okrem cestovných služieb pracujúcim Lučeneckého okresu poskytovalo dopravné služby aj pre potreby okresu Rimavská Sobota. Nové organizačné usporiadanie podnikov

spôsobilu, že väčšina odborových riaditeľstiev s celoslovenskou pôsobnosťou má svoje sídlo v Bratislave alebo v Brne, v dôsledku čoho sa podstatne zvýšil počet služobných ciest týmto smerom. Bolo by účelné zväziť možnosti medzipristávania lietadla IL-14 pravidelnej leteckej linky Košice — Bratislava a späť na letisku Boľkovce pri Lučenci, pretože aj smerom do Košíc je záujem o 450 — 500 ciest ročne a tiež o spojenie do Brna majú podniky záujem v rozsahu 400 — 500 ciest ročne. Obe tieto požiadavky prosím príslušnými orgánmi Slovenskej národnej rady preskúmať a podľa možnosti riešiť.

Ohcem ešte pripomenúť, že na úseku propagácie cestovného ruchu vyšla v tomto roku pekná viacfarebná publikácia niektorých turistických zaujímavostí v Stredoslovenskom kraji, ale v okrese v tejto oblasti sme ešte veľa dlžní, čo vyplýva z roztrieštenosti propagačnej činnosti, ako aj finančných problémov.

Pri výstavbe v okresoch a krajoch treba stanoviť určité priestory na rozvoj prímestskej rekreácie a v nich účelne umiestňovať jednotlivé objekty závodov i spoločné zariadenia a efektívnejšie k tomu využívať združované prostriedky. Odbory výstavby ONV by nemali v tomto období pripúšťať neuváženu a neodvodnenú roztrieštenosť výstavby rekreačných zariadení, najmä závodov, lebo tieto sa potom nebudujú komplexne s potrebnými zariadeniami a ich výstavba vychádza oddelene príliš drahô.

Treba zabrániť tendenciám, aby si každý závod staval chatu, pionierske alebo závodné rekreačné stredisko, kde si vyberie a potom prichádzal s požiadavkou na národné výbory, aby budovali príjazdové cesty, vodu, kanalizáciu, elektrinu a iné zariadenia.

Turistický ruch je dôležitou zložkou nášho národného hospodárstva, ktorého význam bude ďalej vzrastať. K týmto problémom budeme v okrese Lučenec mobilizovať a správne usmerňovať všetky možné zdroje z fondu rozvoja a rezerv národných výborov, prostriedky kultúrnych a sociálnych fondov závodov, JRD a rôznych organizácií, ako aj poskytnuté príspevky a pomoc nadriadených orgánov, aby náš okres aj na tomto poli prispel k upevneniu našej vlasti, k šíreniu jej dobrého mena, upevneniu jej politického a kultúrneho postavenia medzi príslušníkmi všetkých národov, ktoré nás v budúcnosti navštívia.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem poslancovi F a r a g o v i .

Slovo má poslanec Justín Polák.

Poslanec Polák:

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky a súdruhovia poslanci!

Úvodom svojho diskusného príspevku chcel by som spomenúť malú epizódu, ktorá sa odohrala na jar pamätného roku oslobodenia slávnou sovietskou armádou. V druhom slede frontových vojsk, ktoré postupovali na svojom hrdinskom pochode cez našu obec, počas krátkeho oddychu obrátil sa jeden z vojakov na našich občanov s prosbou, aby ho zaviedli na miesta, ktoré pred viac ako 140 rokmi navštívil jeden z najväčších hudobných skladateľov všetkých čias, Ludwig van Beethoven. Keď mu túto žiadosť splnili a prechádzal sa parkom našej obce a priestormi miestneho kaštieľa, vstúpili mu do očí chlapské slzy dojatia, že sa mu splnilo veľké želanie.

Je to príhoda spreď viac ako dvadsať rokov, ale je dodnes živá medzi našimi občanmi, práve tak, ako je živá ústnym podaním prenášaná tradícia na pobyt Beethovena u nás.

No zdá sa, že táto tradícia okrem miestnej obce, ďalej Piešťan a niekoľkých zasvätencom a nadšencov z Bratislavy nemôže akosi preraziť múry nevšímavosti niektorých kompetentných činiteľov, ktorí otázku pobytu Beethovena v Krupej považujú za vec ak nie celkom druhoradú, tak aspoň za takú, ktorá počká.

Celkom inej mienky sú však tí, ktorým prichodí jemne a taktne odmietnuť návštevy turistov z Čiech a hlavne zo zahraničia, tých, ktorí s úplnou samozrejmosťou prichádzajú, aby si pozreli miesta, na ktorých sa tento veľký génius zdržiaval, žil, miloval a tvoril. Spomeniem aspoň niektorých: členovia Leningradskej filharmónie, americkí novinári, kanadská parlamentná delegácia, turisti z Maďarska, novinári z Nemeckej demokratickej republiky, Rakúska, dokonca poľovníci z Francúzska.

Čo povedať týmto ľuďom? Aké výhovorky vynachádzať, alebo ako odpútať ich záujem? Je to veľmi ťažká a nevďačná úloha, ak len nechcete počuť poznámky o nevšímavosti, ak už nechceme povedať o nekultúrnosti voči pamiatkam minulosti. Vžeme sa do tejto situácie! Povedať, že dnes je tam ústav choromyselných? Alebo uvádzať pochybnosti o pobyte Beethovena ľuďom, ktorí prichádzajú s tým presvedčením a poznaním z cudziny? Nedostaváme sa do situácie, kedy cudzina nám musí objavovať to, čo nám by malo byť dobre známe?

Spomenul som ústav choromyseľných, ktorý je t. č. tam umiestnený. Áno, máme k týmto ľuďom súcitiť. Patrí im všetka starostlivosť, ktorú im štát poskytuje, lebo sú to zväčša úbožiaci, ktorí za svoj osud nemôžu. Rozhodne by však pri dobrej vôli mohli byť títo ľudia umiestnení na mieste pre nich vhodnejšom, kde by neboli natoľko vystavení nemiestným poznámkam niektorých bezcitných ľudí a kde ani oni svojím chovaním by nezavdávali podnet k rôznym výrokom, prípadne k nemiestnému chovaniu sa detí.

K otázke pochybnosti o pobyte Beethovena: boli takéto pochybnosti vznesené. Pred niekoľkými rokmi bol do Krupej poslaný kustód Slovenského pamiatkového úradu dr. Šimko. Jeho úlohou bolo pripravovať podmienky pre zriadenie múzea Ludwiga van Beethovena. Stretol sa však na niektorých miestach s úplným nepochopením. Mal priniesť písomný dôkaz o pobyte Beethovena v Krupej. Obrátil sa so žiadosťou na posledného z majiteľov kaštieľa, žijúceho v tom čase v Taliansku. Tento ho odkázal na kaštieľsky archív, ktorý bol však v roku 1946 z Krupej odvezený do Bratislavy a nachádza sa nevedno kde. Zostalo sa v začarovanom kruhu. Situácia sa rozuzľuje v posledných rokoch, kedy sa tejto práce chytil promovajúci historik dr. Anton Klodner, ktorý na viacerých dôkazoch argumentuje správnosť tvrdenia, že Beethoven skutočne v Krupej bol, že niektoré diela vznikli buď priamo v Krupej, alebo pod dojemom pobytu na miestach, kde žila Terézia Brunšviková, označovaná za nesmrteľnú milenkú Ludwiga van Beethovena. Takže identifikuje čas, v ktorom sa tu zdržiaval a v ktorom pod dojemom prežitia ľúbostných citov prežíva práve svoje najplodnejšie skladateľské obdobie.

Nechcem však naďalej zdržiavať vašu pozornosť vecami, ktoré patria historickej vede. Ide mi o záležitosť, ktorá by sa dala nazvať ako dopyt a ponuka. Ako som na začiatku svojho diskusného príspevku uviedol, dopyt tu je. Návštevníci, hlavne zahraniční, prichádzajú, dopytujú sa, ale nemáme čo ponúknuť, hoci máme na dosah ruky hodnoty, okolo ktorých chodíme a nevyužívame ich. Na MNV sa nachádza mapa z roku 1822, teda z čias iba krátko minulých po pobyte Beethovena, ktorá verne zachycuje celé prostredie, v akom sa nachádzal kaštieľ a park a ktorá by mohla byť výborným vodítkom pri rekonštrukcii. Dobrým doplnkom by boli starí ľudia, ktorí majú v dobrej pamäti mnohé podrobnosti, ktoré by sa prípadne nedali z mapy vyčítať. Samotný kaštieľ je peknou ukážkou empírového štýlu a park patril v minulosti medzi najpoprednejšie tzv. anglické parky. Isteže

renovácia by si vyžiadala náklad, ale tento by sa mnohonásobne vrátil, hlavne ak by sa vhodnou propagáciou verejnosť ako naša, tak hlavne zahraničná dozvedela, že niekdajšie miesto pobytu veľkého skladateľa je prístupné a dôstojné jeho mena.

Prichádzame sami s iniciatívou. Počnúc vlaňajším rokom zakladáme tradíciu hudobných koncertov v našej obci. Pracujeme na vydaní propagačného materiálu vo forme dvojazyčného prospektu, ktorý chceme vydať predbežne v trojtisícovom náklade s farebnými fotografiami kaštieľa, častí parku, ďalších štýlových stavieb atď. Práve v týchto dňoch dokončuje sa renovácia malého pavilónu, ktorý ako samostatná budova je postavený v priamej blízkosti kaštieľa a zväčša z domáciach prostriedkov bude v ňom zriadená predbežne Beethovenova izba na spôsob malého múzea, ktorej otvorenie chystáme ešte tohto roku za prítomnosti pozvanej hudobnej verejnosti domácej, ako aj hostí zo zahraničia. Ide o členov Beethovenovej spoločnosti.

Taktiež sa pracuje na úprave parku, ktorý aj keď z našich prostriedkov nebude možné uviesť do pôvodného stavu, ale aspoň čiastočne bude v dohľadnom čase upravený tak, aby poskytoval možnosti dobrého osvieženia a odpočinku návštevníkom. Jeho rozloha s prilahlým lesoparkom predstavuje výmeru 160 ha. Malebné zákutia, rybník, umelá jaskyňa, cudzokrajné dreviny, v prípade zahatania a uvedenia do pôvodného stavu miestny potok vytvorí vodnú nádrž bezmála trištvrte kilometra dlhú, značne širokú s ostrovom a možnosťou člnkovania – to všetko sú veci, ktoré sa priamo núkajú k využitiu v rámci turistického aj zahraničného cestovného ruchu. Vo vzdialenosti necelých dvoch kilometrov má miestne JRD vybudovanú sústavu rybníkov s možnosťou postavenia chat na peknej slnečnej južnej strane, chránenej od severu ďalším lesom. I v tomto priestore počítame s možnosťou člnkovania a chceme v najbližšom období pristúpiť k výstavbe niekoľkých chat vo vlastnej réžii, ktoré by bolo možné prenajímať turistom. Ak k týmto možnostiam pripočítame nie veľkú vzdialenosť Smoleníc s výletným miestom Jahodník, jaskyne Driny, ďalej blízkosť Piešťan, naskytajú sa nám skutočne nebývalé možnosti i pre náročných turistov. A napokon pri starostlivosti o ducha, túžiaceho poznať miesto Beethovenovho pobytu, bolo by miestne JRD schopné a ochotné vyjsť v ústrety aj takým pôžitkom, ako je výborné dolnokrupanské víno, ktoré dnes zberáme z plochy 14 ha, a mienime túto rozlohu zdvojnásobiť, ďalej domácou kuchyňou, zakáľačkami, prípadne ďalšími špecialitami, ktorým by určite dali prednosť aj návštevníci Pezinka alebo Limbachu.

Je pochopiteľné, že toto všetko nie je možné uskutočniť bez niektorých predbežných opatrení. V prvom rade je to otázka premiestnenia ústavu na iné miesto z dôvodov, ktoré som už na začiatku uviedol. Kaštieľ by bol vhodným miestom pobytu napríklad pre hudobníkov, ktorí by takto získali svoj domov podobne, ako ho majú spisovatelia, s prípadným vyčlenením časti priestorov pre rozšírenie múzea.

Ďalej by bolo potrebné preskúmať projekty výstavby pohostinstva, ktoré začala prevádzať vlani Jednota a ktoré nebudú zodpovedať ani bežným potrebám obce. Taktiež by bolo potrebné zahrnúť priestory objektu a parku do plánu turistických a výletných miest, aby získali postavenie ostatných našich turistických a pamiatkových objektov.

Ak vezmeme do úvahy historickú hodnotu týchto miest, dopyt, aký sa núka predovšetkým z cudziny, možnosti, ktoré by z toho vyplývali, ako aj usilovnosť a pracovitosť našich družstevníkov, prispievajúcich značným percentom potnavín pre zásobovanie, tak tieto objekty, ako aj naši pracujúci by si zaslúžili tú pozornosť, aby sa o veci považovalo a v čo najkratšom čase aj pristúpilo k realizovaniu týchto myšlienok.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem poslancovi Polákovi.

Slovo má poslanec pplk. Ladislav Pittner.

Poslanec **pplk. Pittner:**

Vážená Slovenská národná rada,
vážené súdružky a súdruhovia!

O problémoch cestovného ruchu vo Východoslovenskom kraji i v oblasti Vysokých Tatier podrobne a vyčerpávajúco hovoril predseda Východoslovenského KNV súdruh Ťažký. Napriek tomu dovoľte mi vyjadriť niektoré názory i podporiť niektoré jeho myšlienky.

Oblasť Vysokých Tatier má jedinečné podmienky pre rekreáciu, liečbu a šport v zimnom i letnom období. Celé okolie, jedinečné svojimi prírodnými krásami, vysokohorskou scenériou, jaskyňami, vodopádmi, má významné klimatické kúpele a liečebne, bohaté ľudové umenie, čo je vysoko príťažlivé a pre turistu nevyčerpatelné.

Vysoké Tatry vzhľadom na tieto prednosti majú funkčné poslanie ako oblasť:

1. letnej i zimnej rekreácie a turistiky,
2. športovo-rekreačná, pre zimné športy, vodáctvo, horolezectvo, poľovníctvo a rybolov,
3. liečebno-kúpeľná starostlivosť,
4. výskum.

Svojím bohatstvom, krásou a polohou tvoria 232 000 ha plôch vhodných pre cestovný ruch, čo je z celoštátneho rozsahu 2,3 %. Na základe rajonizácie cestovného ruchu a uznesení vlády č. 188/59 a 454/64 sú Tatry v I. kategórii, a preto vláda republiky dáva ťažisko investičnej výstavby cestovného ruchu v rokoch 1966–1970 do oblasti Tatier a Prahy.

Význam investičnej výstavby v rokoch 1966–1970 v oblasti Vysokých Tatier podčiarkuje predbežné rozhodnutie federácie FIS o usporiadaní majstrovstiev sveta v lyžovaní v klasických disciplínach v roku 1970 vo Vysokých Tatrách. Táto príležitosť, ktorú bude potrebné veľmi dobre využiť, nadviaže na doterajšie dobré skúsenosti v organizovaní veľkých športových podujatí a súťaží o Tatranský pohár, Veľkej ceny Slovenska, Medzinárodné stretnutie športových novinárov a pod. Umožní obnoviť tradície vysokej návštevnosti Tatier, príspeje k propagácii prírodných krás a možností, najmä pre športovú mládež v celom svete. Príspeje k urýchleniu návratnosti vložených prostriedkov.

Súdružky a súdruhovia,

nie je možné si sťažovať na to, že by sa na niektorom stupni nášho hospodársko-politického života neuznávali nesporné prednosti Vysokých Tatier. Niet sporov o tom, že sú hlavným rekreačným a zdravotným strediskom ČSSR. Boli spracované koncepcie a projekty, ktoré rozpracúvajú uznesenia strany i vlády, bol spracovaný projekt organizácie výstavby Vysokých Tatier a schválený Predsedníctvom SNR. Až na súbor opatrení k zabezpečeniu rozvoja cestovného ruchu v roku 1966, spracovaný Výborom SNR pre cestovný ruch na str. 2, ktorý máme pred sebou na stoloch, zužuje investičnú oblasť na sledovanie plnenia vládneho uznesenia č. 454/64 a pomoc sľubuje iba pri výstavbe lyžiarskych vlekov.

Na spracovaní projektovej dokumentácie 74 stavieb, plánovaných k realizácii v rokoch 1966–1970, sa podieľa 16 projektových ústavov vo funkcii generálneho projektanta.

Pre zosúladenie potrieb investičnej výstavby vymedzilo Povereníctvo SNR pre stavebníctvo jednotlívym stavebným organizáciám sféry pôsobnosti. Po spresnení harmonogramu výstavby boli prijaté len tie investície, ktoré vytvárajú, alebo určitým spôsobom podmieňujú tvorbu tých základných fondov, ktoré sú pre funkciu tejto oblasti a zámyslu podujatí, najmä majstrovstiev sveta v lyžovaní, v r. 1966—1970 dôležité a nevyhnutné.

Súčasný stav však nie je pre rozvoj náročného cestovného ruchu, najmä zahraničného, vo Vysokých Tatrách priaznivý. Vážne zaostávame v príprave realizácie plánov investičnej výstavby.

Do oblasti Vysokých Tatier prišlo v roku 1965 1 200 tis. návštevníkov železnicou, autobusmi, osobnou dopravou, čiastočne i letecky. Doprava — súhlasím so súdruhom predsedom Ť a ž k ý m — je v modernej turistike určujúcim činiteľom. Žiaľ, úroveň našej dopravy práve v oblasti, ktorú chceme mať najpríťažlivejšou, je na najnižšej úrovni. Je doslova povedané, bez príkras i preháňania, činiteľom odpudzujúcim. Cestná sieť je a bude najvyhľadávanejšou, no je v oblasti Tatier hlboko pod svetový priemer. Železničná doprava do Popradu sa plne nezhoduje s nárokmi. Samotná vstupná brána do Tatier, nádražie v Poprade, nie je reprezentantom estetiky, kultúry a dobrých služieb. Odvoz od nej od Tatier je často veľmi smutným divadlom. Riešenie by bolo možné — ako ukázal aj súdruh predseda Ť a ž k ý — autobusmi z nádražia Poprad a Svit. Žiaľ, stanica vo Svite, ako sa zdá, sa ponecháva, aby cudzinci, prichádzajúci v hojnom počte do tejto oblasti, nemuseli dlho hľadať negatívy našej republiky — nájdú ich veľmi rýchlo v historickej stavbe stanice vo Svite.

Vysoké Tatry, aby lepšie plnili svoje funkčné zaradenie, bezpodmienečne potrebujú komplexnejšie riešenie. Myslím, že v prvom rade potrebujú zvýšiť materiálno-ubytovacia a technickú základňu, dopravnú sieť cestnú, železničnú i leteckú, ktorá umožní celoročne krátkodobé návštevy Tatier zo západu i z východu. Potrebujú efektívnejšie využiť a zapojiť do harmonického celku oblasti Vysokých Tatier všetky možnosti a zdroje, ktoré tvoria podmienky pre súčasnú športovú a rekreačnú činnosť. Okrem lyžovania, ktoré má v tejto oblasti veľmi vhodné podmienky, je žiaduce mať aj kryté klziská. Je možné pomerne nízkymi nákladmi získať i kryté bazény s celoročnou prevádzkou, využitím prírodných zdrojov, ako napríklad v Gánovciach. Treba vytvoriť také podmienky, aby sme predávali krásy Tatier podľa záujmov lyžiarom, korčuliarom, plavcom, turistom atď. Využitie lôžkových kapacít, zníženie sezónnych výpadkov nevy-

riešime len dobrým vzduchom a exkluzívnymi barmi, vinárňami, reštauráciami a salašmi, y ktorých by mali viacej miesta mať prvotriedne programy.

Podľa súčasného stavu počíta sa v návrhoch plánu do roku 1970 s celkovými investíciami v objeme 495 mil. Kčs. Táto mimoriadne náročná úloha, ktorá predpokladá ročne realizovať zhruba trojnásobok objemov realizovaných v minulosti, vyžaduje veľmi vecné a dôsledné zamyslenie sa nad formami a opatreniami, aby bola včas a kvalitne realizovaná. Stojí to však v záujme nášho národného hospodárstva za to.

Podľa zhodnotenia devízového prínosu, ktorý predstavuje ročne 54–66 mil. korún a 2,9 mil. devízových korún, t. j. približne 31 % vynaložených investičných prostriedkov, budú spomenuté prostriedky vynaložené v súlade s novými pohľadmi a zásadami v investičnej politike efektívne. Už aj preto, že opodstatnenosť výstavby základných fondov cestovného ruchu nie je možné posudzovať len úzko z hľadiska podnikovej efektívnosti, ale z hľadiska propagácie nášho spôsobu života.

Rozhodujúca je, samozrejme, rentabilita. Podľa prepočtov mali by sa plánované prostriedky na voľný cestovný ruch pri podnikovej rentabilite 28,5 % navrátiť za 12 rokov. Prepočet vychádza zo súčasného stavu. Vyššiu efektívnosť je možné dosiahnuť pri lepšom riadení už teraz v období výstavby a zdokonaľovania organizácie cestovného ruchu, ako aj lepšou propagáciou súčasných možností v celoštátnom meradle i v zahraničí.

Treba zvýšiť pružnosť cenovej politiky vo vzťahu k spotrebiteľskému dopytu, riešiť obchodné rozpätie, ktoré je najmä u potravinárskeho tovaru veľmi nízke. Komplexnejším riešením a využívaním možností oblasti Vysokých Tatier, zvýšením úrovne služieb a radom ďalších problémov, spojených s likvidáciou alebo aspoň znížením času mŕtvej sezóny, dosiahneme lepšie výsledky. Musíme doriešiť personálne problémy v oblasti Tatier, kvalifikáciu kádrov, ich počty, stabilizáciu a samozrejme aj bytovú a sociálnu základňu.

Dodávateľské organizácie dosiaľ odsúhlasili z plánovaného objemu stavebných prác 393 mil. Kčs a 73 mil. Kčs nie je doteraz pokrytých. V roku 1967 si federácia FIS, skôr než definitívne rozhodne o konaní majstrovstiev sveta v lyžovaní, preverí našu pripravenosť. Preto mi prepáče, keď veľmi nástojčivo tu dnes ukazujem na neuspokojivý stav v príprave realizácie plánov vo Vysokých Tatrách. Netreba dokazovať že efektívnosť prostriedkov ovplyvní skutočnosť, či sa budú alebo nebudú konať medzinárodné lyžiarske majstrovstvá v Tatrách.

Klimatické podmienky vo Vysokých Tatrách sú veľmi náročné na stavebný priemysel, ktorý napriek dobrej vôli — myslím si — nie je schopný plne pokryť požiadavky. Mnohé investičné celky, i keď budú slúžiť i rozvoju cestovného ruchu, nie sú vyvolané len cestovným ruchom. Letisko a dopravná sieť železničná i cestná má napríklad navidomoči v tomto „hrdle“ našej republiky i iné významné poslanie. Je časove veľmi žiadúce ich rekonštruovať. Cesty i železnica v ťažkom členitom teréne by podľa môjho názoru mohli byť i dobrým, efektívnym výcvikom pre naše cestné vojská. Konečne možno, že by nebolo zlé považovať nad tým, aby sme položili aspoň polovicu budúcej, už sprojektovanej diaľnice povedzme v úseku Branisko—Lipt. Mara a tak lepšie využili milióny, ktoré budeme musieť vložiť do niekoľkých rekonštrukcií dnes pomaly nepojazdnej cesty č. 85. Túto myšlienku, i keď diskutabilnú, mi vnucuje skutočnosť, že sa letisko Poprad bude stavať, bude sa klásť letištná betónová plocha. Tieto kapacity by bolo možné vhodne a efektívne využiť. Ďalej ma vedie k tomu myšlienka, aby sme skutočne výraznejšie sústredili finančné a materiálne prostriedky do tejto oblasti, aby sme ju dobudovali v krátkom čase na svetovej úrovni.

Nemám zásadné námietky, aby sme postupne dobudovávali potrebné zariadenia pre cestovný ruch vo všetkých oblastiach republiky, ktoré svojimi prírodnými alebo historickými krásami tvoria podmienky pre cestovný ruch. Výstavbou salašov pomaly už na každom piatom kilometri, chát, parčíkov, cestičiek a pod. však drobíme pracovné sily, materiálne fondy i finančné prostriedky, a preto úmysel sústrediť sa na ťažiskové investície naráža na neriešiteľné problémy, vedie k snahe zľavovať na úrovni dobovosti, vzhľadu a účelnosti.

Realizácia v stanovenom čase, kvalite, účelnosti a komplexnosti je závislá na riadení, od orgánu, ktorý bude zabezpečovať koordináciu, spresňovať koncepciu i kontrolovať plnenie. ONV Poprad i Východoslovenský KNV zodpovedne a s veľkým úsilím sa snažia splniť túto úlohu, ako vo svojom vystúpení ukázal i predseda Východoslovenského KNV súdruh Ť a ž k ý, avšak úloha je nad sily týchto funkcionárov. 16 ústredných a desiatky priamych investorov, 15 stavebných a 16 projektových organizácií, ktoré sa na výstavbe už podieľajú, nevyhnutne potrebujú koordináciu, riadiaci orgán. Je skutočne žiadúce urýchliť ujasnenie poslania a právomoci osobitnej organizácie, najlepšie snád pri Predsedníctve SNR, ktorá bude nositeľom práv a povinností, koncepcionárom a financom realizácie zámyslu v záujme výstavby Vysokých Tatier.

Vysoké Tatry sú už aj v tomto stave zdrojom príjmov do našej národnej pokladnice. Ich výnosy sú odvislé od úrovne súčasnej riadiacej práce. Podľa nášho názoru nie je súčasná organizačná štruktúra, ani metódy riadenia cestovného ruchu v Tatrách bez nedostatkov. Generálne riaditeľstvo Čedok riadi prostredníctvom dvoch podnikových riaditeľstiev dva aparáty, má dvoje náklady na administratívu, drobí prostriedky na investície i údržbu. Generálne riaditeľstvo centralizuje i distribúciu zahraničných návštevníkov. To sa nezdá dosť operatívne. Vedie to k vzájomnému podozrievaniu, že centrála nemá dosť záujmu a že nevynakladá dosť úsilia pre orientáciu zahraničných hostí do Vysokých Tatier. Viazanie kapacít centrálou znižuje iniciatívu funkcionárov v závodoch vo Vysokých Tatrách, a často je príčinou ekonomického úniku.

Preto sa domnievam na záver, že lepším využívaním Vysokých Tatier v súčasných možnostiach pripravíme lepšie podmienky pre výstavbu Tatier v budúcnosti.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem poslancovi pplk. Pittnerovi.

Slovo má poslanec Štefan Trstenský.

Poslanec Trstenský:

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky a súdruhovia!

Dnes prerokovávame problematiku cestovného ruchu, ktorá sa dotýka v určitom zmysle veľmi širokého okruhu obyvateľstva, a preto je o ňu vo verejnosti veľký záujem. Cestovný ruch a rekreácia prispieva nielen k reprodukcii pracovnej sily, ale má svoj pozitívny význam aj pri upevňovaní našej ekonomiky. Hlavné tento druhý aspekt problematiky výrazne sa dáva do popredia v materiáloch, ktoré sme dostali na dnešné zasadnutie Slovenskej národnej rady.

Sme svedkami, že v posledných dvoch-troch rokoch sa mnoho vecí zlepšilo, či už v organizácii a tempe rozvoja, alebo v materiálno-technickej základni cestovného ruchu. Veľmi ma mrzí skutočnosť, že finančné prostriedky, ktoré boli k dispozícii slovenským krajom, neboli plne využité. Bolo by treba tento vážny nedostatok podrobnejšie rozdiskutovať. Domnievam sa, že

odvetvie cestovného ruchu sa pri realizácii plánov, najmä v odberateľsko-dodávateľských vzťahoch, dostáva na posledné miesto a to nezodpovedá spoločensko-ekonomickému postaveniu tohto odvetvia.

Okrem toho pociťujeme ťažkosti a nedostatky v oblastiach, ktoré veľmi úzko súvisia s úspešným rozvojom cestovného ruchu, ako je napríklad stav cestnej siete, o ktorom sa tu už veľa hovorilo, rozmiestňovanie zariadení a objektov cestovného ruchu, počínajúc chatkami, ktoré sú v osobnom vlastníctve, končiac veľkými účelovými ubytovacími zariadeniami, ďalej účinnosť organizátorskej práce komisií cestovného ruchu pri národných výboroch a pod.

Týchto otázok by som sa chcel dotknúť vo svojom diskusnom príspevku podľa poznatkov, ktoré máme v Žilinskom okrese. Predovšetkým nás neobyčajne potešilo uznanie, vyslovené v správe Výboru SNR pre cestovný ruch, ktorú sme dostali, kde sa osobitne kladne hodnotí činnosť Reštaurácií a jedální v Žiline, teda podniku, ktorý riadi ONV.

Považoval by som za účelné spresniť niektoré výsledky, ktoré podnik dosiahol prevažne vlastnou iniciatívou a starostlivosťou o rozvoj siete bez nejakých osobitných uznesení a príkazov. Niekedy súdruhovia z Reštaurácií nás postavia pred hotovú vec a môžem povedať, že na ONV v Žiline i na KNV v Banskej Bystrici stretávajú sa doteraz s plným pochopením.

Za rok 1965 a 1966 uviedli do prevádzky alebo v krátkom čase otvorili spolu 12 nových jednotiek verejného stravovania a pohostinstva rozličnej veľkosti, charakteru a atraktívnosti, ktoré znamenajú v okrese prírastok vyše 900 miest stoličkovej kapacity. V týchto jednotkách sa bude môcť realizovať maľoobchodný obrat zhruba vo výške 10 mil. Kčs, a to už niečo znamená. Ešte vlani v polroku prijal podnik do plánu vyššie úlohy v obraťte o 1,5 mil. Kčs. Významné pritom je, že súdruhovia sa neorientujú len na samotnú Žilinu, ale aj na vidiek, hlavne na miesta intenzívnejšieho cestovného ruchu.

Takýto pozoruhodný závod je autocamping neďaleko Strečňanského hradu. Autocamping, ktorý je v prevádzke rok, vznikol vlastne z objektov staveniskového zariadenia Doprastavu, ktorý robil preložku štátnej cesty. Dnes je tu reštaurácia s domáckou kuchyňou, ubytovňa so 60 posteľami, stanová základňa taktiež so 60 miestami, dve atraktívne koliby, sociálne zariadenie a samozrejme primerané parkovisko. V programe je ešte pre budúcnosť zriadiť menšiu servisnú službu pre motoristov a menší otvorený bazén.

Pri Terchovej teraz budujú Reštaurácie atraktívnu Jánošíkovu pivnicu.

Okrem dotácií z plánu Reštaurácie si vlni vyzdvihli racionalizačné úvery vo výške 866 tis. Kčs a pre tento rok majú odsúhlasený úver vo výške 528 tis. Kčs.

Kto bol na poslednej výstave spotrebného priemyslu v Brne, iste navštívil aj salaš žilinských Reštaurácií, ktorý tu robil dobrú povest pohostinských služieb nielen nášmu okresu, ale aj Stredoslovenskému kraju. Možno povedať bez nadsádzky, že podnik Reštaurácie Žilina môže slúžiť za vzor ostatným podnikom.

Podnik má však pri všetkých svojich úspechoch i rad ťažkostí a medzi ne patrí najmä skutočnosť, že nemôže poskytnúť toľko ubytovacích služieb, ako sa požaduje, a že takmer denne sa musí časť objednávok odmietat.

Aj z prehľadu o kapacite a výkonoch ubytovacích zariadení vo vybraných mestách na Slovensku za rok 1964 vidieť, že Žilina je po Bratislave a Košiciach najviac navštevovaným mestom podľa rozsahu ubytovacích služieb. Pritom Žilina má z týchto miest ešte k tomu najvyššie percento využitia lôžkovej kapacity, t. j. 93,2 %, čo prakticky znamená plné využitie takmer po celý rok. Takýto stav trvá už dlhé roky.

Iste bolo ekonomicky správne rozhodnuté, že pre Reštaurácie Žilina sa počíta v rozpise smerných úloh KNV zahájenie novej výstavby 200-postelového hotela v roku 1970 s nákladom 16,5 mil. Kčs. S tým by sme boli spokojní, pravda, až na to, že v záujme rýchlejšieho zlepšenia úrovne služieb mala by sa výstavba realizovať v skorších termínoch. Súdruhovia v Žiline by dokázali stavbu pripraviť na skoršie zahájenie. Prepokladám, že nájdeme toľko porozumenia u KNV, že sa urýchli táto výstavba aspoň o dva roky. Nevieme si totiž dobre predstaviť, že by dnešný stav mal trvať ešte osem rokov, dokedy by bol nový hotel odovzdaný do prevádzky.

Ďalej, súdružky a súdruhovia, veľmi nás trápí žalostný stav ciest, myslím v tomto prípade ciest na hlavných turistických trasách. Je veľmi trápne, keď máme počúvať kritiku domácich i zahraničných hostí. Nie sú zriedkavé prípady motoristov, ktorí otvorene povedia, že už k nám viac neprídu pre nemožné cesty.

Iste väčšina pozná cestu Bratislava — Žilina. Z Bratislavy po Trenčín možno povedať, že je to dobré, avšak potom po Žilinu je samá zatačka, hoci aj po rovine, časté úrovňové priechody cez železnicu, neprehľadné úseky v obciach, cez ktoré cesta prechádza a prakticky po celej dĺžke je obostavaná. Niektoré úseky cesty sa prebudovávajú. Tak je tomu aj na úseku Plev-

ník – Bytča. Ďalší úsek preložky cesty Bytča – Hričov mal by pokračovať bezprostredne po dokončení predtým spomínaného úseku ešte do roku 1970. Tak sa pripravuje investične.

Plánovači na kraji však hovoria, že na túto akciu niet peňazi a že je pod čiarou. V tomto prípade máme určité pochybnosti o poradí dôležitosti cestných akcií, stanovenom na KNV. Ak už niet peňazi na tak dôležitý a frekventovaný úsek cesty I. triedy, potom by už na nič nemalo byť peňazi.

Veríme, že sa veci znovu posúdia a že o vec prejaví záujem aj Slovenská plánovacia komisia a preložka cesty Bytča – Hričov sa dostane nad čiaru, ak mám hovoriť rečou našich plánovačov.

V tomto roku chceme riešiť úsek cesty Žilina – Terchová a položením koberca podstatne zlepšiť stav vozovky. Horšie pritom je, že časť prác sa bude musieť vykonať počas turistickej sezóny. Takéto zlozvyky ešte nevieme prekonať. Rekonštrukcia cesty Vrátna až po výťah by sa mala dokončiť ešte toto leto.

Pri poslednej povodni nám úplne zničil prívál vody kamenný most na ceste Žilina – Rajecké Teplice a vznikla z toho nepríjemná obchádzka. Aj tento havarijný úsek máme v programe prebudovať do konca roku.

Pre okresné správy ciest by sa vyžadovalo zabezpečiť viac mechanizmov, aby sa práce na údržbe mohli zrýchliť.

Pokiaľ by som mal otvorene hovoriť o práci okresnej komisie pre cestovný ruch, jej organizátorská a kontrolná činnosť má viac záporov ako kladov. Zloženie komisie bolo na začiatku tohto roku pozmenené a predpokladáme, že to pomôže. Najväčším nedostatkom nie sú však organizačné otázky, ale možnosti vecne riešiť rozličné drobné vylepšenia, ktoré, pravda, majú spravídla finančný dosah. Na dovedenie vecí do konca chýbajú práve finančné prostriedky, ktoré sa nevedia pohotovo získať.

Už dlho sa u nás diskutuje o tom, aby sa zaviedol turistický poplatok vo vybraných oblastiach, ako je Vrátna alebo Rajecké Teplice, no nevieme sa odhodlať k rozhodnutiu, aby sa snád nepoukazovalo na nás, že zavádzame to, s čím sa turisti v iných oblastiach nestretávajú. Táto otázka by sa mala riešiť celosťátne, alebo aspoň vydať o tom rámcové zásady pre ďalší postup. Takéto opatrenia by nám skutočne pomohli usporiadať mnohé drobné požiadavky bez toho, že by sme sa museli obracať na vyššie orgány.

Ešte mi dovoľte niekoľko poznámok k otázkam výstavby.

Občiansky zákonník zakotvil ustanovenie o rozsahu osobného vlastníctva. Do tejto kategórie vlastníctva patria aj chatky, ktoré

slúžia pre rodinnú rekreáciu občanov. Chatky sa nám rozmnožujú najmä v našich horských oblastiach ako huby po daždi. Len v našom okrese ich už máme okolo 320 a ďalšie desiatky záujemcov sa pripravujú k výstavbe.

Podobne sa rozrastá počet podnikových rekreačných zariadení, chát, táborov, základní a pod. Ich kapacita presahuje už 1000 ubytovacích miest.

O oblasť Malej Fatry a Rajeckých Teplíc majú záujem aj záводы z iných okresov Slovenska, ba i z Moravy.

Vážnym nedostatkom výstavby týchto objektov je, že sa umiestňujú do terénu bez predchádzajúcich schválených územníckych koncepcií, ako sú smerné územné plány, len na základe individuálneho výberu staveniska podľa návrhu a predstáv investorov. Takýto prístup k umiestňovaniu stavieb bez predbežných podkladov môže nám znemožniť lepšie využívať niektoré cenné partie hôr v budúcnosti a okrem toho pomaly nebudeme mať v okrese horskú dolinu, kde by sme sa nestretli s viacmenej vkusnými chatkami. Máme poznatky, ako ťažko sa nám napríklad rieši presťahovanie ovčínov z Vrátnej doliny, čo je v riešení.

Takýto stav vyplýva z nedostatočnej kapacity krajských projektových ústavov, ktoré všeobecne a v Stredoslovenskom kraji zvlášť nemajú vybudované primerané urbanistické strediská a a pracoviská pre územné plány. Malo by sa uložiť krajským národným výborom zabezpečiť v pláne potrebný rast kapacít krajských projektových ústavov, pretože ide o veľmi vážne úlohy, ktoré súvisia zásadne nielen s dobre organizovaným rozmiestňovaním zariadení cestovného ruchu, ale aj s organizovaním osídlenia, ktoré môže dodať krajine taký výraz, ktorý zhodnotí a zladí celkové prírodné prostredie a prírodné krásy.

Pri tomto chcel by som požiadať príslušné orgány Slovenskej národnej rady, aby sa dokončili práce na Štatúte chránenej krajinej oblasti Vrátnej a Kriváňa v Malej Fatre, ktorý sa pripravuje už niekoľko rokov, a predložili ho konečne na schválenie. Aj v tomto prípade sa nežiadúco predlžuje živelnosť vo výstavbe a hospodárskom využívaní tejto cennej oblasti cestovného ruchu I. kategórie.

Súdružky a súdruhovia,

v doteraz písomných dokumentoch o cestovnom ruchu vždy sa objavovalo opatrenie, ako zabezpečiť prímavrátenie objektov, ktoré pôvodne slúžili cestovnému ruchu, a dnes ich obhospoda-

rujú alebo využívajú iné odvetvia. V duchu tejto zásady chcel by som predniesť námet, ktorý už v roku 1964 predložil zainteresovaným orgánom ONV v Žiline, no doteraz nedosiahlo sa úspešné riešenie.

Veľmi stručne by som objasnil podstatu námetu a jeho význam. Ide o využitie bývalého poľovníckeho zámku grófa Balestréna v Kuneráde, blízko Rajeckých Teplíc, hlavne v rámci cudzineckého cestovného ruchu. Kaštieľ leží na úpätí Minčolskej časti Malej Fatry v prostredí kvalitných poľovníckych revírov s vybudovanými desiatkami kilometrov chodníkov a iných zariadení. Blízkosť Rajeckých Teplíc ako kúpeľného miesta so svojou osobitnou príťažlivosťou v takejto kombinácii zariadení, cestovného ruchu by znamenala slušný ekonomický valutný efekt.

K zámku Kunerád, ktorý je pomerne v dobrom stave, viažu sa aj významné udalosti zo Slovenského národného povstania a široký ohlas verejnosti už dlho požaduje, aby sa tento zámok z tohto hľadiska sprístupnil verejnosti, čo by bolo možné pri hotelovej prevádzke. V súčasnom období sa buduje pri zámku pamätník odbojovej činnosti v Slovenskom národnom povstaní, lebo tu mala sídlo partizánska brigáda.

Už dnes sa v okolí zámku strieda veľké množstvo mládeže na zájazdoch, aby si mohli pozrieť okolie, ktoré sa viaže na slávne dejiny Slovenského národného povstania. Po prevedení zámku do zariadení cestovného ruchu mohli by sa tu organizovať zrazy pionierov a mládeže v širokom rozsahu, čím by zároveň toto pamätné miesto plnilo významnú úlohu pri výchove nášho ľudu.

Kaštieľ sa od oslobodenia využíva ako tuberkulózna liečebňa a má 105 postelí, teda je tu zariadenie, ktoré je prísne izolované od verejnosti. Sme informovaní, že zdravotníctvo v poslednom období vypustilo vo Vysokých Tatrách niektoré objekty, slúžiace liečeniu tuberkulózy, pre iné účely s ohľadom na vývoj nemocnosti na tuberkulózu. Aj posledná porada na KNV s posudkovými lekármi okresných posudkových komisií ukázala, že sa zaviedli nové progresívne formy do liečenia tuberkulózy a tak isto posudzovanie invalidity, resp. čiastočnej invalidity v rámci tuberkulózy má iný pohľad. Tých 105 miest mohlo by sa rozmiestniť do iných účelových liečební tuberkulózy v rámci celej republiky a v tomto je ochotné pomôcť aj Ministerstvo zdravotníctva. Prosil by som, aby sa realizácie tohto námetu ešte raz ujali orgány Slovenskej národnej rady a aby sa táto úloha dostala aj do uznesenia z nášho rokovania.

Toľkoto, súdružky a súdruhovia, o niektorých pohľadoch z nášho Žilinského okresu a volebného obvodu.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem poslancovi Trstenskému.

Prerušujeme rokovanie na 20 minút.

Členovia Výboru SNR pre cestovný ruch sa zídu v miestnosti čis. 56 k posúdeniu návrhu na uznesenie.

(Prestávka.)

(Po prestávke:)

Podpredseda Barbírek:

Súdružky a súdruhovia,
pokračujeme v rokovaní.

Slovo má povereník SNR pre financie súdruh Hagara.

Povereník Hagara:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia poslanci!

Výsledky, uvedené v prerokovávanej zpráve, svedčia o tom, že i Československo, krajina oplývajúca prírodnými krásami, horami, kúpeľmi a pamiatkami, sa opätovne zaraďuje medzi štáty, ktoré venujú svoju pozornosť zahraničnému cestovnému ruchu.

Dnešné rokovanie pléna Slovenskej národnej rady jasne dokumentuje ekonomický význam domáceho a zahraničného cestovného ruchu na Slovensku a možnosti jeho ďalšieho rozvoja. Uznesenia a opatrenia ÚV KSČ a ÚV KSS vytvorili priaznivé podmienky pre rýchlejší rozvoj a lepšie využitie cestovného ruchu v našom hospodárstve. Vcelku dosiahnuté výsledky za uplynulé dva roky treba hodnotiť kladne, či už ide o výsledky činnosti hospodárskych organizácií, alebo o podiel spoločenských organizácií.

Vieme však, že zďaleka ešte nie sú u nás využité všetky možnosti zvýšenia devízových príjmov z aktívneho cestovného ruchu, a preto len v krátkosti uvediem niekoľko pripomienok.

Ide napríklad o lepšie využitie kúpeľov a žriedel na Slovensku.

Vysoká úroveň lekárskej starostlivosti v ČSSR, ako i starostlivý prístup k pacientom vzbudili v cudzine veľký záujem o naše známe kúpele. Na Slovensku ide predovšetkým o Piešťany. Treba preto tento záujem pri propagačnej a komerčnej práci zamerať aj na využitie našich ostatných kúpeľov, ktoré dosiaľ v cudzine dostatočne nepoznajú, ako napr. Trenčianske Teplice, Sliač a ďalšie. Ďalej je potrebné v krátkom čase dokončiť rozostavané liečebné a ubytovacie zariadenia v slovenských kúpeľoch. Taktiež urýchlene zaviesť pre zahraničných pacientov nové ceny, diferencované podľa významu kúpeľov, vybavenosti ubytovacích zariadení a štruktúry liečebných procedúr, súčasne s prihliadnutím na sústredený záujem len na niektoré kúpele.

Pri uvedených predpokladoch možno v rokoch 1967–1968 počítať oproti roku 1965 so zvýšením devízových príjmov za liečebné pobyty cudzincov v slovenských kúpeľoch o 2–3 mil. devízových korún.

Nemožno pokladať tiež za uspokojivé využívanie našich turistických stredísk vo Vysokých a Nízkych Tatrách i napriek stúpajúcemu počtu zahraničných návštevníkov. Štruktúru hostí z devízového hľadiska možno podstatne zlepšiť zameraním komerčnej činnosti cestovných kancelárií na tieto oblasti, a to na letnú a zimnú sezónu rozšírením propagácie nových objektov, ktoré sú dosiaľ v cudzine neznáme, a pružnejším systémom obsadzovania ubytovacej kapacity.

Možnosti zvýšenia devízových príjmov z týchto oblastí ukazuje výsledok nábora Čedoku vo Viedni na zimné 1-týždenné pobyty vo Vrátnej, na Chopku a Donovaloch, na základe ktorého prišlo z Rakúska v zimnej sezóne tohto roku vyše 1000 návštevníkov.

Predpokladom pre rozšírenie zahraničného cestovného ruchu je sústavné budovanie pravidelnej dopravy do našich turistických centier. Dosiaľ úspešne koná túto funkciu pravidelná autobusová doprava medzi Viedňou a Bratislavou, Piešťanmi a Vrátnou dolinou a autobusové spojenie s Maďarskom a Poľskom.

Tieto úlohy si však vyžadujú i nové formy riadenia. Na úseku financií kladieme čoraz väčší dôraz na rozsiahle vyžívanie nástrojov hmotnej zainteresovanosti. Podobne, ako to robíme na úseku zahraničného obchodu, mieni Ministerstvo financií zainteresovať i organizácie na úseku cestovného ruchu na dosahovaných devízových výsledkoch formou devízových podielov. Podľa pripravovaného návrhu tieto organizácie budú môcť dosiahnuť devízový podiel vo výške od 5 do 30 % z dosiahnutých nadplánovaných príjmov, prípadne z dosiahnutých mimoriadnych

príjmov. Tento devízový podiel budú môcť organizácie cestovného ruchu voľne použiť pre svoju potrebu v rámci schválených smerníc. Nevyčerpané devízové podiely koncom roku neprepadávajú, preto možno očakávať, že táto forma materiálneho zainteresovania na výsledkoch vlastnej práce sa priaznivo prejaví na kvalite práce našich cestovných kancelárií, ubytovacích zariadení a ostatných zložiek, pracujúcich na úseku zahraničného cestovného ruchu.

Ďalším nástrojom hmotnej zainteresovanosti na úseku cestovného ruchu je poskytovanie valorizácie za devízy, vyprodukované našimi cestovnými kanceláriami, t. j. poskytovanie korunových príplatkov k úradnému kurzu za každú vyprodukovanú cudziu valutu alebo devízu. Tieto sú taktó priamo zainteresované na vyprodukovaní čo najväčšieho počtu devízových prostriedkov. V súčasnosti rozpracovávajú sa ešte ďalšie formy, ako napríklad poskytovanie prémie a devízových úverov.

Taktiež pokiaľ ide o potrebu korunových finančných prostriedkov, nevyhnutných pre ďalšiu výstavbu zariadení cestovného ruchu, už aj v doterajších podmienkach existujú zdroje, ktoré rozvoju cestovného ruchu a jeho materiálno-technickej základne mohli by účinnejšie pomáhať. Záleží na príslušných hospodárskych pracovníkoch, aby ich vedeli plne pohotovo využiť. Okrem plánovaných finančných prostriedkov takýmito zdrojmi sú prostriedky z osobitného účtu cestovného ruchu. Ich značným podielom disponuje — pokiaľ ide o Slovensko — Výbor SNR pre cestovný ruch. Tieto prostriedky možno použiť v značnej šírke potrieb cestovného ruchu a pri náležitom zdôvodnení možno sa ešte v tomto roku uchádzať o uvoľnenie ďalších prostriedkov.

Nedostatočne sa využívajú prostriedky pre rozvoj cestovného ruchu, ktoré sú rozpočtované u národných výborov na kapitole „vnútorný obchod“.

Treba však očakávať, že v nových podmienkach socialistického podnikania budú organizácie, zúčastnené na zabezpečovaní cestovného ruchu, plnšie využívať zdroje na investičnú výstavbu a generálne opravy, na rozvoj svojej materiálno-technickej základne. V rámci týchto zdrojov bude treba plne využívať racionalizačné úvery na podnikové investície. Ak budeme vedieť využívať všetky tieto zdroje, potom právom môžeme očakávať, že cestovný ruch sa stane efektívnym odvetvím nášho hospodárstva.

A teraz, súdružky a súdruhovia, chcem povedať niekoľko pripomienok k niektorým aktuálnym otázkam aktívneho a pasív-

neho cestovného ruchu, ktoré majú dosah na našu devízovú politiku.

Za posledné dva roky nastali podstatné zmeny v rozsahu pridelovaných devízových prostriedkov individuálnym cestujúcim, najmä do socialistických krajín. Kým kedysi sa napríklad pridelovalo cestujúcim do Maďarska len 200,— Ft na celý pobyt, dnes môže dostať až 6 000,— Ft. Kým kedysi cestujúcim do Bulharska sa pridelovalo len 10 Leva na celý čas pobytu, dnes môže si zakúpiť toľko, koľko potrebuje, bez obmedzenia. A podobne je tomu pri cestách do ostatných socialistických krajín, kde možno zakúpiť pri turistických cestách potrebné devízové prostriedky v dostačujúcom množstve. Tieto lepšie podmienky umožňujú štátnikom našich občanov jednak strávenie príjemnej a zaslúženej dovolenky, a jednak oboznámenie sa s ľudom a socialistickou výstavbou u našich priateľov.

Na úseku pasívneho cestovného ruchu s kapitalistickými štátmi, t. j. pri cestách našich občanov do týchto štátov, môžeme zaznamenať tiež vzostup, i keď nie je taký prenikavý, ako je tomu pri pasívnom cestovnom ruchu s krajinami socialistického tábora. Kým v roku 1963 vycestovalo z ČSSR do kapitalistických štátov 115 tis. našich občanov, v roku 1965 to bolo už 168 tis. občanov a záujemcov bolo toľko, že ich počet prevyšoval naše devízové možnosti. Na financovanie týchto ciest do kapitalistických štátov bolo používané určité percento z príjmov aktívneho zahraničného cestovného ruchu. Vzhľadom na možnosti dané našim občanom zákonom č. 63/1965 Zb. o cestovných dokladoch možno rátať s rýchlym narastaním počtu záujemcov o cesty do týchto štátov. Aby sa tento záujem mohol i devízove pokryť, bude potrebné starať sa o dosiahnutie vyššieho inkasa od turistov z kapitalistických štátov a tým i zväčšenie prídeltov na cesty našich občanov do kapitalistických štátov. Inej cesty niet. Prípadne možno pre budúcnosť uvažovať so zvýšením percenta tohto odštetu. Do úvahy možno vziať i možnosť presunu pridelovaných devízových limitov z organizovanej turistiky Čedokom a ostatnými cestovnými kancelárkami v prospech neorganizovanej turistiky, t. j. na priamy prídelt devízových prostriedkov individuálnym cestujúcim, ktorý spôsob je pre štát výnosnejší.

V závere „Zprávy o cestovnom ruchu na Slovensku“ sa konštatuje, že „krátke obdobie dvoch rokov od opatrení, prijatých pre rozvoj cestovného ruchu, ani obdobie rokov 1966 a 1967 nemôže s ohľadom na krátkosť času, ako aj celkovú hospodársku situáciu postaviť cestovný ruch na úroveň krajín, rozvíjajúcich ho rad desaťročí“.

K tomuto vcelku pesimistickému záveru, ako je uvedený v zpráve, rád by som vyslovil očakávanie, že cestovný ruch v nových podmienkach riadenia sám si vynúti prudší rozvoj, ako to predpokladáme. Sú pre to objektívne podmienky. Kúpna sila nášho obyvateľstva neustále rastie a hľadá možnosti realizovania. Podobne sa vyvíja situácia aj v zahraničí. Ak budeme schopní získať pre návštevu našich prírodných krás, liečivých kúpeľov, kultúrno-historických pamiatok a ostatných našich atraktivít cestovného ruchu príslušný podiel zahraničných turistov a súčasne odčerpávať v rámci domáceho cestovného ruchu primeraný podiel kúpnej sily obyvateľstva, potom takýto vývoj vynúti si nasadiť prudšie tempo rozvoja cestovného ruchu, ako uvažujeme v štádiu príprav IV. päťročnice, najmä ak sa chceme zvýšeným podielom zúčastniť na devízových výnosoch.

Na záver len toľko, že treba mať však na zreteli takú otázku pri rozvoji turistického ruchu, ako je zabezpečenie rýchlej návratnosti vynaložených finančných prostriedkov — a o tom sa tu nehovorilo — pretože rozvoj turistického ruchu inak by nemal pre náš ľud a republiku význam a nemali by sme ani právo prostriedky štátu vynakladať len preto, aby za naše vlastné peniaze turisti z kapitalistických štátov využívali vymoženosti socializmu a poznávali našu vlasť.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem súdruhovi povereníkovi H a g a r o v i .

Slovo má predseda Mestského národného výboru Vysoké Tatry súdruh L u k á č .

Predseda MsNV V. Tatry Ing. Lukáč:

Vážený súdruh predseda,
poslanci Slovenskej národnej rady,
súdružky, súdruhovia!

To, že niektorí diskutéri hovorili o probléme rozvoja oblasti Vysokých Tatier v cestovnom ruchu, hovorí o osobitnom postavení tejto oblasti v rámci našej socialistickej republiky a o akútnom probléme riešenia niektorých týchto úloh, Pravda, skutočnosť, že plénum Slovenskej národnej rady prerokováva hneď

po XIII. sjazde KSČ problémy rozvoja cestovného ruchu na Slovensku, hovorí za vážnosť tohto problému i za jeho aktuálnosť. Je preto pochopiteľné, že sa v bezprostrednej súvislosti s uplatňovaním nových ekonomických zásad v riadení nášho národného hospodárstva vyzdvihuje význam cestovného ruchu ako dôležitej zložky hospodárstva našej krajiny. Aj predložená zpráva porovnáva príjmy jednotlivých krajín, dosiahnuté v oblasti cestovného ruchu, a poskytuje o celkovej situácii konkrétny obraz. Je, pravda, len na škodu veci, že sa v hodnotení jednotlivých krajín nezaraďujeme na lepšie miesto. Som však presvedčený, že aj dnešné rokovanie pléna Slovenskej národnej rady smeruje k tomu, aby Slovensko podstatnou mierou priaznivo ovplyvnilo postavenie ČSSR v príjmoch zo zahraničného cestovného ruchu.

Je pre mňa veľkou ctou, že sa osobne môžem zúčastniť na tomto rokovaní a aktívne prispieť k prerokovávanému problému. Dovoľte mi preto, aby som zaujal stanovisko k niektorým problémom v rozvoji cestovného ruchu v oblasti Vysokých Tatier.

Z osobného poznania mám málo konkrétnych predstáv o prírodnom bohatstve typických krajín cestovného ruchu, zdieľam však zhodný názor so spracovateľmi zprávy pre plénum Slovenskej národnej rady, že takmer niet ideálnejšej krajiny alebo oblasti pre rozvoj cestovného ruchu, ako je naše krásne Slovensko. S výnimkou mora poskytuje v maximálnej miere prírodné bohatstvá, kultúrne a historické pamiatky a mé danosti cestovného ruchu takmer v nevyčerpateľnom množstve. Ba čo viac, má i také zvláštnosti, o ktoré už niektoré príliš civilizované krajiny cestovného ruchu prišli. Sú to tzv. oázy ticha – miesta, ktoré poskytujú okrem potrebného pohodlia pri pobyte potrebný klud, možnosti turistiky menej i viac náročnej, teda spĺňajú požiadavky, o ktoré moderná civilizácia mnohé krajiny obrala.

Mnohé číselné prehľady v predloženej zpráve ukazujú názorne možnosti Slovenska v cestovnom ruchu. Navrhované uznesenia konkretizujú tieto možnosti tak, aby sa postupne v maximálnej miere využili tieto podmienky pre organizovanie domáceho i zahraničného cestovného ruchu a priniesli nášmu národnému hospodárstvu maximálny efekt.

Jednou z najvýznamnejších oblastí cestovného ruchu nielen na Slovensku, ale v ČSSR sú Vysoké Tatry ako oblasť I. kategórie. Tomuto významu zodpovedá aj vládou schválený rajónový územný plán v roku 1959 a ďalšie stranícke a vládne uznesenia, ktoré ukladajú urýchlene v zmysle stanovených zásad dobudovať túto oblasť.

I keď sú všetkým prítomným známe dôvody stagnácie vo výstavbe Vysokých Tatier v rokoch III. päťročnice, predsa treba povedať, že tento stav Vysokým Tatram neprospeš. Až uznesenia vlády čis. 303/63 a 454/64 a uznesenie Predsedníctva SNR čis. 197/65 pozitívne ovplyvnili súčasný rozvoj oblasti Vysokých Tatier. Vďaka mimoriadnemu pochopeniu Predsedníctva-SNR, povereníctiev a odborov, zaznamenávame doteraz nevidaný rozvoj tejto oblasti. V súčasnom období je vo výstavbe hotel kat. B na Podbanskom, vysokohorský hotel pri Velickom plese, Dom Horskej služby v Štarom Smokovci, Tatranský ústav v Tatranskej Lomnici, športový areál na Štrbskom Plese, Tatranskej Lomnici a na Hrebieniku. Pred dokončením je cesta Podbanské - Štrbské Pleso a Tatranská Štrba - Štrbské Pleso. Ďalej je v rekonštrukcii Cesta slobody a iné investičné akcie.

Niekoľko desiatok investičných akcií je v súčasnosti v projektovej príprave k zahájeniu v rokoch 1966-1968. Sú medzi nimi štyri hotely, dve reštaurácie, astmatický ústav, garáže a auto-servis, krytý bazén, parkoviská, byty, kongresová hala a ďalšie objekty služieb, dopravy a spojov. Veľmi pozitívne vo výstavbe Vysokých Tatier je to, že sa začalo s komplexnou výstavbou Podbanského a Štrbského Plesa.

Mimoriadnu pomoc pri výstavbe Vysokých Tatier poskytujú Koordinačná komisia, schválená uznesením Predsedníctva SNR čis. 197/65, na čele s námestníkom predsedu Slovenskej plánovacej komisie súdr. Gregorom, a Výbor SNR pre cestovný ruch. Pravidelná kontrola pripravenosti a výstavby jednotlivých zariadení zo strany Koordinačnej komisie a kontrolné dni investičnej výstavby na úrovni Slovenskej národnej rady umožňujú postupne riešiť nedostatky vo výstavbe Vysokých Tatier.

Pravda, ani pri najlepšej snahe týchto orgánov Slovenskej národnej rady nepodarilo sa doteraz doriešiť niektoré vážne problémy, spomaľujúce tempo rozvoja Vysokých Tatier. Dovoľte mi preto, vážené plénum, upriamiť na ne pozornosť a poprosiť vás o pomoc pri ich riešení.

Jedným z týchto problémov je doteraz neuzavretý problém výstavby De lux hotela na Štrbskom Plese. Diskusie okolo jeho realizácie smerujú hlavne na jeho rentabilitu a pomerne neskorú návratnosť. Neprihliadať, pravda, na tieto principiálne hľadiská bolo by vonkoncom nesprávne a škodlivé. Treba však vidieť, že súčasné prepočty vychádzajú zo súčasnej úrovne cien, bez dostatočného prihliadnutia na devízovú výnosnosť a bez osobitného posúdenia potreby jedného takéhoto hotela v komplexnom 'stredisku cestovného ruchu.

Ak vychádzame z reálnych predpokladov, že v roku 1970 bude vo Vysokých Tatrách vo voľnom cestovnom ruchu cca 3 000 lôžok, potom počet lôžok De lux a kat. A bude robiť len 13 % z celkového počtu lôžok. Okrem toho je to jediný hotel tejto kategórie (vyššej ako B), ktorý sa má budovať v celkovom výhľade vo Vysokých Tatrách. Pravda, je tu ešte jedna vážna okolnosť, ktorá hovorí za urýchlené zahájenie tohto hotela na Štrbskom Plese. Zo základovej jamy hotela má sa použiť zemina na príjazdovú komunikáciu, ktorej tretinu nemá kto dnes financovať, hoci sa už zhruba používa pri výstavbe športového areálu a v III. štvrtroku i pri výstavbe astmatického ústavu. Okrem toho sa má zemina použiť k preložke nádražia na Štrbskom Plese. Ak sa uvedený objekt nezaháji, podstatne sa zdrazžia ostatné investičné akcie.

V tejto súvislosti ešte niekoľko slov k otázke využitia kapacity hotelov vyššej kategórie. Tatranské hotely v minulom roku využili kapacitu všetkých svojich ubytovacích zariadení na 56,2 % a Interhotel Tatry na 75,8 %. Je pravda, že Tatranské hotely majú tiež vysokohorské chaty a tzv. okrajové závody, kde je využitie pochopiteľne nižšie, avšak využitie lôžkovej kapacity Interhotelu, kde je u A hotelov vyššie využitie, ako je priemer za podnik, nie je v žiadnom rozpore s našou požiadavkou na výstavbu hotela De lux. Na jeho budúce využívanie sa treba pozeráť v každom prípade ako na súčasť vybavenia komplexného strediska a teda aj jeho využitie je zaručené a tým aj jeho rentabilita. Pravdou však zostáva, že vo Vysokých Tatrách sa s ohľadom na osobitné podmienky stavia drahšie a s ostatnými miestami dosť ťažko možno jednoznačne porovnávať celkové náklady.

Ďalším veľmi vážnym problémom zostáva riešenie dopravy vo Vysokých Tatrách. Tento bod rokovania je zaradený síce na program zasadnutia Koordinačnej komisie, ktoré sa uskutoční 5. júla t. r., predsa však vzhľadom na jeho vážnosť si zaslúži informovať aj plénum Slovenskej národnej rady.

Z celkového objemu investičných prostriedkov cca 500 mil. Kčs do roku 1970 je najväčšia položka u Ministerstva dopravy, a to 166 mil. Kčs. Skutočnosťou ale je, že takmer ani jedna z akcií uvedených v menovitom zozname nie je časove alebo vecne zabezpečená. Napríklad pri dodávke vozového parku pre Tatranskú elektrickú železnicu je ochotné Ministerstvo ťažkého strojárstva potvrdiť dodávku prvých sérií len pre rok 1968, čo je pri súčasnej úrovni dopravy vo Vysokých Tatrách veľmi neskoro. Pri rekonštrukcii lanovky na Hrebienok a elektrickej ozubni-

covej železnice nie je dosiaľ vyriešená otázka devízového krytia, preložka železničnej stanice na Štrbskom Plese nie je dosiaľ finančne zabezpečená, zaostáva príprava aj realizácia rekonštrukcie elektrickej železnice a bolo by potrebné urýchliť výstavbu letiska. Ministerstvo dopravy nie je dost dôrazné pri zabezpečovaní týchto prepotrebných zariadení pre Vysoké Tatry. Preto pri riešení týchto vážnych problémov chcem vás, vážení súdruhovia poslanci, poprosiť o pomoc.

I keď z prípadu na prípad vyvstávajú niektoré problémy pri výstavbe a rekonštrukcii cestnej siete, predsa možno povedať, že v oblasti dopravy si najlepšie plní úlohy Východoslovenský KNV. Podobne je to s výstavbou telovýchovných zariadení, kde takto seriózne sa stavajú súdruhovia z ÚV ČSTV.

Budovanie potrebných zariadení ubytovacích, stravovacích i dopravných a ďalších väčších investičných celkov nesie so sebou potrebu výstavby drobných zariadení služieb, ktoré v plnom rozsahu neboli zahrnuté do programu výstavby do roku 1970, avšak bez nich by ťažko bolo možné poskytovať v jednotlivých oblastiach Vysokých Tatier komplexné služby návštevníkom. Ide o potrebné priestory pre organizácie, starajúce sa o čistotu oblasti, lekárske stanice, malý pavilón služieb miestneho hospodárstva, menšie parkoviská, komunikácie a pod. Tu by nám skutočne mohla pomôcť Slovenská plánovacia komisia a Východoslovenský KNV pri rozpise úloh v ročných plánoch.

Otvorenou ešte stále zostáva otázka vytvorenia inžinierskej organizácie pre výstavbu Vysokých Tatier. I keď Východoslovenský KNV nedobrovoľne prevzal na seba túto úlohu, v konkrétnej forme sa ešte nezačala plniť. Ide totiž o to, že je v každom prípade potrebné, aby túto úlohu zabezpečovala profesionálna organizácia s tým, že postupne v jednotlivých etapách združí investičné prostriedky a bude zabezpečovať výstavbu jednotlivých zariadení a starať sa o ich koordináciu pri výstavbe. Predpokladám však, že pri dobrej snahe Východoslovenského KNV sa aj tento problém dorieši.

Ozývajú sa často hlasy, pýtajúce sa, či tie Vysoké Tatry musíme tak rýchlo budovať a či sú úlohy v najbližších piatich rokoch reálne? Odpoveď na to nie je tak zložitá. Je to snáď jediná cesta, pretože ak by sme len to dobudovali, čo sa zanedbalo od oslobodenia, a nahradili len úbytok kapacít, ťažko by sme mohli hovoriť o rozvoji tejto oblasti. Pritom sú však veľmi názorné príklady z niekoľkých krajín, ako napr. Bulharsko, ktoré budovali v krátkom čase komplexné strediská cestovného ruchu, kde sa ukázala veľmi rýchla návratnosť investícií.

Hnacím motorom pre urýchlenie výstavby Vysokých Tatier musí byť aj tá skutočnosť, že máme reálne šance pre usporiadanie Majstrovstiev sveta v lyžovaní v klasických disciplínach v roku 1970. Preto je veľmi potrebné podriadiť tomuto termínu výstavbu mnohých zariadení cestovného ruchu, ktoré majú slúžiť potrebám majstrovstiev. V žiadnom prípade však nie je možné tvrdiť, že sa výstavba Vysokých Tatier v rokoch 1966–1970 podriaduje len pripravovaným majstrovstvám sveta. Táto jednoznačne vychádza z potrieb celého nášho hospodárstva, jeho ekonomiky a spoločenských záujmov. Pri takomto pochopení potrieb rozvoja oblasti Vysokých Tatier je jednoznačná potreba ich urýchlenej výstavby a dobudovania.

Snáď dovoľte, vážení poslanci, aby som aspoň niekoľkými slovami uviedol, aká je celková situácia v postavení Vysokých Tatier, pokiaľ ide o kandidatúru na majstrovstvá sveta. Z našich konkurentov, ktorí sa uchádzajú o Majstrovstvá sveta v klasických disciplínach – Západné Nemecko, Švédsko a Japonsko – majú Vysoké Tatry najlepšie šance. Už z doteraz vykonaných návštev expertov na čele s generálnym sekretárom FIS pánom Bergmannom a ďalšími expertami z Rakúska, Juhoslávie a Nemeckej demokratickej republiky, sú tie najlepšie zprávy o našej kandidatúre a o pripravách na tieto majstrovstvá sveta.

Vážení poslanci Slovenskej národnej rady!

Úlohy, ktoré sa majú v súlade s uzneseniami našich najvyšších straníckych a hospodárskych orgánov v oblasti cestovného ruchu vo Vysokých Tatrách zabezpečiť v najbližších piatich rokoch, sú veľmi náročné, ale splniteľné. Okrem konkrétneho riešenia mnohých problémov priamo poverenictvami SNR pripadá tu nie menej významná úloha národným výborom. I keď Mestský národný výbor vo Vysokých Tatrách s plnou zodpovednosťou zabezpečuje mnohé úlohy v rámci svojej právomoci, predsa však nie je dostatočne vybavený svojím postavením a právomocou na tak náročné úlohy. Verím však, že v súlade so závermi celoštátnej konferencie o postavení a úlohách národných výborov, konanej v dňoch 9. a 10. februára 1966 a záverov XIII. sjazdu KSČ sa aj tieto problémy doriešia v prospech Vysokých Tatier a celej našej spoločnosti. Ubezpečujem vás, vážené plénum, že Mestský národný výbor vo Vysokých Tatrách, všetci jeho poslanci aj obyvatelia Vysokých Tatier urobia všetko pre úspešný rozvoj Vysokých Tatier tak, aby z nich odchádzali

domáci i zahraniční návštevníci spokojní a aby táto krásna oblasť prinášala maximálny efekt pre celé národné hospodárstvo.

Dozvoľte mi na záver môjho vystúpenia ešte raz poďakovať všetkým vám, vážení poslanci Slovenskej národnej rady, za úprimnú snahu a mimoriadne pochopenie pri budovaní oblasti Vysokých Tatier a popriať vám hodne tvorivých síl pri zabezpečovaní rozvoja Slovenska ako súčasť našej socialistickej krajiny.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem súdruhovi **L u k á č o v i**.

Slovo má povereník SNR pre zdravotníctvo súdruh **MUDr. Z v a r a . .**

Povereník MUDr. Zvara:

Vážená Slovenská národná rada,
vážené súdružky a súdruhovia poslanci!

Vďaka mimoriadne priaznivým balneologickým a klimatickým pomerom má Slovensko popredné miesto v počte kúpeľných miest, ako aj v rôznorodosti, výdatnosti a kvalite využívaných prírodných liečivých zdrojov. S ohľadom na svoj osobitný charakter predstavujú kúpele nielen komplex zariadení, slúžiacich pre poskytovanie kúpeľnej liečebnej starostlivosti, ale sú aj významnými strediskami cestovného ruchu.

Čs. štátne kúpele na Slovensku s obzvlášť cennými liečivými zdrojmi, so starou tradíciou a s potrebnou vybavenosťou pre plnenie úloh stanovených štátnou zdravotnou správou, dosahujú počet dvadsaťdva kúpeľných jednotiek, z nich šesť je z hľadiska kúpeľnej kategorizácie zaradených do I. kategórie kúpeľov medzinárodného významu. Sú to Piešťany, Trenčianske Teplice, Štrbské Pleso, Nový Smokovec, Sliač a Bardejovské kúpele. S výnimkou Bardejovských kúpeľov sú súčasne zaradené všetky tieto kúpeľné miesta v oblastiach I. kategórie podľa rajonizácie cestovného ruchu, a v I. etape výstavby jednotlivých oblastí.

Je pochopiteľné — a vyplýva to zo základnej úlohy kúpeľov ako liečebno-preventívnych zariadení — že prednostná pozornosť čs. štátnych kúpeľov sa venuje problematike, súvisiacej s viazaným cestovným ruchom, s kúpeľnými liečebnými pobytmi.

Od roku 1957 a najmä v posledných rokoch sa však sústavne vytvárajú podmienky, potrebné aj pre rozvoj služieb na úseku voľného cestovného ruchu. Je to v prvom rade v tých kúpeľoch, kde nie sú alebo sú len nedostatočne vybavené potrebné zariadenia iných prevádzkovateľov, a tam, kde si to rozsah návštevnosti a zabezpečenie potrebnej komplexnosti služieb vyžaduje. Kúpele poskytujú služby v ubytovacích a stravovacích zariadeniach. V roku 1965 slúžilo v kúpeľoch na Slovensku prevažne pre liečebné ciele 6 384 postelí a výlučne pre voľný cestovný ruch 337 postelí. Ďalej sa čs. štátne kúpele starajú o udržiavanie a neprestajné skrášľovanie samotného kúpeľného areálu a udržiavajú rôzne športoviská, v prvom rade termálne kúpaliská, ktoré patrili medzi najnavštevovanejšie na Slovensku.

Československé štátne kúpele poskytujú v prvom rade služby svojim hosťom — ústavným pacientom, ktorých bolo v minulom roku celkom 77 390, z čoho 2 230 cudzincov. Ďalej slúžia návštevníkom, ktorí využívajú svoj pobyt pre ambulantné liečenie.

Napriek kvalitatívnemu rozvoju, ktorý sa prejavil najmä v zásadnej zmene charakteru a poslania našich kúpeľov oproti minulosti, nedošlo v minulých rokoch k podstatnému kvantitatívnemu rozvoju ich materiálno-technickej základne. Minimálne prírastky kapacít v uplynulých rokoch sa nedosahovali výstavbou nových liečebných ústavov a balneo-zariadení, ale vracaním časti kapacít ich pôvodnému účelu. Veľké prostriedky sa preto vynaložili na záchranu chátrajúcich objektov, modernizáciu a vybavenie jednotlivých kúpeľných zariadení, výstavbu najnutnejších pomocných prevádzok a úpravu prostredia. V minulom roku len 6 % všetkých postelí v čs. štátnych kúpeľoch na Slovensku bolo výberovej kvality a rozhodujúca časť liečebných kúpeľných zariadení bola vybudovaná pred druhou svetovou vojnou, ba viac ako polovica ešte pred rokom 1918.

Až v rokoch 1960—1961 sa prikróčilo k výstavbe prvých nových liečebných ústavov. Jeden z nich — liečebný dom Pax v Trenčianskych Tepliciach — bol uvedený do prevádzky v máji tohto roku a druhý, v Dudinciach, je pred dokončením a prevádzka sa v ňom začne na jeseň tohto roku. Ich kapacita je vyše 500 postelí.

V minulom a v tomto roku rozprúdila sa ďalšia výstavba — napríklad 250-lôžkový reumatologický ústav v Piešťanoch, balneoterapia v Piešťanoch a 315-lôžkový ústav pre liečenie astmatických ochorení pre dospelých aj deti na Štrbskom Plese. Výstavba tohto ústavu má mimoriadny význam pre voľný cestovný ruch, pretože po jeho dokončení bude možné dať k dispozícii pre

voľný cestovný ruch doterajšie objekty Hviezdovslav, Kriváň a iné s úhrnnou kapacitou 280 postelí.

Samotné kúpeľné organizácie, ako aj Povereníctvo SNR pre zdravotníctvo vyvíjajú maximálne úsilie, aby zabezpečili do konca roku 1970 preinvestovanie určených prostriedkov pre rozvoj ďalších kúpeľov a výstavbu nových kúpeľných zariadení.

Tento rozvoj investičnej výstavby kúpeľných kapacít, ktorý bude pokračovať i po roku 1970, má svoje opodstatnenie popri rastúcej potrebe liečenia poistencov a dôchodcov i v mimoriadne priaznivej efektívnosti výstavby a v rýchlej návratnosti do nej vložených prostriedkov. Pritom osobitnú úlohu hrá skutočnosť, že podstatná časť nových kapacít bude slúžiť uspokojovaniu záujemcov z cudziny a prejaví sa markantne v devízovom vyjadrení.

Liečebné pobyty cudzincov sú veľmi výhodné práve pre ich pomerne značnú dĺžku; sprievodcovia pacientov predstavujú ďalší záujem o pobyt v kúpeľoch. Dosiaľ však nie sú v našich zariadeniach a najmä nie u ostatných prevádzkovateľov v kúpeľnom mieste vytvorené predpoklady pre cudzincami požadované iné, ako základné kúpeľné služby, ako je stravovanie, ubytovanie, liečenie a ďalšie. Dĺžka pobytu kladie osobitné, prísnejšie požiadavky na úroveň poskytovaných služieb a ich komplexnosť, a práve tu sa citeľne prejavujú nedostatky v komplexnosti vybavenia našich kúpeľných miest ako stredísk cestovného ruchu. Tieto problémy a cesty na ich riešenie uviedol vo svojom diskusnom príspevku podrobne súdruh poslanec Ťažký. Ja ich širšie nebudem rozvádzať.

Počet domácich pacientov, ktorí si liečebný pobyt platili zo svojich prostriedkov, neustále stúpa a do roku 1980 by sa mal strojnásobiť. Rast bol brzdený nedostatkom kapacít v najatraktívnejších kúpeľoch, o ktoré bol najväčší záujem tak zo strany samoplatcov, ako aj verejných vysielateľov. Pre jeho ďalší rast, pre zabezpečenie odbytu ambulantných služieb a ďalších služieb pre účastníkov voľného cestovného ruchu dostáva sa stále viac do popredia problematika propagácie, ktorá v minulosti bola dosť zanedbávaná. Jej význam a potreba sú ešte zrejmejšie, ak počítame so zahraničnými návštevníkmi kúpeľov. Propagáciu sa preto venuje od minulého roku mimoriadna pozornosť. Najviac sa zatiaľ osvedčujú k nám pozvané návštevy novinárov, odborníkov — zdravotníkov a iných zainteresovaných pracovníkov, náborové cesty, tlačené materiály a inzertná činnosť. No, najlepšou a najúčinnějšíou propagáciou našich kúpeľov zostávajú naši spokojní pacienti.

V tejto súvislosti vynára sa i otázka, čo ďalej s celým radom kúpeľov na Slovensku, ktoré pre svoj lokálny význam alebo pre nedostatočnú, či žiadnu lôžkovú kapacitu a inú vybavenosť sa postupne dostali do riadenia a správy národných výborov. Práve tieto kúpele by sa mohli využiť — pri zabezpečení ochrany prírodných zdrojov — na vybudovanie centier cestovného ruchu okresného alebo krajského významu, prípadne centier s väčším dosahom, ako tomu nasvedčuje prípad Lipt. Jána alebo Herlian. Iniciatíva však musí vyjsť od príslušných národných výborov a ďalších vhodných prevádzkovateľov a investorov.

Ďalší rast kvality poskytovaných služieb je úzko spätý s rozvojom ostatných zložiek kúpeľného miesta. A tak ako československé štátne kúpele budú dávať k dispozícii pre voľný cestovný ruch svoje voľné ubytovacie a stravovacie kapacity a na druhej strane prenajímať voľné hotelové lôžka, ako budú udržiavať kúpeľné parky, sprístupňovať návštevníkom kúpeľných miest ďalšie zariadenia, najmä športové areály, kúpaliská a pod., je potrebné, aby aj ostatné zložky v mieste, a to hlavne v oblasti obchodu, dopravy a služieb, pomohli plniť kúpeľom náročné úlohy na úseku viazaného cestovného ruchu.

Dovoľte mi ešte, vážené súdružky a súdruhovia poslanci, niekoľko viet k problému, ktoré sa tu vynorili v súvislosti s umiestnením psychiatrickej liečebne v zámku Dolná Krupá a tuberkulóznej liečebne v loveckom zámku Kunerád. Na jednej strane to svedčí o tom, že v minulých rokoch dostávalo zdravotníctvo k dispozícii pre jednotlivé liečebné zariadenia staré budovy, ktoré bolo treba adaptovať a ktoré pre tieto účely neboli vhodné. Je isté, že v priebehu rokov adaptáciou sa tieto budovy upravili tak, že aspoň čiastočne môžu slúžiť pre liečebné účely. Nie je našou tendenciou zostať v týchto zariadeniach; je to niečo podobné, ako bola požiadavka z okresu Čadca o uvoľnenie detskej liečebne v Serafínove. Snažíme sa spolu s národnými výbormi nájsť nové riešenie pre umiestnenie týchto liečební a tak uvoľniť tieto budovy pre tie účely, ktorým majú slúžiť. Pre Dolnú Krupú je veľké pochopenie u Západoslovenského KNV a so súdruhmi hľadáme vhodné riešenie. Je pochopiteľné, že v Stredoslovenskom kraji, ktorý má najmenší počet lôžok pre liečbu tuberkulózy, nemožno opustiť Kunerád bez patričnej náhrady.

Všetky tieto problémy postupne budeme riešiť v spolupráci s národnými výbormi a iniciatíva na návrh, akým spôsobom to riešiť a nájsť náhradné ubytovanie, bude pre nás i pre národné výbory istotne len vítaná.

Podpredseda **Barbírek**:

Ďakujem súdruhovi poverníkovi **Zvarovi**.

Slova sa vzdáva súdruh **Tomhauser**, predseda Slovenského výboru spotrebných družstiev.

Prihlasujú sa títo súdruhovia:

prvý námestník ministra vnútorného obchodu s. **Loukotka**,
poslankyňa **Tuščáková**,
predseda Ústredného výboru spotrebných družstiev a člen
Vládneho výboru s. **Podlípny**,
poslankyňa **Janíková**,
námestník ministra dopravy s. Ing. **Dufek**,
poslanec **Bánsky**.

Slovo má prvý námestník ministra vnútorného obchodu súdruh **Loukotka**.

Námestník ministra **Loukotka**:

Soudružky a soudruzí,
v mezinárodném cestovním ruchu došlo v poslední době k prudkému rozvoji. Proud lidí, kteří překračují hranice států i hranice světadílů, představoval již v roce 1965 téměř 120 mil. osob. Objem platebních prostředků, které se v důsledku toho přelévají z jedné země do druhé, činil v téže době 11,5 mld. dolarů. Rozsah cestovního ruchu jak v počtu účastníků, tak i co do objemu platebních prostředků se ve srovnání s rokem 1958 více než zdvojnásobil. Cestovní ruch bude i v příštích letech stále hlouběji zasahovat do politického a hospodářského života jednotlivých zemí.

Evropské státy se podílejí na celosvětových výsledcích 74 %, pokud se týká počtu návštěvníků, a 64 % se podílejí na celkových příjmech z cestovního ruchu. Za těchto podmínek je přirozené, že Československo, země dobře přístupná ze všech oblastí, má k cestovnímu ruchu jedinečné předpoklady znásobené množstvím přírodních, kulturně-historických i společenských hodnot.

Také účast našeho obyvatelstva na cestovním ruchu se stále zvětšuje. V posledních letech odjíždí do zahraničí přes 1,5 mil.

československých občanů. To však zdaleka neukazuje přesne na účast našeho obyvatelstva na cestovním ruchu. U nás je mimořádně rozvinut právě domácí cestovní ruch. Vždyť pouze v loňském roce bylo ve všech zařízeních cestovního ruchu přes 8 mil. osob a návštěvníků našich hradů, zámků, atd. téměř 4,5 mil. osob.

Chci vás nyní, vážené soudružky a soudruzi, stručně seznámit s některými posledními událostmi v cestovním ruchu. Naše spolupráce se socialistickými zeměmi jde cestou dvoustranných jednání. Vyvíjíme však iniciativní úsilí, aby se socialistické státy pravidelně scházely, vzájemně vyměňovaly zkušenosti z cestovního ruchu a rozvíjely vzájemnou spolupráci na tomto úseku. Přípravuje se program prvního společného zasedání nejvyšších představitelů vrcholných orgánů cestovního ruchu socialistických států, které má probíhat koncem tohoto roku v Praze.

K další významné události posledních dnů patří návštěva presidenta a generálního sekretáře Mezinárodní unie oficiálních orgánů cestovního ruchu (UIOOT) a jeho zástupce. Jejich návštěva v naší republice se uskutečnila v souvislosti se závěrem mezinárodního stipendijního kursu, který naše země uspořádala v Praze jako pomoc pro pracovníky vrcholných orgánů cestovního ruchu z rozvojových zemí. Je zajímavé, že tohoto stipendijního kursu se zúčastnilo celkem 17 účastníků z 13 zemí. Mohu vám sdělit, že úroveň tohoto kursu i jeho organizace byla oběma představiteli nejvyšší mezinárodní organizace cestovního ruchu velmi vysoce oceněna. Je to další uznání, které naše země získala v zahraničí při rozvíjení teorie cestovního ruchu. ČSSR si tak postupně vytváří předpoklady, aby se stala významným činitelem na všech úsecích mezinárodní spolupráce.

Ekonomická a sociální rada OSN vyhlásila rok 1967, jako Rok mezinárodního cestovního ruchu. Přitom Československo bylo jedním z předkladatelů tohoto návrhu. Světový význam této události bude ještě zdůrazněn jejím projednáním a vyhlášením Valným shromážděním OSN. Vládám jednotlivých států bylo doporučeno mezinárodní organizací cestovního ruchu provést řadu opatření směřujících k vytváření co nejvýhodnějších podmínek pro vzájemný cestovní ruch, ke zlepšení služeb příslušných organizací, k intenzivnější propagaci, k zjednodušování cestovních formalit, k organizování mimořádných akcí k podpoře rozvoje cestovního ruchu a pod. Lze očekávat, že všechna tato opatření přispějí významnou měrou k dalšímu rozvoji cestovního ruchu na celém světě, a že se projeví zvýšený zájem i o cesty

do zemí, které dosud nebyly cílem hlavních proudů turistů. K zabezpečení Mezinárodního roku cestovního ruchu se připravujeme velmi intenzivně i u nás.

Soudružky a soudruzi,

skutečnost, že plénum Slovenské národní rady projednává dnes velmi obsáhlý a podrobný materiál Výboru SNR pro cestovní ruch o rozvoji cestovního ruchu na Slovensku, svědčí o velmi iniciativním přístupu a péči, kterou věnují slovenské národní orgány těmto otázkám. Ohlédneme-li se zpátky na uplynulé roky, můžeme říci, že právě díky pomoci širokého aktivu pracovníků, v úzke součinnosti národních výborů všech stupňů a jednotlivých hospodářských orgánů pečujících o cestovní ruch, se podařila dobrá práce. Máme však ještě řadu nedostatků a právě proto zaměřujeme svoje úsilí k tomu, abychom se nezaostavili v polovině cesty, naopak, abychom zaznamenali další pokrok.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem súdruhovi námestníkovi L o u t k o v i .

Slovo má poslankyňa T u š č á k o v á .

Poslankyňa Tuščáková:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

Východoslovenský kraj svojimi prírodnými podmienkami pre rozvoj cestovního ruchu a turistiky sa zaraďuje na popredné miesto v ČSSR. Oblasti, ako sú Vysoké Tatry, Slovenský raj a Slovenský kras, dávajú návštevníkom nezabudnuteľné dojmy.

Vzhľadom na mimoriadne podmienky, ktoré východné Slovensko poskytuje cestovnému ruchu, neustále sa zvyšuje aj návštevnosť turistov, a to tak domácich, ako aj zahraničných.

Na druhej strane treba však kriticky zaujať stanovisko k rozvoju potrebných zariadení pre poskytovanie služieb cestovního ruchu v niektorých oblastiach. Aj keď po schválení opatrení ÚV KSC a vlády k rozvoju cestovního ruchu v ČSSR sa vo Východoslovenskom kraji prejavilo zvýšenie starostlivosti o vy-

užitie podmienok pre rekreáciu a turistiku, hlavne zahraničnú, existuje naďalej rad nedostatkov.

V prvom rade sa zmienim o oblasti cestovného ruchu v mojom obvode, teda v Slovenskom raji. Slovenský raj je po Vysokých Tatrách vo Východoslovenskom kraji najnavštevovanejšou oblasťou cestovného ruchu. Funkcia Slovenského raja spočíva predovšetkým v letnej turistike. Táto oblasť oplýva mimoriadne hodnotnými prírodnými krásami, bohatými na vzácnu flóru a faunu. V tejto oblasti sa nachádza aj najvýznamnejšia jaskyňa medzinárodného významu – Dobšinská ľadová jaskyňa. Mimo-riadne bohaté zážitky skytajú turistom atraktívne kaňony a tiesňavy Slovenského raja s množstvom vodopádov. Teda právom je táto oblasť turistiky zaradená do I. kategórie oblasti cestovného ruchu v našej republike a tvorí širšie zázemie oblasti Vysokých Tatier. Na druhej strane, pokiaľ ide o vybavenosť oblasti Slovenského raja potrebnými zariadeniami pre poskytovanie služieb cestovnému ruchu, nemôžeme sa chváliť, pretože táto je zatiaľ neuspokojivá. Možno povedať, že sa tu za posledné roky nevybudovalo podnikmi cestovného ruchu skoro žiadne ubytovacie a stravovacie zariadenie.

Na škodu veci je aj skutočnosť, že napríklad pri Dobšinskej ľadovej jaskyni nie je k dispozícii pre návštevníkov tejto atrakcie súci hotel. Plánovaná výstavba nového hotela sa už niekoľko rokov odďaľuje, pričom súčasné kapacity v ubytovaní sú v schátralom stave a nezodpovedajú požiadavkám dnešného poskytovania služieb. Chýbajú aj ďalšie zariadenia pre komplexné poskytovanie služieb cestovnému ruchu, a to či už mototuristom, alebo individuálnym turistom. Pre Dobšinskú ľadovú jaskyňu sa už niekoľko rokov požaduje výstavba sedačkového výťahu, ktorý sa v dôsledku menenia majiteľov zariadení cestovného ruchu z roka na rok odsúva. Uvedené nedostatky sú predmetom neustálej kritiky zo strany návštevníkov, preto sa vyžaduje, aby orgány cestovného ruchu venovali viac pozornosti rozvoju Slovenského raja.

Ďalej by som sa chcela zmieniť o oblasti Spiša. Oblasť Spiša a – ako sa v cestovnom ruchu uvádza – oblasť Levoče sa vyznačuje nesmiernym bohatstvom kultúrno-historických pamiatok, ako sú Levoča, Spišská Kapitula, Spišská Sobota, Spišské Vlchy, Spišský hrad a ďalšie. Osobitný význam má mesto Levoča. Tu treba povedať, že vybavenosť, pokiaľ ide o poskytovanie stravovacích i občerstvujúcich služieb, je v tomto meste na nízkej úrovni. Žiadalo by sa rozšíriť sieť stravovacích a doplnkových služieb. Národné výbory by vo väčšej miere mali uvoľ-

ňovať finančné prostriedky na udržiavanie pamiatok hlavne v historickom jadre Levoče i ďalších miest. O tom sa zmieňujem z toho dôvodu, že cez túto oblasť vedie hlavná cestná trasa mototuristov Košice — Prešov — Vysoké Tatry. Orgány cestovného ruchu na národných výboroch by mali pouvažovať aj o využití atraktívneho Spišského hradu v prospech cestovného ruchu.

Pri rozvíjaní cestovného ruchu má osobitný význam propagácia, ktorá vplyva na návštevnosť zariadení cestovného ruchu a zároveň plní náborovú funkciu. Poznatky nám ukazujú, že národné výbory, či už ONV alebo MNV, urobili na tomto úseku veľmi málo. Pre propagáciu Slovenského raja i kultúrno-historických pamiatok chýbajú nenákladné prospekty, skladačky a iné materiály, ktoré by bolo možné poskytnúť návštevníkom zariadení cestovného ruchu. Väčšia pozornosť by sa mala venovať aj priestorovej propagácii, ktorá má poskytovať najnutnejšie informácie hlavne mototuristom. Ani u podnikov, zabezpečujúcich služby cestovnému ruchu, nie je na úseku propagácie a reklamy priaznivá situácia, napriek tomu, že účinná reklama sa odráža aj na hospodárskych výsledkoch podnikov. Podniky nedostatočne propagujú služby, ktoré poskytujú, čím sa súčasne ochudobňujú o vyššiu návštevnosť zariadení cestovného ruchu. Pravda, účinnú reklamu nie je možné vykonávať bez finančných nákladov, ktoré — pokiaľ viem — sa na tento úsek zo strany podnikov vynakladajú v minimálnych čiastkach.

V posledných rokoch sa značne rozrastá zahraničný cestovný ruch. Zatiaľ sme podstatnú časť starostlivosti venovali rozvoju materiálno-technickej základne a služieb. Na druhej strane si myslím, že by sme mali zvýšiť aj starostlivosť o výchovu pracovníkov vo verejnom stravovaní. Predovšetkým musíme viac úsilia venovať odstraňovaniu nešvárov, ktoré sa vyskytujú v dodržiavaní statočnosti pri predaji, v prístupe pracovníkov zariadení cestovného ruchu k hosťom a v neposlednom rade budeme sa musieť vyporiadať aj s odbornou-politickou úrovňou kádrov. V súvislosti s rozvojom zahraničného cestovného ruchu sa tiež ukazuje nutné v podstatnej miere rozšíriť znalosť cudzích rečí pracovníkov cestovného ruchu.

Viac pozornosti si vyžaduje aj výchova obyvateľstva k cestovnému ruchu, kde sme zatiaľ veľa dlžní. Predovšetkým by sme mali viac starostlivosti venovať našej školskej mládeži, ktorej by sa mala dať možnosť oboznamovania sa s cestovným ruchom. Často sa stáva, že naši občania nevedia podať správne informácie o pamiatkach a turistických miestach. Výchovou obyvateľ-

stva k cestovnému ruchu by sa malo odstrániť aj spomínané poklonkovanie zahraničným turistom a iné nedostatky, ktoré sa pri styku našich občanov s cudzincami vyskytujú.

Rozvoj cestovného ruchu by sa mal stať vecou všetkých občanov, pričom hlavne národné výbory nižších stupňov by mali vo väčšej miere aktivizovať občanov v akciách skrášľovania miest a dedín, hlavne v strediskách cestovného ruchu.

Na záver, mi, vážené súdružky a súdruhovia, dovoľte vysloviť presvedčenie, že poznatky, ktoré som zo svojho obvodu uviedla v krátkom diskusnom príspevku a ktoré sa zatiaľ prejavujú v rozvoji cestovného ruchu ako negatívne, si príslušné orgány a organizácie vezmú za svoje a uskutočnia opatrenia na ich odstránenie.

Podpredseda Barbírek:

Dakujem poslankyni T u š č á k o v e j .

Slovo má predseda Ústredného sväzu spotrebných družstiev, člen Vládneho výboru súdruh P o d l i p n ý .

Predseda ÚSSD Podlipný:

Vážené soudružky a soudruzi,

na vytváření podmínek pro rozvoj cestovního ruchu podílejí se i spotřební družstva, i když nadále — jak znovu zdůraznil XIII. sjezd — jejich hlavním úkolem je zásobování venkova. V materiále, který je dnes předložen k projednání plénu Slovenské národní rady, kladně se hodnotí příspěvek spotřebních družstev ve zřizování atraktivních zařízení, jako jsou salaše, vinárny, které si získávají oblibu domácích a zvláště zahraničních turistů. Mimořádně pozornosti těší se i tzv. motoresty, které naše organizace budují na hlavních trasách. Navštívil jsem několik těchto zařízení, v Opatové, v Považské Teplé a v Kamenném Mlýně a myslím, že je třeba konstatovat, že mají dobrou úroveň, a co hlavní, unejsou příliš nákladná.

Rozvoji cestovního ruchu na Slovensku věnují plnou pozornost naše volené družstevní orgány i pracovníci našich krajských svazů a Jednot. Právě včerejší schůzde představenstva Slovenského výboru hodnotila přípravu zařízení cestovního ruchu na letní sezonu a stav provozoven na pohraničních přechodech. Bylo konstatováno, že naše organizace na Slovensku velmi od-

povědně využily mimosezonního období na přípravu zařízení cestovního ruchu, byla také schválena koncepce řešení sítě na pohraničních přechodech a přijato opatření ke zvýšení úrovně služeb a lepšímu vybavení. Bylo konstatováno, že značného zlepšení ve vybavení bylo dosaženo na přechodech zejména v Rusovcích, v Děvínské Nové Vsi, v Slovenských Ďarmotách, v Slovenkém Novém Městě a na Dukle.

Dále bylo konstatováno, že naše podniky pro údržbu při kraj-
ských svazech zmodernizují letos nákladem 3 mil. Kčs dalších 166 pohostinných provozoven a že lůžková kapacita vzroste o dalších 700 lůžek.

Z rozboru, který jsme dostali, vyplývá, že lůžková kapacita u nás pro organizování cestovního ruchu je velmi nízká a také i příjmy za služby a nákupy v porovnání s vyspělými státy s rozvinutým cestovním ruchem jsou velmi nízké. Proto také v tomto směru naše organizace zaměří více pozornosti na všestranný rozvoj zařízení cestovního ruchu, výchovu pracovníků a zlepšení služeb.

V materiálu se také uvádí, že i spotřební družstva, které mají styky s družstevními organizacemi v různých zemích, by mohly přispět po své línii využitím vlastní kapacity ke zvýšení devizového výnosu. Podmínky pro to jsou v našich družstvech, protože Ústřední rada družstev má styky téměř se 125 zahraničními družstevními centrály a mnohé z nich o turistiku zájem projevíly. Disponujeme zhruba s 3 000 lůžek, které odpovídají mezinárodní úrovni a jejich počet také se bude dále zvyšovat. No, my jsme se v této věci nedohodli, tak rozhodnutí padne snad zítra ve vládě.

Chtěl bych ještě několik vysvětlení k otázce direktivnosti určování menovitých investic, poněvác v materiálu se uvádí, že v rezorztu spotřebních družstev není respektováno uznesení vlády čís. 175 a že podíl investic na cestovním ruchu se podstatně snižuje. K tomu bych chtěl uvést jenom to, že při uplatňování nových zásad plánovitého řízení nebude možno, abychom direktivně našim organizacím, kterým dáváme více samostatnosti, ukládali, jaká zařízení a kde mají budovat. To je především otázka efektivnosti, kterou nutno posuzovat nyní poněkud jinak, než tomu bylo dosud. Ne všechno, co jsme vybudovali na Slovensku i v českých krajích, bylo vždy hospodárné a efektivní. Mám zde na příklad rozbor návratnosti investičních prostředků některých hotelů v Západoslovenském kraji. Je až zarážející, že návratnost hotelu Družba v Galantě, u kterého podle investičního úkolu byla plánována na 27 a půl roku, je

nyní vypočítána podle výsledků r. 1965 až za 52 roků. Hotel Tribeč v Topolčanech, u kterého byla předpokládána návratnost 37 let, má vyčíslenou nyní návratnost až za 45 let. U hotelu Dunaj v Dunajské Středě naplánovaná návratnost byla 24 roků, no nyní je přepočítána na 57 roků. Tyto příklady jistě nesvědčí o efektivnosti a hospodárnosti, která v nových zásadách řízení nabyvá na mimořádném významu.

Chtěl bych však však ujistit plénum Slovenské národní rady, a to jménem Ústředního svazu i Slovenského výboru spotřebních družstev, že naše družstva na Slovensku v duchu zásad XIII. sjezdu vyvinou maximální úsilí k dalšímu rozvoji své činnosti i na úseku cestovního ruchu.

Podpredseda **Barbírek**:

Ďakujem súdruhovi P o d l i p n é m u .

Slovo má poslankyňa J a n í k o v á .

Poslankyňa **Janíková**:

Vážená Slovenská národná rada,
vážené súdružky a súdruhovia!

Okres Považská Bystrica na severozápadnom Slovensku je známy ako priemyselné centrum. Podmienky rozvoja priemyslu sú dané jeho geografickou polohou, dostatkom vody a hustotou osídlenia.

Menej je však známy po stránke bohatosti a krásy prírody a historických pamiatok. Prírodné krásy Strážovskej hornatiny a Javorníkov nie sú doteraz známe, i keď práve tieto sú veľmi bohaté kvetenstvom chránených rastlín. Bohatá skalnatá príroda musí očariť každého, kto len raz navštívi napríklad Maninskú úžinu ako bránu do Súľovských skál, alebo Mojtn, Zliechov, Červený Kameň a Vršatec. Hlboké lesy poskytujú možnosť poľovačiek, horské potočky rybolov vo veľmi krásnom prostredí.

Aj história tohto územia je bohatá. Množstvom archeologických vykopávkov dokumentuje skutočnosť, že na tomto území žili Slovania už za čias sťahovania národov a takmer dve tisícročia od prítomnosti Rimanov preživali obyvatelia tohto územia historické zmeny, o čom nachádzame záznamy v hradoch, archeologických nálezoch a pri odhaľovaní starých sídlisk.

Okres Považská Bystrica má moderný a širokorozvinutý priemysel strojársky, chemický, odevný, sklársky a stavebných hmôt, čo je pýchou celej spoločnosti.

Nedostatkom je však to, že sa zabudlo v okrese s tak vysokou zamestnanosťou, že pracujúci potrebujú aj zariadenia, v ktorých by našli možnosti oddychu a prípadne mohli by ich poskytnúť aj iným, cez okres prechádzajúcim domácim alebo zahraničným turistom. Že je záujem a aj potreba poskytovania tejto možnosti, chcem ukázať na skutočnosti, že v roku 1965 odišlo za rekreáciou do zahraničia z nášho okresu 4 486 osôb, z toho do socialistických krajín 3 806 a do kapitalistických krajín 680 osôb. A iste najmenej taký počet, ak nie väčší, prešiel cez náš okres z kapitalistických štátov do oblasti Nízkych a Vysokých Tatier.

Okres Považská Bystrica, i keď nie je doteraz známy ako okres, v ktorom by domáci alebo i zahraničný turista uspokojil svoje chůtky, bude sa musieť takým stať, lebo má vhodné podmienky, prírodné krásy i svoju históriu, a okrem toho sú k tomu i tieto ďalšie dôvody:

V dĺžke asi 50 km prebieha okresom trasa „E“ Bratislava – Vysoké Tatry a tiež návštevníci, prichádzajúci na Slovensko do oblasti Tatier z Moravy prechádzajú okresom asi v rovnakej dĺžke. Teda okresom prechádzajú autami do Vysokých ale Nízkych Tatier návštevníci nielen domáci, ale aj zahraniční, ktorých na území okresu vítame propagáciou výrobkov našich priemyselných závodov, ktoré sú už známe takmer v celej Európe a nútia zastaviť sa domácich i zahraničných turistov aspoň na krátko v tom meste, kde sa vyrábajú známe motocykle, pneumatiky alebo dámske odevy, avšak na takejto zastávke sú danou skutočnosťou sklamaní.

V mestách nášho okresu, kde vyrábame také známe výrobky, často nevieme preto, že to nemáme kde urobiť, poskytnúť návštevníkovi ani tie najminimálnejšie služby ubytovacie alebo stravovacie. V okrese je veľmi malá ubytovacia kapacita a tiež sieť závodov verejného stravovania je nedostatočná. Podnik Reštaurácie má vo svojich zariadeniach na celom území okresu 62 postelí, z toho v okresnom sídle v Považskej Bystrici 21, v Novej Dubnici 34 a v Ilave 7, pričom vzdialenosť medzi Novou Dubnicou a Považskou Bystricou je 50 km. Podnik Jednota má vo svojich zariadeniach celkom 59 postelí, z toho 40 v hromadnom ubytovaní a 19 v novom závode „Motorest“ v Považskej Teplej.

Tieto ubytovacie kapacity, i keď sú malé, často zostávajú ne-

obsadené, pretože v žiadnom z nich nie je možné ubytovať autobusový zájazd alebo väčšiu skupinu turistov.

Pokiaľ ide o ubytovacie kapacity podniku Reštaurácie v Považskej Bystrici a v Novej Dubnici, poväčšine ich obsadzujú pracovníci, prichádzajúci na rôzne rokovania do závodov, či do Považských strojární, na Odborové riaditeľstvo valivých ložísk, alebo SMZ v Dubnici n/Váhom.

Pritom treba povedať, že v okrese sú také prírodné krásy a historické pamiatky, ktoré lákajú a priťahujú domácich i zahraničných turistov zastaviť sa a niektoré si z nich prezrieť. Ved Priehrada mládeže s možnosťou vodných športov, nové kúpele Nimnica, Maninská úžina, Mojčín s doteraz zneprístupnou vodou sú také, ktoré i bez propagácie priťahujú návštevníkov.

Okresná komisia cestovného ruchu v Považskej Bystrici vypracovala ešte v roku 1961 dokument o rozvoji cestovného a turistického ruchu do roku 1980. Tento dokument slúži ako vodidlo pre zabezpečovanie jednotlivých akcií v plánoch realizácie v jednotlivých rokoch.

Nie je teda možné povedať, že pre zabezpečenie týchto úloh sa v okrese nič neurobilo. To by nebolo správne. Napríklad Považské strojárne vybuodovali pioniersky tábor o kapacite 99 miest, postavili tri sovietske chaty pre rodinnú rekreáciu a v pionierskom tábore je aj stanový tábor. Gumárne 1. mája v Púchove vybuodovali v Lazoch pod Makytou pioniersky tábor o kapacite 153 miest, SMZ Dubnica podnikovú chatu s kapacitou 50 miest vo Vršateckom Podhradí a k tomu i lyžiarsky vleč, a Makyta Púchov podnikovú chatu s 36 miestami pri obci Trstie na potoku Ritka.

Telovýchovná jednota Spartak - Považská Bystrica svojpomocne vybuodovala ubytovaciu kapacitu o 60 lôžkach v športovom areáli v Považskej Bystrici a závodná organizácia Svázarmu v Považských strojárnach autocamping v Maninskej úžine, ktorý už tri roky slúži svojmu účelu. Len v roku 1965, i keď to bol veľmi nepriaznivý rok, použilo služby v tomto autocampingu 1 305 zákazníkov, z toho 923 domácich, 318 zo socialistických a 64 z kapitalistických krajín.

Môžeme teda povedať, že závody v okrese sa snažia v prvom rade zabezpečiť rekreáciu vlastných zamestnancov a ich detí a svoje zariadenia z roka na rok rozširujú a zlepšujú. Časť týchto zariadení by mohla slúžiť i voľnému cestovnému ruchu, ale keďže ide o zariadenia hlavne pre detskú rekreáciu, prakticky až mimo sezóny, v daných podmienkach to stráca význam.

Pre verejné použitie celej ubytovacej kapacity v okrese, ktorou disponujú podnik Reštaurácie a Jednota — LSD, zostáva a aj pre najbližšie roky bude k dispozícii len 153 postelí, do toho počítajúc i nové kapacity, ktoré sa získajú adaptáciami a generálnymi opravami v tomto roku. Keď vieme, že v ČSSR na 100 obyvateľov pripadá 3,4 lôžka, na Slovensku 2,3 lôžka, v okrese Považská Bystrica je to len 1,5 lôžka, pričom sú lôžka rozložené na šiestich miestach, ktoré sú od seba značne vzdialené. V tomto počte lôžok je už zahrnutá i nová kapacita Jednoty, „Motorest“ v Považskej Teplej, ktorý už od 20. apríla t. r. slúži svojmu účelu a poskytuje služby hlavne motoristom, lebo je vybavený ubytovaním (19 postelí), reštauráciou a tiež je v ňom k dispozícii dielňa na drobné opravy motorových vozidiel, montážna jama a umývací rampa.

Podobná situácia ako v ubytovaní je i v poskytovaní služieb v závodoch verejného stravovania. V samotnom okresnom meste je kapacita týchto zariadení viac ako nedostatočná. Okresné mesto má 386 stoličiek vo vyvárajuúcich závodoch, ktoré nestačia uspokojiť ani domáce obyvateľstvo, a to už i vzhľadom na to, že majú celkom 137 m² kuchynskej plochy, čo je v priemere 27,5 m² na jeden závod.

Tieto skutočnosti zapríčiňujú časté sťažnosti domácich i zahraničných návštevníkov hlavne z toho hľadiska, že úroveň služieb na tomto úseku je nízka, že strava je často nekvalitná, alebo jej príprava dlho trvá. I keď sa vyvíjajú značné úsilia na zlepšenie situácie, v daných podmienkach sa stav len pomaly zlepšuje, lebo adaptáciami sa priestory nerozširujú, ale len zlepšujú, a iné vhodné objekty v okrese, ktoré by sa dali prispôsobiť na tento účel služieb, nie sú k dispozícii. Jediným možným riešením je nová výstavba závodov verejného stravovania a ubytovania.

Chcem poukázať ešte na jednu skutočnosť. Medzi Považskou Bystricou a Púchovom sú nové kúpele, v ktorých sa liečia choroby horných dýchacích ciest. Výsledky liečenia a príjemnosť prostredia lákajú stále väčší počet návštevníkov do kúpeľov, či už z titulu návštevy pacienta, alebo za minerálnou vodou. Kúpele svojím položením nad Priehradným jazerom lákajú i náhodne prechádzajúcich turistov, i hromadné zájazdy ku krátkemu zastaveniu. Všetkých, ktorí sa v týchto kúpeľoch zastavia, sklame skutočnosť a skazí dojem, že nemôžu dostať ani občerstvenie a nemôžu sa poskytnúť prakticky ani najminimálnejšie služby.

Hovorím o týchto problémoch a otázkach preto, aby som upo-

zornila aj Výbor SNR pre cestovný ruch na tú skutočnosť, že treba budovať nielen už známe oblasti cestovného ruchu a v nich rozširovať a zlepšovať rôzne služby, ale aby sa videla aj tá skutočnosť, že je nutné aspoň minimálne prostriedky poskytnúť na najnaliehavejšie potreby i tým oblastiam, ktorými prechádzajú naši i zahraniční turisti. Preto by som žiadala, aby v rámci cestovného ruchu boli poskytnuté finančné prostriedky či už v Jednote alebo priamo, menovite Reštauráciám, na výstavbu hotela aspoň v našom okresnom sídle, k čomu by sme zabezpečili už v priebehu roku 1968 dodávateľa a stavebnú kapacitu.

Sme si vedomí toho, že naše významné oblasti cestovného a turistického ruchu treba budovať a dostať ich na svetovú úroveň, preto ani nemôžeme viac žiadať ako to základné, alebo ešte lepšie povedané, to najzákladnejšie.

Náš okres po stránke cestovného ruchu nebol a nie je známy. Chceme však, aby sa známym stal. Za tým účelom okresná komisia pre cestovný ruch pri ONV v Považskej Bystrici pripravila k vydaniu turistického sprievodcu po okrese, ktorý príde do tlače ešte v tomto roku. V Sprievodcovi sa návštevník alebo záujemca dozvie o možnostiach turistiky v týchto oblastiach Slovenska, o bohatosti prírody i o pamätihodnostiach.

V rámci hospodárskeho rozvoja okresu zabezpečujú sa i v tomto roku akcie, ktoré budú slúžiť či už domácej, alebo zahraničnej turistike. V Považskej Bystrici sa svojpomocne buduje športový areál. V roku 1965 bola daná do používania turistická základňa OV ČSM v Milochove, Reštaurácie začali výstavbu nového závodu verejného stravovania v Považskej Bystrici, Jednota odovzdala v tomto roku do používania Motorist v Považskej Teplej, obchodné stredisko a závod verejného stravovania v Beluši a do konca roku bude ešte odovzdaná do používania predajňa potravín a pohostinstvo v Podskalí v blízkosti pionierskeho tábora Považských strojární. V tomto roku sa tiež dokončí generálna oprava hotela Reštaurácie v Púchove, a v Ilave sa uskutočňuje prestavba a generálna oprava závodu verejného stravovania, kde sa získajú tiež priestory na ubytovanie. Komunálne služby dokončujú prístavbu prístavišťa lodí pri kúpeľoch v Nimnici, a MNV Udiča pripravil priestor pre stanovanie, na ktorom zabezpečuje vybudovanie zdroja pitnej vody a sociálne zariadenia. Podobné opatrenia pripravujeme vykonať pre účely stanovania i v oblasti Belušských Slatín, prípadne i na druhej strane Priehradného jazera.

Vzhľadom na to, že v okolí Mojtiňa robil jaskyniarsky prie-

skum dr. Bukovinský, bolo by ho treba dokončiť a prikročiť k sprístupneniu tejto novej krasovej jaskyne v pohorí Rohatína a Malenice, v čom by sme žiadali poskytnúť pomoc.

Len toľko som chcela povedať k prerokovávanému materiálu s prosbou pomôcť či už finančnými prostriedkami, alebo radou k zlepšeniu situácie v okrese Považská Bystrica.

Podpredseda **Barbárek**:

Ďakujem poslankyni **J a n í k o v e j**.

Slovo má námestník ministra dopravy súdruh **D u f e k**.

Námestník ministra **Ing. Dufek**:

Vážené soudružky a soudruzí,

v projednávané zpráve se správně uvádí, že základním předpokadem realizace cestovního ruchu je doprava. Rychlý růst vnitřního i zahraničního cestovního ruchu klade stále se zvyšující požadavky na všechny druhy dopravy. Zvláště výrazně vzrostly nároky na turistickou přepravu v roce 1963. Od tohoto roku se tato přeprava stále postupně zvyšuje; zejména do zahraničí. Rád bych vás proto informoval o opatřeních pro zajištění turistické sezony v dopravě na Slovensku a o některých investičních opatřeních v dopravě do roku 1970.

Na úseku železniční dopravy:

Pro zabezpečení turistické přepravy, včetně zahraniční, po železnici jezdí na Slovensku v platném grafikonu vlakové dopravy 100 pravidelných rychlíků denně. Z tohoto počtu je 22 rychlíků mezinárodních, z toho 10 rychlíků jezdí jen v letní sezoně. Je to v porovnání s předcházejícím grafikonem vlakové dopravy o pět rychlíků více ve vnitrostátní přepravě a o jeden rychlík více v přepravě mezinárodní.

Pro zvládnutí zahraniční turistické přepravy bylo mimoto přidáno k pravidelným mezinárodním rychlíkům v roce 1965 celkem 998 posilových vozů pro směr na západ, 967 vozů pro směr na jih a 227 vozů pro směr na východ. Za první čtvrtletí letošního roku byly tyto vlaky posíleny na západ o 221 vozů, na jih o 206 vozů a na východ o 148 vozů. V druhém pololetí letošního roku je předpokládáno výrazné zvýšení frekvence, což se pro-

jeví větším počtem posilových vozů, než v minulých letech. Vozidla budou přistavována podle potřeb a požadavků frekvence.

V roce 1965 bylo mimořádně vedeno celkem 218 zvláštních vlaků. Je to v porovnání s rokem 1964 o 79 vlaků více. Na rok 1966 bylo naplánováno a zajištěno vedení celkem asi 500 zvláštních vlaků pro frekvenci do zahraničí. V prvním pololetí letošního roku bylo vedeno již asi 200 zvláštních vlaků. V důsledku větších nároků na přepravu v rámci dovolených v letních měsících se počítá s vedením asi 300, případně i více zvláštních vlaků v druhé polovině letošního roku.

Přesto, že počet rychlíků, a to jak mezinárodních, tak i vnitrostátních, se rok od roku neustále zvyšuje, nestačí pro zvládnutí rovněž zvyšující se frekvence turistické přepravy, zvláště do zahraničí. Pro zkvalitnění přepravy do jižních států je uvažována možnost vedení některých v platném grafikonu jezdících rychlíků z výchozí stanice Bratislava anebo vedení dalších nových rychlíků. Mimoto bude uvážena možnost zesilování pravidelných rychlíků z Bratislavy do Bělehradu a Sofie o jeden až dva posilové vozy. Uvažované úpravy jsou ovšem podmíněny souhlasem zúčastněných cizích železničních správ, s kterými se tato otázka projednává.

Ke zkvalitnění mezinárodní přepravy přispěje i zlepšení organizace prodeje místenek, a to tím, že z celkového počtu budou pro Bratislavu přiděleny místenky na některé dálkové vlaky.

Místní turisticko-rekreační přeprava po železnici se v oblasti Slovenska zatím nijak výrazně neprojevuje. Vzhledem k nové úpravě pracovní doby předpokládáme zvýšení i v místní rekreační dopravě. V roce 1965 byla tato přeprava zvládnuta pravidelnými vlaky až na uzel Bratislava, odkud byly do rekreační oblasti Senec vedeny zvláštní vlaky. Pro předpokládané zvýšení rekreační frekvence v letošním roce bylo vydáno zvláštní opatření pro zabezpečení této přepravy v nejširším rozsahu. Zvláštní vlaky jsou vedeny v oblasti Bratislavy, Trnavy a Košic. Celkem je vedeno 11 zvláštních vlaků a jeden pár motorového vlaku bude nahrazen parní trakcí. Toto opatření je pro splnění požadavků místní rekreační dopravy postačující.

Z Prahy do rekreační oblasti Tater jezdí denně v letním období od 22. 5. do 24. 9. R 60/59, mimoto ještě rekreační R 384/383.

Pro rekreanty ze Slovenska do Čech je veden pravidelně v sobotu rekreační rychlík R 371 a zpět R 372. Mimoto jsou pro rekreanty vyhražovány vozy v pravidelných rychlících.

Pro zvládnutí rekreační dopravy ROH z Bratislavy do Marián-

ských Lázní a zpět, jakož i z Prahy do Tater a zpět, jsou nyní nejlepší opatření dostačující.

Pokud jde o kulturu cestování, zejména pravidelnost železniční dopravy, čistotu a hygienu v železničních vozech, nádražích a pod. a chování dopravních pracovníků vůči veřejnosti, věnuje ministerstvo dopravy a správy drah těmto otázkám mimořádnou péči. Celá problematika byla podrobně rozebrána a projednána na jednání kolegia ministra dopravy dne 19. května 1966, kde byly uloženy závažné úkoly k zlepšení situace na tomto úseku náčelníků drah a provozních oddílů. Pro dlouhodobé zlepšení se plánují do roku 1970 dodávky dalších osobních vozů pro expresní, rychlíkové i osobní soupravy.

Na úseku autobusové dopravy:

Připravenost autobusové dopravy na letní turistickou sezonu 1966 na Slovensku byla projednána za účasti zástupce ministerstva dopravy dne 7. června t. r. odborem dopravy a spojů Slovenské plánovací komise. Výsledky tohoto jednání jsou zapracovány do předloženého materiálu Výboru SNR pro cestovní ruch. S materiálem je možno souhlasit.

Pokud jde o zájezdovou dopravu, je jak v českých zemích, tak i na Slovensku její rozvoj limitován přidělem nových autobusů. S ohledem na problémy v pravidelné přepravě osob na Slovensku a na potřebu zajistit i rozvoj nepravidelné dopravy, ministerstvo dopravy při projednávání plánů rozvoje národního hospodářství plně uplatňuje a zajišťuje přednostní krytí slovenských požadavků na přídel autobusů.

Přídel 620 autobusů v letošním roce představuje více než 40 % celkového přídelu pro podniky ČSAD s republiky, ačkoliv podíl Slovenska v celkovém objemu přepravy osob se pohybuje okolo 30 %. Lze proto předpokládat, že i situace v krytí požadavků na zájezdovou dopravu se bude postupně zlepšovat.

Pokud jde o zajištění přepravních nároků nejexponovanější oblasti slovenského turistického ruchu — Vysokých Tater, je pravidelná autobusová doprava vedena na tratích:

Starý Smokovec — Lysá Polana,
Starý Smokovec — Červený Kláštor,
místní doprava ve Starém Smokovci,
Štrba — Štrbské Pleso,
Poprad — Vyšné Hágy,
Poprad — Zakopané.

Pro cestovní ruch má největší význam trať Starý Smokovec

— Lysá Polana a Poprad — Zakopané, která je provozována v poolu s Polskem. Na ostatních tratích převažuje dělnická a žákovská frekvence.

Nepravidelná doprava pro dopravní kancelář Čedok je zabezpečena hospodářskou smlouvou, kterou uzavřel podnik ČSAD a jeho dopravní závod Poprad s Čedokem Starý Smokovec. Smlouvou je zabezpečeno denní přistavování 15 autobusů a ze strany Čedoku je garantován stanovený minimální denní kilometrický výkon.

Smluvně je zajištěna i výpomoc Tatranské elektrické železnici pěti autobusy ČSAD. Podle zkušeností s výpomocí v loňském roce, kdy ČSD objednávala většinou 1 až 2 autobusy, lze tento počet pokládat za plně postačující. Autobusy budou provádět přepravu podle grafikonu, který vypracuje železniční stanice Starý Smokovec.

Zajištění silniční dopravy ve Vysokých Tatrách řešila na svém zasedání v Popradě dne 3. 6. t. r. dopravní komise Východoslovenského KNV. Bylo schváleno rozdělení autobusového parku dopravního závodu ČSAD Poprad s tím, že v případě potřeby bude poskytnuta výpomoc v rámci Východoslovenského kraje z dopravního závodu ČSAD Spišská Nová Ves.

Silniční síť:

Pokud jde o silniční síť, kterou z hlediska investorského i dodavatelského a konečně i z hlediska údržby obhospodařují KNV a ONV, není její stav v celostátním měřítku plně uspokojující. Zejména je špatný stav hlavních silnic. Touto situací se zabývala vláda a přijala na jaře letošního roku uznesení č. 35/1966 o modernizaci vybrané silniční sítě. Bylo uloženo soustředit v příštích letech finanční prostředky a výrobní kapacity na tuto síť a cílem jejich zasazení na ucelené úseky, kde mají být úkoly zajišťovány progresivní technologií. V tom směru byly uloženy vládou úkoly ministru dopravy a radám KNV. Jde o úkol dlouhodobý, který lze řešit jen v rámci prostředků uvolněných podle možností našeho národního hospodářství. Dosud jsou ještě velké nedostatky v kvalitě investičních akcí, generálních oprav i údržby. Je třeba, aby v tomto směru příslušné KNV a ONV vyvinuly ještě větší úsilí, zejména co do účinnosti řízení silničních podniků a údržeb, a podstatně zkvalitnily kontrolní činnost.

Velký význam z hlediska cestovního ruchu bude mít započítí výstavby dálniční sítě v ČSSR počínaje rokem 1968, která bude navazovat na evropskou síť dálnic.

Na úseku letecké dopravy:

Pro zajištění letecké přepravy cestujících do přímořských oblastí, zejména pak do Jugoslávie a Bulharska, bude v letošní sezoně kromě pravidelného spojení provedeno na 120 speciálních letů s čs. turisty do Jugoslávie a 150 speciálních letů s čs. turisty do Bulharska. Cestovní kancelář Čedok v dohodě se slovenskými orgány zajišťuje a organizuje také speciální lety z Bratislavy do Jugoslávie a Bulharska.

V době od 14. 6. do 21. 9. t. r. je prováděno spojení Bratislava — Varna a zpět jedenkrát týdně. Jako další nepravidelné letecké spojení s Bulharskem je linka Bratislava — Burgas a zpět jedenkrát týdně v době od 10. 6. do 16. 9. t. r. Nepravidelné letecké spojení Bratislavy s Jugoslávií je zajišťováno letadly Čs. aerolinií a Adria Avioprometu. Uvedená nepravidelná letecká spojení jsou maximem, které mohou ČSA se stávajícím letadlovým parkem v daných teritoriích zajistit, neboť požadavky na zajišťování letecké přepravy i do dalších zemí jsou převážně soustředěny na letní turistickou sezonu, což se odráží i ve zvýšení počtu pravidelných linek.

V investiční činnosti se počítá do roku 1970 s dokončením výstavby odbavovací budovy na letišti Bratislava a úprav odbavovacích budov na letištích v Piešťanech a Košicích. Dále se počítá se zahájením výstavby betonové plochy na letišti v Popradu.

Pokud jde o letadla, počítá se s dodávkami letadel na bázi sovětské techniky, zejména značek Tupolev, a zkoumá se možnost opatření několika letadel západní výroby.

Na úseku vodní dopravy:

Důležitou složkou pro zajišťování cestovního ruchu je i osobní lodní doprava. V této dopravě na Dunaji došlo v roce 1965 ke zvýšení počtu přepravovaných osob zhruba o 40 % proti roku 1960.

V současné době jsou v provozu tři lodě s nosnými křídly typu Raketa s obsaditelností 192 míst k sezení, které jezdí v pravidelných relacích Bratislava — Vídeň — Budapešť, a osobní hotelová loď Bratislava pro 196 cestujících s určením pro zahraniční přepravu. Ve vnitrostátní přepravě jsou zařazeny zbývající hydrobusy Družba a Slavín pro vyhlídkové plavby, pro místní přepravu v Bratislavě parník Děvín a v Komárně motorový přívoz.

Pro zajištění maximálního využití plavidel ve vnitrostátní dopravě přispělo by vyřešení lodního spojení z Bratislavy do Děvína, o které má široká veřejnost značný zájem. Dosavadní jednání po podnikové i resortní linii neměla úspěch. Prosim proto předsedu Slovenské národní rady o pomoc při řešení této otázky.

Vysoké Tatry:

Dovoľte, abych vás ve stručnosti informoval o zajišťování investiční výstavby na úseku dopravy plánované v oblasti Vysokých Tater do roku 1970.

1. Rekonstrukce Tatranské elektrické dráhy

Loni bylo započato s první etapou rekonstrukce, která podstatně zlepšila propustnost této dráhy. Nedostatkem však je, že se dosud nepodařilo v návaznosti na tuto rekonstrukci zajistit dodávky elektrických motorových vozů. Přes všechna jednání na nejvyšší resortní úrovni mezi ministerstvem dopravy a ministerstvem těžkého strojírenství se nepodařilo zajistit dodávky již v roce 1967. Podle dosavadního jednání má být dodáno prvních 5 kusů těchto jednotek v roce 1968 a zbývajících 7 kusů až v roce 1969. Tato otázka je dále sledována, ovšem není vyhlídka s ohledem na výrobní program ministerstva těžkého strojírenství na změnu uvedených termínů.

2. Rekonstrukce pozemní lanovky Starý Smokovec - Hrebienok

Realizace stavby je plánována na léta 1968-1970 a je závislá na dodávce technologického zařízení od firmy Ceretti-Fanfani z Itálie. Dosavadní jednání organizací ministerstva zahraničního obchodu s touto firmou vedla k předběžným dohodám o provádění dodávek na dlouhodobý úvěr, a to následovně: 10 % bude uhrazeno při zahájení dodávek v roce 1968, 10 % bude uhrazeno při ukončení dodávek v roce 1968, 80 % bude uhrazeno během 4 let tak, že 10 % se zaplatí každých 6 měsíců počínaje od ukončení dodávky.

Hodnota tohoto technologického zařízení bude činit 2 265 tis. devizových korun.

Ministerstvo dopravy tuto záležitost s ministerstvem zahraničního obchodu a státní plánovací komisí dále projednává

a usiluje o zařazení dodávek tohoto technologického zařízení z Itálie do plánu dovozu na rok 1968. Věc ještě není plně uzavřena.

3. Tatranská Lomnice – visutá lanovka

Správa Východní dráhy jakožto investor zabezpečuje vypracování investičního úkolu v roce 1966. Stavba je plánována na léta 1968–1970. Technologické zařízení na tuto stavbu bude zabezpečeno v tuzemsku (Transporta Chrudim). Celkový stavební náklad se zvyšuje na cca 24 mil. Kčs.

4. Štrba – Štrbské Pleso – ozubnicová dráha

Pokud jde o tuto akci, byla vypracována investiční studie, která v minulých dnech byla předána investorovi, t. j. Správě Východní dráhy Bratislava. Podle této studie se rozpočtový náklad zvyšuje na 29,8 mil. Kčs. Investorovi bylo uloženo, aby celou akci prověřil z hlediska efektivnosti a návratnosti investic. Celá akce není zahrnuta v plánu do roku 1970, a to pro nedostatek investičních limitů přidělených SPK ministerstvu dopravy na léta 1966–1970. Celá věc se dále projednává.

5. Výstavba letiště Poprad – Tatry

Aby bylo umožněno zahájení stavby v roce 1967, byl schválen ministrem dopravy 31. 5. 1966 úvodní projekt na první stavbu s rozpočtovým nákladem 46,5 mil. Kčs. Státní plánovací komise ve svém rozpisu plánu uvažuje s výstavbou letiště v letech 1969–1971. Ministerstvo dopravy trvá na zařazení do plánu na rok 1967 s ohledem na velký význam tohoto letiště z hlediska zahraničního cestovního ruchu. Stavba je plně projekčně i výrobně zajištěna.

Otázka zahájení výstavby v roce 1967 je v současné době soustavně projednávána; konečné rozhodnutí závisí na Státní plánovací komisi a Státní komisi pro techniku. Prosím předsedu Slovenské národní rady, aby cestou Slovenské plánovací komise správný požadavek ministerstva dopravy na zahájení výstavby letiště v Popradu v roce 1967 podporoval.

6. Pokud jde o investiční akce na silnicích (jejich generální opravy a údržbu v oblasti Vysokých Tater), informoval vaše zasedání předseda Východoslovenského KNV soudruh Ť a ž k ý .

Jsem rád, že podle jeho slov jsou do roku 1970 v plánu KNV všechny důležité akce zajištěny. Bude však třeba, aby bylo vyvinuto maximální úsilí k zajištění těchto akcí dodavatelem.

V závěru bych rád ubezpečil Slovenskou národní radu, že ministerstvo dopravy věnuje a bude věnovat otázkám rozvoje cestovního ruchu na Slovensku a zejména pak ve Vysokých Tatrách soustavnou pozornost.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem súdruhovi námestníkovi Dufekovi.

Slovo má poslanec Zoltán Bánsky ako posledný z doteraz prihlásených.

Poslanec Bánsky:

Vážená Slovenská národná rada,
vážené súdružky a súdruhovia!

Dnes, keď prerokovávame rozvoj cestovného ruchu na Slovensku, považujem za povinnosť upriamiť vašu pozornosť na ďalšie možnosti rozširovania cestovného ruchu.

Stačí pohľad na mapu, pripojenú k zpráve o cestovnom ruchu, ktorá znázorňuje stav územnoplánovacej dokumentácie, aby sme zistili, že južná časť Západoslovenského kraja je najchudobnejšia z hľadiska rozvoja turistického ruchu. V tejto časti Slovensko sa už vybudovali mohutné závody a ďalšie sú vo výstavbe. Pracujúci týchto závodov, ako aj ostatní občania, budú z roka na rok klásť väčšie požiadavky na možnosti rekreácie a strávenia pracovného voľna v príjemnom prostredí, hlavne v prírode.

Nové Zámky, naše okresné mesto — historická protiturecká pevnosť zo 16. storočia, Šurany, Svodín, Semerovo — stredoveké tvrdze, Biňa, Jásová, Rúbaň — rímske a avarské sídliská, Trávnica, Veľká Maňa, Dubník, Palárikovo, Belá, Rúbaň — šľachtické kaštiele, kúrie a parky; krásne prírodné scenérie, prírodné rezervácie, Kováčovské kopce v 400-metrovej nadmorskej výške, lokalita teplomilnej flóry nad modrým Dunajom s nezabudnuteľnou panorámou v pozadí, s ostrihomským chrámom a údolím Vyšehradským; ďalej rezervácia Čenkov — posledná lokalita matranského refúgia (lesoprales), tretia prírodná rezervácia — gbelské močiare, najsevernejšia lokalita vodného vtáctva — to všetko nájdete v našom okrese.

Šesť riek obmýva úrodné nivy nášho okresu: Váh, Nitra, Žitava, Hron, Ipeľ a veľrieka Dunaj. Je to raj vodných športovcov a rybárov. Zvlášť významné miesta sú v sútoku Dunaja a Hrona, a Dunaja a Ipeľa, kde 40- až 50-kilové úlovky nie sú zriedkavosťou. Na úseku Čenkov — Mužla — Obid sú optimálne podmienky na odstrel pernatej zveri, hlavne divých husí a kačiek. V katastru Kamenica — Bajtava — Salka je výskyt diviakov, srncov a jeleňov. Už teraz navštevujú rakúski poľovníci tieto revíry.

Výhodné vlakové a autobusové spojenie, podmienky táborenia, vodnej turistiky, cyklo- a mototuristiky, lodenica v Štúrove so 60-postelovou kapacitou a kuchyňou, využitá v roku 1965 na 76 % aj v nesezónnom období, čo znamená, že v sezónnom období na 100 %, pláže na Dunaji v Kováčove, nás zavádzajú, aby sme sa viac zaoberali ďalšími možnosťami rozvoja turistického ruchu v tejto časti Slovenska.

V Kováčove sa vybudovalo už viac chat s menšou kapacitou. Vybuďoval sa tiež pioniersky tábor, ktorý prevzal Celulózopapierenský kombinát. V budúcom mesiaci sa dá do prevádzky reštaurácia Jednoty. Je veľký dopyt o pridelovanie pôdy na výstavbu súkromných chat.

Pri pohovore s občanmi a funkcionármi MNV, MsNV a masových organizácií ako najväčšie nedostatky v rozvoji cestovného ruchu sa považovali nasledovné:

Na úseku štátnej hranice Šahy — Komárno (asi 150 km) nie je prechod do Maďarska.

Bolo by potrebné pokračovať vo výstavbe dunajského mostu Štúrovo — Ostrihom. Piliere a oblúky (články) sú z oboch strán hotové. V súčasnosti by nebol problém zostaviť železnú konštrukciu na dokončenie mostu, čo je tiež mienka občanov. Druhou variáciou by bol prechod cez Ipeľ v úseku Salka — Letkés, kde je most v bezchybnom stave. Núdzové je riešený prechod loďkou, čo však dnešnej prevádzke nevyhovuje a nie je ani rentabilné.

Ďalším problémom, je že je málo ubytovacích kapacít. V dvoch hoteloch v Štúrove je len 16 izieb, ktoré sú stále obsadené na viac dní pracovníkmi Koospolu a ďalších podnikov pri služobných cestách. Výstavba hotela s väčšou kapacitou v Štúrove je nevyhnutne potrebná vzhľadom na industrializáciu okolia. Počet obyvateľov v Štúrove sa zvýši na 15 tisíc a po výstavbe Dechtchema bude ešte vyšší.

V poskytovaní služieb (ako napr. opravovňa áut, benzínové čerpadlo a pod.) sa situácia zlepší v blízkej budúcnosti.

V okolitých obciach, ako Nová Vieska, Svodín, Chľaba a Ka-

menín, sú a budú v stálej prevádzke tzv. rybárske čárky s podávaním domáceho vína a jedál miestnych špecialít. Čárky sú zasobované z vlastných rezerv JRD. Pravda, tieto akcie musíme sledovať, aby nerobili zlé meno našej republiky, aby strava bola výdatná a pritom za prístupné ceny.

Rekreačná oblasť Kováčavá zaberá 51 ha pôdy. Podotýkam, že pôda je tu skalnatá, nevhodná na obrábanie a len na malom úseku došlo k likvidácii samorodnej vinnej révy, ktorá podľa platných predpisov aj tak sa mala zlikvidovať.

V perspektívnom pláne je výstavba 247 chát (z toho sedem podnikových), výstavba hotela B, lodenice, pionierskeho tábora a stravovacej základne. Vybudovala sa už podniková chata STS Štúrovo a pioniersky tábor pre ubytovanie 70 žiakov. Vo výstavbe sú 4 podnikové chaty, 7 súkromných chát a reštaurácia Jednoty.

Problém vody na terajšiu spotrebu je vyriešený len núdzove. Spotreba je plánovaná 3,3 lit./sek. s nákladom 502 tis. Kčs. Prevedená je v dĺžke 120 m. Kanalizácia je v dĺžke 150 m a náklady sú celkom 910 tis. Kčs. Komunikácie sú urobené na 25 % a električka je riešená tiež len dočasne. Výstavbu najviac brzdí skutočnosť, že nie sú finančné prostriedky na pokračovanie výstavby vodovodu, čo t. č. nemôže riešiť ONV ani KNV.

Z tohto miesta žiadam, aby kompetentné orgány Slovenskej národnej rady pre rozvoj cestovného ruchu boli nápomocné pri riešení týchto problémov, ktorým sa doteraz nevenovala dostatočná pozornosť.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem poslancovi B á n s k e m u .

Hlásí sa o záverečnú poznámku súdružka povereníčka Višňovcová .

Povereníčka Ing. Višňovcová:

Vážená Slovenská národná rada,
vážené súdružky a súdruhovia!

Dovoľte predovšetkým poďakovať sa všetkým diskutérom za mnohé cenné námety a značný záujem o riešenie problémov domáceho aj zahraničného cestovného ruchu. Chcem vás ubezpečiť, že Výbor SNR pre cestovný ruch všetky námety z disku-

sie starostlivo prerokuje a v súčinnosti s krajskými komisiami, ako aj s Vládnym výborom ich bude riešiť a o výsledkoch poda informáciu poslancom. Nebudem preto, vážené súdružky a súdruhovia, reagovať na jednotlivé problémy osobitne, aj keď mnohé z nich mali závažný charakter. Dovoľte mi len dve poznámky k tým problémom, ktoré si vyžadujú, aby som sa k nim vyjadрила.

Po prvé: k problémom výstavby Vysokých Tatier, ako o nich hovorili súdruhovia poslanci Ť a ž k ý, P i t t n e r a súdruh predseda Mestského národného výboru L u k á č, nemám výhrady, avšak dovoľte, aby som k tejto významnej oblasti, ktorú chceme budovať naozaj komplexne, povedala niekoľko slov.

Predovšetkým Vládný výbor prerokúval 27. mája t. r. súčasný stav v plnení jednotlivých úloh, stanovených uznesením vlády č. 454/1964 o rozvoji Vysokých Tatier. Vládný výbor konštatoval, že napriek vyriešeniu mnohých problémov a úloh, stanovených uznesením vlády, ukazujú sa nedostatky pri zabezpečovaní rozvoja oblasti v plánoch do roku 1970. Teda Vládný výbor v plnom rozsahu doceňuje význam zámerov investičnej výstavby a nijako nepopiera, že sú tu niektoré nedostatky, ktoré plány na roky 1966—1970 úplne neriešia.

Vládný výbor uložil súdruhovi ministrovi U h r o v i i ďalším členom niektoré dĺhšie úlohy. Jednu z najzásadnejších prijal súdruh minister U h e r na seba a dovoľte, aby som touto úlohou dala priamu a veľmi konkrétnu odpoveď na otázku súdruhovi predsedovi Východoslovenského KNV Ť a ž k é m u, lebo jeho otázka bola závažná.

Podľa dohody medzi podpredsedom vlády súdruhom Č e r n í k o m a predsedom Slovenskej národnej rady súdruhom C h u d í k o m z 29. marca t. r. urobiť opatrenia na prerokovanie stavby medzinárodného hotela Štrbské Pleso na výberové riadenie štátnej banky československej. Konkrétne na výberové riadenie ide táto investičná akcia do programu už v júli. Tak isto prijal súdruh minister U h e r na seba úlohu preskúmať znova možnosť vybudovania slobodárne pre zamestnancov do roku 1970.

Okrem toho pre člena Vládneho výboru, tu prítomného súdruha Ing. D u f e k a, ktorý predo mnou hovoril o maximálnych možnostiach realizácie niektorých úloh, boli uložené štyri konkrétne veci. Nebudem ich opakovať, pretože on k nim referoval, no pravdou je, že je tu rozpor. Kým Vládný výbor mal na mysli, aby súdruh Ing. D u f e k vyvinul také úsilie, žeby pre rok 1967 sa riešila včasná dodávka trojčlánkových motorových súprav od ťažkého strojárstva, súdruh námestník informoval, že táto úloha nie

je realizovateľná v najbližších rokoch, ale až pre roky 1968—1969.

Napokon k výstavbe Vysokých Tatier dovoľte takého zabezpečenie: spoločne so Slovenskou plánovacou komisiou SNR vo veľmi úzkej súčinnosti s Východoslovenským KNV chceme úlohám do roku 1970 z hľadiska investičnej výstavby vo Vysokých Tatrách pomôcť aj tým spôsobom, že Východoslovenský KNV vyčleňuje malú skupinku pracovníkov — odborníkov, ktorí budú pracovať pri mestskom národnom výbore vo Vysokých Tatrách alebo na Krajskom národnom výbore, aby veľmi účinne urýchlili prípravu jednotlivých akcií tak, ako to bolo ústami súdruha Ť a ž k é h o tu požadované. Teda túto základnú podmienku pre lepšiu prípravu a realizáciu investičnej výstavby riešime spoločne — Slovenská národná rada, krajský národný výbor, okresný národný výbor i mestský národný výbor.

K druhej zásadnej poznámke súdruha poslancu T r s t e n s k é h o, ktorý tu varoval pred živelnou výstavbou chatiek a iných zariadení:

Dovoľte mi zdôrazniť z tohoto miesta, že máme spoločnú úlohu na krajských, okresných i mestských národných výboroch, ktorá vyplýva z rozhodnutia Predsedníctva Slovenskej národnej rady. Predsedníctvo SNR pred tromi rokmi doporučilo všetkým našim krajským národným výborom, aby veľmi dôsledne zabezpečovali v praxi dodržiavanie územníckych zásad, no treba tieto zásady, ktoré nestratili platnosť, dodržiavať a tak splníme dve úlohy: po prvé, že budeme riešiť výstavbu pre prímestskú rekreáciu — to je cieľ, a podruhé, že nedovoľíme znešvárať a pokaziť okolie, v ktorom podľa rajonizácie sa má táto prímestská výstavba uskutočňovať. Tieto zásady, žiaľ, na niektorých miestach sa obchádzajú a sami si potom sťažujeme, že sa nám živelne buduje to, na čom nemáme záujem.

Napokon dovoľte ešte vrátiť sa k tomu zásadnému, čo som hovorila v úvodnom slove. Hovorila som, že sme povinní — a to všetci — doceňovať efekt cestovného ruchu, ktorý organizujeme. Toto zdôraznenie považujem za potrebné takto nahlas ešte opakovať znovu na záver, pretože i keď námety súdruhov poslancov úprimne vítame, berieme ich veľmi seriózne, ale nie sme schopní všetky požiadavky, tak ako tu boli vyslovené, k plnej spokojnosti prijímať alebo výdatne pomôcť pri ich realizácii. Požiadaviek je totiž veľa, no medzi nimi sú aj také, ktoré z hľadiska vynakladaných prostriedkov a ich návratnosti pre národné hospodárstvo sú dosť polemické alebo neisté. Postupovať budeme tak, že jednotlivé požiadavky spoločne s krajskými komisiami KNV posúdime a pokiaľ ide o investičné zámery, platí pre každého investora, a to

tak pre Interhotely, ako pre podniky Reštaurácií a jedální, či ostatných investorov, že hlavným kritériom pre vkladanie investičných prostriedkov je ich návratnosť alebo — ako sa to v obchodnom žargóne hovorí, a nielen v obchodnom, ale dnes všeobecne — v rentabilnosti týchto vkladateľných prostriedkov. To nijako neznamená, že nebudeme investovať, budeme investovať, avšak nie po starom, ale po novom, pričom každý, kto investuje, musí si prerátať, čo mu to prinesie. Naši podnikoví vedúci činitelia majú možnosť aj povinnosť využívať úvery; dostanú úvery a takýmto spôsobom budeme rozširovať materiálnu základňu. Veď keby sme ju nerozširovali, nemohli by sme plniť úlohy, ktoré pred nás vytýčili uznesenia z roku 1963 a napokon aj posledné úlohy, ktoré vytýčil XIII. sjazd KSČ.

Záverom prosím všetkých súdruhov poslancov o ich pomoc pri plnení našich súčasných aj budúcich úloh. Vyslovujem presvedčenie, že všetci, či v mestách, mestečkách, okresoch i krajoch, urobíme všetko, aby sme pomohli v praxi splniť úlohy, vytýčené nám XIII. sjazdom strany — naďalej rozvíjať cestovný ruch a priaznivým efektom rozmnožovať tak zdroje našej spoločnosti.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem súdružke povereníčke *V i š ň o v c o v e j*.

Hlási sa niekto do rozpravy?

(Nikto.)

Nie.

Vyhlasujem rozpravu k siedmemu bodu programu za skončenú.

Dávam slovo poslancovi *T ö r ö k o v i*, aby predniesol návrh uznesenia k zpráve o cestovnom ruchu na Slovensku.

Zpravodajca Török:

Vážená Slovenská národná rada,
vážené súdružky a súdruhovia!

Pred začatím rokovania pléna Slovenskej národnej rady bol

vám Výborom SNR pre cestovný ruch rozdany návrh uznesenia (tlač 35) k prerokúvanej zpráve o cestovnom ruchu na Slovensku. K návrhu na uznesenie je pre informáciu poslancov pripojený aj súbor opatrení na zabezpečenie rozvoja cestovného ruchu v roku 1966, ktoré Vládny výbor pre cestovný ruch predložil vláde na schválenie.

Pretože ste mali možnosť návrh na uznesenie preštudovať, navrhujem, aby sa nečítal.

Došlé pripomienky poslancov, ako aj námety, prednesené v diskusii, Výbor SNR pre cestovný ruch na svojej schôdzke prerokoval a urobil niektoré úpravy. Navrhujem, aby sa v návrhu na uznesenie urobili tieto úpravy:

Na strane 4, kde končí písm. e) – uznesenie pre povereníka SNR pre školstvo a kultúru, aby bolo prijaté ďalšie uznesenie pod písm. f): „preskúmať možnosti využitia zámku v Slovenskej Lupči pre účely cestovného ruchu“.

Na strane 8, kde končia úlohy pre predsedníčku Výboru SNR pre cestovný ruch, pod ďalším písm. o): „zabezpečiť v spolupráci so Stredoslovenským KNV spracovanie podrobnej štúdie o možnostiach využitia folkloristických hodnôt na Horehroní pre cestovný ruch“.

Pod písm. p): „prerokovať vo Výbore SNR pre cestovný ruch zásady spolupráce orgánov ochrany prírody a orgánov cestovného ruchu“.

Všetky ostatné návrhy a námety poslancov, prednesené v diskusii, tak ako vám to už prisľúbila aj súdružka povereníčka, budú predmetom rokovania Výboru SNR pre cestovný ruch.

Navrhujem, aby Slovenská národná rada schválila predložený návrh uznesenia s doplnkami, ako som ich práve uviedol.

Podpredseda Barbírek:

Ďakujem poslancovi T ö r ö k o v i za prednesenie návrhu uznesenia.

Súdružky a súdruhovia poslanci,

má ešte niekto ďalšie návrhy alebo doplnky k návrhu uznesenia?

Poslanec **Marejko** (z miesta):

Súdružky a súdruhovia,

odporúčal by som, aby bol v uznesení dodatok, v ktorom by sa Výboru SNR pre cestovný ruch, resp. Predsedníctvu Slovenskej národnej rady uložilo preskúmať možnosť otvorenia prechodu v našom okrese do Poľska v oblasti Skalité a Serafínov. Je tam trať i cesta. Trať i prechod sú uzavreté a tak niet jediného prechodu od Tešína až po Suchú Horu. Odporúčal by som preskúmať otázku celoštátnymi orgánmi, a pokiaľ je to možné, kladne ju riešiť.

Ďalej by som doporučoval v odporúčaniach jednotlivým orgánom, aby Ústredný sväz spotrebných družstiev a Ústredný sväz výrobných družstiev spoločne riešili otázku stavebných kapacít, pretože výrobné družstvá majú vlastné stavebné kapacity, zatiaľ čo spotrebné družstvá ich nemajú. Bolo by možné spoločnými silami riešiť tento problém tak v cestovnom ruchu, ako aj v obchodnom systéme, resp. odporúčať budovať spotrebným družstvám vlastné stavebné čaty v takom rozsahu, aby aspoň minimálne mohli riešiť problémy, súvisiace jednak s cestovným ruchom, alebo vôbec s opravami v obchodnom systéme.

Ďalej by som odporúčal urýchlene riešiť výstavbu benzínových čerpadiel. Domnievam sa, že v oblasti Kysúc nie je tento závažný problém vyriešený, pretože niet solidných čerpadiel na cestách cez celý náš okres v dĺžke skoro 70 km. Sú len malé benzínové čerpadlá, ktoré nevyhovujú a nestačia kryť potrebu vozidiel, ktoré prechádzajú z Čiech a Moravy do Tatier.

Podpredseda **Barbírek**:

Ďalej by som odporúčal urýchlene riešiť výstavbu benzínových

Kto sa ďalej hlási?

Poslanec **Lichner** (z miesta):

Na str. 3 v druhom odseku pod písm. d) odporúčam spresniť, v ktorých oblastiach cestovného ruchu sa to má otvoriť, lebo takto je to široký pojem.

Podpredseda **Barbírek**:

Ďakujem poslancov **Lichnerovi**.

Má ešte niekto ďalšie pripomienky?

(Nikto.)

Nie sú. Prosím zpravodajcu poslanca **Töröka**.

Zpravodajca **Török**:

Pokiaľ ide o prvý návrh, poslanca **Marejku**, preskúmať možnosť otvorenia prechodu do Poľska, myslím, že by sa to mohlo prijať.

Pokiaľ ide o návrh ohľadne stavebných kapacít spotrebných družstiev, to tiež možno formulovať ako preskúmanie možnosti.

To, čo navrhuje poslanec **Lichner**, myslím tiež možno prijať a spresniť, o ktorý okres ide.

Podpredseda **Barbírek**:

Ďakujem zpravodajcovi poslancovi **Törökovi**.

Sú ešte ďalšie doplnky?

(Neboli.)

Nie sú.

Dávam hlasovať

o návrhu uznesenia Slovenskej národnej rady k zpráve o cestovnom ruchu na Slovensku, a to s doplnkami tak, ako ich predniesol poslanec Török, i s odporúčaniami na preskúmanie problémov poslancami Marejkom a Lichnerom.

Kto súhlasí s návrhom uznesenia, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Ďakujem.

Je niekto proti?

(*Nikto.*)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(*Nikto.*)

Zisťujem, že Slovenská národná rada navrhnuté uznesenie s doplnkami jednomyselne schválila.

Záverom nášho rokovania ďakujem súdruhom za vystúpenia, ako aj všetkým prítomným hostom za účasť na našom dnešnom rokovaní.

V rokovaní pokračujeme zajtra o 8. hodine prerokovávaním zprávy o bezpečnosti a hygiene práce v národnom hospodárstve na Slovensku.

Pokračovanie 8. schôdzky Slovenskej národnej rady 1. júla 1966 o 8,00 hodine.

Predseda Chudík:

Súdružky a súdruhovia!

Pokračujeme v rokovaní 8. schôdzky Slovenskej národnej rady. Zisťujem, že Slovenská národná rada je spôsobilá sa uznášať.

Vítam všetkých prítomných prizvaných hostí.

Priekročíme k prerokovaniu ôsmeho bodu programu, ktorým je

voľba dočasnej komisie SNR pre úpravu návrhu uznesenia k zpráve o bezpečnosti a hygiene práce v národnom hospodárstve na Slovensku.

Návrh Predsedníctva SNR vám bol rozdáný ako tlač 32.

Má niekto iný návrh, prípadne doplňovací alebo pozmeňovací návrh?

Iného návrhu niet.

Prosím, kto súhlasí s návrhom, nech zdvihne ruku!

(Hlasovame.)

Ďakujem.

Zisťujem, že Slovenská národná rada zvolila dočasnú komisiu a jej predsedu podľa návrhu.

Ďalším bodom programu je

zpráva predsedu Slovenskej odborovej rady, povereníka SNR pre zdravotníctvo a povereníka-predsedu Komisie ľudovej kontroly a štatistiky Slovenskej národnej rady o stave bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci na Slovensku.

Zpráva bola súdruhom poslancom, ako aj všetkým pozvaným hosťom rozoslaná, preto podľa rozhodnutia Predsedníctva SNR sa nebude prednášať.

Predseda Slovenskej odborovej rady a člen Predsedníctva SNR súdruh Vojtech Daubner sa prislásil o úvodné slovo do rozpravy.

Prosím, aby sa ujal slova.

Poslanec **Daubner**:

Súdružky a súdruhovia!

Súsavná starostlivosť o ochranu zdravia a bezpečnosť pri práci je našou povinnosťou. V súvislosti s ďalším rozvojom socialistickej spoločnosti ukladá XIII. sjazd Komunistickej strany Československa naďalej zlepšovať úroveň pracovných podmienok a bezpečnosti práce na všetkých úsekoch nášho národného hospodárstva.

Na zlepšovanie pracovného prostredia a ochranné pracovné

pomôcky vynaložia sa každoročne značné finančné prostriedky a realizujú mnohé opatrenia. V dôsledku týchto sa dosiahli na niektorých úsekoch bezpečnosti a hygieny práce úspechy. Za posledné roky znížila sa úrazovosť v banskom sektore, v mechanizácii ťažkých a namáhavých prác a dosiahli sa výraznejšie pokroky v doprave a stavebníctve. V niektorých závodoch zaviedli sa už aj prvky kultúry práce. Upravujú pracovné prostredie na vyššiu úroveň.

No napriek týmto úspechom nemôžeme byť so stavom bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci spokojní. Na nedostatky poukázali sme v predloženej zpráve. Myslím, že na niektorých stadiach táto zpráva je priamo otriasajúca, kde by sme sa mali zamyslieť, ako týmto otázkam pomôcť. Sú to problémy veľmi vážne.

Pri realizácii bezpečnosti práce máme v Československej socialistickej republike zákonné úpravy. Ich uskutočňovanie nie je však v súlade s potrebami, ako to samotná zpráva ukazuje. Nie každý orgán rovnako kvalitne zabezpečuje starostlivosť o bezpečnosť ochrany zdravia pri práci. Pomalé odstraňovanie starých nedostatkov a stále narastanie nových, a to aj v novovybudovaných závodoch pri nových technológiách i strojoch, spomaľujú zlepšovanie pracovného prostredia.

Často sa hovorí, že stav bezpečnosti práce je zlý preto, že je nedostatočný dozor. Treba si však uvedomiť, že zlepšenie pracovných podmienok v zmysle zákonných úprav je povinnosťou hospodárskych organizácií, lebo tieto majú materiálne i mocenské prostriedky v rukách. Odborové orgány ako orgány dozoru, i všetky ostatné orgány, ktoré kontrolujú a zabezpečujú dodržiavanie socialistickej zákonnosti, sa starajú o to, aby prostriedky potrebné na zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci boli zohľadnené v plánoch a v plnej miere pre tieto účely využívané. Je veľmi nesprávne, ak niekto vidí len tony a kilá, ale zanedbáva pritom človeka, ak zastáva primitívne ekonomické hľadisko, ako keby postavenie človeka vo výrobe bolo podradné.

V bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci nie je zdravé ani kompromisníctvo, lebo toto nevyhovuje ani pracujúcim ani celej spoločnosti. Ak chceme byť dôslední v dozore, musíme zmobilizovať spoločné sily všetkých tých, ktorí na tomto úseku majú nejaké poslanie. V našej republike nemá nikto právo porušovať zákony a nemôžeme dávať na dobrú vôľu, či hospodárske orgány chcú alebo nechcú dodržiavať zákony, lebo zákony sa nevytvárajú preto, aby si ich niekto vysvetľoval po svojom, ale aby sme ich všetci plne rešpektovali a plnili.

Bezpečnosť práce nedosiahneme v žiadnom prípade len výchov-

nou prácou, ak súčasne nevytvoríme podmienky pre bezpečnosť pri práci. Žiadna výchova ani dozor nad dodržiavaním bezpečnostných predpisov nevyrieši to, že nie sú ventilátory, bezpečné stroje, dostatočné pracovné priestory, technicko-organizačné predpoklady. To je vecou predovšetkým plánovacích miest a všetkých tých, ktorí plány realizujú. Preto bezpečnosť práce môžeme riešiť len komplexne, všetci spoločne vytvorením materiálnych predpokladov a potom môžeme získať ľudí, aby lepšie pracovali, aby boli disciplinovaní a dodržiavali normy bezpečnosti práce. To si musí uvedomiť každý a nie je to len dobrá vôľa, ale — ako som hovoril — povinnosť.

Máme obavy, že v prvých rokoch novej sústavy riadenia vzhľadom na systém hmotnej zainteresovanosti podniku objavia sa tendencie nezodpovedne šetriť práve na úsekoch sociálnej, bezpečnostnej a zdravotnej starostlivosti o ľudí. Považujeme takéto tendencie za krátkozrakosť všetkých pracovníkov, ktorí by ich chceli uplatňovať. Chcel by som upozorniť, že v tejto oblasti treba nastúpiť oveľa rozhodnejší kurz, vyžadovať nekompromisné plnenie zákonných ustanovení, ktoré určujú povinnosť hospodárskym orgánom. Každý kompromis na tomto úseku znamená poškodzovanie spoločnosti. Zlá bezpečnosť práce ukazuje na zlú organizáciu práce. Účelná investícia do starostlivosti o človeka je efektívna a dnes sa už všade považuje za výrobnú investíciu. Viedeme všetky odborové organizácie a orgány, aby z tejto pozície vystupovali. Takto by mali vystupovať aj súdy, prokurátori, hygienici a všetci, ktorí môžu svojím zásahom ovplyvňovať plnenie zákonných ustanovení na tomto úseku. Preto vítame, že najvyšší orgán štátnej moci a správy na Slovensku sa zaoberá týmto dôležitým úsekom. Som presvedčený, že Slovenská národná rada, jej poslanci využijú prejednávane tohto vážneho problému a pomôžu riešiť nepriaznivý stav v ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci.

Do uznesenia nášho pléna navrhujeme opatrenia, ktoré, keby sme naozaj poctive a svedomite realizovali, môžu spôsobiť obrat k lepšiemu. Najvyššie plánovacie miesta by mali posudzovať plány rozvoja výrobných odvetví komplexne, aj z hľadiska vytvárania podmienok bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ako ekonomickej súčasti produktivity práce a efektívnosti. Nemali by byť naďalej uvádzané do prevádzky také zariadenia, ktoré nevyhovujú po stránke zdravotnej, bezpečnostnej a hygienickej. Orgány spravodlivosti by mali dôslednejšie vyžadovať socialistickú zákonnosť na úseku bezpečnosti práce. Školy by mali podstatne lepšie ako doteraz pripravovať našu mladú generáciu tiež z hľadiska bez-

pečnosti a zdravia pri práci a priviesť k tomu, aby všetky technicko-inžierske vedúce kádre, ako aj pedagogickí pracovníci ovládali problematiku bezpečnosti a hygieny práce tak, aby ju pri plnení svojich každodenných úloh tiež plne uplatňovali.

Súdružky poslankyne, súdruhovia poslanci, havárie v našich závodoch, ktoré boli v poslednom čase, žiaľ až príliš podtrhujú závažnosť bezpečnosti pri práci. Vy viete prípad v Košiciach, vy viete prípad teraz päť mŕtvych v Žiari nad Hronom. Všetko to mnoho razy vyplýva z nedisciplinovanosti, z nedodržiavania bezpečnostných predpisov a tiež dozoru tých, ktorí organizujú výrobu. Obraciame sa preto na Slovenskú národnú radu, aj na vás osobne, súdruhovia poslanci, aby ste nám pomáhali presadzovať dodržiavanie zákonov o bezpečnosti, o ochrane zdravia pri práci.

Vieme, samozrejme, aj o nedostatkoch odborovej práce. Sú základné organizácie Revolučného odborového hnutia, ktoré z obavy, že sa zhoršia hospodárske výsledky závodu či podniku, nepostupujú dosť dôsledne a dajú sa ovplyvňovať. Nedávajú návrhy na regresy, prirážku k poistnému, zatvárajú oči nad nedostatkami v bezpečnosti práce. Aj vyššie odborové orgány v dôsledku roztrieštenosti dozoru nad bezpečnosťou pri práci mali veľa nedostatkov na tomto úseku. Preto prenášame väčšiu právomoc a výkon dozoru do závodov, kde na pracoviskách sa volia inšpektori bezpečnosti práce. Zároveň sa rieši nové postavenie vyšších odborových orgánov pri dozore nad bezpečnosťou práce. Tiež sa uvažuje — podľa mojej mienky dosť dlho a sa pretahuje — o stanovení toho odborného štátneho dozoru. Podčiarkujem ale znovu, bezpečnosť pri práci vyriešime iba zmenou postoja k tejto otázke u pracovníkov hospodárskych a štátnych orgánov, prísny dodržiavaním zákonov. A k tomu vás ešte raz, vážení súdruhovia a súdružky, žiadam o pomoc a spoluprácu.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **D a u b n e r o v i** za úvodné slovo.

Súdružky a súdruhovia,

dostali ste ako tlač 33 návrh uznesenia k zpráve o stave bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na Slovensku. Prosím, aby ste svoje pripomienky, prípadne námety k návrhu uznesenia odovzdali predsedovi dočasnej komisie súdruhovi **D a u b n e r o v i**, alebo predniesli vo svojom vystúpení.

Prikročíme k

rozprave,

do ktorej sa zatiaľ prihlásili poslanci

Ján Šte n c l, povereník-predseda Komisie ľudovej kontroly a štatistiky SNR,

Jozef • G a j d o š í k, povereník SNR pre potravinársky priemysel.

Dávam slovo súdruhovi Šte n c l o v i.

Povereník-predseda Šte n c l:

Vážené súdružky a súdruhovia!

Závažnosť problematiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci zdôraznili viaceré dokumenty strany, vlády i Slovenskej národnej rady a jej predsedníctva.

Na základe nepriaznivého vývoja úrazovosti Predsedníctvo Slovenskej národnej rady, obdobne ako vláda, vytvorilo v roku 1963 komisiu Predsedníctva Slovenskej národnej rady pre bezpečnosť pri práci v banictve.

Komisia má 24 členov, z ktorých okrem zástupcov Povereníctva SNR pre stavebníctvo, pre zdravotníctvo, Slovenskej odborovej rady, bankých obvodných úradov a iných odborníkov sú členmi i riaditelia alebo hlavní inžinieri z bankých podnikov alebo závodov.

Pôsobnosť tejto komisie je stanovená štatútom, podľa ktorého rozvíja svoju činnosť v tých hospodárskych prevádzkach na Slovensku, na ktoré sa vzťahuje banký zákon, t. j. v uhoľných, rudných a nerudných baniach, v geologickom prieskume, v ťažbe stavebných surovín, ako aj nafty a zemného plynu.

Komisia pravidelne sleduje, hodnotí a skúma vývoj úrazovosti, bezpečnosti práce a úroveň ochrany zdravia pri práci, pričom sa opiera o výsledky previerok vykonávaných Štátnou bankou inšpekciou, hospodárskymi orgánmi, orgánmi ROH a o vlastné kontrolné zistenia. Preveruje príčiny väčších nehôd a rieši závažnejšie problémy bezpečnosti a hygieny práce v aktívnej spolupráci s príslušnými ústrednými orgánmi, výskumnými ústavmi, odborníkmi, Revolučným odborovým hnutím a s Vládnou komisiou pre bezpečnosť práce v banictve. Ďalej vedie podniky k zlep-

šovaníu starostlivosti o bezpečnosť a hygienu práce a snaží sa preventívne pôsobiť na odstraňovanie vyskytujúcich sa nedostatkov a ich príčin. Prostredníctvom svojich členov prenáša úlohy vyplývajúce z uznesení komisie a zovšeobecňuje dobré skúsenosti.

Zasadnutia komisie sa pravidelne zúčastňuje priamo predseda Vládnej komisie pre bezpečnosť práce v baničtve *T e p e r*, prípadne jeho zástupca. Komisia vytvorila 4 odborné skupiny, a to prvú pre uhlie, druhú pre naftu a geológiu, tretiu pre rudy a štvrtú pre nerudné suroviny. Ich úlohou je v rámci jednotlivých odvetví popri hodnotení vývoja úrazovosti riešiť a prijímať opatrenia pre zlepšenie pracovných podmienok a bezpečnosti práce.

V zmysle štatútu komisia najmenej dvakrát ročne zasaďá a o svojej činnosti informuje Predsedníctvo SNR a Vládnu komisiu.

Aby komisia mohla cieľavedome rozvíjať svoju činnosť, preskúmala vývoj i zdroje a príčiny úrazovosti podľa druhov a spôsobu vykonávaných prác, pracovných podmienok a prostredia. Preverila plnenie plánu ozdravných opatrení, ktoré vypracovali hospodárske organizácie na základe uznesenia vlády č. 177/1959 a č. 937/1961, a tiež preverila, ako sú v pláne zohľadnené prostriedky na zlepšenie pracovného prostredia a ich čerpanie.

Rozbor ukázal, že v roku 1963 (ale aj v predchádzajúcich rokoch) na celkovom počte 5299 úrazov sa takmer polovicou podieľali uhoľné bane a približne jednou štvrtinou rudné bane a magnezitové závody.

Najčastejším zdrojom v uhoľných baniach bol pád hornín, ktorého podiel z celkového počtu úrazov bol 29 %, ďalej pri preprave materiálu (24,7 %) a pri manipulácii s mechanizmami a výstužou (21 %).

V rudných a magnezitových baniach dochádzalo k úrazom najmä pri premiestňovaní a doprave zariadení, čo predstavuje z celkového počtu úrazov 31,9 %, pádom hornín 16,7 %, pádom do banských priestorov 15,8 % a pri manipulácii s výbušninami 7,9 %.

V kameňopriemysle prevažovali úrazy pri ručnej manipulácii s kameňom.

V geologickom prieskume a naftovom priemysle hlavné zdroje úrazov sa vyskytovali pri práci s vrtnými nástrojmi a doprave, čo činilo až 38 % a pri páde materiálov 34 %.

V chorobách z povolania nám rozbor ukázal, že za posledných 7 rokov sa vyskytlo u baníkov 632 prípadov silikózy, čo síce naznačuje určitý, ale ešte neuspokojivý pokles z hľadiska dlhodobého sledovania vývoja tejto choroby. Naproti tomu vzostupnú ten-

denciu sme zaznamenali u ochorení z vibrácie, a to 146 prípadov, a poškodenie sluchu — 93 prípadov.

V súvislosti s chorobami z povolania sme skúmali taktiež vývoj prípadov otráv a udusenía, kde sme zistili 51 prípadov, a kožné onemocnenia, ktoré najmä v Nováckych a Modrokamenských uhoľných baniach sa v značnej miere podieľajú na pracovnej neschopnosti (v roku 1963 sme zaznamenali 1479 prípadov).

Pokiaľ ide o plnenie ozdravných opatrení vyplývajúcich z uznesení vlády, resp. plánovanie a čerpanie finančných prostriedkov, preverky ukázali viaceré vážne nedostatky.

Vychádzajúc z tohto rozboru komisia hneď od začiatku svojej činnosti sústredila pozornosť predovšetkým na odstraňovanie zdrojov úrazovosti a na tie banské prevádzky, kde sa vyskytovala najväčšia úrazovosť. Na základe vykonaných previerok a rozborov, v spolupráci s podnikmi a závodmi, orgánmi Revolučného odborového hnutia, ako aj s ďalšími zainteresovanými zložkami prijala a pomohla realizovať rad opatrení.

Vďaka sprísneniu banského dozoru, zlepšeniu práce vedúcich hospodárskych pracovníkov a Revolučného odborového hnutia v spolupráci s odbornými skupinami komisie Predsedníctva SNR sa napríklad na uhli dôslednejšie uplatňujú opatrenia smerujúce k dodržiavaniu bezpečnostných predpisov a technologických postupov prác.

Revírnici, vedúci úsekov a predáci sú už častejšie pre porušovanie technológií a neznalosti predpisov bráni na zodpovednosť a v nutných prípadoch aj odvolávaní z funkcií. Pokračuje sa v organizovaní kvalifikačných kurzov pre predákov a pracovníkov zaradených do vyšších pracovných tried. Zlepšujú sa tiež metódy vyučovania banských učňov a nových zamestnancov.

V skupine rudných baní napr. v národných podnikoch Rudné bane Kremnica a Železorusné bane Spišská Nová Ves v zmysle dohodnutých opatrení podstatne zvýšili starostlivosť o otázky bezpečnosti práce. Podrobili skúškam z predpisov bezpečnosti práce všetkých predákov, strelmajstrov a vedúcich výroby. Zaviedli pravidelné komplexné preverky bezpečnosti práce za účasti závodných riaditeľov, funkcionárov ROH a pracovníkov Obvodného banského úradu. Začali tiež podrobnejšie skúmať príčiny úrazov podľa pracovných postupov a dobývacích metód. Dôkladnejšie prešetrujú každý úraz a začali analyzovať súvislosť vzniku úrazov s konaním ľudí. Rozhodnejšie sa vystupuje nielen proti nedostatkom, ale i osobám, ktoré svojou povrchnou prácou umožňovali vytvárať nedostatky, alebo tieto trpeli.

V Železorusných baniach preniesla sa hmotná zodpovednosť za

úrazy na strediská a zvýšila sa aj osobná zodpovednosť. V skupine nerudných surovín kladne treba hodnotiť najmä to, že napriek dobrým výsledkom v boji proti úrazovosti, dosiahnutým v minulých rokoch, vedúci hospodárski pracovníci pristupujú k nedostatkom v bezpečnosti práce na svojich pracoviskách kriticky a pri rozboroch úrazovosti v našej komisii predložili rad ďalších konkrétnych opatrení, ktoré v praxi aj uplatňujú.

Uvedené úsilie prinieslo už i svoje kladné výsledky. Napríklad keď počítame stav úrazovosti v roku 1963 indexom 100, tento klesol v roku 1964 na 81 % a v roku 1965 na 82,4 %.

Zlepšené výsledky v boji proti úrazom dosiahli najmä Handlovské uhoľné bane, Banské stavby, Železorudné bane, Východoslovenské nerudné bane a niektoré podniky kameňopriemyslu.

I keď úrazovosť klesla, máme ešte viaceré podniky a závody, kde je vývoj úrazovosti veľmi nepriaznivý a neuspokojivý. Ide najmä o Baňu Cigel', Novácke a Modrokamenské uhoľné bane, Slovenské magnezitové závody Košice a Naftové závody Michalovce.

Ako ste sa dočítali v dennej tlači, na posledne menovanom závode prišlo neďávno k havárii, pri ktorej sa zranilo, resp. popálilo 10 pracovníkov, z ktorých i pri maximálnej zdravotníckej starostlivosti štyria zraneníu podľahli, a dnes sme sa dočítali ďalšej smutnej zprávy, že podľahol svojmu zraneniu ďalší.

Na vyšetrovanie príčin havárie bola zriadená osobitná komisia pod vedením člena našej komisie a vedúceho Obvodného banského úradu v Košiciach súdruha Dr. Ing. Ivana. O výsledku a záveroch šetrenia komisia pre bezpečnosť práce predloží zprávu i s opatreniami Predsedníctvu Slovenskej národnej rady.

* * *

Zo strany banských závodov prichádzali v posledných rokoch rôzne sťažnosti na kvalitu výroby a distribúciu ochranných pomôcok pri práci. Komisia tieto sťažnosti riešila za účasti zástupcov príslušných podnikov a riaditeľa odbytového podniku REMPO súdruha Chamulu. Pri prerokúvaní sa ukázali nedostatky na oboch stranách. Väčšina banských podnikov nemala prehľad o potrebe ochranných prostriedkov pri práci, tieto neskoro plánovala a nárokovala bez udania veľkostí a nevenovala pozornosť údržbe ochranných prostriedkov. Veľkým nedostatkom bolo, že ani dodávateľský podnik REMPO nemal priamy osobný styk s banskými podnikmi, aby problémy osobne riešil.

Na základe týchto zistení komisia uložila riaditeľom banských

podnikov zrevidovať stavy ochranných pomôcok a pripraviť reálne požiadavky podľa potrebných druhov a veľkostí a spoločne s odbytovou organizáciou REMPO polročne hodnotiť situáciu v dodávkach, distribúcii i účelnosti týchto pomôcok, a podľa potreby problémy priamo spoločne riešiť.

Ďalej sa ukázalo aj to, že podniky venujú iba veľmi malú pozornosť údržbe a ošetrovaniu týchto pomôcok. Vzhľadom k tomu, že naše národné hospodárstvo vynakladá na tento účel ročne cca 1 miliardu Kčs, komisia uložila riaditeľom podnikov, aby vykonali všetky potrebné opatrenia pre podstatné zvýšenie starostlivosti o údržbu a ošetrovanie ochranných pomôcok pri práci. Keby sa životnosť týchto ochranných prostriedkov predĺžila len o jeden mesiac, znamenalo by to úsporu pre naše národné hospodárstvo zhruba 80 mil. Kčs ročne.

Zásluhou vytvorenej osobitnej skupiny z lekárov, baníkov a výskumného ústavu pre choroby z povolania komisia mohla komplexnejšie posudzovať vývoj chorôb z povolania a kožných ochorení, na základe ktorého boli prijaté významné opatrenia na podnikoch a v kolégiu povereníka SNR pre zdravotníctvo.

Na podnet komisie pre bezpečnosť práce v baníctve pri Predsedníctve SNR prijali príslušné opatrenia i Ministerstvo baníctva a Ministerstvo ťažkého priemyslu. Rozbor prerokuje aj Vládna komisia pre bezpečnosť práce v baníctve.

V súvislosti s úrazovosťou sa komisia na základe návrhu jej člena MUDr. Reháka zaoberala aj skvalitnením organizačného a technického zabezpečenia zdravotníckej služby pri preprave ranených a liečení úrazov v oblasti uhoľných baní. Návrh bol predložený Povereníctvu SNR pre zdravotníctvo, ktoré dohodlo spolu s banskými podnikmi a Banskou záchrannou stanicou postup na realizáciu tohto návrhu.

V priebehu svojej činnosti sa komisia mimo uvedených problémov zaoberala i ďalšími otázkami a tiež metódami práce, najmä pokiaľ ide o sústavnú výchovu osadenstva, o dodržiavanie disciplíny, bezpečnostných predpisov, zvyšovanie úrovne kvalifikácie, boj proti falošnej solidarite (mám na mysli vyvodzovanie záverov z porušovania bezpečnostných predpisov i v takých prípadoch, keď sa náhodou nikomu nič nestalo) a pod.

Súdružky a súdruhovia,

skúsenosti nám ukazujú, že úrazovosť, nemoci z povolania a iné choroby sa zvyšujú akonáhle sa zníži pozornosť o otázky bezpečnosti práce u vedúcich hospodárskych pracovníkov. I keď mnohí

títo pracovníci veľmi aktívne prístupujú k problémom bezpečnosti práce a úrazovosti, toto ich úsilie vychádza často nazmar, pretože nie s dostatočným dôrazom prenášajú dohodnuté opatrenia cez technikov, revírnikov, majstrov a predákov na pracoviskách.

Preto komisia Predsedníctva SNR trvá a bude trvať na tom, aby generálni a podnikoví riaditelia v rámci svojej pôsobnosti zabezpečili zodpovednejší prístup im podriadených zodpovedných pracovníkov pri realizovaní účinných opatrení proti úrazom a venovali sa v širšom rozsahu ako doteraz výchovnej stránke zamestnancov na dodržiavanie pracovnej disciplíny, zásad bezpečnosti a hygieny práce.

Komisia žiada a bude vyžadovať od obvodných banských úradov, aby prísnejšie posudzovali postoj najmä hospodárskych pracovníkov, technikov a predákov k nedostatkom na úseku bezpečnosti práce, pretože práve od nich závisí v značnej miere či sa vytvára vhodné prostredie a dobrý vzťah aj u ostatných pracovníkov k bezpečnosti pri práci.

Treba však pritom vidieť, že v súčasnosti už nestačí redukovat prevenciu chorôb a úrazov na pracovisku len dodržiavaním predpisov, ale sa vyžaduje ďaleko viac zaoberať sa otázkami bezpečnosti práce z hľadiska technického vývoja, psychológie, spoločenských, a treba povedať, i ekonomických vied.

Toto sú úlohy predovšetkým pracovníkov zodpovedných za bezpečnosť práce, aby sa nedostatky odstraňovali alebo problémy riešili zásadnejšie a komplexnejšie vo všetkých odborných, technických i ekonomických súvislostiach.

V tejto súvislosti považujem za potrebné zdôrazniť, že v novej sústave plánovitého riadenia sa podstatne zvyšujú úlohy a najmä zodpovednosť podnikov, závodov a každého pracovníka za bezpečnosť práce a vytváranie podmienok pre sústavné zlepšovanie pracovného prostredia. I na tomto úseku sa do popredia dostávajú ekonomické stimuly, keď podniky a závody budú v maximálnej miere priamo svojimi zdrojmi a hospodárskymi výsledkami zainteresované na vytváraní vhodných pracovných a hygienických podmienok a znižovaní úrazovosti a chorôb z povolania.

Domnievame sa, že tieto opatrenia pomôžu zaktivizovať vedenia podnikov a závodov a zvýšiť účinnosť kontroly ich riadiacich orgánov v oblasti bezpečnosti a hygieny práce. Nasvedčujú tomu i naše poznatky o predbežných celkových výsledkoch úrazovosti v prvých mesiacoch tohto roku v podnikoch a závodoch banského priemyslu na Slovensku, ktoré naznačujú klesajúcu tendenciu.

Všetky tieto otázky a problémy na úseku bezpečnosti a hygieny

práce, ktoré som spomenul a ktoré sú podrobnejšie rozvedené v zpráve predloženej nášmu rokovaniu, sú veľmi závažné pre celú našu spoločnosť. Ich význam zdôraznil i XIII. sjazd KSC, ktorý vo svojom uznesení uložil venovať pozornosť komplexu javov a riešiť rozhodujúce smery a prostriedky pre rozvoj všestrannej starostlivosti o človeka, o bezpečnosť a kultúru práce a ozdravenie pracovného prostredia.

Komisia pre bezpečnosť práce v baníctve pri Predsedníctve SNR bude i v nových podmienkach riadenia zbierať ďalšie skúsenosti, zovšeobecňovať najmä dobré poznatky a v intenciách uznesení XIII. sjazdu KSC, sjazdu KSS a nášho pléna viesť zodpovedných pracovníkov i kolektívy v spolupráci s Revolučným odborovým hnutím i s ostatnými hospodárskymi organizáciami k cieľavedomému boju za znižovanie úrazovosti a chorôb z povolania a k ozdraveniu pracovného prostredia.

Bude dbať na to, aby prijaté opatrenia boli včas a dôsledne plnené a viesť všetkých pracovníkov k zvýšeniu pocitu zodpovednosti za zverené úlohy.

Vážená Slovenská národná rada!

Považoval som za potrebné informovať Slovenskú národnú radu aspoň stručne, ako Predsedníctvo SNR v rámci svojej pôsobnosti prostredníctvom komisie pre bezpečnosť práce a ochrany zdravia uplatňuje svoju funkciu aj v tejto oblasti. Členstvo v komisii je dobrovoľnou funkciou, bez nároku na odmenu. Napriek tomu sa úlohy v tejto komisii plnia disciplinovane a dochvilne. Bol som poverený, aby som ubezpečil Slovenskú národnú radu, že členovia komisie Predsedníctva SNR pre bezpečnosť práce a ochrany zdravia budú v tejto šľachetnej práci i naďalej iniciatívne pomáhať Slovenskej národnej rade riešiť problémy bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v banskom priemysle.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Š t e n c l o v i za vystúpenie.

Dovoľte, aby som privítal na našom zasadnutí generála Dr. Františka Č e r n é h o, námestníka ministra zdravotníctva.

Teraz prehovorí súdruh G a j d o š í k.

Ľovereník Gajdošík:

Vážená Slovenská národná rada,

v celkovom kontexte opatrení, ktorými začíname rozvíjať proces nových zásad riadenia daných rámcom dvoch rovnocenných pólův, a to plánu a trhu, teda predsavzatia a jeho faktickej realizácie, a ich aktívne bezprostredné vzájomné pôsobenie, stále viac a viac sa bude dostávať do popredia rozhodujúci činiteľ a nositeľ tohto procesu — pracujúci človek ako subjekt i objekt súčasne; ako subjekt — tvorca a organizátor, ako objekt — ako inkasant, požívateľ celého efektu výsledkov vlastnej práce.

Takéto suverénne postavenie nášho človeka v socialistickej spoločnosti však znamená vytvárať mu predovšetkým pre jeho prvú funkciu všetky základné podmienky v celom procese výroby. A na prvom mieste sú to skutočnosti, ktoré tvoria obsah bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

V poslednom období sústavnejšie sme sa zaoberali otázkami bezpečnosti a hygieny práce v závodoch potravinárskeho priemyslu. Hlavný dôraz kladieme na zlepšenie a zefektívnenie organizačného zabezpečenia starostlivosti o bezpečnosť práce, o vytváranie zdravého životného a pracovného prostredia, ako i na racionálne zavádzanie ozdravných opatrení v priebehu výrobného procesu.

Uvedomujeme si, že neuspokojivý stav v tejto oblasti má nepriaznivý vplyv na samotný efekt výroby. Mnohé prípady závad v ochrane bezpečnosti a hygieny práce svedčia o vážnych nedostatkoch a nedocenení ich významu zo strany podnikov a závodov.

I keď v posledných rokoch sa stav na tomto úseku o niečo zlepšil, dosiahnuté výsledky nás však ešte neuspokojujú a hlavne nezodpovedajú vynaloženému úsiliu.

Celkovú situáciu na tomto úseku záporne ovplyvňuje tiež zastaralosť základných fondov a časté preťažovanie výrobných kapacít. Zariadenia mnohých závodov neboli v minulosti načas obnovené a nestavali sa ani nové kapacity v potrebnom rozsahu.

Rozbor príčin úrazovosti napríklad v mäsopracovateľskom odbore ukázal, že 78 % bitúnkov na Slovensku je v nevyhovujúcom stave a potrebujú urýchlenú adaptáciu. Teda iba zbytok, 22 % bitúnkov možno považovať za vyhovujúce prevádzky. Nízka úroveň mechanizácie prác spojených s rozrábkou a vykostovaním mäsa, nedostatok ochranných pomôcok, ich rýchle opotrebovanie,

zlá kvalita nožov a oceľok tiež záporne vplývajú na vývoj úrazovosti a chorobnosti.

Okrem toho aj subjektívne príčiny mnoho ráz ovplyvňujú úroveň bezpečnosti pri práci. Je to nedostatočná a nepravidelná práca hospodárskeho vedenia a komisií ochrany bezpečnosti práce. Napríklad v závodoch konzervárenského odboru práve v dôsledku formálneho prístupu k riešeniu nedostatkov v hygiene a bezpečnosti úrazovosť neklesá ako by sme chceli, ale v niektorých závodoch dokonca stúpa.

Ďalšie príčiny treba hľadať tiež v nedostatočnej údržbe čistoty a upravenosti pracovného prostredia i okolia závodov. Je to aj v dôsledku skutočnosti, že počet pracovníkov určených na údržbu čistoty vo výrobnom prostredí sa v minulosti znižoval, pričom ich práca nebola nahradzovaná vhodnou mechanizáciou. Prevádzanie očisty strojov i výrobných priestorov je v pracovnej povinnosti výrobných robotníkov. Pretože tieto práce sú prevažne nižšie honorované ako práca kvalifikovaná, robotníci ich často zanedbávajú. Tento problém chceme riešiť uvažovaným odmeňovaním príslušnou vyššou kvalifikačnou triedou pracovníkov.

Častým problémom sú napríklad poškodené a šmykľavé dlážky, zastaralé strojné zariadenia s častou poruchovosťou, poškodené steny, stropy, nevyhovujúce výťahy, ba i nedostatok priemyselnej a často aj pitnej vody.

Keď porovnávame vývoj na úseku výskytu chorôb z povolania na Slovensku s celoštátnym vývojom v potravinárskom priemysle, predstavuje vyše 24 % z celoštátneho výskytu, pridáme k uzávere, že vzhľadom na potravinársky priemyselný potenciál Slovenska je to nepriaznivé číslo.

Podobný stav je aj vo vývoji pracovných úrazov, keď v roku 1965 na pracovných úrazoch z celoštátneho počtu slovenské kraje sa podieľali skoro 19 percentami.

Objektívne podmienky dokresľuje aj charakter potravinárskej výroby ako priemyselného odvetvia, najmä pri výrobe mäsových polotovarov a hotových jedál. Napríklad na bitúnkoch a pri rozrábke mäsa, v hydinských porážkach i v niektorých iných odvetviach sebamenšie poranenie rúk si vyžaduje dlhšiu práceneschopnosť. Týchto pracovníkov niet kde zadeliť, lebo charakter výroby si vyžaduje styk poraneného miesta s materiálom biologického pôvodu. V iných nepotravinárskych priemyselných odvetviach tento problém nie je natoľko vypuklý.

Pritom treba vidieť, že i tieto tzv. objektívne podmienky vytvoril, lepšie povedané nevytvoril dostatočne človek ako organizátor vo svojej — ako som už spomenul — primárnej funkcii.

V podmienkach potravinárskej výroby nebola a ani nie je to jednoduchá záležitosť. Veľká rôznorodosť a členitosť výrobných odborov – od mlieka, mäsa, chleba, piva, vína, cez tabak, kozmetiku až po obaly a vlastné strojárne – v starej organizácii to predstavovalo takmer tridsať rôznych výrobných odborov – znamená kvalifikovaným a veľmi náročným a pritom špecifickým spôsobom pre ten-ktorý výrobný odbor riešiť rozhodujúce problémy bezpečnosti a ochrany zdravia.

Nová sústava riadenia i v potravinárskom priemysle vytvára v tejto oblasti nové podmienky a široké možnosti zlepšenia jednak všeobecným zvýšením právomoci i zodpovednosti podnikov a jednak pôsobením ekonomických nástrojov a stimulov na zvýšenie záujmu o riešenie problémov bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Avšak to nie je všetko. V nových zásadách osobitne zdôrazňujeme význam vedeckej organizácie práce a vplyvu pracovných podmienok na kvalitu, efektívnosť a bezpečnosť práce, ako aj potrebu hlbokého skúmania fyziologických, psychologických a sociologických podmienok jednotlivca i kolektívu v pracovnom procese aj mimo neho.

Pri komplexnom riešení problémov organizácie práce vystupuje do popredia nutnosť širokého využívania sociológie a psychológie v spoločenskej praxi, ako vedných odborov, ktoré otvárajú širší pohľad na problematiku bezpečnosti práce, najmä z hľadiska príčin úrazov a ich prevencie, psychologických problémov poúrazovej starostlivosti, metód výchovy, výcviku a propagácie bezpečnosti práce. Ich použitie bude aj pri správnej voľbe pracovných postupov, pri vytváraní zdravých podmienok súťaženia, pri rozhodovaní o najvhodnejšom zložení kolektívov atď. Keďže výsledky dlhoročnej praxe dokazujú, že väčšinu úrazov zapríčiňuje ľudský činiteľ, je v záujme zvyšovania bezpečnosti práce, aby sa sociológia a psychológia práce, ako moderné vedecké disciplíny, stali neoddeliteľnou súčasťou protiúrazovej prevencie.

Týmto spôsobom sa dostaneme bližšie i k otázkam vecnej, odbornej kvalifikácie pracovníkov, k pracovnému majstrovstvu, k rozvíjaniu organizátorských schopností.

Poverenictvo potravinárskeho priemyslu zorganizovalo koncom minulého a začiatkom tohto roku širokozaložený sociologický prieskum práve v týchto oblastiach: kvalifikácie, hmotného interesusu, stabilizácie pracovných síl so zreteľom na príťažlivosť, teda daných podmienok vo viacerých výrobných odboroch potravinárskeho priemyslu na Slovensku. Výsledky, spracované na samočinných počítačoch, nám diagnostikovali viaceré základné problémy v ich vzájomnej spätosti.

I v oblasti kontroly bezpečnosti, hygieny a ochrany zdravia pri práci zdokonalená sústava riadenia vytvorí zákonite priaznivejšie podmienky pre zvýšenie účinnosti kontroly najmä stanovením náročnejších požiadaviek na odbornú kvalifikáciu a na rozsah zodpovednosti kontrolných orgánov, čo v nových podmienkach bude mať osobitný význam najmä preto, že v minulosti u vedúcich oragnizátorov výroby sme sa stretávali s tendenciou pripúšťať pre zvládnutie špičkových výkonov improvizáciu v organizovaní výroby a tým aj jej väčšiu rizikovosť. Bude úlohou hospodárskeho vedenia i kontrolných orgánov bezpečnosti práce, aby účinne a včas zakročovali a eliminovali tieto tendencie, ktoré sa môžu objavovať vo sfére výroby v dôsledku snáh po vyššom plnení plánu, vyššej efektívnosti výroby, alebo i v dôsledku zmien v požiadavkách trhu a pod.

Za účelom zvýšenia starostlivosti o zdravie pracujúcich, o bezpečnosť a hygienu práce rezort vynakladá nemalé prostriedky. Napríklad v roku 1965 v rezorte potravinárskeho priemyslu na Slovensku len na menšie akcie technického a ozdravného rázu, súvisiace so zvyšovaním bezpečnosti pri práci, bolo vynaložených vyše 81 mil. Kčs. A pritom sú tu ešte stále desiatky prevádzok v mäso spracujúcom, konzervárskom, cukrovarníckom a v ďalších výrobných odboroch, kde treba urýchlene sústrediť prostriedky i sily na podstatné zlepšenie daného stavu.

Základným riešením bude rozsiahla výstavba a tiež rekonštrukcia potravinárskeho priemyslu v štvrtej päťročnici, v ktorej chceme preinvestovať viac ako tomu bolo za uplynulých desať rokov dohromady. Úloha táto je mimoriadne náročná. Treba včas zabezpečovať plánovaciú, projekčnú, technickú a celú organizačnú prípravu v nebyvalom rozsahu. Treba pripravovať nové kolektívy pre nové závody, dostatok dorastu a ešte, žiaľ, starým spôsobom sa mnohokrát škriepiť s dodávateľskými, najmä strojárskymi organizáciami o včasné dodávky strojnotechnologických zariadení.

Avšak v súčasnej etape, pri prvých krokoch uplatňovania nových princípov v riadení nám už ide o viac: nespornú ekonomickú autoritatívnosť zisku alebo hrubého dôchodku ako hodnotových kategórií, smerovať taktiež na riešenie základných otázok bezpečnosti a ochrany zdravia našich ľudí v samotnom procese výroby, náročnejšie ako tomu bolo v minulosti.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Gajdošíkovi za prejav.

Ďalej sa do rozpravy prihlásili poslanci

Peťer D u p e j

Emil P í š

Stanislav H o l l ý.

Dávam slovo súdruhovi D u p e j o v i.

Poslanec Dupej:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia poslanci!

Problémy, ktoré boli prednesené v zpráve o stave bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na Slovensku, sú veľmi blízke problémom na tomto úseku i v Prešovskom okrese. Stačí nahliadnúť do štatistických údajov o vývoji pracovnej úrazovosti za posledné tri roky a zistíme, že pracovná úrazovosť má nepriaznivý vývoj. Kým v roku 1963 sme zaregistrovali 1914 pracovných úrazov s vymeškaním 35 047 kalendárnych dní, zatiaľ v roku 1965 už bolo zaregistrovaných 2054 pracovných úrazov s vymeškaním 41 791 kalendárnych dní. K tomu ak pripočítame pracovné úrazy na JRD, vývoj pracovnej úrazovosti je ešte nepriaznivejší.

Rozbor pracovných úrazov v okrese Prešov ukazuje, že zhruba 50 % úrazov vzniklo nedodržiavaním bezpečnostných predpisov, podceňovaním používania ochranných a pracovných pomôcok, preceňovaním svojich pracovných schopností samotnými pracovníkmi. Táto skutočnosť nasvedčuje tomu, že výchove pracujúcich k dodržiavaniu bezpečnostných opatrení sa stále nevenuje dostatočná pozornosť tak zo strany hospodárskych pracovníkov, ako aj zo strany odborových funkcionárov. Často vieme pri zdôvodňovaní pracovných úrazov dokazovať, že pracovník bol preškolený a poučený o bezpečnostných predpisoch, ale už málo zasahujeme na pracoviskách proti tým, ktorí viditeľne porušujú bezpečnostné predpisy. Napr. v ocelových konštrukciách v závode Prešov už niekoľkokrát bolo zistené, že pracovníci nepoužívajú pridelené ochranné pomôcky. Majstri, technickí pracovníci i samotní odboroví funkcionári síce na to stále upozorňujú, ale dosiaľ nijaké závery z tohto stavu nepreviedli.

V Závodoch na valivé ložiská v Prešove došlo predmedávnom

k vážnemu pracovnému úrazu len preto, že niektoré ženy, ktoré pracujú pri stroji, nenosia ochranné šatky na hlavách. Ďalší prípad: pracovník Pozemných stavieb montážnej správy 07 v Prešove prevádzal zvarovanie sudov od horľavín bez toho, aby sa presvedčil, či v sude nezostali plyny. Výsledkom tohto postupu bol výbuch a smrteľný úraz.

Aj tieto príklady svedčia o tom, že pracujúci ľahostajne a často i z nedbalosti porušujú zásady bezpečnej práce. Myslím, že bude potrebné podstatne zvýšiť dozor nad bezpečnosťou pri práci, ak to inak nejde, i k hmotným postihom. Každý pracovník predsa musí si byť vedomý, že je povinný dodržiavať všetky bezpečnostné predpisy a v prípade ich hrubého porušenia bude braný k zodpovednosti. Túto otázku musíme úzko spájať s našou každodennou výchovnou prácou, ktorá by mala spočívať predovšetkým v tom, že porušovateľov bezpečnostných predpisov upozorňujeme, kritizujeme a zverejňujeme na propagačných tabuliach, hovoríme o nich na členských schôdzach, skrátka využívame všetky formy k tomu, aby sme pracujúcich privedli k uvedomenému pochopeniu chrániť svoje zdravie.

Vážnym zdrojom pracovných úrazov je tiež nedostatočné technické vybavenie strojných zariadení, závady v osvetlení a viditeľnosti, nesprávna organizácia práce, vadné usporiadanie a neporiadok na pracoviskách a pod. Za rok 1965 Okresná odborová rada v Prešove musela pozastaviť 16 strojov a 5 prevádzkových zariadení pre vážne ohrozovanie zdravia pracujúcich. Táto skutočnosť vedie nás k tomu, aby sme kriticky posúdili i prácu hospodárskych orgánov, najmä pri vytváraní vhodných a bezpečných pracovných podmienok pracujúcim. Z našich závodov máme mnoho príkladov o tom, ako niektorí hospodárski pracovníci nézodpovedne, ba až trestuhodne zabezpečujú svoje povinnosti vyplývajúce zo zákonných ustanovení. Napríklad na Štátnom majetku v Prešove s vedomím vedúceho hospodárstva používali poľnohospodársky stroj, ktorý nebol opatrený ochranným krytom, následkom čoho došlo k smrteľnému úrazu. Podobne i v Pozemných stavbách, stavebnej správe 02 používali technicky vadný autožeriav, následkom čoho došlo k smrteľnému úrazu. A tak by som mohol uvádzať ďalšie príklady nedostatočného technického vybavenia strojných zariadení, následkom čoho často dochádza k pracovným úrazom.

O nedostatočnej starostlivosti pri vytváraní lepších pracovných podmienok pre pracujúcich svedčí skutočnosť, že v okrese Prešov máme 3380 pracovníkov, ktorým vyplácame príplatky za sťažené pracovné podmienky, čo činí ročne 2,5 mil. Kčs. Ešte stále nám

2505 pracovníkov pracuje na rizikových pracoviskách, ktorých v okrese máme 234. I tento ukazovateľ potvrdzuje, že otázka vylepšovania a ozdravovania pracovného prostredia je mnohými hospodárskymi orgánmi veľmi zaznávaná.

Od roku 1963 jednotlivé podniky uzatvárajú plány ozdravných opatrení, ktorými sledujú zaistiť finančné prostriedky na vylepšenie bezpečnostných, hygienických a sociálnych podmienok pre pracujúcich. I v tomto roku takýchto plánov máme v Prešovskom okrese uzavretých na 98 závodoch. Podľa štatistických údajov zo závodov bolo od roku 1963 preinvestovaných zhruba 20 mil. Kčs na zlepšenie pracovných podmienok pracujúcich. Keď však porovnáваме vývoj úrazovosti, rizikovosť pracovísk a stav sociálnych zariadení, zistíme, že preinvestované finančné prostriedky nie sú úmerné sústavnému stavu bezpečnosti pri práci. Teda bude potrebné hlbšie skúmať, na čo sú investície plánované, a či tieto sú účelne využívané na vylepšovanie pracovného prostredia, a či prinášajú predpokladaný efekt. Toto nás musí zaujímať predovšetkým v nových podmienkach plánovitého riadenia. To je jedna stránka veci. Na druhej strane však sme svedkami toho, že mnohé finančné prostriedky pre nedostatočné zabezpečenie stavebných a strojných kapacít nie sú vyčerpané, i keď na mnohých závodoch situácia z hľadiska bezpečnosti pri práci je veľmi kritická.

V čerpaní a vo využívaní prostriedkov, ktoré sú určované pre už uvedené účely, nepostupujeme zodpovedne ani v tomto roku. Na tento rok napr. závody vo svojich plánoch ozdravných opatrení zabezpečili na vylepšenie pracovného prostredia 18 mil. Kčs, no za I. štvrtrok 1966 vyčerpali len 3 mil. Kčs, t. j. zhruba len 17 %. Som toho názoru, že v tomto smere bude potrebné zaujímať nekompromisné stanovisko voči hospodárskym orgánom a trvať na tom, aby plánované čiastky neboli čerpané a jednotlivé akcie včas zabezpečované. Je nesprávne, ak niektoré podniky plánované akcie presúvajú z mesiaca na mesiac a potom koncom roka už nestačia plánované prostriedky vyčerpať. To však platí i na odborové orgány, aby omnoho dôslednejšie kontrolovali plnenie plánov ozdravných opatrení a z prípadného neplnenia vyvádzali voči zodpovedným pracovníkom účinné závery.

Vážne problémy v okrese, súdružky a súdruhovia, máme aj na úseku hygieny. V tomto smere páľčivá situácia je v niektorých podnikoch potravinárskeho priemyslu, ktoré priestorove nezodpovedajú súčasným potrebám spracovania poľnohospodárskych produktov, a to na úseku mäso priemyslu, najmä bitúnkov a mliekárni. To má za následok, že v prevádzkových zariadeniach ani

pri najlepšej pozornosti nie je možné dodržať základné hygienické predpisy. Avšak výstavba nových zariadení a likvidácia starých podľa môjho názoru sa rieši veľmi zdĺhavo. Napríklad ešte v roku 1956 sa mal likvidovať bývalý mestský bitúnok v Prešove, nakoľko na 10 metrov od neho sa zahájila výstavba sídliska bytových jednotiek. Už vtedy na základe požiadavky bývalého krajského hygienika došlo k dohode medzi zainteresovanými orgánmi, že v roku 1960 bude bitúnok likvidovaný. Dnes sme už v polovici roku 1966 a bitúnok ešte stojí, pracuje sa v ňom, hoci vedľa vyrástlo vysokoškolské sídlisko. Celé okolie je zamorené zlým ovzduším, čo po hygienickej stránke nijako neprospieva okoliu. Je až zarážajúce, že podobné hygienické nedostatky vznikajú i v nových objektoch odovzdávaných do prevádzky. Napríklad Hydinárske závody v Prešove, ktoré boli uvedené do prevádzky v máji t.r., hneď od prvého dňa zápasia s nedostatkom vody, pravda, na úkor plnenia plánovaných úloh, ale tiež na úkor hygieny a ochrany zdravia pracujúcich. Ako mohli pripustiť takýto stav zodpovední činitelia, najmä tí, ktorí investičnú úlohu na výstavbu závodu schvaľovali bez toho, aby súčasne riešili zdroje vody pre priemyselnú výrobu v závode.

Ďalší prípad je závod Kafiléria, ktorý bol vybudovaný neďaleko Prešova, tiež bol daný do prevádzky so značnými chybami a nedostatkami a ani dodnes nie je plne v prevádzke čistiace zariadenie závodu a odpadové vody znečisťujú toky. Pritom ide o vysoko rizikovú prácu s rizikom infekcií prenášaných zo zvierat na človeka.

V našom okrese budeme sa musieť vážnejšie zaoberať aj otázkou prašnosti a hlučnosti na pracoviskách. Niektoré prieskumy ukázali, že tieto zdraviu škodlivé vplyvy sú niekoľkonásobne väčšie ako predpisujú normy. Tak napríklad v podniku Cesty, závod Prešov, prašnosť v lome Borovník je 162 a v lome Sedlice 70-krát vyššia ako predpisujú normy. Vyššia prašnosť bola zistená i v niektorých výrobniach podniku Cementáreň Bystré.

Podobne bola zistená vysoká hlučnosť v oceľových konštrukciách v závode Šarišské Lúky, v Piloimpregne, v Závodoch na valivé ložiská v Prešove atď.

Z uvedeného rozboru a problémov pri zabezpečovaní bezpečnosti práce vyplýva celý rad úloh, ktoré je potrebné riešiť v úzkej súčinnosti hospodárskych a odborových orgánov pružne a dôsledne. Nemôžeme pripustiť, aby hodnoty, ktoré naši pracujúci svojím pracovným úsilím na pracoviskách vytvárajú, boli znehodnocované vysokou úrazovosťou a nákladmi, ktoré z pracovných úrazov vyplývajú. Musíme svoju prácu v každom smere vylepšo-

vať a boj proti úrazovosti postaviť ako jednu z úloh celej našej spoločnosti.

Tie závody, ktoré sú riadené národnými výbormi, budeme ovplyvňovať, aby starostlivosti o vytváranie lepších pracovných podmienok venovali dostatočnú pozornosť. Doteraz sa nám to sčasti aj darí, čoho dôkazom sú rôzne opatrenia, najmä v podnikoch riadených okresným národným výborom. Bude však potrebné viac pozornosti venovať centrálne riadeným podnikom, kde náš vplyv nie je taký silný ako v podnikoch riadených národnými výbormi.

Zlepšiť stav v bezpečnosti, hygiene a ochrane práce si vyžaduje, aby predovšetkým riadiace orgány porušovanie bezpečnostných predpisov považovali za porušenie pracovnej disciplíny a na základe toho vyvodzovali prísne dôsledky v zmysle zákonníka práce. Vedúci hospodárski, ale aj odboroví pracovníci budú musieť dohliadať na to, aby sa pri uplatňovaní novej sústavy riadenia nevylepšovali hospodárske výsledky na úkor bezpečnosti práce. Mám tu na mysli také otázky, ako koncom mesiaca šturmovanie pri zabezpečovaní plánu, častá práca v nadčase, presúvanie finančných prostriedkov, ktoré sú určované v závodoch pre vylepšenie pracovného prostredia, na iné účely a pod.

Tieto otázky musíme mať pod dohľadom i z tých dôvodov, že v priemysle, stavebníctve, ale aj v poľnohospodárstve neustále pribúda viac modernejších mechanizačných prostriedkov. Máme skúsenosti, že vedúci hospodárski pracovníci v niektorých prípadoch v záujme využitia mechanizačných prostriedkov zverujú tieto do opatery i ľuďom s nižšou odbornou kvalifikáciou a výsledok obyčajne je taký, že sa v závode zvyšuje úrazovosť.

Nie je výnimkou ani taká skutočnosť, že aj naši robotníci na mnohých miestach nepoužívajú ochranné prostriedky a zdôvodňujú to hlavne tým, že sú to nekvalitné a nepohodlné ochranné prostriedky, ktoré majú potom aj vplyv na výšku zárobku. Proti takým a podobným vplyvom je treba veľmi otvorene zasahovať, a to tak z vedenia podnikov, ako aj zo strany odborových organizácií, spoločnými silami bojovať o ochranu zdravia pracujúcich, pričom tam, kde sa vyčerpajú všetky možnosti presvedčovania, nebať sa použiť i sankcie v rámci platných predpisov.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **D u p e j o v i :**

Teraz prehovorí súdruh P í š.

Poslanec Ing. P í š:

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky a súdruhovia poslanci!

Rozvíjajúca sa socialistická spoločnosť s rozvíjajúcimi sa novými perspektívami na platformé uznesení XIII. sjazdu Komunistickej strany Československa postupne uskutočňuje v mnohotvárných podmienkach každodenného úsilia i vyriešenie nedostatkov na úseku bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré ukladá uznesenie XIII. sjazdu slovami „zvyšovať úroveň pracovných podmienok a bezpečnosť práce v priemyselnej a poľnohospodárskej výrobe“.

Tieto slová spolu s prednesenou obsírnou správou, podloženou štatistickými údajmi nie najpriaznivejšej tendencie, svedčia o skutočnosti, že tento základný pracovný problém ostal otvorený. Nebolo dost' snahy a prostriedkov na riešenie. Tak to vyplýva z uvedených detailov jednotlivých úsekov, kde takmer na každom lipne konštatovanie nepriaznivých výsledkov, a to, u výrobníen na starších kapacitách, ale aj v novobudovaných kapacitách. Nedostatky sú všeobecného i špecifického rázu, akoby normy a požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci boli prehnané, alebo akoby nezodpovedali skutočnosti. A predsa vieme, že normy i požiadavky sú v súlade s celosvetovým priemerom a ich uplatňovanie má opodstatnený význam v modernej pracujúcej spoločnosti, kde humánne hľadisko nenachádza podceňovanie a je prvoradé.

Nedostatky sú tu a musíme o nich diskutovať konštruktívnou formou, aby sme našli prostriedky, ktorými by bolo možné dosiahnuť obrat k lepšiemu, ak už nie priame vyriešenie. Príkladov bolo uvedených dost'. Tie dostatočne osvetľujú korene príčin, väziace takmer vždy v nedostatočne zodpovednej práci najmä tam, kde sa prekrývajú viaceré inštitúcie alebo organizácie.

I pri mnohých príkladoch chcel by som však poukázať na jeden z môjho obvodu, lepšie povedané zo závodu, kde sa prediskutované nedostatky zvlášť zvýraznili, pretože ide o novú výrobnú — o toruláren v Leopoldove a v Trenčíne. Tie sa dali do prevádzky v roku 1964 a dodnes sú len v skúšobnom štádiu pre mnohé nedostatky, nedovoľujúce dosiahnuť plnú výrobnú kapacitu. S výrobnými nedostatkami vedno kráčajú nedostatky v sociálnom

vybavení a v zabezpečení ochrany zdravia a takmer celá prevádzka je rizikovým pracoviskom pre nedostatky v doprave kyselín, v hlučnosti, prašnosti u sušiacej a plniacej linky a pod. Je tu častá fluktuácia, nedostatok pracovných síl práve pre rizikovosť pracovných podmienok, ktorá každého odradzuje. Výrobne sú nové vyprovokované nedostatkom kŕmnych bielkovín, forsirované vo výstavbe od Ministerstva potravinárskeho priemyslu po odborové riaditeľstvo a podnikové riaditeľstvo ako vládne úlohy a koncipované na základe už v zahraničí pracujúcich podobných výrob. Na výrobné sa vynaložilo okružle 50 mil. Kčs a projekcia mala možnosť sa poučiť o praktických zásadách podobnej fermentácie u našich adaptovaných výrob, v droždiarňach a liehovaroch a pod., rovnako ako o bezpečnostných a zdravotných podmienkach. Výsledok realizovanej výstavby je plný rozporov a nedostatkov výrobných liniek i sociálnych zariadení. Konštatovalo to niekoľko kontrol Okresnej odborovej rady, Komisie ľudovej kontroly a štatistiky SNR, Ústredného výboru odborového sväzu zamestnancov v potravinárskom priemysle, okresný hygienik, krajský hygienik, a závady boli takého rázu, že bol podaný návrh na odstavenie prevádzky do čias odstránenia zásadných nedostatkov. A tie sú v projekcii, v prevedení, v celkovej koncepcii i v detailoch. Akékoľvek pripomienky zo strany závodov na základe dlhoročných skúseností v podobnej fermentačnej výrobe nemohli sa realizovať, lebo sled výstavby už neschvaľoval žiadne zásahy. A tak ostalo na závodoch, aby všetky nedostatky odstraňovali so svojimi nedostatočnými prostriedkami, keď nadriadené organizácie nedokázali svojím vplyvom presadiť po každej stránke progresívnu výrobnú jednotku.

Z vypočítaného sledu jasne vyznieva nedostatočne dôsledne predvedená práca u projekcie, dodávateľov a riadiacich orgánov. Závody už na jestvujúcom zariadení nie sú schopné z vlastných zdrojov zabezpečiť prerábky tak, aby sa dosiahol optimálny súlad výroby s pracovnými podmienkami. A predsa kontroly a všetka kritika odznieva len na konto závodov, ktoré dostali dedičstvo, s ktorým musia ešte mnohé roky zápoliť, aby pomery v novej výrobe ako-tak sa skonsolidovali.

Keď sa takýmto spôsobom vybavuje nová výroba, ako potom možno očakávať zlepšenie už jestvujúcich starších zariadení, kde nie sú priaznivé pracovné podmienky. Za takýchto podmienok by sa zdalo zlepšenie iluzorným, pokiaľ sa nevykorenia nadobudnuté nesprávne tendencie pri výstavbe nových výrobných jednotiek, počínajúc investičnou úlohou, jej schválením, projekciou, dodávkami atď.

Ak chceme vedľa nedostatkov, nepriaznivého vývoja na takmer všetkých úsekoch bezpečnosti a ochrany zdravia dosiahnuť obrat k lepšiemu, musíme presadiť na tomto poli zodpovednosť v práci, účelovosť rozhodnutí a neuspokojiť sa so zaužívaným východiskom — vypisovaním rôznych termínových uznesení a bohatou kolekciou kontrol. Uznesenia a kontroly nie sú tým opravdivým východiskom a spôsobom, ako to dosvedčuje mnohoročná skúsenosť, lebo je v podstate len aktom bez zázemia skutočných možností.

Čo spôsobilo to, že sušenie a plnenie do vriec sušenej kŕmnej bielkoviny nepripomína účelnú, modernú prevádzku, ale pracovníci sú tu vystavení horúčave, rozprášenej torule, nedýchateľnému prostrediu? Či nie je v tom to, že sa dodali nevyhovujúce sušiacie valce prototypove s nepravidelným nástrekom, že sa neriešila klimatizácia, že sa prúd sušenej toruly nevedol cez čističe, že sa transport a plnenie nehremetizovali pod tlakom, že sa plnenie do vriec neautomatizovalo atď.? Ťažko tu vyhovie výhovorka, že niet výrobcu, že niet prostriedkov, lebo stavba musí byť lacná, rentabilná. Za takýchto podmienok výroba nie je rentabilná, veď len za minulý rok vykázala naša torulárň stratu 8,3 mil. Kčs. Je to čiastka, ktorá by určite nahradila náklady na odstránenie nedostatkov a na zabezpečenie podmienok optimálnej bezpečnosti a ochrany zdravia.

K tomuto by som mal ešte ďalšie pripomienky. V zpráve som čítal, a tiež je veľmi správne, keď chodia kontroly, ale ukladá sa od ministerstva, potom to ide na odborové riaditeľstvo, na podnikové riaditeľstvo, ďalej na závod a závod nemá žiadne peniaze. Tak neviem teraz, ako sa môže odstrániť táto závaďa — nehovorím len konkrétne pri týchto dvoch výrobniciach, je toho určite i viacej v mnohých našich potravinárskych závodoch, alebo aj strojárskych, stavebných závodoch atď.

Tiež by som mal takúto pripomienku — okresný hygienik alebo krajský príde a povie: tento kompresor má takú hlučnosť, má nad 100 fónov, alebo 120, zastaviť atď. Je to súdruh námestník ministra. Ja by som odporúčal, keby títo hygienici, alebo hygienici priamo v Prahe išli do ČKD, tam si dali pustiť ten kompresor, a keď má toľko fónov, tak ho už viacej nedávajme pre tie závody. Ale týchto kompresorov je niekoľko sto. Tak teraz neviem, na základe čoho by sa to chcelo zastaviť. Teda prečo napríklad aj Ministerstvo zdravotníctva nerobí poriadok priamo u výrobcov týchto strojov, aby ich nedodávali také hlučné? To som ešte nevidel, aby chemický inžinier mohol odstrániť hlučnosť. To musí len strojár, teda v ČKD. V prvom rade by sa tam mal urobiť poriadok.

Alebo Závody víťezného února dodávajú také sušky, ktoré by hádam ani za Márie Terézie nemohli tak zle vyrobiť. My ako závod máme dvadsaťročnú skúsenosť, tak sme im hovorili, že takéto sušky sú, ktoré neprášia, napr. v Penicilínke v Slovenskej Lupči, alebo v Chemických závodoch W. Piecka v Novákoch. My sme sa tam boli pozrieť — bezchybne idú, nepráši sa atď. Nie, oni vymysleli atypické sušky, ktoré nikdy nepôjdu. Stále nás ubezpečujú, že to opravia. Opravujú to už dva roky a stále to tak opravujú, že idú stále horšie a viacej sa práši. Však súdruh tajomník Janík bol u nás, môže to dosvedčiť. A je to tak, súdruhovia, my sme napr. vlani mesiac robili na úkor dovolenky s piatimi inžiniermi. Čo bolo v našich silách, sme zlepšili. Viac už nevieme, nie sme strojármi. Ale stále je len kontrola na kontrolu, potom sa to uloží riaditeľovi závodu, a ja teda nemám žiadne podpisové právo, nesmiem podpísať ani dva haliere. Nevieť či to tiež nie je zbytočné a najmä z tých vyšších kontrolných orgánov by mali vedieť, komu môžu dať na to príkaz, kto má na to peniaze a kto to môže zabezpečiť.

Ešte poviem taký paradox. Napríklad my sme aj tú torulu, nešťastnú v uvodzovkách, však je to veľmi dobrá vec pre naše poľnohospodárstvo, sami dopravili do Penicilínky do Slovenskej Lupče. Súdruhovia boli ochotní, vyskúšali tam to. Taký je rozdiel, že u nás sa hrozne práši a tam sa môžu mať ako my tu sedíme, stlačia gombík a torula sa im sype — teda nie u nich torula, ale kŕmne antibiotiká — do vriec. Všetci tam prišli, od odborového riaditeľstva, ale projektanti zo ZVÚ neprišli. Ich to nezaujímalo. Čo je ich po tom. Dobré, hovorili, že bolo to trochu ďaleko. Tak išli sme do Novák, tam sme tiež zobrali tú torulu, čerstvú, usušili sme ju. Všetci tam boli, až na nich. Ich to nezaujímá. Nech sa u vás práši aj sto rokov, vy to vydržíte a my na ZVÚ, tam sa nepráši, my tam tiež vydržíme. Takže takéto je skutočná situácia. Teda hovorím, neviem prečo by nemohlo byť uznesenie, poľažne na Ministerstve zdravotníctva alebo ťažkého priemyslu, aby priamo tam sa išlo, a keď ten stroj nevyhovuje, tak sa viacej nedodá.

Potom ešte jedna vec je. Napríklad na dopravu kyseliny volili veľmi zlý materiál. To je niečo hrozné, len v tom Leopoldove čo to stále peňazí to prerábanie. Hovorili sme im: súdruhovia tu sa bude robiť s kyselinou soľnou, najlepšie skúsenosti majú v Novákoch, kde ju vyrábajú tridsať rokov, tak zrejme keď sa tam pôjdete pozrieť, budete vidieť zariadenia. Oni nešli, že oni sa nemajú od koho učiť. Dali také potrubie, že to hneď prvú zimu popraskalo a dodnes je odstavené, takže musíme ručne v demizónoch vyvážať. Bezpečnostný inšpektor z okresnej odborovej

radu to zakazuje. Náhodou praskne vo výťahu balón, samozrejme môže sa tam človek aj spáliť atď. Čiže skutočne, tam je všetko rizikové pracovisko a oni len sa dívajú. Síce hovorili, že to môžu odstrániť, ale aby sme si znovu tú torulu zaplatili, a stálo by to okolo 10 mil. Kčs, najmä čo sa týka sušiacich zariadení v Trenčíne a v Leopoldove. Ja sa nazdávam, že my sme ju už raz zaplatili a keď ju oni zle vyrobili, tak nech ju za vlastné peniaze vyrobia znovu. Poťažne nech sa objednávajú také sušiacie valce alebo sušiarne, ako má napríklad Ministerstvo zdravotníctva. Aj to je taký paradox. Napríklad Ministerstvo zdravotníctva už môže mať bezprašné sušiarne a Ministerstvo potravinárskeho priemyslu ich mať nesmie, tam sa už musí prašiť. Pri týchto troch válcoch, troch suškách sa u nás už vymenilo asi 60 ľudí a v Leopoldove okolo 90 ľudí, čo tam nikto nevydrží. Sú tam ekzémy kožné atď.

Všetok materiál je sústredený aj na našom Povereníctve pre potravinársky priemysel, aj na našom odborovom riaditeľstve, ale hovorím znovu, že záver je vždy ten, že sa to uloží riaditeľovi závodu a ten nemá žiadne podpisové práva, a teda nemôže nič ani za pol haliera kúpiť, iba nanajvýš z tých prevádzkových peňazí, ktoré sú určené na túto prevádzku.

Vážené súdružky a súdruhovia!

Hovoríme o humanizme, o človeku postavenom v zdravom pracovnom prostredí s bohatými kultúrnymi a oddychovými možnosťami. A staviame pritom závody plné rozporov tak vo výrobnej sfére, ako aj v bezpečnosti a ochrane zdravia. Vydávame zákony a uznesenia, ktoré majú právny podklad, a závodom nedávame možnosť ich presadiť, tým skôr realizovať. Hovoríme o nedostatkoch v tejto oblasti a nenachádzame dost účinných prostriedkov na dosiahnutie aspoň obratu k lepšiemu.

Ak uvážime tieto základné skutočnosti a porovnáme ich s uzneseniami XIII. sjazdu KSČ, platnými pre túto oblasť, vynikne nám povinnosť zasadiť sa všetkými silami a prostriedkami, aby sa bezpečné a zdravé prostredie na pracoviskách stalo bežnou a uplatniteľnou požiadavkou.

Úsilie, ktoré sa doteraz vynaložilo na tomto dôležitom úseku pracujúcich či už zo strany odborových orgánov, Povereníctva SNR pre potravinársky priemysel i riadiacích orgánov, nesie ovocie v tom, že sa tieto otázky aktualizovali a dostali do povedomia tých, ktorí o jednotlivostiach rozhodujú. Otvorené problémy sa neobchádzajú, ale hľadajú sa riešenia, i keď často len par-

ciálne alebo etapovite. Plný úspech sa zatiaľ nemôže očakávať predovšetkým pre nedostatok materiálnych prostriedkov v starších výrobných jednotkách a pre snahy šetriť pri výstavbe nových jednotiek práve na príslušnom bezpečnostnom a ozdravnom zariadení.

Určité zlepšenie možno však očakávať od novej sústavy riadenia, kde je možnosť využiť hmotnú zainteresovanosť závodov na tejto problematike vyčlenením podielu z celozávodného zisku na tento cieľ a prispôbením ďalších hmotných stimulov aj to-muto dôležitému cieľu.

Pri prejednávaní tejto tak dôležitej otázky, ku ktorej sme pripojili mnohé cenné pripomienky, by sme sa najradšej rozchádzali s pocitom, že sa dosiahla určitá zábezpeka možností realizácie bezpečnostných a ozdravných opatrení na jednotlivých pracoviskách v súlade s uznesením XIII. sjazdu, ktoré je pre nás všetkých čestným záväzkom.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi P í š o v i.

Hovoriť bude súdruh poslanec H o l l ý.

Poslanec Hollý:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

Dnes prejednávame jeden z veľmi dôležitých bodov nášho programu, a to je starostlivosť o ľudí, o pracovné prostredie a v tom najhoršom aj úrazovosť, a hlavne čo je na tom najzarážajúcejšie, je smrteľná úrazovosť. Táto, ako z predloženej zprávy vidíme, sa z roka na rok zhoršuje a nie že by sa zlepšovala.

Ja by som chcel vo svojom diskusnom príspevku ukázať na niektoré problémy, s ktorými sa stretávame dolu na pracovisku, ako sú ony prijímané a čo aj u tejto úrazovosti zapríčiňuje jej zväčšovanie.

V prvom rade sú to — ako už bolo hovorené — projekty vypracúvaných závodov. Obdobným príkladom môže poslúžiť aj náš závod, v ktorom pôvodne hlavne tepelné prevádzky, prevádzka 4 bola určená pre šedú zlieváreň. Pri zmene programu, ešte pri

nedostavani, už sa prerobil na výrobu oceľozliatin, a tým, prirodzene, celé to prostredie už nevyhovuje hygienickým a bezpečnostným predpisom, hlavne pokiaľ sa týka prašnosti. Nechali sme prepracovať celý projekt. Prepracovanie projektu tejto prevádzky by stálo 47 mil. Kčs. Keď teraz ideme opačnou cestou vzhľadom na nové podmienky riadenia, je tu jedno nebezpečie a jeden problém, že projekt už teraz bude spracovaný, ovšem tých 47 mil. Kčs nebude mať, kto zabezpečiť. To sú, súdružky a súdruhovia, také hlavné príčiny, prečo potom ustupujú aj všetky ostatné orgány, či už odborové alebo hygienik, alebo ďalšie, ktoré vykonávajú dozor nad dodržiavaním predpisov u týchto zariadení. Odporúčal by som, aby pri zmenách v takomto smere nebol závod vôbec povolený v tom prvotnom, aby nebol daný do prevádzky. A keď, aby boli okamžite prepracované hneď aj tie podmienky tak, aby sa tam dalo pracovať skutočne ako v modernej fabrike sa pracovať má.

Nechcem uvádzať to isté, ako uvádzal predomnou Ing. Pís. Mohli by sme uviesť prakticky takmer každý závod, ktorý sa nový dával do prevádzky na Slovensku. Takmer ani jeden nešiel bez nejakých závad, ktoré sa museli odstraňovať hneď pri jeho spustení. To je určitá obžaloba a určitá — povedal by som — benevolentnosť orgánov, ktoré majú sledovať dodržiavanie týchto projektov a ich úpravy až do konečného odovzdania. Pravda, prax je taká, že každý sa stará len do toho času, dokiaľ sa to nakreslí a dokiaľ sa to dostane cez schvalovacie orgány. Akonáhle sú tam už podpisy, nestará sa o to už nikto, či sa to robí tak, alebo sa to robí inak.

Ešte s neprijemnejšou skutočnosťou sa stretávame pokiaľ sa týka šetrenia. Keď sa povie, že ten projekt je drahý, prvé čo sa vyhadzuje, sú hygienické a sociálne zariadenia, ktoré pri týchto objektoch sú pôvodne aj navrhované. Tie sa, prirodzene, vyhodí a potom sa to musí mnohokrát za ďaleko väčšie prostriedky dobudovávať, ale už nie z projektovaných prostriedkov, ale, prirodzene, z prostriedkov závodu alebo podniku, to znamená z prevádzkových vlastných prostriedkov. Tu by mali súdruhovia zo zdravotníctva, z hygieny bezpodmienečne trvať, a myslieť by som, že by bolo možné aj zákonom uložiť, že na týchto zariadeniach sa v žiadnom prípade šetriť nesmie a nedovoľiť prakticky šetrenie v týchto prípadoch.

Uvediem taký konkrétny prípad. Zoberme si ošipáreň, kde je mechanizovaná výkrmňa pre 600 až 800 prasiat. Tam im prakticky už tá potrava tečie priamo do válovkov, ale pritom ten, čo ich obsluhuje, nemá ani jednu sprchu, aby sa mal kde umyť, či to už

robí muže alebo žena. No, nie je to do neba volajúca krivda na tých ľuďoch, ktorí v takomto prostredí pracujú? Musia sa umývať v lavóri. Čo to má spoločné s mechanizáciou a automatizáciou, a na druhej strane aj s prístupom ľudí k týmto zariadeniam, a teda k novej automatizácii?

Myslím, že hlavný činiteľ pri veštíkom bol, je a bude človek a treba, aby bol vedený a vychovávaný aj prostredím, v ktorom pracuje. Veď si len zoberte obyčajnú reštauráciu. Prídete do pekne upravenej reštaurácie, i ten, ktorý sa nevie chovať, sa postupne naučí. Prídete ale do špinavej, rozhádzanej, tak sa, prirodzene, bude chovať podľa toho. A tu, myslím, treba sa ešte viacej pozerať na prostredie, v ktorom človek v tej práci strávi prakticky polovicu svojho života. Veď okrem domova a toho odchodu do práce a z práce človek sa pohybuje väčšinou na svojom pracovisku, kde pracuje, a preto je nutné mu vytvárať k tomu podmienky. A keď to zrovnávame aj s niektorými kapitalistickými štátmi, verte tomu, majú aj štátne aj odborové organizácie obidve dohromady čo doháňať. Mnohokrát za takých pracovných podmienok by nepracovali ani v kapitalistických štátoch, čo si treba, myslím, celkom otvorene, aj keď to nie je populárne, povedať a uvedomiť si tieto veci.

Ďalej pokiaľ sa týka dozoru, ktorý má odborový orgán. Odborový orgán môže do určitej miery upozorňovať, aj záväzné pokyny dávať na odstraňovanie niektorých závad, ovšem predpokladáme, že sú to závady menšieho charakteru, ktoré nestoja toľko prostriedkov. Bezpodmienečne nutné je ale, súdruhovia, to by som skutočne žiadal, aby bol urýchlene riešený štátny dozor, tak ako on mal byť už riešený. S jeho riešením však doteraz otáľajú všetky orgány počínajúc vládou. Myslím, že takýto orgán, či už bude pri Predsedníctve vlády alebo pri niektorom z rozhodujúcich ministerstiev, musí byť vybavený aj právomocou, a keď príde a urobí previerku na niektorom podniku, musí mať aj právomoc takú, aby mohol nariadiť zastaviť, a tam, kde je to treba, dať aj prostriedky. Veď pozrime sa, regresy voči závodom sú vyvodzované. To vieme veľmi dobre, ako podniky platia regresy tam, kde sa tie predpisy nedodržiavajú. Ovšem prostriedky z tohto získané už sa nevracajú do toho, z čoho sú prakticky platené. Tie by sa mali výlučne použiť na zlepšenie zdravotného prostredia v tej fabrike a nedovoliť ich použiť na nič iné. Tak je možné potom aj dosiahnuť určitý úspech. Akonáhle sa odvedú do štátneho rozpočtu, rozhodia sa zasa do iných položiek a povie sa, na to zdravotné zariadenie nám ešte neostalo, musíme ešte počkať, musíme ešte nejaký čas vydržať. Tu by bolo treba tiež postupovať podľa

pripomienok, ktoré mám z môjho volebného obvodu, trochu prísnejšie z tohto hľadiska a tie peniaze skutočne použiť na vylepšenie pracovného prostredia.

Ďalej pokiaľ sa týka novej sústavy a problémov s tým spojených. Pravda, nová sústava správne ekonomicky zvažuje všetky veci. Je tu však jedno nebezpečie, že pokiaľ sa týka bezpečnosti práce a hygieny, že sa bude šetriť i na úkor zdravia pracujúcich. Je tu skutočne treba a bolo by treba aj v komisii, ktorú sme pred chvíľou schválili, pouvažovať, aké stimuly nájsť na hospodárske orgány k tomu, aby sa toto nezanedbávalo. Nedá sa, verte tomu, súdružky a súdruhovia, držať len na nejakú kolektívnu zmluvu a na to, čo sa v kolektívnej zmluve zabezpečí. To, myslím, je to posledné a presadzovať tieto veci zásadného charakteru len v kolektívnej zmluve a spoliehať sa na to by bolo nesprávne a neplnilo by to svoje poslanie. Podľa zákonníka práce kolektívna zmluva má celkom iné poslanie, nie presadzovať takéto veci, ktoré sú aj zákonnými opatreniami už predtým zabezpečené.

Ďalší nedostatok, ktorý sa dolu na našich pracoviskách objavuje, je údržba zariadení. Môžeme menovať hociktorú fabriku bez rozdielu, ak to pôjde takto ďalej, tak budú naše fabriky i zariadenia chátrať, lebo tých pár ľudí, ktorí sa venujú údržbe, zďaleka nestačí ani na odstránenie tých najnutnejších závad a nie na pravidelnú nejakú obnovu, údržbu, to, čo by bolo nutné. I v tom by bolo dobré, keby sa naša komisia na tieto veci pozrela a podľa možnosti odporučila jednotlivým orgánom riešiť čaty, ktoré by nemali nič iné na starosti, ako tieto zariadenia udržiavať a vylepšovať ich technický stav.

V predloženej zpráve i tabuľkách máme aj rozbor, u akých vrstiev ľudí sa úrazy najviac vyskytujú. Je to prirodzene u robotníkov. Ťažšie už, pravda, dôjde k ťažkému alebo smrteľnému úrazu technicko-hospodársky pracovník, lebo jeho pracovné prostredie nie je tak nebezpečné ako u robotníka.

Pokiaľ sa týka šturmovčiny, to je tiež jedna z veľmi dôležitých nerestí, ktoré sa objavujú na našich podnikoch. Prakticky ku koncu mesiaca máme vždy šturmovčinu, nadsasy sa robia, aj Zákonník práce sa v tomto smere porušuje, to je prirodzené, a najhoršie je, že vtedy aj rastie nám úrazovosť, lebo ľudia sú viacej vyčerpaní a niekedy aj v dobrej snahe, pomôcť zabezpečiť úlohy, stávajú sa úrazy, ktoré nás veľmi boľia.

Ešte k príplatkom za zdravie škodlivé prostredie. Tu je fakt, že pred odborovou organizáciou aj pred hospodárskymi pracovníkmi stojí veľká úloha. Verte tomu, že ľudia radšej berú prí-

platky, ako by odstraňovali zdraviu škodlivé pracovné prostredie. Každému ide o to, aby dostal tých 80 alebo 60 halierov, lebo 1,20 Kčs, podľa závažnosti, a niekedy sa stretávame aj s tým, keď sa tie podmienky vylepšia, povedia, prečo ste nám to urobili, radšej by sme robili v takých podmienkach a zarobili by sme si viac. Pri zvažovaní u nás a pri prejednávaní týchto otázok sa odporúčalo, že tieto príplatky by sa mali prejavovať nie vo finančnom vyjadrení, ale napríklad u zväračov dávať zadarmo mlieko za tieto príplatky. Plnilo by to dve poslania. Máte niektorých pracovníkov, ktorí si kúpia, keď robia takúto ťažšiu robotu, aj si zjedia a potom im to neškodí. Ovšem máte aj takých pracovníkov, ktorí radšej vypijú šesť pív ako by si kúpili liter mlieka. Takže v tomto prípade treba zvážiť tie veci, či by nebolo výhodnejšie radšej dávať týmto ľuďom drahšie desiate, kaloricky vyhovujúce tak, aby nebolo poškodzované ich zdravie, keď už v takomto prostredí

Nakoniec som si nechal tie pracovné pomôcky, ktoré aj my nútíme – treba to povedať otvorene – aby tí ľudia ich používali. Ovšem pripomienky sú také – napríklad u sústružníka. Keď sústružníka naháňame, prečo nepoužíva okuliare, príde a povie, no dobre, však ich používaj ty. Teraz robím funkciu predsedu závodného výboru, povie: pod' súdruh predseda, vieš robiť na stroji, staň si a rob osem hodín, ako budeš vidieť cez tie okuliare. Prírodzene, keď nie sú sklenené, ale z tej umelej hmoty, keď sú nové ešte cez ne vidí, ale akonáhle robí 14 dní lebo mesiac v nich, už dostanú šedý nádych a už cez ne nevidíte poriadne na ten obrábaný kus. Preto odmietajú, alebo keď nikto pri nich nie je, nepoužívajú ochranné pomôcky.

Pokiaľ sa týka oblekov, tie sú príšerne ťažké, alebo práca v tých maskách, to skutočne len keď ich doslova naženieme do toho, tak sa do toho oblečú, ale inak ich nechcú používať. Tie pracovné pomôcky by mali byť také, aby sa v nich ľudia cítili dobre. Ono to nie je ľahké. Aj mne je to jasné, že si to vyžiada celý rad skúšok, aby sa skutočne zlepšili tie pracovné pomôcky, ovšem je ich treba zlepšovať a radšej hádam aj pomeňšie zavádzať, ale zavádzať ich na vysokej technickej a estetickej úrovni, tak, aby ich ľudia prijímali radi, lebo každú dobrú vec, verte tomu, ľudia prijmu, ovšem každú zlú vec ľudia prijímajú len veľmi ťažko a pod veľkým násilím.

- Mám len tieto niektoré pripomienky k prejednávaní tohto bodu programu. Som presvedčený, že keď všetci poslanci, všetci funkcionári od najvyššieho po toho najnižšieho zameriame svoju pozornosť na riešenie týchto, pre človeka najdôležitejších otázok, naša práca sa podarí.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi H o l l é m u.

Do rozpravy sa ešte prihlásil súdruh Ján T a b a č e k, generálny riaditeľ Závodov na výrobu ložísk v Považskej Bystrici.

Dávam mu slovo.

Ján Tabaček:

Vážené súdružky a súdruhovia!

Ja z nejakých dôvodov stavovských by som chcel tu vystúpiť na pléne a ďakujem súdruhovi predsedovi a predsedníctvu, že mi udelili slovo.

Hodne sa tu hovorí o vedúcich hospodárskych pracovníkoch a ich postoji k otázkam ochrany a bezpečnosti práce. Vkladať prostriedky do ochrany zdravia pracujúcich, estetizácie pracovísk, je efektívne. Táto oblasť v tomto období i v budúcich obdobiach nutne musí byť ešte náročnejšie riešená bez ohľadu na rozsah investícií a prostriedkov, ktoré si vyžaduje. Vyplýva to nakoniec zo sociálnej podstaty našej spoločnosti, z cieľov našej strany, a nie je to v rozpore s novou sústavou riadenia a podnikateľským princípom, ako sa o tom hovorí, ale naopak.

Chcel by som uviesť, aký je stav v našej výrobné-hospodárskej jednotke a aký postup sme spolu s komisiou Ústredného výboru Odborového sväzu zamestnancov v strojárstve zvolili pre jeho riešenie. Spolu s okresnými hygienicko-epidemiologickými stanicami v okresoch, kde máme podniky, previedli sme podrobný prieskum stavu pracovísk, zisťovali sme hlučnosť, prašnosť, škodlivé chemické látky v ovzduší v našich výrobniciach. Prieskum, prevádzaný niekoľko mesiacov povolanými odborníkmi ukázal, že máme len veľmi málo pracovísk, ktoré by komplexne zodpovedali dnešným kritériám a normám, ktoré sú bežné vo svete i v niektorých popredných závodoch u nás.

Ďalší postup je taký, že analýza stavu je t. č. podkladom pre zvolenie časového postupu, technické riešenie problémov a zjednávanie nápravy. Riešením otázok ochrany a bezpečnosti práce, vytvárania kultúrneho a zdravého prostredia mimo optimálnej organizácie cez racionalizáciu pracovísk výroby a správy bude sa zaoberať aj náš Výskumný ústav pre racionalizáciu ložísk v Žiline,

ktorý toho času rieši napríklad projekt cechu 3 Závodov na výrobu ložísk v Kysuckom Novom Meste, ktorý bude zodpovedať kritériám správne zoragnizovaného a vybaveného pracoviska po každej stránke. Vedenie nášho trustu spolu s komisiou Ústredného výboru odborového sväzu stanovili pre tento rok minimálne limity, ktoré musia byť v závodoch realizované pre zlepšenie stavu na tomto úseku takou formou, že zo stanovených nákladov, ktoré podniky do tejto oblasti vložia, bude znášať 20 % vedenie trustu, keď stanovená časť práce na zlepšenie prostredia bude riešená za účasti pracujúcich, teda akousi formou akcie „Z“. Sme si vedomí, že táto cesta nie je jedinou alebo konečnou, ktorou by sa dali všetky problémy vyriešiť. Je však skutočnosťou, že udržiavanie nezávadného prostredia, poriadku na pracoviskách, čistoty, je často v rukách pracujúcich a priamych organizátorov výroby.

Okrem toho v rámci socialistickej súťaže o zástavu ministra a o zástavu vedenia trustu jedným z hlavných kritérií je vývoj ochrany a bezpečnosti práce na pracoviskách. Nemálo problémov vzniká tým, že do tohto obdobia len ťažko sa nám v rámci limitov a normatífov dajú do projektov nových alebo modernizovaných prevádzok zamontovať alebo dávať nové správne, nutné prvky estetizačné, riešiace svetlo, hluk, odsávanie atď. Nehovoriac o ich ťažkej dosažiteľnosti, ako tu už bolo spomínané. Myslím, že v tejto oblasti by mali viac pracovať naše ústavy zaoberajúce sa ekonomikou, aby v komplexe spracovali, vyčíslili a stanovili metodiku, poukázali na krátkozrakosť a spoločenskú škodlivosť toho, že tieto veci vo svete bežné u nás nie sú riešené či už projektantmi alebo investormi.

Ďalej by som sa chcel dotknúť problémov výchovy, o ktorých tu bolo hovorené. Skutočne otázka výchovy pracujúcich, výchovy organizátorov a vedúcich hospodárskych pracovísk a ich vedenia k dôslednému dodržiavaniu a vytváraníu podmienok pre zdravotne nezávadnú prácu vystupuje dnes do popredia z toho dôvodu, že napríklad v našom truste i v niektorých iných strojárskych podnikoch na Slovensku viac ako 50 % úrazov spočíva v nedodržiavaní stanovených zásad a v porušovaní stanovených predpisov alebo pracovných postupov. Nakoniec tieto otázky sú uvedené aj v zpráve a boli spomínané i v diskusií. V tejto oblasti nie vo všetkých prípadoch a nie s dostatočnou účinnosťou pracuje zdravotnícky personál, ktorý sa nachádza na našich podnikoch. Sú len vzácné prípady, kde závodní lekári, ktorí by mali plniť svoje poslanie aj mimo ambulancie, takto robia. Väčšina zdravotníkov sa otázkami zdravotníckej osvety na pracoviskách, poskytovania spolupráce a odbornej pomoci organizátorom, technikom,

technológom nezaobera. Svoju činnosť sústreďujú len do ambulancií a poskytovania či už prevencie alebo ďalších zdravotníckych služieb. Myslíme si, že naši závodní lekári aj stredne-zdravotnícky personál by týmto otázkam mali venovať väčšiu pozornosť a spolu s orgánmi riadenia výroby, odborovej organizácie sa týmito otázkami zaoberať.

V tejto oblasti, pokiaľ sa týka výchovy pracujúcich, je ďalším zaujímavým zjavom to, že prakticky z celkového počtu úrazov skoro 30 % sú úrazy malé, pre ktoré častokrát netreba dať pacienta alebo poškodeného pracovníka do stavu práceneschopnosti a často sa táto oblasť ľahkých úrazov využíva alebo zneužíva na to, aby sa dosiahlo dvoj-, troj-, štvordňové voľno atď. My keď sme sa pokúšali v jednom závode tieto problémy riešiť — zhodou okolností súdruh predseda Chudík bol na našej výročnej konferencii, počul o tom — zaviedli sme taký režim, že pracovníci s malými úrazmi musia chodiť do práce, robia pomocnú prácu, alebo sme ich — ako sa hovorí — násilne školili, že sme im čítali noviny, že sme im vykladali pracovné postupy atď. Vo veľmi krátkom období úrazovosť takéhoto charakteru išla dolu. Bola to názorná ukážka toho, že pracovníkom išlo o voľno, išlo im o získanie rôznych úľav. Preto som toho názoru, že by bolo účelné, a my sa o to pokúšame, aby tam, kde dochádza k ľahkomyselnému konaniu, teda nielen vtedy, keď dôjde k úrazu, ale aj keď nedôjde k úrazu, sa pracovníci, ktorí takýmto spôsobom konajú alebo sa správajú na pracoviskách, vylúčili na určité obdobie z prémieovania, teda z hmotného zainteresovania, ktoré u robotníkov dnes už robí 10—12 %, u organizátorov výroby 10—20 %; že by mali byť proste vylúčení z prémieovania na mesiac, tri, šesť mesiacov, pretože túto otázku už dnes nemožno kvalifikovať len tak, že niekto si porezal prst, ale nakoniec ide o straty, ktoré má celý pracovný kolektív, a ktoré má naša spoločnosť.

Myslím si, súdruhovia, že tie problémy výchovnej práce nemôžu byť postavené nejak jednostranne len smerom k hospodárskemu aparátu. Máme nemálo prípadov, kde sme sa pokúšali riešiť dôsledné využívanie pracovnej doby a narazili sme bohužiaľ aj na špičkových pracovníkov odborových organizácií. Myslím si, že otázka využitia pracovnej doby, teda ponechať ten čas 7,45 hod. alebo keď to bude 6,45 hod. na prácu, ktorá je stanovená, keď ten pracovník využíva pracovný čas, nemusí sa ponáhľať, nemusí doháňať to, že prišiel na pracovisko neskôr, že má dlhšiu prestávku ako je zákonom stanovené, že aj v tejto oblasti je značný zdroj úrazovosti.

Ďalej by som chcel, súdružky a súdruhovia, rozviesť veľmi

stručne otázku systému dochádzky do práce u nás v Československu. Prakticky 90 % našich fabrik pracuje na ten cyklus od 6. do 14. hodiny. Keby som tu mal rozviesť, a nejak vás zdržiavať dlhšie, problém povedzme v Považských strojárňach na Kysuciach, kde pracujúci musia vstávať o 4. hod. ráno, aby sa na 6. hodinu dostali do práce prakticky bez akéhokoľvek jedla, nehovoriac už o teplom jedle, potom sa pracuje štyri hodiny, je 15-minútová pracovná prestávka, už tento stav, súdružky a súdruhovia, nutne vytvára podmienky pre to, že sa človek nemôže sústrediť na prácu a často dochádza k jeho zraneniu a poškodeniu, a bohužiaľ poškodeniu aj trvalému. Pritom aj pri propagovaní prechodu na skrátenú pracovnú dobu a na 5-dňový pracovný týždeň sa tieto otázky opomínajú. Ja som sa pokúšal tieto veci riešiť. Verte tomu, že sa mi to nepodarilo pri tom všetkom, že sme sa snažili postupovať aj obozretne, aj dôsledne atď. Stretávame sa s názormi, že tí ľudia niečo z toho voľna musia mať, musia ho nejak využiť. Pritom nikde na svete nenájdete takú dochádzku do práce ako u nás. A keď máme to šťastie, že cestujeme do tých hlavných miest a musíme ísť tým autom a ideme o 3. hodine ráno, to vidíte dievčatá mladé, o 4. hod. ráno to už vidíte húfy ľudí na uliciach a sme proste národom alebo národmi nejakých tých nočných sov, nehovoriac už o zimnom období, aké je to nepriaznivé pre tých ľudí. A keď sa dostaneme k tej 6. hodine, že človek vidí tie malé deti, ako sa to ťahá do jasiel' atď., verte tomu, že pre takéto otázky sa nenájde podpora ani u odborových orgánov, ani u ostatných orgánov, a pritom okolo Poliaci, Maďari, Nemci, všetci taktó bežia. Ste určite všetci presvedčení o tom, že 15-minútová prestávka po 6-7 hodinách, keď ten človek neraňajkoval — lekári to potvrdia —, že to samo vytvára podmienky, pre to, že si ten človek zdravotný stav zhoršuje.

Naše poznatky, súdružky a súdruhovia, v oblasti estetizácie, kultúry pracovísk a ochrany a bezpečnosti práce sú také, že v podnikoch, kde je patričný stupeň disciplíny, dôslednosti, sa úrazovosť znižuje a je vcelku nízka. Ja súhlasím s takým názorom, že treba v konečných dôsledkoch — ako to súdruh predseda Daubner povedal — tie otázky vysokej úrazovosti, smrteľných úrazov a vôbec zanedbania podmienok, ktoré má hospodársky vedúci vytvárať, že ich treba vzťahovať ku konkrétnym fyzickým osobám a požadovať do dôsledkov riešenie. Aj keď týmto prehlásením sa sám vystavujem riziku, pretože za nejakú časť niektorých fabrik zodpovedám.

Ďalej, súdružky a súdruhovia, zostáva tu problém pokiaľ sa

týka estetizácie pracovísk, ako o tom hovoril poslanec súdruh Hollý, problém malých podnikov. Vo fabrikách, ktoré majú 4, 5, 10 tisíc ľudí, by nemalo byť problémom, aby fabrika mala svojich 50—60 maliarov, natieračov, murárov atď., aby tú fabriku dávali do poriadku. Ovšem v závodoch, ktoré majú 500, 600, 800, 1000 ľudí, verte tomu, nie je možné zohnať u nás žiadneho dodávateľa na to, aby sa sociálne zariadenia pravidelne raz alebo dvakrát do roka vylíčili a vymaľovali, aby sa maľovali výrobne, by sa udržiavali strechy atď., čo v konečných dôsledkoch vplýva na úroveň nezávadného prostredia.

Záverom súdružky a súdruhovia, si myslím, že je správne v tejto oblasti pokračovať na všetkých stupňoch veľmi náročne. My, ktorí pracujeme v organizáciách priemyslu, sme presvedčení, že spoločný postup orgánov Revolučného odborového hnutia, zdravotníctva a spoločná schopnosť týchto organizácií a pracovníkov v týchto oblastiach je predpokladom toho, že nájdeme sily aj prostriedky na to, aby sme situáciu zlepšili a nakoniec zabezpečili to, aby naši ľudia aj po tých tridsiatich rokoch produktívnej práce odchádzali do dôchodku vcelku zdraví a nie poškodzovaní, tým skôr, že vylúčime do optimálneho rozsahu tie smrteľné úrazy a ťažké poškodenia na zdraví, ktoré sa u nás stávajú.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **T a b a č k o v i** za vystúpenie.

K slovu sa prihlásil generál **Č e r n ý**, námestník ministra zdravotníctva.

Dávam mu slovo.

Gen. MUDr. František Černý:

Vážený soudruhu predsedo,
vážení soudruzí poslanci!

Dovoľte abych úvodom vysoko ocenil tu skutočnosť, že plénum Slovenské národnej rady sa zaoberá s touto závažnou otázkou bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na Slovensku. Je to zvlášť potěšující a řekl bych symbolické, že se tak děje dnes, 1. července, kdy vstupuje v platnost jednotný a nový zákon o péči o zdraví lidu, který byl 17. března v Národním shromáždění při-

jat. Zájem a pozornost této otázce je plně v souladu s usneseními XIII. sjezdu naší strany — Komunistické strany Československa, které na mnoha místech při stanovení úkolů na různých úsecích našeho národního hospodářství neustále a opakovaně zdůrazňují úkoly, které vyplývají ze zabezpečování zdravého životního a pracovního prostředí. Někteří zdravotníci když sledovali průběh sjezdu, zprávy soudruha Novotného a potom usnesení, vyslovovali lítost, že je tam příliš málo o zdravotnictví. Ale když vezmeme v úvahu všechny ty partie, kde se mluví a zdůrazňuje ze všech možných hledisek, z hlediska zdravé a správné výživy, z hlediska čistoty ovzduší, půdy, pracovního prostředí, životního prostředí, bydlení, důchodu, zkracování pracovní doby, všeho toho, co vytváří podmínky, aby se rozvíjela zdravá, duševně na vysoké úrovni vyvinutá a fyzicky zdatná osobnost člověka, je vidět, že ta péče, ta aktivní péče o zdraví člověka, nejen ta prevence z represivního hlediska, abychom zabránili vzniku nemoce, ale tady už jde o víc, tady už jde o to, abychom vytvořili takové podmínky ve práci i v životě, aby nejenom nám člověk zůstal zdravý, ale aby vyrůstal v tvůrčí, vysoce výkonnou, vysoce produktivní osobnost ve smyslu toho, co se u nás začíná fakticky v technice rozvíjet a co se v myslích začíná uspořádávat, a čemu říkáme vědecko-technická revoluce.

Domnívám se, že tím spíš je nutno velmi energicky likvidovat všechna ta bezprostřední ohrožení na zdraví a dokonce na životech našich pracujících, která se zatím vyskytují, kterým říkáme, že vznikají z narušování předpisů o ochraně zdraví pracujících a bezpečnosti práce, abychom likvidovali všechno to, co nám umožňují současné znalosti moderních technologických pracovních procesů a zásad provozů ve výrobních závodech.

My dost často projednáváme nebo jednáme o otázce ochrany zdraví a bezpečnosti práce spíš z takových pozicí, jako kdybychom se tu doprošovali nějak lidských citů, aby člověku v práci nebylo ublíženo, má to někdy charakter takového ochránářství, takového dovolávání se humanismu a milosrdenství. Ale my a zejména hospodářské orgány si předce musí uvědomovat, že tu jde o problémy produktivity práce, a produktivity práce nejenom ve smyslu řekneme fyzických schopností, síly, které již pořád méně a méně je třeba v dnešní výrobě, ale pohotovosti pracovníků, schopnosti reagovat, schopnosti přemýšlet o svojí práci, schopnosti zlepšovat, to co máme na mysli právě z hlediska vědecko-technické revoluce. Tedy to není jenom milosrdenství člověku, abychom mu neublížili v pracovním procesu, ale to je vrcholní zájem společnosti a výroby samotné, její efektivnosti, její rozmnožování.

Předložený materiál je velmi důkladným rozbořem, který přináší mnoho cenných fakt, a domnívám se, že význam a závažnost problému bezpečnosti a ochrany práce ještě více u nás vyplyne, když uvážíme, že v Československu je úrazovost, je počet pracovních úrazů podle četnosti ve vztahu na tisíc pracujících skoro dvojnásobně tak vysoký než ve Francii, nebo v Německé spolkové republice, nebo v jiných průmyslově vyspělých státech. To je pro nás nedobré vysvědčení. Pravda, ta absolutní čísla počtu úrazů se ukazují tak, že v roce 1964 bylo celostátně pracovních úrazů 53 400, v roce 1965 již 63 400, čiže stouply nám o 10 000 za rok, ovšem nám taky přibyl velký počet pracovníků v průmyslu. Víte, že to je jedna z našich bolestí v naší ekonomice, že nám velmi rychle narůstá počet pracovníků v průmyslu — mluvíme o přezaměstnanosti — a jestliže vztáhneme počty těchto úrazů na 1000 pracovníků, tak vzhledem k tomu velkému růstu počtu pracovníků v tom ukazateli četnosti tu dochází k určitému poklesu dokonce — z hlediska četnosti. V roce 1964 to bylo na 100 000 zaměstnanců zhruba 5300 úrazů a v roce 1965 5270.

Domnívám se ale, že důležitým faktorem, o kterém tu někteří soudruzi mluvili a který není tak snad zdůrazněn v tom obsáhlém a velmi bohatém materiálu, který by zabraňoval vzniku úrazu, je dodržování technologické kázně pracovních postupů. Snad to zahrnujeme většinou do toho pojmu dodržování předpisů o bezpečnosti práce a ochraně zdraví, ale je třeba snad i vypíchnout velmi závažnou věc — vidíte co se stalo teď ve Východoslovenských železárnách, kde nedodržením postupu vyteklo tolik tun železa a je tam 7 miliónů škody, nebo nedávno se překotil jeřáb ohromný při jeho obracení bez zátěže, zase nedržení určitých pravidel pracovních a vedlo to k velké hmotné škodě — takže myslím, že je to věc, kterou je třeba podtrhnout.

Domnívám se, že realizace těch opatření, která jsou obsažena v návrhu a se kterými plně souhlasím a je třeba souhlasit, budou znamenat rozhodný krok zase vpřed k řešení všech těchto problémů — a řekl bych znovu nejenom ochrany a bezpečnosti při práci, ale i zvyšování produktivity práce, tím zvyšování efektivity naší výroby, všeho, a pomůže dosahovat těch cílů, které si stavíme v nové soustavě plánovitého řízení našeho národního hospodářství.

Rád bych ještě odpověděl na některé připomínky a náměty soudruhů poslanců, pokud je v diskusi tady vyjádřili.

První soudruh, poslanec P í š, který mluvil o úkolu Ministerstva zdravotnictví daleko energičtěji se zúčastňovat již při rozhodování a při vývoji strojů a přístrojů řekneme z hlediska vi-

brace, hlučnosti a nepřipouštět, aby takové stroje byly vyráběny a dodávány, kde již předem víme, že budou poškozovat zdraví pracujících. Je to naprostá pravda, je s tím třeba souhlasit. Já bych chtěl ubezpečit vás, sudruzi, že i spolu s orgány Pověřenectva zdravotnictví, jejich hygienickou službou, i naše se velmi energicky domáhá toho, abychom měli větší vliv již na projekci a vývoj strojů, ale i projekci staveb, ale zejména na tom úseku strojirenském se nám to dařilo zatím velmi špatně. Buď byly bez našeho vědomí některé stroje a prototypy zkoušeny a zaváděny, anebo bylo plno výmluv na to, že nejsou tyhle součástky, že by se tím stroj nesmírně zdražil, kdyby se doržovaly určité parametry. Já si myslím, že nám tady trošku pomůže také nová soustava řízení sama, neboť stroj takových vlastností, že poškozuje zdraví, že tím samosebou taky snižuje i produktivitu práce, protože unavuje toho pracovníka, myslím si, že ho můžeme pak označit za stroj horší kvality, stroj, který nedosahuje parametrů žádaných v exportu, ve vývozu, a že i náš průmysl tedy potom nebude asi moct dodávat to, co se mu hodilo právě vyrobit, protože tím bude mít asi velmi omezeny možnosti se takového zboží vůbec zbavit. První léta, možná, ve vývozu, ale později i na domácím trhu je nebude nikdo kupovat.

Mimo to spoléháme, že také některá represivní opatření – nyní projednává Státní komise pro techniku a Státní komise pro organizaci a řízení, které naše ministerstvo v součinnosti s pověřenctvem předložilo celou řadu námětů pro represivní opatření na úseku nedodržování zásad hygieny ovzduší, půdy, vody, ale i bezpečnosti práce a hygieny prostředí životního a pracovního vůbec, a i připravovaný zákon o národních výborech má pamatovat na to, aby národním výborům byla dána práva postihovat potom takové závody. Čili půjdeme-li oběma cestami, jednak aktivním tlakem hospodářským za kvalitnější výrobek, jednak uvědomovací činností, o které bych si ještě dovolil potom poznamenat nakonec dvě slova, a jednak represí přímou; domnívám se, že jsou tady prostředky, abychom tyto problémy rychle vedli ke zlepšení.

Dovolil bych si vás dál informovat, že ministr zdravotnictví předložil vládě návrh směrnic o pracích zakázaných ženám, těhotným ženám a matkám dětí do jednoho roku a mladistvím. I omezení účasti v práci, která potom bude realizována postupně v seznamech jednotlivých resortů a kde právě se soudruhem Daubnerem jsme projednávali v předsednictvu společně tehdá stanovisko Ústřední rady odborů k těmto věcem, že i to bude jeden z nástrojů, který nám bude pomáhat omezovat úrazy, poškození na zdraví vůbec, chronická i okamžitá, u pracujících.

Poslední, soudruh ředitel, tu mluvil o úloze lékařů ve výchově pracujících. Já mu dávám plně za pravdu. Je to pravda, že naši lékaři, ale bohužel i naši hospodářští vedoucí a bohužel i naši pracující zatím v poslání zdravotníků vidí jenom to léčení. Hlavně aby odcházel s receptem v ruce, měl na tom napsány nějaké léky — aspoň dva, když už za to dává korunu — nám pořád zas rostou náklady na léky — za loňský rok o 6—8 procent. Prostým lidem to nelze zaslívat, tam je to pochopitelné, ale i naši lékaři bohužel to poslání svoje neviděli vždycky v ničem jiném než v téhle kurativní péči, která, jak se domníváme, již dnes mnozí zdravotníci by snad ani v tom rozsahu, v jakém jsme ji začali provádět, domnívajíce se, že plníme heslo „Přednostní zabezpečení péče o zdraví pracujících“, by v tomhle rozsahu snad dneska z hledisek nové soustavy řízení na závody ani nepatřila. Říkám v tom rozsahu. My tam máme konzum, kde je možnost si nakoupit, my tam máme kulturní zařízení, my tam máme elektroléčbu a všechno možné, přitom chceme zkracovat pracovní dobu a přitom chceme, aby ta pracovní doba byla využita na maximum a přitom nejsme schopni vždycky postavit rychle sídliště a řada lidí nám dojíždí na ta pracoviště a nemůžeme tedy jinak využít všech těchto vymožeností, než-li právě v té pracovní době. A tady jsou přece jenom určité rozpory.

Lékař by měl nejen spolu s techniky, spolu s techniky v závodě, zdůrazňují, provádět velmi energicky a účinně a vymýšlet účinné formy výchovy pracujících v ochraně zdraví a bezpečnosti práce, ale on by měl dělat mnohem víc. Zajímavé články o tom byly psány v Medicinské gazetě — to jsou takové zdravotnické noviny sovětské, kde ukázali, jak čiperní doktoři spolu s inženýry dovedou vymýšlet konstrukce a dávají podněty ke konstruování různých ochranných zařízení na stroje, které jsou nebezpečné, drobných takových zařízení, různá opatření, a promýšlejí pracovní postupy. Ja bych řekl, kdyby se Taylor spojil u nás s doktorem dohromady, a rozumnými, tak bychom v té racionalizaci práce, podložené fyziologickým pohledem, nedělali pro vykořisťování a pro poškozování lidí, mohli udělat nesmírně veliké věci ke zvyšování produktivity, ulehčování práce lidí a tím chránit i jejich zdraví.

My teď rozpracováváme, zase v současnosti se soudruhy z pověření (jednak jsme již zpracovali a schválili v kolégiu) základy a program výchovy a přípravy obvodního a závodního lékaře. Chceme dokonce, aby za prvé, především nebyl dáván do závodu lékař dřív než bude mít atestaci, t. j. takovou průpravu se zkouškou jako internista prvního stupně, jako určitý odborník znalý

své věci, ale ještě potom, i po tom ustanovení, bude to ustanovení prozatímní, a rok bude potom tzv. doplňkové školení přerušované, kde bychom chtěli právě velmi specifikovat, aby závodní lékař dostal znalosti, které potřebuje k tomu, aby i tuto práci preventivní, výchovnou, sledování zdravotního stavu, aby tomu dobře rozměl, ty formy té práce znal a mohl ji účinně provádět.

Druhým takovým opatřením, kterým chceme zlepšit tu výchovnou práci, je, že rozpracováváme na základě uznesení Komise životní úrovně Ústředního výboru strany koncepci zdravotní výchovy obyvatelstva, kde chceme zajistit zase takový způsob a takové formy této výchovy, aby byla účinná a přitom diferencována a specifická na potřebu konkrétních závodů.

Promínte, že jsem zdržel dlouho vaši pozornost. Děkuji vám.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Č e r n é m u za jeho vystúpenie.

Vzhľadom na to, že sa hlásia ešte ďalší diskutéri, odporúčam, aby sme urobili prestávku, cez ktorú by sa zišla osobitná dočasná komisia v miestnosti číslo 56, aby upravila návrh uznesenia.

Nasleduje 20-minútová prestávka.

(Prestávka.)

(Po prestávke.)

Predseda Chudík:

Budeme pokračovať v rokovaní.

Do rozpravy sa ešte prihlásili

súdruh M l y n ě á r, predseda Závodného výboru ROH Považské
strojárne

súdruh poslanec H o r á k a

súdruh poslanec L i c h n e r . .

Dávam slovo súdruhuvi Mlynčárovi.

Súdruh Mlynčár:

Vážené súdružky a súdruhovia poslanci!

Dovoľte mi, aby som na vašom plenárnom zasadnutí Slovenskej národnej rady povedal niekoľko slov k zpráve, ktorú práve prekurvate.

V našom podniku za rok 1965 sa vyskytlo celkom 562 pracovných úrazov, teda v priemere za jeden štvrtrok 140 úrazov. V tomto počte mali sme dva prípady smrteľné a 4 prípady ťažkých úrazov. Bilancia, s ktorou sa nemožno pochváliť. Na jeden pracovný úraz pripadlo v našom podniku 16,9 stratových dní. Percento práceneschopnosti pre úraz činí 0,25, čo sa skoro približuje percentu uvedenému v tabuľke obdržaného materiálu pre plénum SNR.

V prepočítaní úrazov na 1000 pracovníkov ročne je to 47 úrazov. Aj keď proti celoštátnemu priemeru to je 64,5 úrazu na 1000 pracovníkov ročne, sme v priemere za podnik nie najhorší, nemôžeme byť naprosto spokojní so stavom ťažkých a smrteľných úrazov, ktoré sa nám vyskytli aj v priebehu tohto roku — za I. polrok 1966, keď sme zaznamenali jeden smrteľný úraz.

Podľa sledovania ročných období vyskytujú sa stredné a ťažké úrazy viac v jarnom a letnom období, kde rekordný počet v minulom roku zaznamenali sme v celkovom počte úrazov v mesiaci apríli a júni. K najčastejšiemu výskytu úrazov v priebehu dňa dochádza ku koncu smeny, teda okolo 14. hodiny, 22. hodiny a ráno okolo 6. hodiny, kedy sa začína dostavovať únava, najmä v letnom období. Podľa dní je najväčší výskyt v pondelok a piatok. Ak sledujeme posledných 10 dní v mesiaci, a to zvlášť v dňoch keď sa šturmuje, keď sa na dielňach sústreďuje veľké množstvo materiálu, vzniká najviac úrazov.

Príčiny a zdroje úrazov: veľké množstvo zranení má na svedomí kovový odpad, ako sú špony na výrobe ložísk, plechový odpad na motocyklovej výrobe a nedostatok pracovných priestorov, kde v niektorých prípadoch na jedného pracovníka zvyšuje iba 1 m² plochy, a to ešte pri obsluhu nebezpečných strojov, ako sú lisy. Niektoré pracoviská sú tak preplnené, že osoba riadiaca žeriav zdola by mala mať krídla, aby mohla bezpečne preletovať za idúcim žeriavom ponad hromady rozpracovaných výrobkov a materiálov.

Príčinu tohto stavu treba vidieť aj v tom, že sme prebrali výrobu do dielni bez ohľadu na to, či tieto vyhovujú požiadavkám

bezpečnosti a hygieny práce. Vedenie podniku spoločne s odborovou organizáciou mnohokrát navrhovali Ministerstvu všeobecného strojárstva, aby nám poskytlo finančné prostriedky na rozšírenie výrobných a skladovacích priestorov, ovšem bezúspešne. Nedostatok skladovacích priestorov hotových výrobkov pri súčasnom nedostatočnom prísune vagónov k expedovaniu hotových výrobkov má za následok, že koncom mesiaca sú napr. motocyklami založené nielen vonkajšie priestory, ale aj vnútropodnikové komunikácie.

Príčin neplnenia a nerovnomerného plnenia plánu je niekoľko. Spomeniem napríklad takú vec, ktorá sa nám v poslednom období vyskytuje — nedostatok laniek, ktoré používame na brzdy, spojky atď., ktoré nám dodáva Vlkanová. Ľudia nám prídu do roboty ráno na smenu na montážne pásy a musíme ich presvedčovať, aby šli domov, pretože v noci neprišlo auto s týmto materiálom. Mnohokrát i za takýchto obetí sa plnia plány.

Vážené súdružky a súdruhovia poslanci!

Ďalšou veľmi vážnou otázkou na tomto úseku je nedostatok materiálu na údržbu a opravu zariadení slúžiacich na ochranu pri práci. Veď ako sa má bezpečne a kvalitne vyrábať, keď je nedostatok napr. základného materiálu na osvetlenie pracoviska, ako žiaroviek, a potom sa divíme mnohokrát, že nám vznikajú úrazy aj z tohto titulu. A mohol by som spomenúť i niektoré ďalšie.

Pokiaľ ide o dva smrteľné úrazy v našom podniku, na týchto má veľký podiel aj výrobca strojov—ako už aj hovorili niektorí poslanci na dnešnom plenárnom zasadnutí — u ktorých sa úrazy prihodili. V jednom prípade výrobca nezabezpečil striekací lis uzamknateľným zariadením pre prípad poruchy alebo úpravy lisu tak, ako to stanovuje príslušná československá norma. Tým, že upravovač si pri oprave lis takto nezabezpečil sám pre nedostatok zámkov, kde sme za minulý rok toto na podniku veľmi pocítovali, aby mu druhý zamestnanec nemohol toto spustiť, stalo sa to, že druhý zamestnanec prišiel a takto prišiel upravovač o svoj život. Nakoľko a kým bude zviazaný ten, kto nezabezpečil dostatočnú výrobu napr. týchto visiach zámkov, potrebných na uzamknutie jednotlivých polôh pre ovládanie lisov? Veď s týmito nedostatkami sme zápasili celý minulý rok. Keď napríklad na motocyklovej výrobe, kde vlastnime slušný počet lisov, ktoré sú veľmi nebezpečné, potrebovali sme 30 zámkov, ponúkli nám v hlavnom sklade len 5 kusov, lebo pracovníci zásobovania nemohli do-

stať sa množstvom potrebných zámkov zabezpečiť, i keď si ich včas naplánovali.

Možno, že sa vám to, vážení súdruhovia poslanci, bude vidieť, že je to maličkosť, ale z týchto maličkostí nám prameňa niekedy veľké veci. Akože zabezpečiť takéto stroje, keď ani to najnutnejšie mnohokrát nemáme. Podobne je to aj s výstražnými tabuľkami a mnohými inými vecami.

V druhom prípade smrteľného úrazu bol to prototyp plynovej pece, ktorú vyrobili súdruhovia zo Škodových závodov v Plzni aj so striekacím lisom na farebné kovy, ale táto plynová pec má tak vážne nedostatky, že keď sme chceli na tomto vyrábať, pretože sme museli plán plniť, tak nám pracovníci vstupovali i do zakázaných priestorov, kde sme vedeli, že tam môže dôjsť aj k nejakým úrazom, no žiaľ doplatil na to pracovník popáleninou a po 28-dňovom liečení na našom Okresnom ústave národného zdravia tejto popálenine podľahol.

Spomením aspoň tie najhlavnejšie opatrenia a formy, ktorými chceme docieľť zníženie úrazovosti v našom podniku.

Vedením podniku a ZV ROH bol prijatý návrh na hmotné postihy voči pracovníkom, ktorí neplnia povinnosti na úseku bezpečnosti práce, čo je zakotvené aj v novej kolektívnej zmluve pre rok 1966. Takéto postihy vo forme zníženia prémie, krátenie súťažného fondu a pod. uplatňujeme i pri zvýšenej úrazovosti na najhorších cechoch a útvaroch, a mnohokrát postihujeme i samotných vedúcich pracovníkov. Toto prevádzame štvrtročne.

Ďalšou formou hmotnej zainteresovanosti na zníženie úrazovosti, ktorú docieľujú jednotlivé cechy a útvary, je poskytovanie prémie – odmien jednotlivým pracovníkom, ktorí sa o tieto výsledky zaslúžili. Na tento účel uvoľnilo vedenie podniku po dohode s odborovou organizáciou z fondu pracujúcich 50 000 Kčs na rok, k čomu sú vypracované smernice, obsahujúce určité ukazovatele na jednotlivé štvrtroky, aby súťaž priniesla nielen zníženie úrazovosti, ale aj konkrétne zlepšenie v oblasti bezpečnosti a hygieny práce.

Vo všetkých cechoch a útvaroch zaviedli sme po súradiskách knihy bezpečnosti práce, obsahujúce konkrétne bezpečnostné predpisy pre jednotlivé profesie, s ktorými každý štvrtrok musia byť pracovníci zoznámení. O tomto, ako aj o priestupkoch proti zásadám bezpečnosti práce je v týchto knihách vedená evidencia, slúžiaca nielen k účelom odškodňovania a regresného riadenia, ale i pre účely krátenia doplnkových prémie u našich robotníkov.

V minulom roku sme vypracovali pre roky 1966–1970 program úloh a prác podniku v oblasti bezpečnosti a hygieny práce. Takto

spracovaný program je podkladom pre zostavenie kolektívnych zmlúv a plánov ozdravných opatrení na jednotlivé roky.

Právo použitia zastavenia stroja a zariadení bolo odborovou organizáciou použité v priebehu roku viackrát, ako napríklad

- v prevádzke brusiareň — odstavné stroje na výrobe motocyklov, kde odsávačie zariadenie bolo v nevyhovujúcom stave,
- odstavený stroj v lisovni, ktorý nezodpovedal platnej česko-slovenskej norme a vyskytli sa na ňom ľahšie úrazy.

Treba povedať, že tieto závažné pokyny boli vedením podniku okamžite prevedené.

Nedostatky v údržbe sociálnych zariadení, pracovísk, závodných komunikácií — tak ako o tom už hovorili niektorí súdruhovia poslanci — vidíme hlavne v tom, že na tieto práce nám schopnejší pracovník pre nízke platové ohodnotenie nechce nastúpiť a údržba je takto zverená na pracovníkov so zníženou pracovnou schopnosťou alebo nehodiacich sa k inej práci. Treba aj povedať, že sa už aj takéto práce hanbíme vykonávať, lebo si môžeme vybrať lepšiu prácu.

Údržba strojného parku zápasí s nedostatkom náhradných dielov, elektrických spínačov, tesniacich gumičiek, ložísk, spojovacieho materiálu a pod. Veľmi závažný je najmä nedostatok špeciálnych viazacích prostriedkov, potrebných pre hutné cechy pri styku s kyselinami.

Problémy okolo hlučnosti, ktore tu už boli spomínané i niektorými súdruhmi poslancami, chcel by som ešte doplniť v tom, že aj u nás sa vyskytli takéto problémy pri výstavbe nasej novej teplárne, kde hlučnosť dosahuje cez 105 decibelov na niektorých pracoviskách a pritom je zaujímavá tá skutočnosť, že hygienické predpisy a normy bezpečnosti práce označujú hranicu hlučnosti od 75 decibelov hore uz za nepriaznivú pre ľudské zdravie, zatiaľ čo rezortné smernice nadriadených hospodárskych orgánov uvádzajú, že 96 až 100 decibelov ešte nepodmieňuje nárok na priznanie príplatku pracovníkovi v takomto sťaženom a zdraviu škodlivom prostredí.

Treba sa len stotožniť s tým, čo tu bolo povedané, aby sa na našich vysokých školách a na našich priemyselných školách, hlavne technického smeru, viac dbalo na bezpečnosť a ochranu zdravia, aby naši projektanti nezabudli na to základné, a to zdravie ľudí. Veď mnohokrát nám nejde o to, že by sme chceli príplatky za sťažené prostredie, to je to posledné, čo v tom je, ale v prvom rade nám ide o zdravie ľudí, a to je najhlavnejšie poslanie.

Dovoľte mi, vážené súdružky a súdruhovia, povedať niekoľko

slov k nedostatkom v osobnej ochrane pracovníkov. Na tomto úseku prejavujú sa sústavne nedostatky i v našom podniku vo vybavovaní pracovníkov ochrannými rukavicami a obuvou, na ktoré podnik vynakladá veľkú finančnú čiastku, len preto, že nie sú kvalitné. Ako je možné, že rukavičiarstvo v Liptovskom Mikuláši vyrába tak nekvalitné jelenicové rukavice, typ 0053 a 0054, ktoré po dvoch hodinách práce sú rozpárané? Sme toho názoru, že v tomto závode chýbajú na uvedený účel vhodné stroje alebo iný materiál, aby mohli vyrábať kvalitné výrobky. Veď ak tento typ rukavíc dokážu zošívajú nitami z plastickej hmoty, ako napríklad v závode Dobříš, nebolo by účelné zjednať nápravu aj v uvedenom závode, aby sme za takéto zmetky nevynakladali zbytočné peniaze? Závažné na veci je aj to, že plytváme úzkoprofilovým materiálom a po rýchlom vyčerpaní obdržaného množstva vystavujeme pracovníkov zbytočným zraneniam rúk, o čo u nás nie je núdza.

Mohol by som spomenúť i niektoré ďalšie ochranné pomôcky, ako sú pláténé rukavice, ktoré vyrábame vo veľkostiach, a keď ich dávame ženám, aby ich nosili, tak im presahujú 10 až 15 cm, čo tiež zapríčiňuje úrazy. Z roka na rok sa opakuje nedostatok koženej ochrannej obuvi, pre ktorý len za minulý rok neobdržalo túto obuv 32 % pracovníkov, pre ktorých sme obuv plánovali a ktorá im prislúchala. Aj pre rok 1966 nemôže nám odbytová organizácia Rempo pokryť celú požiadavku a odporúčajú nám ako náhradu vojenskej čizmy, ktoré sa už v armáde nepoužívajú. Pristúpili sme na takéto riešenie a tam, kde je to možné, používame i túto obuv. Horšie je to napr. s našimi ženami, pre ktoré sa nevyrábajú vôbec topánky s oceľovou špicou a pracujú nám na takých pracoviskách, kde skutočne môže dochádzať k pádom bremien.

Treba zabezpečiť u výrobcu gumenej obuvi tiež väčšie množstvo menších gumových číziem. Veď naši zásobovači sústavne zápasia s týmto nedostatkom pri nákupe uvedených druhov obuvi pre ženy pracujúce v galvanikách a pri práci s olejom, vodou a kyselinami. Sme toho názoru, že plánovaniu výroby osobných ochranných pomôcok má byť venovaná aspoň taká pozornosť ako iným druhom materiálov, potrebných vo výrobe. Veď ako môžu výrobné podniky spotrebného priemyslu plánovať svoju výrobu, keď Rempo, ako dodávateľ, berie od nás len jeden štvrtrok dopredu objednávky. Hovorí sa, že je to podnikovo plánovaný materiál. Áno, súhlasíme, môže byť aj podnikovo plánovaný, ale pri plánovacích termínoch materiálno-technického zásobovania by malo od nás Rempo preberať požiadavku na celý rok a túto

uplatňovať u výrobcov čo do množstva i čo do veľkostí, a potom by sa nestávali také veci, ako sa stávajú v našej praxi, že objednáme čísla a tieto musíme dávať upravovať, prešívateľ. Pokiaľ je to väčšie číslo na menšie, to prešijeme, no pokiaľ je to na väčšie, už musíme z dvoch robiť jeden a pol atd., teda robí nám to problém na podniku, pokiaľ sa týka týchto veľkostí, nehovoriac o niektorých iných. Vidíme hlavný nedostatok v tom — ako som povedal — že sa to neplánuje centrálna a výroba sa neprispôsobuje potrebe.

Vážené súdružky a súdruhovia poslanci,

záverom môjho diskusného príspevku mi dovoľte poďakovať za pozvanie na vaše plenárne zasadnutie. Som veľmi rád, že sa náš najvyšší orgán štátnej moci na Slovensku do hĺbky zaoberá otázkou ochrany a bezpečnosti práce. Som presvedčený, keby sa všetky hospodárske a štátne orgány aspoň raz za rok takto do hĺbky zaoberali touto otázkou ako vy, že by bolo i na našich závodoch a podnikoch menej pracovných úrazov, bolo by menej zmrzačených ľudí, menej vdov a sirôt, menej plaču a starostí zo života. Veď žiadne peniaze nenahradia stratené zdravie, ktoré tak všetci potrebujeme, aby sme mohli lepšie plniť naše úlohy v podnikoch, vo verejných funkciách a v našich rodinách.

Dnešné plenárne zasadnutie Slovenskej národnej rady určite prijme konkrétne uznesenie, ktoré obsahuje i zpráva pre dnešné zasadnutie, a povie čo treba na tomto úseku robiť. Bude treba niektoré problémy celoštátneho charakteru odporučiť vláde i Národnému zhromaždeniu, aby sa prijali ako vládne uznesenia a zákony.

Chcem vás ubezpečiť, vážené súdružky a súdruhovia poslanci, že nebudeme šetriť času a všetok svoj um dáme pre to, aby bolo menej úrazov v našom podniku a aby sme ešte lepšie plnili úlohy štátneho plánu. Ďakujem za pozornosť.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **Mlynčarovi** za vystúpenie.

Prehovorí súdruh poslanec **Horák**.

Poslanec dr. h. c. Horák:

Vážená Slovenská národná rada!

Myslím, že okrem technických podmienok, ktoré sa majú vytvoriť na závodoch pre zabezpečenie hygieny a bezpečnosti práce, okrem ochranných pomôcok, ktoré majú byť k dispozícii v dostatočnej kvalite a kvantite na závodoch, okrem starostlivosti, ktorú majú teraz už aj podľa nášho nového zdravotného zákona venovať vedúci hospodárski činitelia, orgány Revolučného odborového hnutia tejto vážnej otázke, okrem činnosti závodných lekárov, zdravotníckych a sociálnych zariadení, ktoré majú pracovať na závodoch, je tu ešte jeden veľmi dôležitý faktor, ktorý rozhoduje o zlepšení situácie v tomto ohľade, a to sú zdravotnícke vedomosti, zdravotnícka uvedomelosť a zdravotnícke návyky u samotných pracujúcich. V tejto otázke veľa môžu urobiť spoločenské organizácie, medzi nimi aj Československý Červený kríž.

Podľa januárového uznesenia Ústredného výboru KSC z minulého roku naše organizácie odišli zo závodov so svojou organizačnou prácou a so svojou členskou základňou boli presunuté do miestnych skupín do sídlisk. Ale zostali na závodoch zdravotnícke útvary, ktoré sa označujú vo všeobecnosti ako útvary CO, v ktorých školení a doškoloňovaní a najmä v ich využívaní na mierové účely, najmä v oblasti hygieny a bezpečnosti práce, už kus roboty vykonal Československý Červený kríž a zostávajú tieto útvary naďalej, pokiaľ ide o ich školenie a doškoloňovanie, v starostlivosti Československého Červeného kríža.

Pred nami v dôsledku tohto už spomínaného uznesenia Ústredného výboru KSC nastal veľký problém, ako bez závodných organizácií predsa len v závodoch zostať s našou uvedomovacou zdravotníckou činnosťou. S touto otázkou sa zaoberali Ústredný a Slovenský výbor Československého Červeného kríža opätovne na svojich zasadnutiach a na posledných monotematických plénoch veľmi dopodrobna rozoberali otázku bezpečnosti a hygieny práce na závodoch.

Tak isto boli vytvorené a posilnené naše komisie na Ústrednom a Slovenskom výbore a aj pri okresných výboroch Červeného kríža komisie pre starostlivosť o zdravotnícku prácu na závodoch, takže každý okresný výbor Československého Červeného kríža má takúto komisiu, do ktorej sústreďuje aj dôverníkov z väčších závodov jestvujúcich na území príslušného okresu. Ostáva pre nás teraz úloha aj na sídliskách, tam, kde pracovníci zo zá-

vodov bývajú, šíriť zdravotnícke vedomosti a uvedomelosť tak, ako v zmysle uznesenia ÚV KSČ sa má spoločenská činnosť organizácií presunúť práve do sídlisk. Táto osvetovo-zdravotnícka uvedomovacia činnosť je veľmi dôležitá, aby to, čo chcel zákon, prešlo do krvi celej našej spoločnosti.

Okrem tejto všeobecnej starostlivosti o šírenie zdravotníckej uvedomelosti máme na starosti dve špeciálne otázky, ktorých by som sa chcel dotknúť. Prvá otázka je poskytovanie predlekárskej prvej pomoci a druhá otázka je poskytovanie krvi pre potreby transfúzie.

Prvá pomoc dnes na svetovej úrovni používa osobitné moderné najnovšie prostriedky a tieto samozrejme musia sa stať vedomosťou, musia sa stať duchovným majetkom všetkých pracujúcich, kdekoľvek na pracovisku sú. O tomto ideme rozvinúť veľmi širokú škofovaciú činnosť po všetkých okresoch na Slovensku.

Pokiaľ ide o darcovstvo krvi, viete, vec sa má s krvou tak ako s láskou: na horách nerastie, v poli ju nesejú. Možno ju zobrať len zo zdravého živého organizmu a aj na poslednej medzinárodnej konferencii Červeného kríža, kde boli zástupcovia nielen organizácií Červeného kríža, ale aj zástupcovia vlád, medzi nimi aj zástupcovia našej vlády, došlo k uzneseniu, že krv je taká vzácna substancia, že nemôže byť predmetom komerčným, ale musí byť poskytovaná zdarma, samozrejme nie bez akejkoľvek zainteresovanosti, ale tá zainteresovanosť by mala byť viacej mravná ako hmotná. A preto túto povinnosť, poskytovať krv zo zdravého živého organizmu, aj náš Československý Červený kríž prevzal, a sme apoštolom, šíriteľom tejto myšlienky.

Teda k takejto činnosti zdravotnícko-uvedomovacej, presvedčovacej sa aj naša organizácia Československý Červený kríž v úzkej, tesnej spolupráci s hospodárskymi činiteľmi – a som rád, že sú tu prítomní mnohí súdruhovia riaditelia, s ktorými chceme nadviazať veľmi dobré styky a spoluprácu –, s orgánmi Revolučného odborového hnutia, so závodnými lekármi, v tomto zmysle aj my sa skromne, ale veľmi nástojčivo hlásime a ponúkame svoju pomoc. V tomto zmysle som dal aj návrh na doplnenie uznesenia, ktoré tu bolo rozdané, s ktorým sa komisia zaoberala – odovzdal som ich súdruhovi **D a u b n e r o v i** – a prosím, aby táto vsuvka bola pojatá do uznesenia.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **H o r á k o v i**.

Ako posledný z prihlásených prehovorí súdruh poslánec L i c h n e r.

Poslanec Lichner:

Vážené súdružky a súdruhovia,

dnes i včera prejednávame dôležité veci. Pokiaľ ide o rizikové pracoviská, poľnohospodárstvo je všeobecne považované ako pracovisko nie rizikové, no ja si dovoľujem tvrdiť, že poľnohospodárstvo, ktoré ideme robiť na továrenský spôsob, má rizikové pracoviská na každom kroku. Je tam samý herbicid, sú tam samé chemikálie, s ktorými musia robiť bez odborníkov, bez školených ľudí, nepoznajú ich a dovoľím si tvrdiť, že mnohokrát ich nepoznajú ani zodpovední odboroví pracovníci, a tak nevedia ich poučiť. Potom sa nečudujeme, že v poľnohospodárstve — aj podľa zprávy — je najviacej úrazovosti.

Keď si len vezmeme napríklad rozsievanie dusíkatého vápna v takom prašnom zložení, keď idú dva traktory s tou poľskou piastkou, za ňou ešte s nemeckým rozmetačom, to je kúrňava prachu, takže traktoristu ani nepoznáť na traktore. Keď sa ide najesť, utre si prach o nohavice a druhou si ju zamastí. S takou rukou vezme kus chleba, slaniny, a výsledok sú žalúdočné choroby. Nevie, či by už naša pokroková chémia nevedela nejako zgranulovať dusíkaté vápno, ktoré je veľmi výživné, je to organický prostriedok na hnojenie, ale v takom stave verte že máme ťažkosti, aby traktoristi nám to išli rozsievať. Kto to neuskúsil, nevie, ale kto to skúsil, vie to ozaj posúdiť.

Druhá vec je — i súdruh P í š o tom hovoril — predchádzať úrazovosti vo výrobe strojov. Ja by som rád posadil na traktor konštruktéra a nechal ho 16 hodín cez deň sa tlať po oráčinách, či by mu chutila večera a či by v štyridsiatom roku nedoplatil na chrbticu. Veď to lekári vedia: traktorista — chorý žalúdok, chrbtica. Mladý človek-traktorista, sám mám tú skúsenosť prežitú, nie som starý a tiež som vyradený z traktoru, chorý na chrbticu som to musel nechať.

Čo sa týka hygienických zariadení, ak už treba hygienické a sociálne zariadenia stavať, tak v prvom rade na dvoroch jednotlivých roľníckych družstiev a štátnych majetkov. Keď vidíme naše ženy-dojičky z družstevných dvorov, alebo zo štátnych majetkov, i keď je stisk niekde na ulici, ale keď ide táto žena, má miesta hoci koľko, nehovorím už ani o autobuse. Tá siláž predsa len nevoní. Ešte človek počuje koľkorát: fuj, ale smrdí. Je pravda, ale

kde sa má umyť v tých maštaliach, kde sa má prezliecť, ako má ísť po tej ulici? Mladé ženy, verte, idú ako staré babky uvláčené. Nijako to neprospieva kultúre, nijako záujmom o pracovisko.

Odporúčal by som v uznesení, aby sa doplnilo uložiť súdruhovi povereníkovi pôdohospodárstva, aby nedovolil projektovanie výrobných hospodárskych dvorov bez sociálnych zariadení a kde nie sú, aby sa dobudovali. Zatiaľ v investíciách na to prostriedky dávanej nikdy neboli. A verte, je to potrebné.

Čo sa týka bezpečnosti a údržby elektrického vedenia na dvo-roch. No niet odborníkov na to, aby robil údržbu električky a vieme, že naše hospodárske dvory sú elektrifikované. My už máme elektrické dojenie a pod., ale skúste kúpiť poisťku stovku alebo osemdesiatku niekde v obchode. Čo robíme? Niekedy aj kliniec sa vopchá do poisťky, aby električka išla a môže pritom nastať i smrteľný úraz, no niet pomoci, lebo poisťky nedostanete kúpiť. Ťažko ich dá okresná elektrárň, ale účtuje to aj s prácou. A tieto nedostatky myslím, že by sme už u nás nemali mať.

Čo sa týka ešte napríklad stravovania robotníkov v zime. Na obed, keď je zima, naši zamestnanci obedujú pri kravičkách, aby za tých 15-20 minút mohli zjesť aspoň v teple tú stravu. Treba stavať ľuďom nejaké ohrievárne. Chceli by sa v zime ohriať — v prievane režu slamu, vozia krm, vyvážajú hnoj — no nemajú kde. Zmoknú, nemajú sa kde prezliecť.

Čo sa týka prepravy na pracoviská, súdružky a súdruhovia, myslím, že by sme mali tiež upozorniť a žiadať priemysel, aby vyrobil vlečky na prevážanie ľudí, ktoré sa zapínajú za autobusmi. Skúste kúpiť pre poľnohospodárstvo vlečku za autobusom, no nedostanete ju u nás kúpiť. A obyčajné vlečky — my vieme, že 141-ka zakazuje vozíť na týchto vlečkách ľudí do poľa. No vozia sa. Stane sa, že vlečka sa prekotí, stanú sa úrazy, niekedy aj smrteľné. No nie sme v stave niekedy tieto nedostatky odstrániť preto, že nemôžeme tieto vlečky dostať kúpiť. Už sa obraciam aj na ČSAD, aby nám odpredali staršie, vyradené, no nik ich nemá, každý do tých čias ich potrebuje, dokiaľ sa to krúti. Toto sú také prípady, ktoré by sa dali v našom vyspelom priemysle vyriešiť.

Čo sa týka ochranných prostriedkov, pokiaľ sme robili siláže len s melasou, tak človeka ohrozovali len muchy, lebo bola sladká. Ale teraz, keď robíme s kyselinou sírovou, s kyselinou soľnou, ani sa nenazdá človek a ostane v trenírkach. Nohavice mu spáli, odpadnú. Ochranné prostriedky — gumové šaty sú tak ťažké, že v tej horúčave nám v nich nikto nechce robiť. Okuliare gumou obložené, potí sa v tom človek, pot tečie do očí, no ľudia v tom

nechcú robiť, ani nemôžu fakticky. Či by sa nedalo niečo ľahšieho vyrobiť, veď človek, ak je slabší na srdce, v tom gumovom obleku hádam by sa zadusil, v tom je tak sparno keď je horúčosť. Ešte v daždi to vydrží, lebo ho to chladí, ale v teple sa to nedá. Snáď by sa dalo niečo v tom robiť.

Boli tu spomínané veľkosti čižiem. My dostávame ako ochranné prostriedky gumové čižmy číslo 2—3. Ani dieťa ich neobuje a iné gumové čižmy nedostaneme kúpiť. Neviem, ako je to inde. My máme celé haldy gumových čižiem na sklade, ale dvojky, trojky.

S takýmito ťažkosťami musíme zápasiť v poľnohospodárstve. Ja myslím, že prevencia je najlepšia ochrana zdravia. Treba, aby aj po odborárskej stránke — predsedovia odborových organizácií — boli naši ľudia poučovaní prednáškami o herbicidoch, o otravných látkach, lebo v budúcnosti sa bude s tým ešte viacej pracovať. Treba ďalej, aby naši chemici pracovali na tom, aby tie prašné umelé hnojivá, ktoré sú ináč výnosné, aby ich zgranulovali, a tak odstránili tieto nedostatky. A naši konštruktéri traktorov, aby si vzali na kardanové krytie vzor od Nemeckej demokratickej republiky, kde kardan je krytý tak, že tam nemôže prísť k úrazu. Naše krytie kardanov — jednoduchá plechovica — odpadne, kardan je holý a hneď môže prísť k úrazu. Preto nerobíme to, čo je dobré, ale robíme stále plecháče na krytie.

Prihováral by som sa za to, aby strojár, chemici a všetci, čo majú niečo spoločné s poľnohospodárstvom, nám pomáhali predchádzať týmto škodlivým zjavom, ktoré ohrozujú zdravie našich pracujúcich v poľnohospodárstve.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **L i c h n e r o v i**, a tým, ako som spomenul, je poradie prihlásených vyčerpané.

Hlási sa ešte niekto do diskusie, súdružky a súdruhovia?

(Nikto.)

Keďže sa nikto nehlási, .

vyhlasujem rozpravu k deviatemu bodu programu za skončenú.

Dávam slovo súdruhovi **B e r n í k o v i**, zpravodajcovi dočasnej komisie SNR k riešenému problému.

Zpravodajca **Berník:**

Vážené súdružky, súdruhovia!

Poslancom Slovenskej národnej rady bol predložený návrh na uznesenie Slovenskej národnej rady k zpráve predsedu Slovenskej odborovej rady, povereníka SNR pre zdravotníctvo a povereníka-predsedu Komisie ľudovej kontroly a štatistiky SNR ako tlač 33.

Dočasná komisia Slovenskej národnej rady pre úpravu návrhu uznesenia prerokovala návrhy a pripomienky. Splnomocnila ma, aby som predložil Slovenskej národnej rade uznesenie na schválenie s týmito doplnkami:

Na 1. strane 1. odsek upresniť takto: „KSČ a vláda venujú...“ a ďalej ostáva to v celej šírke. V tom istom odseku upraviť ďalšiu časť takto: „V súvislosti s ďalším rozvojom socialistickej spoločnosti požaduje naďalej zvyšovať úroveň pracovných podmienok a bezpečnosti práce v priemyselnej a poľnohospodárskej výrobe, bezpečnosti dopravy pracujúcich na pracovisko, pretože to má vplyv na vzťah k práci, na plnenie úloh, udržiavanie pracovnej schopnosti a disciplíny pracujúcich.“ Takto by bol upresnený 1. odsek.

Ďalej v 2. odseku by sa vsunulo jedno slovo a znel by takto: „Na zlepšovanie pracovného prostredia a ochranné pracovné pomôcky vynakladajú sa každoročne značné finančné a materiálne prostriedky...“.

Na str. 4, kde sa ukladá povereníkovi SNR pre zdravotníctvo, 2. odsek bude znieť: „vyhodnotiť účinnosť regresnej činnosti OÚNZ na zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,“ a ostatné škrtnúť.

Súčasne na strane 3, predtým ako sa ukladá podpredsedovi SNR a predsedovi Slovenskej plánovacej komisii, odporúčame vsunúť: „odporúča vláde a Ústrednej rade odborov, aby podľa možnosti urýchlili ustanovenie orgánu pre vykonávanie štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou a ochranou pri práci;“.

Ďalej na strane 6 ako posledný odsek doplniť: „predsedovi Slovenského výboru Československého Červeného kríža, aby Československý Červený kríž na Slovensku venoval väčšiu starostlivosť vyškoleniu a doškoleniu zdravotníckych útvarov, najmä v najnovších metódach poskytovania prvej pomoci, ďalej šírením zdravotníckej uvedomelosti medzi pracujúcimi vôbec účinne prispel k zvýšeniu bezpečnosti a hygieny práce v závodoch na Slovensku.“

Súčasne posledný diskutér súdruh Lichner dáva návrh, pokiaľ sa hovorí, že neprojektovať dvory jednotných roľníckych družstiev bez sociálneho zariadenia, odporúčame, aby bolo uložené súdruhovi Daubnerovi a súdruhovi Boďovi, aby predložili osobitnú zprávu do Predsedníctva Slovenskej národnej rady o bezpečnosti a hygiene práce v poľnohospodárstve.

Takéto úpravy, návrhy a doplnky má návrhová komisia.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Berníkovi za prednesenie zprávy.

Máte, súdružky a súdruhovia poslanci, nejaké pripomienky k zpráve?

(Hlási sa poslanec Hollý.)

Predseda Chudík:

Súdruh Hollý.

Poslanec Hollý:

Ten posledný bod, ktorý bol uvádzaný, odporúčal by som rozšíriť aj na predsedov krajských národných výborov vzhľadom k tomu, že odborové orgány sa len do určitej miery podieľajú na poľnohospodárstve, aby aj krajské národné výbory sa na tom podieľali.

(Hlási sa poslanec Daubner.)

Predseda Chudík:

Súdruh Daubner.

Poslanec Daubner:

Pokiaľ sa týka poľnohospodárstva, prosím zmeniť poradie. Ukladá sa súdruhovi Boďovi a súdruhovi Daubnerovi; lebo to je veľký rozdiel. On bude nositeľom toho.

K pripomienke súdruha Hollého, my pri spracúvaní tejto zprávy o situácii v poľnohospodárstve budeme aj tak s krajskými národnými výbormi spolupracovať. Prípadne môžeme im aj uložiť.

Predseda **Chudík**:

Prosím, súdružky a súdruhovia, sú ďalšie pripomienky k uzneseniu?

(Hlási sa poslanec dr. h. c. H o r á k .)

Predseda **Chudík**:

Súdruh **H o r á k**.

Poslanec **dr. h. c. Horák**:

Z môjho návrhu bolo vynechané „najmä na úseku darčovstva krvi“. Prosím, aby to bolo doplnené.

Zpravodajca **Berník**:

Navrhujem všetky odznelé pripomienky prijať.

Predseda **Chudík**:

Prosím, sú ešte ďalšie pripomienky?

(Neboli.)

Pripomienok už niet, dávam preto hlasovať

o návrhu uznesenia Slovenskej národnej rady k zpráve o stave bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na Slovensku, a to s doplnkami, ako ich odporučil zpravodajca a niektorí ďalší poslanci.

Kto súhlasí s návrhom uznesenia, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

**Zisťujem, že Slovenská národná rada navrhnuté uznesenie
jednomyselne s c h v á l i l a.**

Vážená Slovenská národná rada!

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady vyhlasuje podľa článku 75 ods. 2 ústavy a podľa § 13 ods. 1 zákona SNR č. 124/1964 Zb. zasadanie Slovenskej národnej rady za skončené dňom 2. júla 1966.

Záverom nášho rokovania ďakujem všetkým hosťom i vám, vážené súdružky poslankyne a súdruhovia poslanci, za účasť na našom rokovaní.

Vyhlasujem schôdzku za skončenú.

(Koniec schôdzky o 14,15 hod.)

PRÍLOHY

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA 1966

IV. volebné obdobie

34

N á v r h

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady:

Z á k o n

Slovenskej národnej rady

z 1966

o zmene zákona Slovenskej národnej rady o voľbách do
Slovenskej národnej rady

Slovenská národná rada sa uzniesla na tomto zákone:

§ 1

Doplňovacie voľby do Slovenskej národnej rady sa môžu konať
aj v pracovný deň.

§ 2

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

D ô v o d o v á z p r á v a

Pre doplňovacie voľby do Slovenskej národnej rady platí ustanovenie § 53 ods. 4 zákona SNR č. 35/1964 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady. To znamená, že sa doplňovacie voľby môžu konať iba v deň pracovného pokoja, ako je to ustanovené v § 30 ods. 2 citovaného zákona, pokiaľ ide o deň konania voľieb do Slovenskej národnej rady.

Podľa § 57 ods. 5 zákona č. 34/1964 Zb. o voľbách do Národného zhromaždenia a do národných výborov môžu sa doplňovacie voľby do miestnych, mestských, obvodných a okresných národných výborov konať aj v pracovný deň. Skúsenosti z do-

doplňovacích volieb konaných do spomenutých orgánov v pracovný deň — spravidla v sobotu — ukazujú, že sa to plne osvedčuje. V účasti voličov i v práci volebných komisií sa docielia často lepšie výsledky, než ak sa doplňovacie voľby konajú v nedeľu. Z uvedených dôvodov Národné zhromaždenie zákonným opatrením z 12. mája 1966 ustanovilo, že doplňovacie voľby aj do Národného zhromaždenia, krajských národných výborov a do Národného výboru hlavného mesta Prahy sa môžu konať i v pracovný deň.

Podľa obdoby konania doplňovacích volieb do ostatných zastupiteľských sborov odporúča sa upraviť volebný zákon do Slovenskej národnej rady tak, aby sa doplňovacie voľby do Slovenskej národnej rady mohli konať aj v pracovný deň.

Bratislava 13. júna 1966

P r e d s e d a
Slovenskej národnej rady:
C h u d í k v. r.

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA 1966

IV. volebné obdobie

30

N á v r h

Predsedníctva Slovenskej národnej rady:

Z á k o n

Slovenskej národnej rady

z 1966

o Komisii Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo

Slovenská národná rada sa uzniesla na tomto zákone:

§ 1

Zriaďuje sa Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo ako iniciatívny, kontrolný a výkonný orgán Slovenskej národnej rady vo veciach vodného hospodárstva na Slovensku.

§ 2

Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo po-dieľa sa na riadení vodného hospodárstva na Slovensku, najmä

- a) dbá o plnenie zásad Štátneho vodohospodárskeho plánu a podľa potreby zabezpečuje jeho podrobnejšie rozpracovanie,
- b) prerokúva zásady a koncepciu a zúčastňuje sa na príprave a vypracovaní dlhodobých výhľadov, dlhodobých a vykonávacích plánov a rozpočtov vodného hospodárstva na Slovensku,
- c) zabezpečuje proporcionálny rozvoj vodného hospodárstva na Slovensku,
- d) stará sa o hospodárenie s vodou, o efektívne využívanie vodných zdrojov, o zásobovanie vodou a kanalizácie, o čistotu tokov a o ochranu územia proti záplavám,
- e) preveruje a kontroluje plnenie úloh plánu vodného hospodárstva na Slovensku,

f) prerokúva a posudzuje zásadné otázky investičnej výstavby vo vodnom hospodárstve na Slovensku.

§ 3

Na čele Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo je predseda, ktorý je výkonným orgánom Slovenskej národnej rady a plní úlohy v odbore štátnej správy vodného hospodárstva v medziach právomoci Slovenskej národnej rady. Ďalšie úlohy v odbore vodného hospodárstva na Slovensku plní v rozsahu určenom vládou; v tejto činnosti sa spravuje smernicami ministra-predseda Ústrednej správy vodného hospodárstva.

§ 4

Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo volí zo svojich členov podpredsedu; podpredseda nemusí byť poslancom Slovenskej národnej rady.

§ 5

Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo a jej predseda zabezpečujú svoje úlohy v spolupráci s Ústrednou správou vodného hospodárstva, s výkonnými orgánmi Slovenskej národnej rady pôsobiacimi v odboroch štátnej správy a národnými výbormi; ďalej so Slovenskou akadémiou vied a vysokými školami. Vo svojej práci sa opierajú o skúsenosti a poznatky širokého aktívu pracovníkov vedy a praxe.

§ 6

Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo má na plnenie svojich úloh výkonný aparát, ktorý je súčasťou jednotného aparátu Slovenskej národnej rady.

§ 7

Pokiaľ z ustanovení tohto zákona nevyplýva iné, platí pre Komisiu Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo a jej aparát zákon Slovenskej národnej rady o rokovacom a pracovnom poriadku Slovenskej národnej rady.

Tento zákon nadobúda účinnosť 30. júnom 1966.

Dôvodová zpráva

Vzhľadom na mimoriadny význam vody ako jedného zo základných činiteľov rozvoja národného hospodárstva a životného prostredia bola v rámci usporiadania orgánov centrálného riadenia v podmienkach zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia národného hospodárstva zákonom č. 115/1965 Zb. zriadená Ústredná správa vodného hospodárstva ako ústredný orgán štátnej správy vodného hospodárstva.

Z hľadiska ďalšieho rozvoja nášho národného hospodárstva má mimoriadny význam vodné hospodárstvo na Slovensku, pred ktorým stoja veľmi náročné úlohy. Stačí poukázať na to, že dnes je iba 31,7 % obyvateľov Slovenska zásobovaných vodou z vodovodov, v domoch napojených na kanalizáciu býva len 12,2 % obyvateľov, úpravami tokov treba chrániť viac než 100 tisíc ha pôdy pred záplavami a trvalým alebo občasným suchom trpí viac než 800 tisíc ha pôdy.

Úlohy na úseku vodného hospodárstva na Slovensku budú aj v ďalšej perspektíve veľmi náročné, pretože sa ani do roku 1970 nepodarí odstrániť disproporcie v úrovni zásobovania obyvateľstva pitnou vodou, v kanalizačnej sieti, úprave odtokových pomeroch a ochrane proti záplavám.

Zabezpečenie rozsiahlej investičnej výstavby na úseku vodného hospodárstva a plnenie ďalších úloh vyplývajúcich z osobitného povodia Dunaja a Visly so všetkými špecifickými, hydrologickými podmienkami vyžaduje sústavnú a zvýšenú starostlivosť aj zo strany Slovenskej národnej rady. Javí sa preto potrebným, aby Slovenská národná rada na zabezpečovanie úloh vo vodnom hospodárstve mala svoj orgán. Takýmto orgánom podľa predkladaného návrhu zákona má byť komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo a jej predseda.

Základný charakter Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo je daný v § 1 návrhu zákona jej postavením ako iniciatívneho, kontrolného a výkonného orgánu Slovenskej národnej rady.

Úlohy Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo sú rozvedené v § 2 návrhu zákona. Prostredníctvom tejto komisie bude sa Slovenská národná rada podieľať na riadení

vodného hospodárstva na Slovensku. Komisia bude v rámci svojej právomoci riešiť zásadné otázky rozvoja vodného hospodárstva, najmä koncepciu jeho rozvoja. Za tým účelom bude posudzovať najmä návrhy dlhodobých výhľadov, päťročných a vykonávacích plánov a zásadné otázky investičnej výstavby vo vodnom hospodárstve. Vo svojej činnosti bude úzko spolupracovať predovšetkým s Ústrednou správou vodného hospodárstva a v súčinnosti s ňou zabezpečovať úlohy vo vodnom hospodárstve na Slovensku. Bude sledovať a zabezpečovať tiež plnenie úloh, ktoré jej predsedovi uloží vláda alebo Predsedníctvo Slovenskej národnej rady ako orgánu pôsobiacemu v odbore štátnej správy vodného hospodárstva. Podrobnejšie vymedzenie pôsobnosti komisie a jej predsedu bude upravené v zmysle § 48 ods. 2 rokovacieho a pracovného poriadku Slovenskej národnej rady štatútom, ktorý vydá Predsedníctvo Slovenskej národnej rady v dohode s ministrom – predsedom Ústrednej správy vodného hospodárstva.

V odbore štátnej správy vodného hospodárstva bude pôsobiť predseda Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo. V tomto zmysle upravuje sa v § 3 návrhu zákona jeho postavenie – na rozdiel od predsedov ostatných komisií Slovenskej národnej rady, pokiaľ nie sú povereníkmi – ako výkonného orgánu Slovenskej národnej rady. Vo vodnom hospodárstve na Slovensku budú teda pôsobiť dva orgány Slovenskej národnej rady, a to Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo ako iniciatívny, kontrolný a výkonný orgán Slovenskej národnej rady a jej predseda ako výkonný orgán Slovenskej národnej rady. Predseda Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo bude v tomto svojom postavení plniť úlohy vo vodnom hospodárstve obdobne ako povereníci, a to jednak úlohy zverené mu v medziach právomoci Slovenskej národnej rady a jednak ďalšie úlohy v rozsahu určenom mu vládou.

Pri výkone pôsobnosti zverenej mu vládou bude sa predseda komisie spravovať smernicami ministra – predsedu Ústrednej správy vodného hospodárstva. Vychádza sa tu zo skutočnosti, že vláda a jednotliví členovia vykonávajú svoju pôsobnosť na celom území štátu.

Podpredsedami komisií Slovenskej národnej rady sú podľa § 50 ods. 2 rokovacieho a pracovného poriadku Slovenskej národnej rady poslanci Slovenskej národnej rady, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak. Vzhľadom na povahu činnosti Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo v § 4 návrhu zákona sa ustanovuje, že podpredseda komisie nemusí byť poslancom Slovenskej národnej rady.

Podľa § 6 Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo bude mať na plnenie svojich úloh aparát, ktorý bude vykonávať aj práce spojené s úlohami zverenými predsedovi komisie.

Pre Komisiu Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo a jej aparát platí zákon SNR č. 124/1964 Zb. o rokovacom a pracovnom poriadku Slovenskej národnej rady s výnimkou tých otázok, ktoré sú odchyľne upravené v navrhovanom zákone (§ 3 – že predseda komisie je výkonným orgánom Slovenskej národnej rady, § 4 – že podpredseda komisie nemusí byť poslancom Slovenskej národnej rady).

Aparát komisie má pre rok 1966 zabezpečených 23 pracovníkov v pláne a rozpočte Slovenskej národnej rady s celkovým mesačným mzdovým nákladom 57 000 Kčs.

Realizácia navrhovaného zákona si nevyžiada v tomto roku ďalšie nároky na rozpočet Slovenskej národnej rady.

Bratislava 13. júna 1966

P r e d s e d a
Slovenskej národnej rady:

C h u d í k v. r.

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA 1966

IV. volebné obdobie

29

N á v r h

Predsedníctva Slovenskej národnej rady na zloženie Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo

Členovia z radov poslancov Slovenskej národnej rady:

Emil Chlebec, predseda
Zoltán Bánsky
Ladislav Leco
František Faraga
Anton Prečuch
Štefan Trstenský

Členovia z radov politických, hospodárskych, vedeckých, kultúrnych a iných pracovníkov:

prof. Ing. Dušan Duba, CSc., katedra inžinierskej geológie a hydroológie – Prírodovedecká fakulta UK – sekcia geologicko-geografická v Bratislave
Ing. Juraj Furdík, riaditeľ Výskumného ústavu vodohospodárskeho v Bratislave
Ing. Ľubomír Hyánek, Slovenská vysoká škola technická – katedra zdravotného inžinierstva, Bratislava
Július Chovanec, námestník povereníka SNR pre pôdohospodárstvo
Dr. Ján Krájčí, pracovník útvaru SNR pre vodné hospodárstvo
Michal Michalčík, predseda Okresného národného výboru Trebišov
Jozef Mikuš, podpredseda Stredoslovenského KNV
Ing. Ján Rendek, vedúci odboru vodného hospodárstva a prírodných zdrojov na Slovenskej plánovacej komisii
Ing. Štefan Paľko, ústredný riaditeľ Riaditeľstva vodných tokov, Bratislava

Ing. Ladislav P r e k o p, námestník povereníka SNR pre sta-
vebníctvo

Štefan Š e b e s t a, riaditeľ Hydroprojektu, Bratislava

Ing. Anton Ž i a k, riaditeľ Správy vodohospodárskeho rozvoja,
Bratislava

V Bratislave 13. júna 1966

Predseda
Slovenskej národnej rady: -

Michal C h u d í k, v.r.

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA 1966

IV. volebné obdobie

36

N á v r h

Komisie Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru a
Právnej komisie Slovenskej národnej rady:

Z á k o n

Slovenskej národnej rady

z 1966

o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii
vysokých škôl na Slovensku

Slovenská národná rada vychádzajúc z celoštátneho významu a úloh vysokého školstva ustanovených zákonom o vysokých školách a so zreteľom na osobitné postavenie vysokých škôl na Slovensku v slovenskej národnej kultúre uzniesla sa na tomto zákone:

§ 1

Vysoké školy na Slovensku ako súčasť vysokého školstva Československej socialistickej republiky pri plnení svojho základného poslania v progresívnom rozvoji ekonomiky, vedy a kultúry zabezpečujú aj úlohy stanovené slovenskými národnými orgánmi v rozvoji Slovenska.

§ 2

Slovenská národná rada sa všestranne stará o rozvoj vysokých škôl na Slovensku, zabezpečuje ich činnosť tak, aby sa rozvíjali v súlade s celoštátnymi záujmami a potrebami hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska.

§ 3

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady

a) v záujme zabezpečovania rozvoja vysokých škôl usmerňuje

- a koordinuje činnosť orgánov Slovenskej národnej rady, ako aj iných príslušných orgánov štátnej správy na Slovensku,
- b) v súlade s celoštátnou koncepciou rozvoja vysokých škôl prerokúva perspektívu rozvoja vysokých škôl na Slovensku, ich kádrového a materiálneho zabezpečenia, ako aj ich organizáciu,
 - c) hodnotí činnosť vysokých škôl a plnenie ich základných úloh,
 - d) prerokúva v súlade s ustanovením § 8 písm. a) návrhy na vymenovanie riadnych profesorov, mimoriadnych profesorov a rektorov vysokých škôl a predkladá ich vláde.

§ 4

Komisia Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru

- a) prerokúva návrhy plánov a rozpočtu vysokých škôl,
- b) sleduje činnosť vysokých škôl a plnenie ich úloh,
- c) zabezpečuje a kontroluje v spolupráci s príslušnými výkonnými orgánmi Slovenskej národnej rady plnenie plánu a rozpočtu, investičnú výstavbu vysokých škôl a študentských domovov.

§ 5

Povereník Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru sa zúčastňuje na ústrednom riadení vysokých škôl a súčasne v rozsahu stanovenom týmto zákonom riadi vysoké školy na Slovensku. Vo svojej činnosti sa riadi uzneseniami vlády, Slovenskej národnej rady a jej Predsedníctva a zásadnými smernicami ministra školstva a kultúry.

§ 6

Povereník Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru sa zúčastňuje na celoštátnom riadení vysokých škôl, najmä na

- a) vypracovaní návrhu perspektívy rozvoja vysokých škôl, ich materiálneho a kádrového zabezpečenia,
- b) stanovení zásad a cieľov pedagogickej a vedeckej, prípadne umeleckej činnosti vysokých škôl,
- c) vypracovaní zásad učebných plánov jednotlivých odborov,
- d) stanovení koncepcie a zásad zahraničných stykov vysokých škôl.

§ 7

Povereník Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru pri riadení vysokých škôl na Slovensku

- a) stanovuje zásady učebných plánov a osnov, študijných odborov špecifických z hľadiska Slovenska,
- b) zabezpečuje dozor nad plnením zákonov a iných právnych predpisov a nad riadnym hospodárením so zverenými prostriedkami,
- c) usmerňuje výuku a ideovú a politicko-výchovnú prácu na na vysokých školách,
- d) stará sa o rozvoj vedecko-výskumnej práce a o výchovu vedeckých pracovníkov na vysokých školách,
- e) zabezpečuje prijímacie konanie na vysoké školy a sleduje umiestňovanie absolventov vysokých škôl,
- f) zostavuje a predkladá ministrovi školstva a kultúry návrh plánu a rozpočtu za vysoké školy na Slovensku, v súlade s vládou schváleným celoštátnym plánom a rozpočtom vykonáva ich rozpis na vysoké školy na Slovensku a prideluje im prostriedky v súlade s úlohami a plánovanými výkonmi; hlavné úlohy investičnej výsavby realizuje v dohode s ministrom školstva a kultúry,
- g) navrhuje ministrovi školstva a kultúry zriadenie výskumných ústavov na vysokých školách,
- h) zriaďuje účelové zariadenia slúžiace najmä pedagogickej, vedeckej, umeleckej, hospodárskej a technickej činnosti viacerých vysokých škôl alebo starostlivosti o študentov a pracovníkov viacerých vysokých škôl,
- ch) stanovuje rozsah, v akom môžu vysoké školy vydávať vedecké publikácie,
 - i) v dohode s ministrom školstva a kultúry schvaľuje štatúty vysokých škôl.

§ 8

Povereník Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru vo veciach pracovníkov vysokých škôl

- a) predkladá po dohode s ministrom školstva a kultúry Predsedníctvu Slovenskej národnej rady návrhy na vymenovanie riadnych a mimoriadnych profesorov, ako aj rektorov vysokých škôl,
- b) vymenúva v súlade s celoštátnymi kritériami a podľa zásad stanovených ministrom školstva a kultúry docentov

- vysokých škôl; vo výnimočných a odôvodnených prípadoch môže vymenovať docentom aj toho, kto nemá vedeckú hodnosť,
- c) potvrdzuje voľbu a odvolanie prorektorov vysokých škôl, ako aj dekanov a prodekanov samostatných fakúlt; vymenúva prorektorov novozriadených vysokých škôl, ako aj dekanov a prodekanov novozriadených samostatných fakúlt,
 - d) potvrdzuje voľbu a odvolanie dekanov fakúlt a vymenúva dekanov novozriadených fakúlt,
 - e) dáva súhlas na uzavretie pracovnej zmluvy s profesormi a na skončenie pracovného pomeru profesorov zo strany vysokej školy prípadne fakulty,
 - f) na návrh rektora vymenúva a odvoláva kvestorov vysokých škôl,
 - g) navrhuje do poradných orgánov ministra členov zo Slovenska,
 - h) rozhoduje v rámci platných predpisov o personálnych veciach pracovníkov vysokých škôl.

§ 9

(1) V rozsahu pôsobnosti Slovenskej národnej rady podľa tohto zákona zodpovedajú rektori vysokých škôl a dekaní samostatných fakúlt na Slovensku za plnenie svojich úloh aj výkonným orgánom Slovenskej národnej rady.

(2) Rektori vysokých škôl na Slovensku informujú povereníka Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru o svojom rozhodnutí, ak po nesúhlase s uznesením vedeckej rady vysokej školy vrátili jej vec s odôvodnením na nové prerokovanie a ona zotrvala na svojom pôvodnom stanovisku.

§ 10

Trvalým poradným orgánom povereníka Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru pre posudzovanie zásadných otázok vysokých škôl na Slovensku je Slovenský výbor pre vysoké školy, ktorého členmi sú rektori vysokých škôl a ďalší odborníci vymenovaní povereníkom.

§ 11

Pokiaľ z ustanovení tohto zákona nevyplýva iné, vzťahujú sa na pôsobnosť Slovenskej národnej rady a jej orgánov pri ria-

dení a organizácii vysokých škôl na Slovensku ustanovenia rokovacieho a pracovného poriadku Slovenskej národnej rady.

§ 12

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

Dôvodová zpráva

Všeobecne:

Národné zhromaždenie prijalo dňa 16. marca 1966 nový zákon o vysokých školách. V ňom sa v podmienkach vývoja našej spoločnosti a v súlade s jej potrebami v súčasnom i budúcom období riešia otázky pedagogickej, vedeckej, kádrovej a organizačnej činnosti vysokých škôl. Súčasne zákon vymedzuje účasť jednotlivých orgánov na riadení a činnosti vysokých škôl tak, že vysokým školám a fakultám, akademickým funkcionárom a učiteľom priznáva väčšiu samostatnosť a zodpovednosť za obsah a úroveň pedagogického procesu, vedeckej činnosti a úroveň absolventov, pričom ústredné riadenie zameriava na základné otázky.

Slovenská národná rada sa podľa § 35 citovaného zákona zúčastňuje na vykonávaní zákona o vysokých školách s osobitným zreteľom na plnenie úloh vysokých škôl pri zabezpečovaní hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska. Vychádza sa z toho, že v pôsobnosti Slovenskej národnej rady popredné miesto zaujímajú otázky najužšie spojené so životom národa, najmä otázky školskej a kultúrnej politiky, organizácie a riadenia školských, vedeckých a kultúrnych inštitúcií. Do tejto oblasti patria aj vysoké školy, ktoré popri svojom celoštátnom charaktere majú významné poslanie i v rozvoji slovenskej národnej kultúry. Preto starostlivosť o rozvoj a činnosť vysokých škôl na Slovensku má byť tiež jednou zo základných úloh Slovenskej národnej rady.

Účelom navrhovaného zákona Slovenskej národnej rady o pôsobnosti pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku je vymedziť právny základ pre zapojenie Slovenskej národnej rady ako národného orgánu, ktorý v tomto postavení je súčasne i národným článkom celoštátneho riadenia, do riešenia úloh vysokých škôl na Slovensku a do uskutočňovania zákona č. 19/1966 Zb. o vysokých školách. V činnosti vysokých škôl na Slovensku návrh zákona Slovenskej národnej rady stanovuje v súlade s ich posta-

vením v národnej kultúre aj ďalšie zameranie a úlohy pri výchove vysokoškolsky vzdelaných odborníkov, v rozvoji vedy a umenia a pri spoluvytváraní podmienok progresívneho hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska v rámci jednotnej Československej socialistickej republiky.

Zákon Slovenskej národnej rady ako súčasť jednotného právneho poriadku nadväzujúc na jednotlivé ustanovenia zákona č. 19/1966 Zb. o vysokých školách umožní účelnú delbu práce s centrálnymi orgánmi tak, aby riadenie vysokých škôl v súlade s požiadavkami praxe stalo sa tiež operatívnejšie a efektívnejšie. Pritom sa plne rešpektuje zásada, že v riadení vysokých škôl sa uplatňuje jednotné celoštátne hľadisko vo všetkých základných otázkach. Ustanovenia návrhu zákona Slovenskej národnej rady sú v súlade s právomocou najvyšších štátnych orgánov – Národného zhromaždenia, prezidenta republiky a vlády – pri riadení a organizácii vysokých škôl, pričom stanovujú ústavne vymedzenú iniciatívu pléna a Predsedníctva SNR a ich účasť na spoluvytváraní a spoluzabezpečovaní celoštátnej politiky na tomto úseku. Sú tiež v súlade i s právomocou a kompetenciou ministra školstva a kultúry, vyplývajúcou z jeho ústavného postavenia na celom území štátu. S ohľadom na ňu i s ohľadom na postavenie Komisie a povereníka SNR pre školstvo a kultúru vymedzuje sa ich účasť na riadení vysokých škôl.

Návrh zákona je jedným z konkrétnych prejavov naplnenia článku 74 ústavy a zásad Dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS o plňšom uplatnení Slovenskej národnej rady. Zabezpečuje prehľadnosť normatívnych vzťahov na úseku vysokých škôl a zohľadňuje pritom skúsenosti z uplatňovania vládneho uznesenia č. 340 zo 17. júna 1964. Je tiež plne v súlade s uznesením Národného zhromaždenia č. 130/1965 Zb. z 12. novembra 1965.

K jednotlivým ustanoveniam:

K § 1:

Vyjadruje sa postavenie vysokých škôl na Slovensku ako súčasť jednotného organického celku všetkého vysokého školstva Československej socialistickej republiky. Popri zdôraznení ich základného poslania v ekonomike, vede a kultúre celého štátu vymedzujú sa aj ich špecifické povinnosti pri zabezpečovaní hospodárskeho a kultúrneho Slovenska. Tieto úlohy stanovuje Slovenská národná rada ako národný orgán štátnej moci a správy na Slovensku.

K § 2:

Návrh stanovuje všeobecnú úlohu Slovenskej národnej rady v starostlivosti o rozvoj vysokých škôl na Slovensku a v zabezpečovaní kádrových, materiálnych, investičných a iných potrieb tak, aby sa pre pedagogickú, vedeckú a kultúrnu činnosť vysokých škôl vytvárali nevyhnutné predpoklady. V tomto smere na vysokých školách na Slovensku treba riešiť veľa pomerne náročných úloh, najmä v oblasti kádrového a materiálneho vybavenia a ich celkového ďalšieho rozvoja, k čomu sa nevyhnutne vyžaduje bezprostredná aktívna a sústavná pomoc slovenských národných orgánov. Zabezpečovanie a kontrolu jednotlivých stránok činnosti vysokých škôl bude Slovenská národná rada organizovať podľa ďalších ustanovení tohto zákona i v rozsahu svojho rokovacieho a pracovného poriadku.

K § 3:

Pri stanovení pôsobnosti Predsedníctva Slovenskej národnej rady sa vychádza z jeho postavenia ako najvyššieho výkonného orgánu Slovenskej národnej rady, ktorému prislúcha voči ostatným orgánom Slovenskej národnej rady usmerňujúca a koordinujúca pôsobnosť.

Stanoví perspektívy rozvoja vysokých škôl a ich kádrového a materiálneho zabezpečenia prislúcha podľa § 33 zákona č. 19/1966 Zb. o vysokých školách vláde. Prerokovaním tohto perspektívneho rozvoja, ktorý vypracúva minister za spoluúčasti poverenika, sa zabezpečí, aby vláda pri svojom rozhodovaní z hľadiska všestranného rozvoja vysokých škôl mohla sa opierať aj o kolektívne stanovisko Predsedníctva Slovenskej národnej rady. Tým sa realizuje zásada článku 74 písm. c) ústavy o účasti Slovenskej národnej rady na príprave štátneho plánu.

Vykonávať zmeny v organizácii, t. j. ich zriaďovanie, zrušovanie, zlučovanie a delenie, určenie a zmeny sídiel a názvov vysokých škôl na území celej Československej socialistickej republiky, prislúcha podľa § 32 zákona o vysokých školách Národnému zhromaždeniu a vláde. Vychádzajúc z iniciatívneho práva Slovenskej národnej rady môže Predsedníctvo Slovenskej národnej rady predkladať takéto návrhy vláde alebo plénu Slovenskej národnej rady na podanie návrhu zákona Národného zhromaždenia.

Vymenovať vysokoškolských profesorov a rektorov patrí prezidentovi republiky, ktorému podľa § 25 ods. 2, § 26 ods. 2 a § 39 ods. 2 zákona o vysokých školách takéto návrhy predkladá vláda. V súlade s uznesením vlády č. 340/1964 Predsedníctvo Slovenskej národnej rady prerokúva a predkladá takéto návrhy vláde. Táto

pôsobnosť súvisí s § 8 písm. a), podľa ktorého povereník tieto návrhy do Predsedníctva Slovenskej národnej rady predkladá po dohode s ministrom školstva a kultúry.

K § 4:

V súlade s rokovacím a pracovným poriadkom Slovenskej národnej rady vyjadruje sa v tomto paragrafe zásada, podľa ktorej Komisia Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru ako iniciatívny, kontrolný a výkonný orgán Slovenskej národnej rady, ktorý pôsobí aj na úseku školstva a kultúry ako odbore štátnej správy, prerokúva všetky základné otázky rozvoja a činnosti vysokých škôl. Okrem návrhu plánov a rozpočtu vysokých škôl prerokúva aj návrh rozvoja, návrhy na zmeny v organizácii a predkladá ich príslušným orgánom Slovenskej národnej rady, resp. ministrovi školstva a kultúry. Komisia ako kontrolný a výkonný orgán v bezprostrednej spolupráci a operatívne s ostatnými orgánmi Slovenskej národnej rady sa aktívne zúčastňuje na realizácii a kontrole úloh, plánu a rozpočtu, investičnej výstavby vysokých škôl a študentských domovov. Pri plnení týchto úloh komisia tiež spolupracuje s Kultúrnym výborom Národného zhromaždenia.

K § 5:

Ustanovenia tohto paragrafu o účasti povereníka Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru vo vzťahu k vysokým školám na Slovensku zohľadňujú právomoc a kompetenciu ministra školstva a kultúry, vyplývajúcu z jeho ústavného postavenia a zo zákona č. 19/1966 Zb. o vysokých školách, i postavenie Slovenskej národnej rady a jej orgánov. Pritom sa vyslovuje povinnosť riadiť sa uzneseniami vlády, Slovenskej národnej rady, jej Predsedníctva a zásadnými smernicami ministra školstva a kultúry. Za zachovávanie týchto povinností je povereník politicky zodpovedný Slovenskej národnej rade, jej Predsedníctvu a vláde.

K § 6:

Pri formulovaní účasti povereníka na riešení zásadných opatrení celoštátneho významu sa vychádza z § 34 zákona č. 19/1966 Zb. o vysokých školách. Takýto spôsob účasti na riadení vysokých škôl sa doteraz uplatňuje a je v súlade so zásadou vyslovenou v Dokumente ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája 1964, ktorý úzku spoluprácu slovenských a ústredných orgánov na celoštátnych úlohách, ako aj na úlohách rozvoja Slovenska, považuje za účinnú metódu riešenia otázok a za jednu z dôležitých ciest vzájomného zblížovania.

K § 7:

Riadiaca činnosť povereníka SNR pre školstvo a kultúru voči vysokým školám na Slovensku sa zameriava na tie úseky ich činnosti, ktoré i na základe doterajších skúseností možno oveľa účinnejšie, efektívnejšie a pružnejšie vykonávať orgánmi Slovenskej národnej rady (a jej aparátom) aj preto, že približuje riadiace články jednotlivým zložkám vysokého školstva. Ide najmä o zabezpečovanie ideovej, politicko-výchovnej, ako aj pedagogickej a vedeckej činnosti a o vytváranie potrebných kádrových a materiálnych podmienok.

Na ekonomickom úseku poverenik zostavuje plán a rozpočet vysokých škôl na Slovensku ako súčasť celoštátneho plánu a rozpočtu. Po ich schválení vo vláde plán a rozpočet rozpisuje, preberá zodpovednosť za ich realizáciu, pričom hlavné úlohy investičnej výstavby realizuje v dohode s ministrom školstva a kultúry. Táto prax významne pomohla spružniť riadenie vysokých škôl plánom a rozpočtom a kladne sa prejavuje v samotnom ich plnení, napríklad v investičnej výstavbe vysokých škôl, v používaní finančných prostriedkov a pod.

Pokiaľ ide o zriaďovanie výskumných ústavov predpokladá sa iniciatívna návrhová činnosť povereníka Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru ministrov. Ostatné zariadenia v rozsahu zákona bude zriaďovať poverenik. Schvaľovanie štatútov vysokých škôl, ktoré vydávajú rektori, je dôsledkom komplexnosti úloh v riadení vysokých škôl povereníkom podľa predchádzajúcich bodov, pričom sa dohodou s ministrom školstva a kultúry zabezpečí jednotnosť hľadísk.

K § 8:

Ustanovenia tohto paragrafu vymedzujú pôsobnosť povereníka SNR pre školstvo a kultúru v kádrových a osobných veciach, najmä vymenovanie vedecko-pedagogických, resp. umelecko-pedagogických pracovníkov vysokých škôl a akademických funkcionárov. Pri vymenovaní profesorov a rektorov sa za účelom zachovania jednotných celoštátnych kritérií pre vysokoškolských učiteľov a najvyšších akademických funkcionárov viaže táto kádrová právomoc na dohodu s ministrom pred predložením do Predsedníctva Slovenskej národnej rady. Pri vymenovaní docentov postupuje poverenik Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru v súlade s celoštátnymi kritériami a podľa zásad stanovených ministrom školstva a kultúry. Zakotvuje sa v podstate doterajšia prax, ktorá sa uplatňuje v riadení vysokých škôl na Slovensku a ktorá sa osvedčila. Rozsah pôsobnosti v kádrových

a osobných otázkach pracovníkov vysokých škôl je jedným zo základných predpokladov zabezpečovania úloh, ktoré Slovenská národná rada plní, a vyplýva z celkovej právomoci slovenských národných orgánov v kádrových otázkach, čo sa predpokladá najmä v oblasti školstva a kultúry.

K § 9:

Celoštátny zákon stanovuje zodpovednosť rektorov ministrovi školstva a kultúry. Návrh zákona súčasne vyjadruje zodpovednosť rektorov výkonným orgánom Slovenskej národnej rady za plnenie úloh vysokých škôl, a to v rozsahu pôsobnosti Slovenskej národnej rady a jej orgánov podľa tohto návrhu zákona.

K § 10:

Poradný orgán sa rieši obdobne ako poradný orgán ministra školstva a kultúry. Slovenský výbor pre vysoké školy ako poradný orgán povereníka existuje od roku 1956 a vykazuje pravidelnú a systematickú činnosť. Vo svojej činnosti, opierajúc sa o celoštátne platné zásady, rieši niektoré osobitosti vysokých škôl na Slovensku, vyjadruje sa ku kádrovým otázkam vysokých škôl alebo ich rieši. Okrem toho členovia Slovenského výboru pre vysoké školy aktívne pomáhajú pri zabezpečovaní úloh vyplývajúcich z rozhodnutí celoštátnych orgánov i orgánov Slovenskej národnej rady. Doterajšie skúsenosti ukazujú, že tento orgán treba naďalej zachovať. Slovenský výbor pre vysoké školy, tak ako doteraz, bude aj v budúcnosti prerokúvať resp. riešiť všetky závažné otázky činnosti vysokých škôl na Slovensku.

Realizácia predkladaného návrhu zákona si nevyžiada v roku 1966 ďalšie nároky na štátny rozpočet.

V Bratislave 23. júna 1966.

Predseda Komisie Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru:

Dr. Matej L ú č a n, v. r.

Návrh

Výboru SNR pre cestovný ruch
na uznesenie
Slovenskej národnej rady
z 1966

k zpráve predsedníčky Výboru SNR pre cestovný ruch a povereníčky SNR pre obchod inž. Petronely Višňovcovej o cestovnom ruchu na Slovensku.

Slovenská národná rada na svojej schôdzke dňa 1966 prerokovala Zprávu o cestovnom ruchu na Slovensku.

Cestovný ruch je vzhľadom na svoj zdravotný a osvetový, politický i ekonomický význam, dôležitou zložkou zvyšovania životnej úrovne nášho ľudu.

V súvislosti so zlepšovaním životných podmienok, skracovaním pracovného času, zavádzaním 5-dňového pracovného týždňa, ako aj ďalších faktorov rozširuje sa účasť obyvateľstva na rôznych formách cestovného ruchu.

V období posledných rokov dosiahli sa v rozvoji cestovného ruchu najmä zahraničného priaznivé výsledky a potvrdila sa správnosť opatrení, prijatých pre rozvoj cestovného ruchu.

Prírodné a ostatné podmienky Slovenska dávajú reálne možnosti na podstatné rozšírenie domáceho i zahraničného cestovného ruchu a tým pre zvýšenie ekonomického významu cestovného ruchu, najmä v oblasti devízovej tvorby, zamestnanosti a zvyšovaní príjmov obyvateľstva v horských a podhorských oblastiach.

Napriek priaznivým výsledkom za posledné 2 roky možno tieto považovať v relácii s krajinami s vyspelým cestovným ruchom iba za začiatok rozvoja zahraničného cestovného ruchu.

Rozvoj cestovného ruchu je v období do roku 1970 limitovaný nedostatočnou materiálno-technickou základňou, pričom sú však možnosti napriek obmedzenosti investičných prostriedkov, dosiahnuť čiastočné zlepšenie materiálnej základne, rovnako ako možnosti zefektívnenia cestovného ruchu domáceho i zahraničného aj bez nárokov na investície.

V rozvoji cestovného ruchu, najmä na úseku služieb všetkých druhov a ich úrovne, ako aj propagácie, je rad nedostatkov.

Na rozvoj cestovného ruchu veľmi nepriaznivo pôsobí zlý stav cestnej siete. Prevádzané úpravy sú zdĺhavé a nekvalitné. Nedostatočné je aj značenie oíest.

Vychádzajúc z rozboru súčasného stavu a vývoja cestovného ruchu na Slovensku v posledných rokoch a z perspektív jeho ďalšieho rozvoja v záujme zvýšenia všestranného významu cestovného ruchu je potrebné zamerať úsilie všetkých orgánov a organizácií podieľajúcich sa na cestovnom ruchu na tieto úlohy:

a) zvýšenie efektívnosti domáceho i zahraničného cestovného ruchu

b) rozšírenie materiálo-technickej základne cestovného ruchu, najmä dobudovávaním vybraných stredísk cestovného ruchu zaříadeniami komplexnej vybavenosti

c) zvýšenie úrovne a rozsahu všetkých služieb

d) zvýšenie účinnosti propagácie

e) prípravu kvalifikovaných pracovníkov a zvyšovanie ich odbornej úrovne

f) rozpracovanie zásad novej sústavy riadenia národného hospodárstva pre podmienky rozvoja cestovného ruchu.

Na zabezpečenie týchto úloh Slovenská národná rada

A. u k l a d á

1. predsedovi Slovenskej plánovacej komisie

pri spracovaní ročných plánov investičnej výstavby hľadať možnosti na rozšírenie výstavby materiálo-technickej základne cestovného ruchu

2. povereníkovi SNR pre školstvo a kultúru

a) v spolupráci s Ministerstvom školstva a kultúry preskúmať možnosti rozloženia školských prázdnin v ČSSR na obdobie medzi 15. 6. – 15. 9.

termín: 31. 12. 1966

b) zabezpečiť sprístupnenie troch jaskýň (Aragonitová jaskyňa, jaskyňa Mieru a jaskyňa Buzgó) do roku 1970, vykonať potrebné úpravy a preskúmať možnosti sprístupnenia jaskýň aj v iných oblastiach cestovného ruchu

c) využívať štátnu kultúrnu propagáciu v zahraničí v širšej miere aj pre propagáciu cestovného ruchu

d) pokračovať v úpravách pamiatkových objektov, zabezpečiť zvýšenie odbornej úrovne sprievodcov, dostatok informačného materiálu a informačné viacrečové tabule pri jednotlivých objektoch

e) pripravovanú výstavbu nového areálu pre každoročné prehliadky folkloristických súborov (Východná) situovať v spolupráci s orgánmi cestovného ruchu do blízkosti stredísk s ohľadom na možnosť viacúčelového a tým efektívnejšieho využitia

3. povereníkovi SNR pre financie

a) v spolupráci s Ministerstvom financií prerokovať možnosť zavedenia turistického poplatku pri ubytovaní v strediskách cestovného ruchu

termín: 30. 9. 1966

b) prerokovať s Ministerstvom financií možnosť rozpísania devízového plánu príjmov z aktívneho zahraničného cestovného ruchu s kapitalistickými štátmi na jednotlivé orgány a organizácie s možnosťou ich materiálneho zainteresovania na výsledkoch formou devízového podielu

termín: 30. 9. 1966

c) rozširovať ďalej sieť zmenární a rozsah právomoci existujúcich zmenární

termín: 31. 12. 1966

4. povereníkovi SNR pre zdravotníctvo

a) zabezpečovať urýchlenú modernizáciu ubytovacieho fondu vybraných kúpeľov na úroveň požadovanú v zahraničnom cestovnom ruchu

b) v spolupráci s Poverením SNR pre školstvo a kultúru, KNV a SV ČSTV zabezpečovať dokompletovanie kúpeľov o kultúrno-spoločenské, obslužné, zábavné a športové zariadenia a bohatý kultúrno-spoločenský a športový program

c) pri spracovávaní koncepcií rozvoja a územno-plánovacej dokumentácie kúpeľov zohľadňovať aj potreby voľného cestovného ruchu

5. povereníkovi SNR pre pôdohospodárstvo

a) orientovať poľnohospodárske závody v podhorských oblastiach na rozširovanie služieb pre cestovný ruch zriadením rázovitých občerstvovacích zariadení, zrubových osád, výrobou

pamiatkových predmetov a poskytovaním rôznych drobných služieb najmä v zimnom období

b) zabezpečiť koordináciu zámerov na výstavbu lesných ciest s orgánmi cestovného ruchu

c) zabezpečiť zvýšenie devízových príjmov z odstrelu zveri zahraničnými hosťami

— zvýšením podielu odstrelu zveri zahraničnými hosťami

— využitím stavov prevyšujúcich stanovené normy

— zazverovaním a zriaďovaním liahní

d) doplniť postupne sieť poľovníckych chatiek v revíroch pre zahraničných poľovníkov

6. povereníkovi SNR pre spravodlivosť

vypracovať v spolupráci s predsedníčkou Výboru SNR pre cestovný ruch a predsedom SV ČSTV návrh zákona SNR o bezpečnosti na horách

termín: 31. 12. 1966

7. predsedovi Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva

a) zabezpečovať v oblastiach a strediskách cestovného ruchu vybavenosť najnutnejšími službami

8. predsedníčke Výboru SNR pre cestovný ruch

a) vypracovať harmonogramy postupného dobudovania stredísk cestovného ruchu o zariadeniach komplexnej vybavenosti a zabezpečovať s príslušnými orgánmi ich realizáciu

termín: 31. 12. 1966

b) vykonať opatrenia pre zvýšené využitie zimnej sezóny v horských oblastiach pre zahraničný cestovný ruch

termín: 30. 11. 1966

c) vypracovať komplex opatrení na zlepšenie účinnosti a koordinácie štátnej i komerčnej propagácie so zameraním najmä na systematické využívanie masových propagačných prostriedkov

termín: 30. 9. 1966

d) v spolupráci s orgánmi KNV, ČSTV a Sväzarmu vykonať opatrenia pre urýchlenie výstavby zariadení, ktoré je možné budovať vo vlastnej réžii organizácií správnym využívaním osobitných prostriedkov zo zvláštneho účtu pre rozvoj cestovného ruchu, akcie „Z“, prostriedkov národných výborov a pod., zabez-

pečiť výstavbu týchto zariadení v rozsahu podstatne prevyšujúcom kapacity navrhované v pláne do roku 1970

e) pokračovať v orientácii investorov na zriaďovanie, výstavbu alebo adaptáciu objektov na atraktívne rázovité občerstvovacie zariadenia

f) dojednať s Ústrednou správou spojov zabezpečenie telefónnych staníc na hlavných cestných trasách a využiť na to aj sieť benzínových čerpadiel a zabezpečiť ich označenie

termín: 30. 9. 1966

g) v spolupráci s Ministerstvom dopravy odstraňovať nedostatok leteckých, vlakových a autobusových spojov zo Slovenska do zahraničia a ďalších nedostatkov v rekreačnej doprave

h) v spolupráci s Komisiou SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva, národnými výbormi, výrobnými družstvami a ďalšími orgánmi zabezpečovať rýchlejší rozvoj služieb a zvyšovanie ich úrovne

i) spracovať v spolupráci s Vládnym výborom pre cestovný ruch návrh na vytvorenie osobitného fondu investičných prostriedkov pre finančnú podporu výstavby zariadení, ktoré neprinášajú príjmy, avšak z hľadiska vybavenosti sú nevyhnutné

j) vykonať opatrenia na vybavenie stredísk cestovného ruchu najnutnejšou obchodnou sieťou

k) v spolupráci s Vládnym výborom pre cestovný ruch preskúmať možnosť úpravy predpisov o poskytovaní ubytovania v súkromí

termín: 30. 9. 1966

l) v spolupráci s Vládnym výborom pre cestovný ruch riešiť možnosti zvýšenia devízových príjmov v kúpeľoch využitím kapacít voľného cestovného ruchu v obdobiach mimo hlavnej sezóny

termín: 31. 12. 1966

m) v spolupráci s Vládnym výborom pre cestovný ruch a Slovenskou plánovacou komisiou v rámci prác na dlhodobom výhľade rozvoja národného hospodárstva do roku 1980 premietnuť možnosti cestovného ruchu na Slovensku cieľom ich výraznejšieho využitia pre národné hospodárstvo

n) dohodnúť s Vládnym výborom pre cestovný ruch a ďalšími orgánmi vyriešenie cenových rozdielov pri ubytovaní v hoteloch a v objektoch štátnych kúpeľov

termín: 31. 12. 1966

9. predsedom krajských národných výborov

- a) zabezpečiť postupné dokompletovanie stredísk cestovného ruchu zariadeniami občianskej vybavenosti. U nových stredísk zabezpečovať v predstihu výstavbu inžinierskych sietí
- b) pri hlavných cestných trasách budovať odpočinkové miesta s hygienickými zariadeniami
- c) zabezpečovať postupnú modernizáciu zariadení RaJ na potrebnú úroveň
- d) zabezpečovať každoročne v plánoch prostriedky a kapacity na výstavbu prímestských rekreačných oblastí
- e) na základe dobrých výsledkov z činnosti Miestneho národného výboru v Demänovskej doline zabezpečiť prostredníctvom príslušných okresných národných výborov obdobné zriaďovanie miestnych národných výborov v ďalších rozvinutých strediskách cestovného ruchu (Vrátna, Bystrianska dolina).

B. doporučuje

1. predsedovi Slovenskej odborovej rady

- a) spracovať súbor opatrení na účelné využitie pracovného voľna na rekreáciu pracujúcich
- b) napomáhať rozširovaniu kapacít podnikovej rekreácie. Využívať pritom možnosť združovania prostriedkov za účelom efektívnejšieho využitia a dosiahnutia vyššej úrovne rekreačných objektov
- c) urýchlene vybudovať rekreačné zariadenia spojené s využitím termálnych vôd v Jánskej doline

2. predsedovi predstavenstva Slovenského výboru spotrebných družstiev

- a) v záujmovej sfére družstiev zabezpečiť vybavenie stredísk cestovného ruchu potrebnou obchodnou sieťou
- b) postupne modernizovať ubytovacie a stravovacie objekty na potrebnú úroveň

3. predsedovi predstavenstva Slovenského výboru výrobných družstiev

- a) zvýšiť objem výroby upomienkových predmetov. Zabezpečiť rozšírenie sortimentu najmä o drobné, lacné predmety viažuce sa k určitým oblastiam a strediskám

b) preskúmať možnosti trvalého prevádzania výroby upomienkových predmetov (figúrky zo skla, bábiky zo šúpolia a pod.) so súčasným predajom v hlavnej sezóne vo vybraných strediskách

c) urýchliť rozvoj služieb motoristom využitím viacsめんnosti zariadení i novou výstavbou. Zabezpečovať širšie pohotovostné služby v dňoch pracovného voľna najmä v období sezóny

4. predsedovi Slovenského výboru Československého svazu telesnej výchovy

a) v spolupráci s Výborom SNR pre cestovný ruch vypracovať harmonogram dokompletovania vybraných stredísk cestovného ruchu športovými zariadeniami

termín: 31. 12. 1966

b) vybudovať postupne údržbárske čaty vo vybraných oblastiach cestovného ruchu

c) zriadiť do zimnej sezóny 1966—67 minimálne 5 lyžiarskych škôl pre turistov

d) zabezpečovať ročne obnovu značenia turistických ciest v dĺžke 4 000 km

e) v strediskách cestovného ruchu organizovať bohatý športový program s medzinárodnou účasťou

f) v exponovaných oblastiach vybudovať postupne sieť útulní

5. predsedovi Slovenského výboru Sväzarmu

a) v spolupráci s Výborom SNR pre cestovný ruch zabezpečiť rozšírenie cestnej služby na trasu Bratislava—Žilina—Vysoké Tatry—Banská Bystrica—Bratislava najneskoršie do sezóny 1967

b) vytvoriť pobočky Autoklubu ČSSR v Banskej Bystrici a v Košiciach

termín: 31. 12. 1966

c) vykonať opatrenia pre urýchlené budovanie autocampingov a splnenie úlohy 10 autocampingov plánovaných do roku 1970 v skrátenom termíne

d) v spolupráci s Výborom SNR pre cestovný ruch vyriešiť finančnú dotáciu zo zvláštneho účtu pre rozvoj cestovného ruchu na zlepšenie vybavenia a rozšírenia ubytovacích kapacít v autocampingoch

termín: 30. 9. 1966

6. predsedovi Slovenského výboru Československého svazu mládeže

a) v súvisi so skracovaním pracovnej doby vykonať opatrenia na využitie voľna na rekreáciu pracujúcej mládeže najmä v objektoch podnikovej rekreácie

b) orientovať aktivitu mládeže na pomoc pri výstavbe zariadení cestovného ruchu vo Vysokých Tatrách a v ďalších oblastiach

c) rozširovať svojpomôcou nenáročné ubytovacie zariadenia pre krátkodobú a dlhodobú rekreáciu mládeže.

V Bratislave 20. júna 1966

Ing. Petronela Višňovcová, v. r.
predsedníčka Výboru SNR pre cestovný
ruch a povereníčka SNR
pre obchod

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA 1966

IV. volebné obdobie

32

N á v r h

Predsedníctva Slovenskej národnej rady na voľbu
dočasnej komisie

pre úpravu návrhu uznesenia k zpráve o bezpečnosti a hygiene práce v národnom hospodárstve na Slovensku podľa výsledkov rokovania pléna SNR.

Predsedníctvo SNR navrhuje za členov komisie, zvoliť týchto poslancov SNR:

Vojtech Daubner – predseda

Matej Berník

Tibor Bohdanovský

Štefan Ferencei

Daniel Futej

Jozef Holička

Jozef Malina

Ing. Emil Píš

Ján Štenci

Anton Ťažký

Vojtech Török

doc. MUDr. Vladimír Zvara, CSc.

V Bratislave 13. júna 1966.

Predseda
Slovenskej národnej rady:
Michal Chudík, v. r.

IV. volebné obdobie

33

Návrh

na uznesenie

Slovenskej národnej rady
1966

k zpráve predsedu Slovenskej odborovej rady, povereníka SNR pre zdravotníctvo a povereníka-predsedu Komisie ľudovej kontroly a štatistiky Slovenskej národnej rady o bezpečnosti a hygiene práce v národnom hospodárstve na Slovensku.

Strana a vláda prejavujú sústavnú starostlivosť o ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci. Vyplýva to z podstaty nášho zriadenia, ktorého snaha je neustále zlepšovať životné a pracovné podmienky všetkých pracujúcich. Toto sa zdôrazňuje i v uzneseniach XIII. sjazdu Komunistickej strany Československa. V súvislosti s ďalším rozvojom socialistickej spoločnosti požaduje naďalej zvyšovať úroveň pracovných podmienok a bezpečnosti práce v priemyselnej a poľnohospodárskej výrobe, pretože táto má vplyv aj na pracovnú disciplínu, na vzťah k práci, na plnenie úloh a udržiavanie pracovnej schopnosti pracujúcich.

Na zlepšovanie pracovného prostredia a ochranné pracovné pomôcky vynakladajú sa každoročne značné finančné prostriedky a realizujú mnohé opatrenia. V dôsledku týchto dosiahli sa na niektorých úsekoch bezpečnosti a hygieny práce úspechy. Za posledné roky znížila sa úrazovosť v banskom sektore. Zlepšila sa výchovnopropagačná činnosť, v mechanizácii ťažkých a namáhavých prác výraznejšieho pokroku dosiahli v doprave a stavebníctve. Farebne sa upravujú stroje, zariadenia a prostredie najmä v spotrebnom priemysle. Začínajú sa riešiť opatrenia na znižovanie hluku a vylepšuje sa osvetlenie na pracoviskách. V niektorých závodoch zaviedli i prvky kultúry práce, ktoré upravujú pracovné prostredie na vyššiu úroveň. Zníženie úrazovosti a dobré výsledky v ochrane zdravia pracujúcich dosiahli sa všade tam, kde sa zaoberali otázkami bezpečnosti práce spolu s výrobnými, investičnými, riadiacimi a organizačnými problémami.

Na mnohých pracoviskách národného hospodárstva na Sloven-

sku však trvá celý rad nedostatkov v oblasti bezpečnosti a hygieny práce. V dôsledku nedostatočnej realizácie zásad socialistického humanizmu spôsobujú sa škody politické a ekonomické. Najväčšie nedostatky sú predovšetkým v poľnohospodárstve, v závodoch miestneho hospodárstva a v obchode. V porovnaní k vynaloženým prostriedkom aj v ostatných výrobných odvetviach zlepšovanie pracovného prostredia a podmienok postupuje pomaly. Podceňovanie vplyvu pracovných podmienok, prostredia a bezpečnosti práce podmieňuje stále vysokú úrazovosť a veľký počet chorôb z povolania.

Len pre pracovné úrazy nepracuje denne v závodoch na Slovensku viac ako 4 000 ľudí.

Zvyšovanie výroby bez súčasného riešenia otázok hygieny a bezpečnosti práce zapríčinilo narastanie príplatkov za zdravie škodlivé práce aj v novopostavených závodoch a v roku 1965 dosiahli príplatky 103,47 mil. Kčs.

V dôsledku nízkeho podielu mechanizovaných operácií pri manipulácii s materiálom dochádza k viac ako 1/3 pracovných úrazov. Veľkým zdrojom úrazovosti sú zastaralé strojnè zariadenia a nízka kvalita údržby, zvlášť po stránke bezpečnosti práce.

U chorôb z povolania narastajú ochorenia zapríčinené hlukom a vibračnými účinkami. Vzrast kožných ochorení spôsobuje v niektorých odvetviach už značnú pracovnú absenciu. Na mnohých pracoviskách zanedbávajú opatrenia na zneškodňovanie prašnosti a nerešpektujú zákony o ochrane zdravia matky a mladistvých pri práci.

Trvalý nedostatok osobných ochranných pomôcok a nedostatky v ich ošetrovaní a údržbe, ako aj v kvalite výroby týchto znižujú účinnosť ochrany pred úrazom a škodlivinami.

Vychádzajúc z tohto Slovenská národná rada

u k l a d á

1. podpredsedovi SNR a predsedovi Slovenskej plánovacej komisie

posudzovať plány rozvoja výrobných odvetví komplexnej aj z hľadiska zabezpečovania podmienok bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ako ekonomickej súčasť produktivity práce a efektívnosti,

2. podpredsedovi SNR a povereníkovi-predsedovi Slovenskej komisie pre techniku

v rámci svojej pôsobnosti pri kontrole projektov nových diel, investičnej výstavbe, ako aj zavádzaní novej techniky uplatňovať funkciu technickej inšpekcie aj z hľadiska bezpečnosti a hygieny práce. Nedovoliť výstavbu alebo montáž takeého zariadenia, kde nie je dôsledne riešená otázka bezpečnosti a zdravia pracujúceho;

3. povereníkovi SNR pre zdravotníctvo

v zmysle zákonných ustanovení a predpisov nepovoľovať uvádzanie do prevádzky také zariadenia a výroby, ktoré nevyhovujú po stránke zdravotnej, hygienickej a bezpečnej práce,

vyhodnotiť účinnosť regresnej činnosti OÚNZ na zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a prerokovať s Ministerstvom zdravotníctva, aby o využití celoštátnych prostriedkov pre Slovensko získaných regresnými pohľadávkami rozhodlo Povereníctvo SNR pre zdravotníctvo v spolupráci so Slovenskou plánovacou komisiou a SOR,

4. povereníkovi SNR pre školstvo a kultúru

vyhodnotiť stav výučby bezpečnosti práce na odborných školách na Slovensku

do 31. decembra 1966,

urobiť opatrenia, aby na vysokých školách technického smeru a stredných odborných školách na požiadanie hospodárskych organizácií bolo organizované školenie o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci pre technicko-inžinierske kádre z výroby a pedagogických pracovníkov škôl formou kurzov, perspektívne prípadne postgraduálnym a postmaturitným štúdiom,

podľa požiadaviek rezortov vytvárať podmienky pre zvýšenie počtu poslúchačov riadneho i diaľkového štúdia psychológie práce a sociológie,

5 povereníkovi SNR pre spravodlivosť

zhodnotiť v Právnej komisii SNR stav dodržiavania socialistickej zákonnosti na úseku bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, najmä z hľadiska trestného postihu pri smrteľných pracovných úrazoch

do 31. marca 1967,

6. všetkým poverenikom a predsedom komisií SNR

využiť skúsenosti z práce komisie Predsedníctva SNR pre bezpečnosť práce v baničtve a riešiť obdobným spôsobom problémy bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci tiež na ostatných úsekoch národného hospodárstva,

dbať na to, aby plány príslušných výrobných odvetví obsahovali tiež plány ozdravných opatrení a pri hodnotení plnenia hospodárskych výsledkov hodnotiť zlepšovanie pracovných podmienok a prostredia,

prerokovať uzávery rokovania pléna SNR a urobiť potrebné opatrenia na zlepšenie stavu, prípadne ich riešiť s príslušným ústredným orgánom. O výsledku informovať Predsedníctvo SNR do 30. novembra 1966,

7. predsedom krajských národných výborov

zabezpečiť, aby v zmysle zákona č. 33/1965 Zb. boli výnosy regresných náhrad používané na zlepšenie pracovných podmienok a pracovného prostredia,

viesť osvetové zariadenia k účinnej výchove obyvateľstva k zdravotnej uvedomelosti;

o d p o r ú č a

predsedovi Slovenskej odborovej rady

zvýšiť náročnosť orgánov ROH pri uplatňovaní požiadaviek na zlepšenie pracovných podmienok a prostredia a pre túto úlohu využívať najmä kolektívne zmluvy,

podávať Predsedníctvu SNR, komisiám a povereníctvam SNR návrhy na zlepšenie pracovných podmienok a prostredia, najmä pri zostavovaní plánov rozvoja národného hospodárstva na Slovensku.

Bratislava 13. júna 1966.

doc. MUDr. Vladimír Z v a r a v. r.,
povereník SNR pre zdravotníctvo

Vojtech D a u b n e r v. r.,
predseda Slovenskej
odborovej rady

Ján Š t e n c l v. r.,
povereník-predseda
Komisie ľudovej kontroly a štatistiky SNR